

Ledamöter och ersättare

SAMHÄLLSBYGGNADSUTSKOTTET

Tid måndag 25 augusti 2025 kl. 08:15-10:00**Plats** Stadshuset, våning 9

Upprop

Val av justerare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Punkt	Rubrik	Ärendenr	Sida
1	Information om Fördjupad översiktsplan Bensbyn-Björsgården inför samråd	2024/873	2
2	Remissvar avseende ansökan om nätkoncession för två 150 kV nya kraftledningar mellan Hällmyran och Svartön	2025/1063	3 - 123
3	Förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035	2024/1795	124 - 187
4	Detaljplan	2023/267	188 - 216
5	Bildande av naturreservatet Kalvholmen	2025/1100	217 - 259
6	Bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget	2025/1103	260 - 293
7	Bildande av naturreservatet Storsand	2025/1105	294 - 323
8	Bildande av naturreservatet Grundet	2025/1106	324 - 358
9	Information om Remiss av Promemorian Kreditgarantier för lån till anordnande av nya bostäder i etablerings- och omställningskommuner	2025/1296	359
10	Information om aktuella frågor och planläge 2025-08-25	2025/1286	360

Information om Fördjupad översiktsplan Bensbyn-Björnsbyn inför samråd

Ärendenr 2024/873-2.1.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Samhällsbyggnadsutskottet beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsutskottet delges information om fördjupad översiktsplan Bensbyn-Björnsbyn inför samråd.

Förslag till beslut gällande remissvar avseende ansökan om nätkoncession för två 150 kV nya kraftledningar mellan Hällmyran och Svartön

Ärendenr 2025/1063-3.1.0.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta remissvaret enligt bilaga som Luleå kommuns yttrande över ansökan och avge svaret till Energimarknadsinspektionen.

Sammanfattning av ärendet

Bakgrund och syfte

Energimarknadsinspektionen (Ei) prövar just nu en ansökan från Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall) om att bygga två nya kraftledningar mellan Hällmyran och Svartön (nätkoncession för linje). Som en del i denna prövning samlar Ei in information och yttranden från dem som kan bli berörda av kraftledningen. Luleå kommun har bjudits in till att lämna yttrande på remissen.

Synpunkter som kommer in under remissen bidrar till att Ei kan göra en samlad bedömning av ledningens påverkan på omgivningen och därefter beslutar Ei om Vattenfall ska få tillstånd.

Ansökan avser två kraftledningar 150 kV som ska byggas som luftledning från ny transformatorstation vid Hällmyran till ny station på Svartön i Luleå kommun. De planerade ledningarna går i samma sträcka som Vattenfalls tidigare ansökta koncessioner Svartbyn-Hertsöfältet, förutom den sista sträckan ut till Svartön. Dock har sträckan Svartbyn-Hertsöfältet ändrats så att även dessa ledningar börjar vid station Hällmyran.

På grund av förändrade förutsättningar för Vattenfalls ledning på sträckan Svartbyn-Hertsöfältet har Vattenfall reviderat sin ansökan om koncession så att den endast omfattar sträckan Hällmyran-Hertsöfältet. Kommunen informerades om förändringarna 2025-02-14 (KLF 2025/354). Det är den reviderade ansökan avseende sträckan Hällmyran-Hertsöfältet som nu prövas av Ei.

Syftet med de nya ledningarna är att ansluta Luleå industripark på Svartön till elnätet. Omställningen är ett steg i omställningen till en fossilfri stålproduktion.

Kommunen har via delegationsbeslut 2020-12-22 tidigare beslutat om kommunens remissvar gällande avgränsningssamrådet för samma ledningar "Ytt-
rande över förslag till nya 150 kV luftledningar mellan Svartbyn i Bodens kommun
och Hertsöfältet i Luleå kommun".

Kommunstyrelsens arbetsutskott informerades 2024-02-12 § 39 om yttrande över Vattenfalls ansökan om nätkoncession för två luftledningar 150 kV mellan Svartbyn och Hertsöfältet på grund av justering av en del av ledningen på Hertsön.

Luleå kommuns remissvar finns sammanställt och besvarat i en samrådsredogörelse daterad juni 2024 (bilaga 2a till detta remissärende). I samrådsredogörelsen ger Vattenfall svar på Luleå kommuns tidigare synpunkter, vilka därmed kan anses vara tillgodosedda.

Sista dag att svara på remissen är 2025-08-21. För att hinna med den politiska förankringen har Luleå kommun ansökt om anstånd med remissvar och fått detta beviljat till och med den 19 september 2025. Kommunens remissvar beslutas i Samhällsbyggnadsutskottet 25 augusti och i Kommunstyrelsen 8 september.

Sammanfattning av kommunens synpunkter

Luleå kommun ställer sig positiv till de nya kraftledningarna, som utgör en förutsättning för utveckling av industrierna på Svartön och för omställningen av Luleås stålindustri till fossilfri produktion.

Kommunen har fört en kontinuerlig dialog med Vattenfall för att på bästa sätt samordna planering av kraftledningar med kommunens pågående planering för utveckling av bebyggelse, industrier och infrastruktur. Denna dialog är viktig och behöver fortsätta, bland annat i samband med pågående detaljplanarbete för Hertsöfältet. Där behöver samordning av elledningar ske, främst på delsträckan mellan Luleå energis ställverk på Hertsöfältet till SSABs nya stålverk.

Förutom Vattenfalls ledningar är det flera olika ledningsslag i ungefär samma sträckning som behöver förläggas mellan Hertsöfältet och Svartön och vidare till Luleå hamn. Det är mycket begränsat med alternativa markytor för ledningsändamål. Ledningsamordningen en viktig del i planarbetet i syfte att undvika en framtida situation där tilltänkta verksamhetsutövare inte kan komma i gång med sin verksamhet på grund av att deras nödvändiga ledningar inte kan ordnas.

Luleå kommun vill därför gärna föra en fortsatt dialog med Vattenfall om kraftledningarnas mer precisa dragning inklusive stolpplaceringar.

Luleå kommun bedömer att ledningen är förenlig med gällande detaljplaner och områdesbestämmelser. Den föreslagna ledningssträckningen berör ett fåtal detaljplaner och områdesbestämmelser men bedöms inte inverka negativt på planernas genomförande. I det pågående arbetet med en ny fördjupad översiktsplan för området kring Bensbyn och Björnsbyn har Vattenfalls föreslagna ledningssträckning utgjort planeringsunderlag.

Kraftledningarna kommer i sin föreslagna sträckning inte att passera i direkt närhet till skolor eller förskolor.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) innehåller en bedömning av ledningarnas effekter på vattenkvaliteten för fem identifierade ytvattenförekomster. Men eventuell påverkan på vattenflöden och vattenvägar berörs inte. Luleå kommun anser att det, under projektering, byggande och drift av ledningarna, är viktigt att ta hänsyn till och skydda de viktiga vattenvägar som förbinder fjärdarna med varandra, till exempel där ledningarna passerar över Sinksundet vid Revelsudden samt över Hertsöfjärden vid Svartön. Stolpar och andra anordningar bör placeras så att de inte stör vattenflödet.

Miljökonsekvensbeskrivningen innehåller en bedömning av det planerade ledningsprojektets effekter på identifierade miljöaspekter och föreslår olika slags hänsynsåtgärder för att minimera tänkbara negativa effekter. Luleå kommun ser positivt på de föreslagna kompenserande och förebyggande hänsynsåtgärder som föreslås i MKB och förutsätter att de efterföljs.

Dialog

Kommunstyrelseförvaltningen har fört löpande dialoger med Vattenfall för att utbyta information samt för att informera om förutsättningar för de planerade elledningarna.

Dialog har förts internt inom kommunstyrelseförvaltningen. Miljö- och byggnadsnämnden är tillsynsmyndighet över Naturreservatet Ormberget-Hertsölandet och har därför valt att lämna ett yttrande på remissen.

Beslutsunderlag

- Kommunens svar på remiss avseende ansökan om nätkoncession för två nya 150 kV kraftledningar mellan Hällmyran och Svartön
- Begäran om yttrande över ansökan om nätkoncession (*Energimarknadsinspektionen*)
- Ansökan om nätkoncession (*Vattenfall Eldistribution AB*)
- Bilagor till ansökan (ett urval): Koncessionskarta, Miljökonsekvensbeskrivning, Samrådsredogörelse.

Annika Ohls
Samhällsstrateg

Beslutet skickas till

Energimarknadsinspektionen

2025-08-07

Annika Ohls
Samhällsstrateg

Energimarknadsinspektionen

Svar på remiss avseende ansökan om nätkoncession för två nya 150 kV kraftledningar mellan Hällmyran och Svartön

Ert ärendenummer: 2024-103548

Ärendet

Energimarknadsinspektionen (Ei) har bjudit in Luleå kommun till att lämna yttrande på rubricerad remiss.

Ei önskar att Luleå kommun informerar om eventuella risker för negativ påverkan på viktiga samhällsfunktioner, samt att kommunen särskilt besvarar följande frågor i sitt yttrande:

- Är ledningen förenlig med gällande detaljplaner och områdesbestämmelser?
- Berör ledningen områden som tas upp i andra kommunala planer eller program (till exempel översiktprogram och naturvårdsplaner)?
- Anser ni att de skyddsåtgärder som elnätsföretaget beskriver i ansökan är tillräckliga?
- Passerar ledningen nära skolor, förskolor eller annan liknande verksamhet?

Svaret på dessa frågor framgår av kommunens synpunkter nedan:

Kommunens synpunkter

Luleå kommun har tagit del av remisshandlingarna och har följande kommentarer och synpunkter.

Luleå kommun ställer sig positiv till de nya kraftledningarna, som utgör en förutsättning för utveckling av industrierna på Svartön och för omställningen av Luleås stålindustri till fossilfri produktion

Kommunen har fört en kontinuerlig dialog med Vattenfall för att på bästa sätt samordna planering av kraftledningar med kommunens pågående planering för utveckling av bebyggelse, industrier och infrastruktur. Denna dialog är viktig och behöver fortsätta, framför allt i samband med pågående detaljplanearbete för Hertsöfältet. Där behöver samordning av elledningar ske på delsträckan mellan Luleå energis ställverk på Hertsöfältet till SSABs nya stålverk.

Förutom Vattenfalls ledningar är det flera olika ledningsslag i ungefär samma sträckning som behöver förläggas mellan Hertsöfältet och Svartön och vidare till Luleå hamn. Det är mycket begränsat med alternativa markytor för ledningsändamål. Ledningsamordningen är en viktig del i planarbetet i syfte att undvika en framtida situation där tilltänkta verksamhetsutövare inte kan komma i gång med sin verksamhet på grund av att nödvändiga ledningar inte kan ordnas.

Luleå kommun vill gärna föra en fortsatt dialog med Vattenfall om kraftledningarnas mer precisa dragning inklusive stolpplaceringar.

Luleå kommun bedömer att ledningen är förenlig med gällande detaljplaner och områdesbestämmelser. Den föreslagna ledningssträckningen berör ett fåtal detaljplaner och områdesbestämmelser men bedöms inte inverka negativt på planernas genomförande. I det pågående arbetet med en ny fördjupad översiktsplan för området kring Bensbyn och Björsbyn har Vattenfalls föreslagna ledningssträckning utgjort planeringsunderlag.

Kraftledningarna kommer i sin föreslagna sträckning inte att passera i direkt närhet till skolor eller förskolor.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) innehåller en bedömning av det planerade ledningsprojektets effekter på identifierade miljöaspekter och föreslår olika slags hänsynsåtgärder för att minimera tänkbara negativa effekter. Luleå kommun ser positivt på de föreslagna kompenseringar och förebyggande hänsynsåtgärder som föreslås i MKB och förutsätter att de efterföljs.

Miljökonsekvensbeskrivningen innehåller en bedömning av ledningarnas effekter på vattenkvaliteten för fem identifierade ytvattenförekomster. Men eventuell påverkan på vattenflöden och vattenvägar berörs inte. Luleå kommun anser att det, under projektering, byggande och drift av ledningarna, är viktigt att ta hänsyn till och skydda de viktiga vattenvägar som förbinder fjärdarna med varandra, till exempel där ledningarna passerar över Sinksun-

det vid Revelsudden samt över Hertsöfjärden vid Svartön. Stolpar och andra anordningar bör placeras så att de inte stör vattenflödet.

För Luleå Kommun

Annika Ohls
Samhällsstrateg

20 juni 2024

Energimarknadsinspektionen

Ansökan om nätkoncession för linje enligt ellagen (1997:857) för två nya 150 kV ledningar mellan ny transformatorstation vid Hällmyran och ny station på Svartön i Luleå kommun, Norrbottens län.

ANSÖKAN

Vattenfall Eldistribution AB ansöker om tillstånd att bygga och driva två nya 150 kV ledningar mellan ny transformatorstation vid Hällmyran och nya station på Svartön i Luleå kommun i Norrbottens län. Ledningarnas sträckning anges i Bilaga 1 Koncessions karta och Bilaga 6 GIS-filer.

Koncession för ledningen söks att gälla tills vidare.

SÄRSKILDA ÅTGÄRDER/SKYDDSÅTGÄRDER

Se avsnitt med hänsynsåtgärder för respektive miljöaspekt i kapitel 6 i Bilaga 2 Miljökonsekvensbeskrivning.

BAKGRUND OCH BEHOV

Syftet med de nya ledningarna är att ansluta Luleå industripark på Svartön till elnätet. Där planeras att ställa om den nuvarande stålproduktionen i Luleå, från masugn och koksverk till ett nytt integrerat elektrostålverk. Omställningen är ett steg i omställningen till en fossilfri stålproduktion.

STRÄCKNING OCH UTFÖRANDE

De planerade ledningarna planeras som luftledningar och kommer i huvudsak uppföras i gemensamma stolpar av stål med vertikalt placerade faslinor. Även gemensamma stolpar med horisontalt placerade faslinor kan bli aktuellt. Beskrivning av lokalisering, utformning och utförande redovisas i kapitel 5 Teknisk utformning i Bilaga 2 Miljökonsekvensbeskrivning, samt i Bilaga 3 Teknisk beskrivning.

ALTERNATIVT UTFÖRANDE

För beskrivning av alternativ utformning se Bilaga 2b Syfte och alternativutredning till Bilaga 2.

SAMRÅD

Under vintern 2023–2024 genomfördes samråd avseende de två 150 kV ledningarna. Samrådet utformades som ett avgränsningssamråd då Sökanden tidigt gjort bedömningen att ledningen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Samrådets genomförande presenteras i sin helhet i Bilaga 2a Samrådsredogörelse till Bilaga 2.

MILJÖKONSEKVENSER OCH HÄNSYN

De miljökonsekvenser som de sökta 150 kV-ledningarna ger upphov till, och den miljöhänsyn som avses vidtas, återges i respektive avsnitt i kapitel 6 i Bilaga 2 Miljökonsekvensbeskrivning.

ÖVRIGT

Nätkoncession för område, anläggningsnummer 104FA, som berörs av ansökan innehas av Luleå Energi Elnät AB (Nätområde: LUL).

Kostnadsberäkning redovisas i Bilaga 4.

Bestyrkta fastighetsägarförteckningar och förteckningar över rättighetsinnehavare bifogas i Bilaga 5.

För Vattenfall Eldistribution AB, enligt fullmakt

.....
Med vänliga hälsningar

Vattenfall Eldistribution AB

BILAGOR

Bilaga 1. Koncessionskarta
Bilaga 2. Miljökonsekvensbeskrivning inkl. samrådsredogörelse
Bilaga 3. Teknisk beskrivning
Bilaga 4. Kostnadsberäkning
Bilaga 5a1. Fastighetsägarförteckning, bestyrkt
Bilaga 5a2. Förteckning rättigheter, bestyrkt
Bilaga 5b1. Fastighetsägarförteckning, xls
Bilaga 5b2. Förteckning rättigheter, xls
Bilaga 6. GIS-filer sträckning

Station Hällmyran

Station Svartön

BILAGA 1 KONCESSIONSKARTA

Två nya 150 kV luftledningar mellan
stationerna Hällmyran och Svartön (PT59).
Vattenfall Eldistribution AB

PL11 S5

PL11 S6

Station

Juni 2024

Skala (A4): 1:50 000

0 0,5 1 2 km

© Lantmäteriet

2024-06-24

2024-103548-0001

Miljökonsekvensbeskrivning

Två nya 150 kV ledningar mellan Hällmyran och Svartön,
Luleå kommun, Norrbottens län

SAMMANFATTNING

Bakgrund och syfte

Vattenfall Eldistribution AB (Sökanden) avser att ansöka om nätkoncession för linje (tillstånd) för två nya 150 kV ledningar mellan en ny station vid Hällmyran och en ny station på Svartön (PT59). Projektet berör Luleå kommun, Norrbottens län. Syftet med de planerade ledningarna är att ansluta Luleå Industripark på Svartön till elnätet.

Sökanden har under vintern 2023–2024 genomfört avgränsningssamråd enligt 6 kap. miljöbalken (MB) för de planerade ledningarna.

Miljökonsekvenser

Strömförsörjning och redundans

Anläggandet av de planerade ledningarna bidrar till samhällsnytta genom att möjliggöra Luleås fortsatta utveckling med befolkningstillväxt och stärkt näringsliv. Specifikt utgör ledningarna en förutsättning för omställning av Luleås stålindustri till fossilfri produktion, något som är av nationell betydelse. Genom ledningsbyggnationen förstärks och rustas regionnätet för framtida elbehov, vilket är en positiv konsekvens för strömförsörjning och redundans i elnätet. Strömförsörjning och redundans bedöms ha ett **stort värde** och effekten bedöms som **positiv**. Utifrån strömförsörjning och redundans bedöms uppförandet av de planerade ledningarna medföra **positiva konsekvenser** för verksamhet i området.

Markanvändning

Markanvändningen längs de planerade ledningarna består av rennärning och till större delen av skogsbruk. Det finns även rester av äldre naturskogar som i vissa fall är skyddade för naturvårdsändamål, såsom naturreservat Ormberget-Hertsölandet. Försvarsmakten har en rad intressen i Luleå kommun, däribland flygrelaterade intressen. Marken bedöms ha **måttligt värde** utifrån dess användbarhet för skogsbruket. Ledningarnas effekter på skogsbruket för enskilda fastighetsägare med små skogsfastigheter bedöms som **måttliga till stora negativa** under bygg- och driftskede. Ledningarnas effekter på skogsbruket i sin helhet, med den begränsade skogsgatan i relation till den stora ytan skogsmark i det berörda området, bedöms som **små negativa** under bygg- och driftskede. Ledningarnas konsekvenser på brukad skog bedöms som **måttliga** under bygg- och driftskede.

Försvarsmaktens intressen i det berörda området bedöms ha **stort värde**. Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter som **obetydliga** och konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under bygg- och driftskedet.

Planer

Byggnationen av ledningarna bedöms i viss mån medföra begränsningar för intentionerna avseende markanvändning i Luleå kommuns detaljplan Dalbo-Revelsudden. Sökanden bedömer dock att de planerade ledningarna inte står i strid med någon av de berörda gällande detaljplanerna då placeringen av ledningssträckningen har tagits fram i dialog med Luleå kommun, samt att ledningarna behövs för att möjliggöra flera av planeringsriktlinjerna i kommunens översiktsplan och detaljplaner.

Rennäring

Hela utredningsområdet ingår i Gällivare skogssamebys verksamhetsområde och utgör vinterbetesområde för samebyn. På Hertsön finns ett utpekad uppsamlingsområde för renar. På Hertsön och Hertsöfältet förekommer stor störningsrisk i och med ett omfattande friluftsliv och närheten till industri. Därför jobbar samebyn aktivt med att hålla renarna ifrån fastlandet och leder renarna via isen till betesmarker på öarna öst om fastlandet.

Den skogsmark som berörs av de planerade ledningarna bedöms ha **måttligt värde** för rennäringens nyttjande. Ledningarnas effekter under byggfasen bedöms som **små-måttligt negativa** när det gäller ökad störning av renarnas betesgång i det fall renarna vistas i närområdet under byggnation. Effekten är dock tillfällig. Effekterna bedöms som **obetydliga** för rennäringen i det fall de inte vistas i närområdet under byggnation.

Sammanfattningsvis bedöms effekterna av de sökta ledningarna som **små negativa** under driftskedet då påverkan bedöms orsaka negativa effekter för samebyn. Värdet på betesmarken i och kring de planerade ledningarna finns dock fortfarande kvar och marken kan nyttjas av samebyn även efter det att ledningarna uppförts. Med inarbetade åtgärder bedöms de sökta ledningarna sammanfattningsvis medföra **små-måttliga negativa** konsekvenser under bygg- och driftskede.

Naturmiljö

Naturmiljön längs de sökta ledningarna utgörs huvudsakligen av skogsmark. Vid Revelsudden finns bebyggelse i anslutning till jordbruksmark. Ledningarna passerar genom det kommunala reservatet Ormberget-Hertsölandet där reservatets syfte är att bevara och förhöja de naturvärden som finns i området, samt att erbjuda invånarna i Luleå möjlighet till friluftsliv och rekreation i tätortsnära naturmiljö. Merparten av skogen längs ledningarna sköts genom moderna brukningsmetoder, så även inom reservatet. Mer sammanhängande områden med skoglig kontinuitet utmed ledningarna finns främst vid Hertsöträsket. Dispens från reservatsföreskrifterna kommer att sökas. Vid Sinksundet och Gräsörenkanalen finns strandskog.

Lövskogsmiljöer

De sökta ledningarna medför att mindre ytor av lövrik och strandnära skog inom naturvärdesklasserna högsta naturvärde och högt naturvärde avverkas vid Sinksundet, samt vid norra och södra sidan av Gräsörenkanalen. I förhållande till den areal av kvarvarande lövrik skog som återfinns utmed stränderna i och kring Luleå så bedöms förlusten av lövrik strandskog bli tämligen begränsad. Värdet på lövskogsmiljöerna bedöms som **måttligt**. Med inarbetande av hänsynsåtgärder, såsom hänsyn vid avverkning och skapandet av död ved, bedöms ledningarnas effekter för lövskogsmiljöer utmed ledningarna sammantaget som **små negativa** under både bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **måttliga negativa** under bygg- och driftskede.

Barrskogsmiljöer

Ytor för fem naturvärdesobjekt med barrskogsmiljöer minskar något i samband med upptagandet av skogsgatan. Värdet på barrskogsmiljöerna bedöms som **litet**. Med inarbetande av hänsynsåtgärder såsom skapandet av högstubbar och död ved, bedöms ledningarnas effekter och konsekvenser för barrskogsmiljöer utmed ledningarna sammantaget som **små negativa** under bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **små negativa** under bygg- och driftskede.

Skyddade områden och övriga naturvärden

Värdet på det område inom naturreservatet som ledningarna påverkar bedöms huvudsakligen som **litet-måttligt**. Vid norra Hertsöns strand bedöms värdet som **stort**. Inom skogliga värdekärnor och sumpskogsmiljöer som inte avgränsats i ett naturvärdesobjekt bedöms värdet som **litet**. Med inarbetande av hänsynsåtgärder, såsom skapandet av högstubbar och död ved, bedöms ledningarnas effekter och konsekvenser för utpekade naturvärdesobjekt inom naturreservatet som **små negativa** under bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **små-måttliga negativa** under bygg- och driftskede.

Övriga naturvårdsarter

Bland naturvårdsarter som noterats i området återfinns bland annat utter, fladdermusarter och vanlig padda. Bedömningen görs att bevarandestatus inte påverkas för någon av arterna och områdets kontinuerliga funktion för utter kommer bestå. Den fridlysta kärlväxten skogsnattviol noteras på flertalet platser inom naturvärdesobjekt utmed ledningarna på Hertsön, men även utanför avgränsade naturvärdesobjekt. Bevarandestatus för arten bedöms inte påverkas, även om enstaka individer eller växtplatser påverkas negativt eller försvinner. Naturvårdsarternas värde bedöms som **litet**. Sammantaget bedöms ledningarnas effekter för **övriga naturvårdsarter** i området som **obetydliga** under bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under bygg- och driftskede.

Fågel

Fågellivet inom utredningsområdet är förhållandevis rikt och typiskt i enlighet vad som kan förväntas vid Norrbottens kustland. Totalt kunde ett cirka 90-tal prioriterade fågelarter noteras inom området kring de sökta ledningarna. Ett stort antal av dessa observationer utgörs av migrerande fågelarter, som huvudsakligen endast uppehåller sig en kort period i närheten av de sökta ledningarna. Bland vanligt förekommande häckande fågelarter i utredningsområdet är talgoxe och björktrast. Bland mindre vanligt förekommande häckande fågelarter återfinns mindre hackspett och tretåig hackspett. Utredningsområdet är utpekade som värdetrakt för vitryggig hackspett. Revelsudden ingår i bevarandeprogrammet för Norrbottens odlingslandskap vars odlingsmark utgör rastlokal för sträckande fåglar.

Tre platser har utmed sträckningen identifierats som lokaler som utgör särskilt goda livsmiljöer för fåglar: Vid den öppna jordbruksmarken på Revelsudden, sundet inklusive strandzonsmiljöerna mellan Revelsudden och Norra Hertsön och sundet inklusive strandzonsmiljöerna mellan västra sidan av Gräsörvägen och Svartön.

För beskrivning av vitryggig hackspett och havsörn Bilaga 2e.9 Beskrivning havsörn.

Kollisionsrisk

De platser som identifierats som viktiga att kollisionssäkra är passager över vattnet vid Sinksundet och Hertsöfjärden där gäss, svan och ett stort antal änder uppehåller sig. Värdet på området som hyser kollisionskänsliga fåglar bedöms som **måttligt**. Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter som flyghinder för fåglar som **obetydliga-små negativa** under både bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga-måttliga negativa** under bygg- och driftskede.

Habitatförlust för arter av hackspett

Med vidtagna hänsynsåtgärder i områden med lövrik skog (NVO 1, NVO 2, NVO 20 (2019) och NVO 6 (2022)), samt med förbud för byggnation under fåglar häckningstid vid Revelsudden-Gamla Hagaviksvägen

och Gräsören-Svartön, så bedöms påverkan på livsmiljön för olika arter av hackspettar kunna mildras. Bedömningen görs därmed att kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för livsmiljön hos hackspettsarter bibehålls. Värdet avseende livsmiljö bedöms som **litet** för gråspett och spillkråka och **måttligt** för mindre hackspett. Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms sammantaget de nya ledningarnas effekter för hackspettar som **små negativa** under både bygg- och driftskede. Ledningarnas konsekvenser bedöms därmed som **små negativa** för gråspett och spillkråka och **måttliga negativa** för mindre hackspett under bygg- och driftskede.

Habitatförlust för övriga fågelarter

För andra noterade och prioriterade arter utmed sträckningen, vars livsmiljöer är knutna till öppen mark såsom exempelvis jordbruksmarker, så bedöms ingen habitatförlust uppkomma då jordbruksmark inte berörs av ledningarna. Andelen äldre barrskog som kommer behöva avverkas, utanför utpekade naturvärdesobjekt, i samband med uppförandet av de nya ledningarna är tämligen marginell, varpå bedömningen görs att endast en obetydlig habitatförlust för fåglar knutna till dessa livsmiljöer uppkommer.

Värdet avseende övriga fågelarter bedöms som **litet-måttligt**. Sammantaget bedöms ledningarnas effekter för övriga fåglar som **obetydlig** under både bygg- och driftskede och konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under bygg- och driftskede. För en del arter bedöms den avverade skogsgatan också medföra **positiva effekter**. Detta då avverkningsgatan bidrar att öka andelen livsmiljö för fågelarter som är knutet till öppen mark för födosök eller som häckningsplats.

Ledningarnas effekter på bevarandeprogrammet för det utpekade odlingslandskapet bedöms som **obetydliga** för området då ledningarna passerar genom skogsmark söder om. Med hänsynsåtgärder såsom uppehåll under häckningstid bedöms konsekvenserna som **obetydliga** bygg- och driftskede. Därmed bedöms kontinuerlig ekologisk funktion för områdets värde gentemot fågellivet bibehållas.

Störning under häckningstid

Men den hänsyn under häckningstid beträffande fågelarter knutna till lövskogsmiljöer, fågelarter knutna till jordbrukslandskap samt för storlom som häckar i Hertsöträsket bedöms ledningarnas effekter avseende störning under häckningstid för fåglar som **obetydlig** under bygg- och driftskede och konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under bygg- och driftskede.

Kulturmiljö

Inom 100 meter från de planerade ledningarna finns en möjlig fornlämning (L1992:3697) cirka 95 meter från ledningarna. Den ligger på sådan långt avstånd att den inte kommer att beröras. I övrigt berörs inga intressen för kulturmiljön. Med hänsynsåtgärder bedöms de sökta ledningarnas kumulativa effekter och konsekvenser på kulturhistoriska lämningar, tillsammans med ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet, som **obetydliga** under bygg- och driftskedet.

Vatten

De planerade ledningarna passerar över eller går i närheten av fem identifierade ytvattenförekomster. Berörda ytvattenförekomster omfattas av miljökvalitetsnormer. Miljöaspekten vatten bedöms ha ett **måttligt** värde med anledning av att ingen berörd vattenförekomst ingår i något skyddat område. Ledningarna bedöms inte påverka uppfyllandet av aktuella miljökvalitetsnormer. Ledningarnas effekter på berörda vatten bedöms som **obetydliga** och konsekvenserna bedöms som **obetydliga** under bygg- och driftskede.

Landskapsbild

Området där de ledningarna planeras består till största del av relativt flack terräng. Landskapet mellan Hällmyran och Svartön är till övervägande del skogsbeklätt. Öppnare landskapsavsnitt utgörs av passagerna av väg 596 och 593, samt vid Sinksundet. Längs ledningarna är landskapet slutet och möjligheterna till utblickar är begränsade. Inom naturreservatet Ormberget-Hertsölandet blir ledningarnas skogsgata och stolpar främst synliga i skogsgatan och vid vägar/stigar, samt från högre partier i landskapet så som Bodberget och Ormberget-Hertsöberget.

Då inga utpekade landskapsbildsintressen berörs och det finns få platser med utblick mot ledningarna har miljöaspekten landskapsbild bedömts ha ett **litet** värde. På platser med öppna partier, såsom vid bostadshusen i Revelsudden och Bodviken, bedöms de planerade ledningarnas effekter som **små negativa** då ledningarna till viss del avskärmats av mellanliggande skog. En viss tillväxning av det visuella intrycket bör dock ske med tiden. Ledningarnas konsekvenser bedöms som **små negativa** för landskapsbilden under bygg- och driftskede. I övrigt bedöms ledningarna medföra **obetydliga effekter och konsekvenser** för landskapsbilden under bygg- och driftskede då effekterna under byggnation är kortvariga och visuella effekter avskärmats/begränsas av mellanliggande vegetation.

Friluftsliv

Den östra delen av ledningssträckningen ligger inom riksintresseområde för friluftsliv och riksintresseområde för rörligt friluftsliv. Naturreservatet Ormberget-Hertsölandet, som ingår i riksintresset, är ett kommunalt naturreservat. I stort sett hela reservatsområdet är attraktivt för det rörliga friluftslivet och på grund av närheten till tätorten nyttjas området av många människor för naturvistelser. I övrigt berörs inga friluftsanläggningar. Området mellan Hällbacken och Bensbyn används flitigt av närboende som rekreatiomsområde. I övrigt berör ledningssträckningen huvudsakligen skogsmark där det finns förutsättningar för friluftsliv i form av svamp- och bärplockning, skoteråkning, jakt och vandring.

Ledningssträckningen genom naturreservatet är anpassad utifrån reservatets intressen i dialog med Luleå kommun och anläggningsskedet pågår under en begränsad tid i en mycket begränsad del av naturreservatet. Genom att nyttja vertikala stolpar längs med ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet kan ledningssträckningens intrång i naturreservatet begränsas eftersom stolpplatserna placeras med längre mellanrum och skogsgatan blir smalare, jämfört om portalstolpar skulle nyttjas.

Med anledning av att ledningssträckningen berör områden av riksintresse för friluftslivet, samt ett naturreservat, bedöms miljöaspekten friluftsliv ha ett **stort** värde. Under byggskedet bedöms effekter för friluftslivet som **små negativa** då rörligheten kan vara begränsad vilket bedöms ge **måttligt negativa konsekvenser**. Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter och konsekvenser på friluftsliv under driftskedet som **obetydliga**.

Boendemiljö

Längs ledningssträckningen är det mycket glest bebyggt och närmast liggande bostadshus finns i byn Revelsudden. Ledningssträckningen har placerats så att den håller ett minsta avstånd till bostadshus på cirka 100 meter.

Påverkan av de planerade ledningarna vid bostadsbebyggelsen uppstår under byggskedet till följd av markarbeten, avverkning för ledningsgata och uppförande av ledning. Effekter kan vara begränsad framkomlighet och bullerstörningar till följd av arbetsmaskiner, samt ökad trafik kopplat till transporter av

material och personal. Effekterna är dock kortvariga och när ledningarna är i drift utgör de inget hinder från att röra sig i området.

Enligt magnetfältberäkningar kan konstateras att magnetfältet från de planerade ledningarna ligger långt under årsmedelvärdet 0,4 μ T vid närmaste bostadshus.

Miljöaspekten boendemiljö bedöms ha ett **stort** värde. Med anpassning av avstånd till bostadshus bedöms effekten på boendemiljön kunna begränsas på ett effektivt sätt och de planerade ledningarna bedöms inte innebära risker för människors hälsa. Ledningarnas effekter på boendemiljön under byggskedet bedöms vara **små negativa** vilket ger **måttligt negativa** konsekvenser på boendemiljön. Under driftskedet bedöms ledningarnas effekter vara **obetydliga** vilket ger **obetydliga** konsekvenser på boendemiljön.

Infrastruktur

Den planerade ledningssträckningen Hällmyran-Svartön korsar väg 596, samt sträcker sig parallellt med Hertsövägen (väg 593) och Gräsörvägen. I övrigt uppförs ledningarna parallellt med ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet i stort sett hela vägen. Längs Hertsövägen och Gräsörvägen går ledningssträckningen även längs med Sökandens och Luleå Energis gemensamt markförlagda ledningar och sökta kabelsträckan Hertsöfältet-Svartön, samt planerade processledning (ej kraftledning) som andra verksamhetsutövare planerar i området. Den berörda infrastrukturen bedöms ha ett **måttligt-stort värde**. Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter på infrastrukturen som **obetydliga** och konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under både bygg- och driftskede.

Ras och skred

I större delen av utredningsområdet finns det utpekade områden med finkorniga jordarter med förutsättningar för kvicklera. De sökta ledningarna passerar sådana områden längs vissa sträckor. Vid Sinksundet och Gräsörenbron finns förutsättningar för skred i finkornig jordart. Med inarbetade av skadeförebyggande åtgärder bedöms ledningarnas effekter och konsekvenser avseende ras och skred som **obetydliga** under bygg- och driftskedet.

INNEHÅLL

1	INLEDNING	12
1.1	Vattenfall Eldistribution	13
1.2	Avgränsning	13
1.3	Angränsande projekt och kumulativa effekter	14
1.4	Krav på sakkunskap	15
2	TILLSTÄNDSPROCESSEN	16
2.1	Annan lagstiftning	17
2.2	Genomförda samråd	17
3	TEKNISK UTFORMNING	18
3.1	Teknikval	18
3.2	Beskrivning av ledningssträckningen	18
3.3	Ledningarnas utformning	19
3.4	Markbehov	20
3.5	Uppförande	23
3.6	Drift och underhåll	24
3.7	Stationer	25
3.8	Avveckling och rasering	25
4	Miljökonsekvensbedömning	26
4.1	Metodik och kunskapsunderlag	26
4.2	Strömförsörjning och redundans	28
4.3	Markanvändning och planer	29
4.4	Rennäring	35
4.5	Naturmiljö	38
4.6	Fågel	58
4.7	Vatten	68
4.8	Kulturmiljö	71
4.9	Landskapsbild och friluftsliv	72
4.10	Boendemiljö	77
4.11	Infrastruktur	80
4.12	Ras och skred	81
5	Miljömål	83

6	Miljö kvalitetsnormer	84
7	SAMLAD BEDÖMNING.....	84
8	REFERENSER	87

BILAGOR

2.a Samrådsredogörelse

2.b Syfte och alternativutredning

2.c Teknikval

2.d Naturvärdesinventeringar

2d.1. Naturvärden på Hertsöfältet (Luleå Kommun, 2019)

2d.2. Naturvärdesinventering Svartbyn-Hertsöfältet (Pelagia 2020)

2d.3. Fågel- och naturvärdesinventering, Svartön (Ecogain 2022).

2d.4. Kompletterande naturvärdesinventering, Hällmyran-Svartön (Sweco, 2023).

2.e Fågelinventeringar

2e.1 Häckfågelinventering Svartbyn-Hertsöfältet (Sweco, 2022)

2e.2 Skogsfågelinventering (Sweco, 2022 och 2024)

2e.3 Örninventering Svartbyn-Hertsöfältet (Sweco, 2022) ¹

2e.4 Lominventering Svartbyn-Hertsöfältet (Sweco, 2022)

2e.5 Häckfågelinventering Hertsöfältet-Svartön. Sweco 2023) ¹

2e.6 Häckfågelinventering Hällmyran-Svartön (Sweco, 2024)

2e.7 Örninventering Hällmyran-Svartön (Sweco 2024) ¹

2e.8 Artskyddutredning¹

2e.9 Beskrivning havsörn ¹

2e.10 Shp med naturvärdesobjekt

¹ Uppgifter i denna rapport bedöms falla inom offentlighets- och sekretesslagens 20 kap, 1 § som gäller sekretess för uppgift om djur- eller växtart som är i behov av skydd och som det finns ett intresse av att bevara i ett livskraftigt bestånd, om det kan antas att strävanden att bevara arten inom landet eller delar därav motverkas om uppgiften röjs. Rapporten skall därför hanteras därefter och det åligger tillståndsgivande myndigheter att inte sprida rapporten vidare.

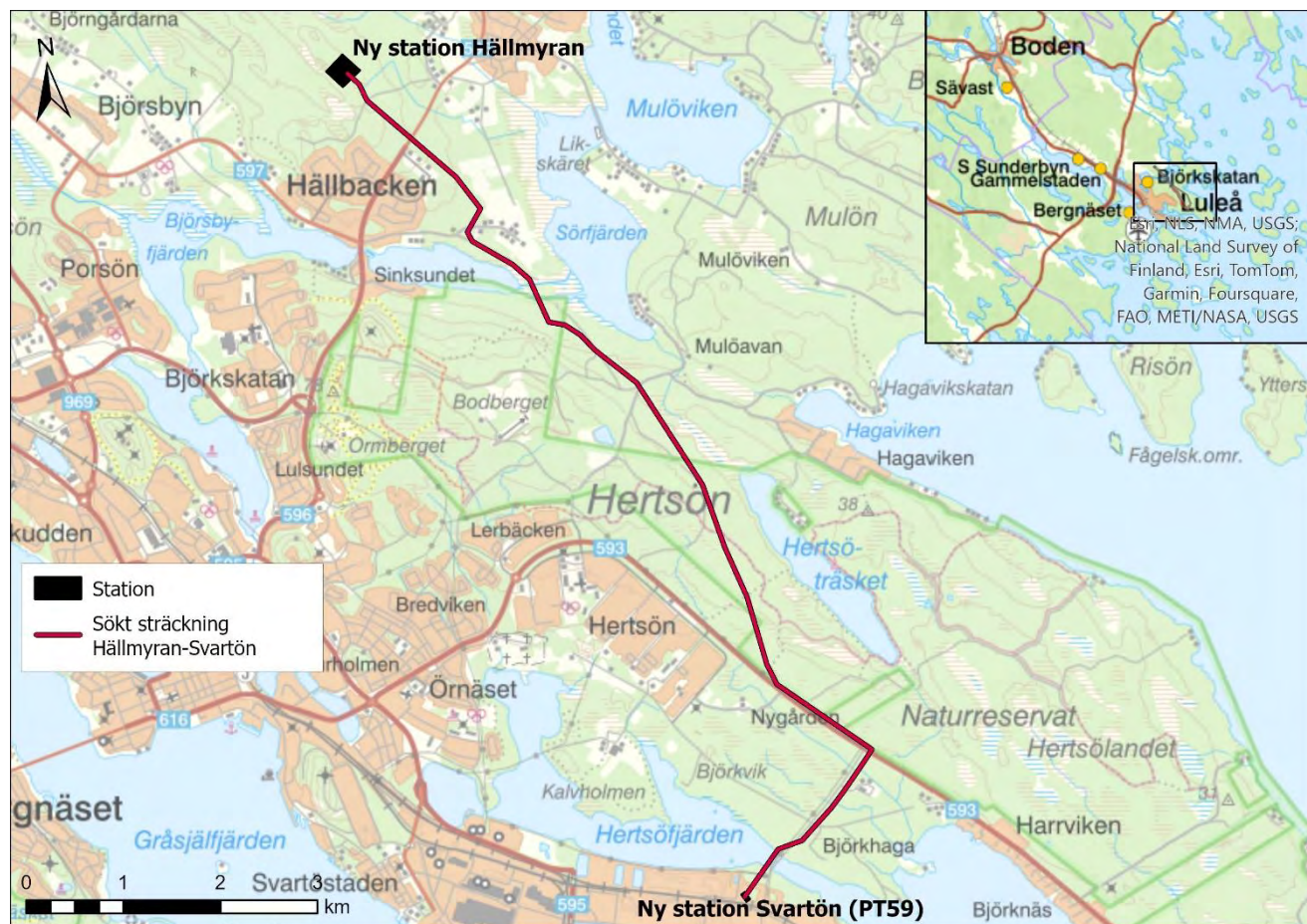
1 INLEDNING

Vattenfall Eldistribution AB (Sökanden) ansöker om nätkoncession för linje (tillstånd) för två nya 150 kV² ledningar mellan en ny station vid Hällmyran och en ny station på Svartön (PT59), se Figur 1. Projektet berör Luleå kommun, Norrbottens län.

Syftet med de planerade ledningarna är att ansluta Luleå Industripark på Svartön till elnätet.

Under vintern 2023–2024 genomförde Sökanden ett avgränsningssamråd för de två ledningarna. Inför samrådet genomfördes en alternativutredning, se Bilaga 2b Syfte och alternativutredning. Utredningsområdet för denna utredning utgörs av kartutsnittet i Figur 1.

Denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) utgör del av ansökan om nätkoncession för linje avseende de två planerade ledningarna.

Figur 1: Sökt sträckning för de två planerade ledningarna mellan Hällmyran och Svartön, samt stationsplaceringar.

² Ledningarnas driftspänning (nominell spänning) är 150 kV. Ledningarnas konstruktionsspänning, dvs den högsta spänningen för vilken anläggningen är konstruerad, är i detta fall 170 kV.

1.1 Vattenfall Eldistribution

Vattenfall Eldistribution AB bedriver elnätverksamhet i Sverige och levererar el till cirka 900 000 företag och privatpersoner. Företagets elnät är över 12 000 mil långt, vilket motsvarar cirka 3 varv runt jorden. Elnätet är indelat i lokalnät och regionnät och omfattar spänningsnivåerna 0,4–150 kV. Företaget har cirka 1500 anställda, i huvudsak i Solna, Luleå och Trollhättan. Vattenfall Eldistribution investerar årligen cirka 9 miljarder kronor i att bygga om elnätet för att det ska bli mer motståndskraftigt mot väder och vind, samt moderniserar genom att bygga in ny teknik för bättre övervakning och styrning av elnätet. Elnätet behöver också anpassas för att kunna ansluta en växande andel förnybara energikällor, elfordon och ny elintensiv industri. Företaget arbetar aktivt för en hållbar samhällsutveckling genom att ligga i framkant gällande innovation och utveckling och sätta standarden för framtidens energilösningar.

1.2 Avgränsning

1.2.1 Geografiskt

MKB:n har begränsats till det område som främst berörs av de planerade ledningarna vilket motsvarar ett område på cirka 150 meter på ömse sidor om ny kraftledning. De flesta konsekvenser uppkommer inom detta område, men även områden på större avstånd kan påverkas. I det fall ledningarnas effekter är väsentliga för intressen längre bort än cirka 150 meter så har även dessa beskrivits.

1.2.2 Miljöaspekter

De miljöaspekter som behandlas i MKB:n har avgränsats med utgångspunkt från lagar och förordningar, kunskap om befintlig miljö och projektets tänkbara påverkan samt vad som framkommit vid samråd med länsstyrelsen och berörd kommun.

De miljöaspekter som bedömts vara mest relevanta längs den aktuella sträckan är:

- Markanvändning - påverkan genom direkt intrång i skogsmark/jordbruksmark och indirekt genom försvårat brukande.
- Rennäring - påverkan på renar och rennäringens bedrivande
- Naturmiljö - påverkan på områden och objekt med värdefull natur/arter
- Kulturmiljö - påverkan på kulturmiljöer som helhet samt enskilda kulturhistoriska lämningar
- Ytvatten och miljö kvalitetsnormer – påverkan på vattenförekomster vid passager
- Landskapsbild - visuell påverkan på landskapet bedöms med utgångspunkt från förändringar i vegetation och markskikt samt förlust av karaktärsskapande element.
- Friluftsliv och Rekreation - påverkan på upplevelsevärde.
- Boendemiljö - påverkan på bebyggelse för permanent- eller fritidsboende avseende upplevelsevärde, intrång och visuella störningar för bebyggelse.
- Infrastruktur - påverkan genom störningar under byggskede
- Påverkan från elektromagnetiska fält.

1.2.3 Ljud

Från luftledningar kan det ibland uppstå ljudeffekter (koronauralladdningar) kring ledarna i samband med fuktigt väder. Detta innebär att ett sprakande ljud från ledningar kan upplevas vid fuktig väderlek omedelbart under eller i närheten av ledningar. Vanligen mäts ljud i enheten dB(A), vilken representerar det mänskliga örats sätt att uppfatta ljud. Avståndet till ledning, samt vegetation, byggnader och andra föremål, dämpar ljudet som avtar med 3–4 dB(A) för varje dubbling av avståndet från kraftledningen. Vid regn och fuktig väderlek kan

Ljudnivåerna utomhus intill en 400 kV-ledning uppgå till 40–45 dB(A). Ljud från kraftledningar understigande 40–45 dB(A) är svåra att uppfatta och ljudnivåer av denna storleksordning bör inte ge upphov till några påtagliga störningar. Denna MKB behandlar två 150 kV ledningar vilka alstrar ett svagt ljud som endast är urskiljbart i ledningarnas omedelbara närhet.

Ljud från de planerade 150 kV ledningarna understiger Naturvårdsverkets rekommenderade riktvärden 40–45 dB(A) (som medianvärde vid nederbörd) för områden med låg bakgrundsnivå. Frågan behandlas därmed inte vidare i denna MKB.

1.2.4 Barriäreffekt

Ledningarna kräver en trädfri skogsgata. Skogsgatan bedöms inte utgöra en barriär som begränsar möjligheter för människor att röra sig i området längs ledningarna. Inte heller bedöms växt- eller djurliv påverkas i sådan omfattning att barriäreffekter behöver behandlas särskilt i denna MKB.

1.2.5 Klimatförändringar och yttre händelser

När det gäller klimatförändringar och yttre händelser har Sökanden bedömt att området inte är aktuellt för naturkatastrofer i form av större jordbävningar, översvämningar eller stormar. Detta hanteras därmed inte mer i denna MKB.

1.3 Angränsande projekt och kumulativa effekter

Enligt 18§ 6p Miljöbedömningsförordningen ska miljökonsekvensbeskrivningens innehåll omfatta sådana miljöeffekter som kan förväntas uppkomma till följd av verksamheten eller åtgärden tillsammans med andra verksamheter som bedrivs, som har fått ett tillstånd eller som har anmälts och får påbörjas.

De verksamheter som Sökanden har kännedom om längs den planerade ledningssträckningen Hällmyran-Svartön, som är relevanta för den sökta sträckningen, och som bedrivs, har fått ett tillstånd eller som har anmälts och får påbörjas, presenteras nedan.

I oktober 2022 skickade Sökanden in en koncessionsansökan för två nya 150 kV luftledningar mellan stationerna Svartbyn och Hertsöfältet (PL11 S3 och PL11 S4, diarienummer hos Ei 2022–102874), se Figur 2.

I december 2023 skickade Sökanden in en koncessionsansökan för två nya markförlagda 150 kV ledning mellan Hertsöfältet-östra delen av Svartön (PL11 S9 och S10, diarienummer hos Ei 2023–104539), se Figur 2.

Ledningarna i båda ledningsprojekten planeras uppföras och tas i drift så snart koncession erhållits.

Sökanden har, tillsammans med Luleå Energi, under 2023/2024 byggt två markförlagda 170 kV respektive 52 kV ledningar mellan Lerbäcken och Hertsöfältet (diarienummer 2020–103934), se Figur 2. Sökanden planerar att driftsätta ledningarna under 2024 Q4 om allt går enligt plan

Samtliga av de tidigare sökta ledningarna syftar dels till att förstärka regionnätet i området och öka kapaciteten till Luleå tätort, dels till att möjliggöra omställning till fossilfri stålproduktion och andra energikrävande industrietableringar i Luleå. Den nya stationen Hertsöfältet är placerad i ett detaljplaneområde med samma namn.

Båda ledningssträckningarna Hertsöfältet-östra delen av Svartön och Lerbäcken-Hertsöfältet är/planeras som markförlagda inom avverkat område längs Hertsövägen och Gräsörvägen varpå de i huvudsak inte tar någon

2 TILLSTÅNDSPROCESSEN

För att bygga och använda elektriska starkströmsanläggningar i Sverige krävs enligt ellagen (1997:857) att nätägaren har ett särskilt tillstånd, en så kallad nätkoncession för linje. Ansökan om nätkoncession för linje prövas av Energimarknadsinspektionen och tillstånd beviljas vanligtvis tills vidare med möjlighet till omprövning efter 40 år.

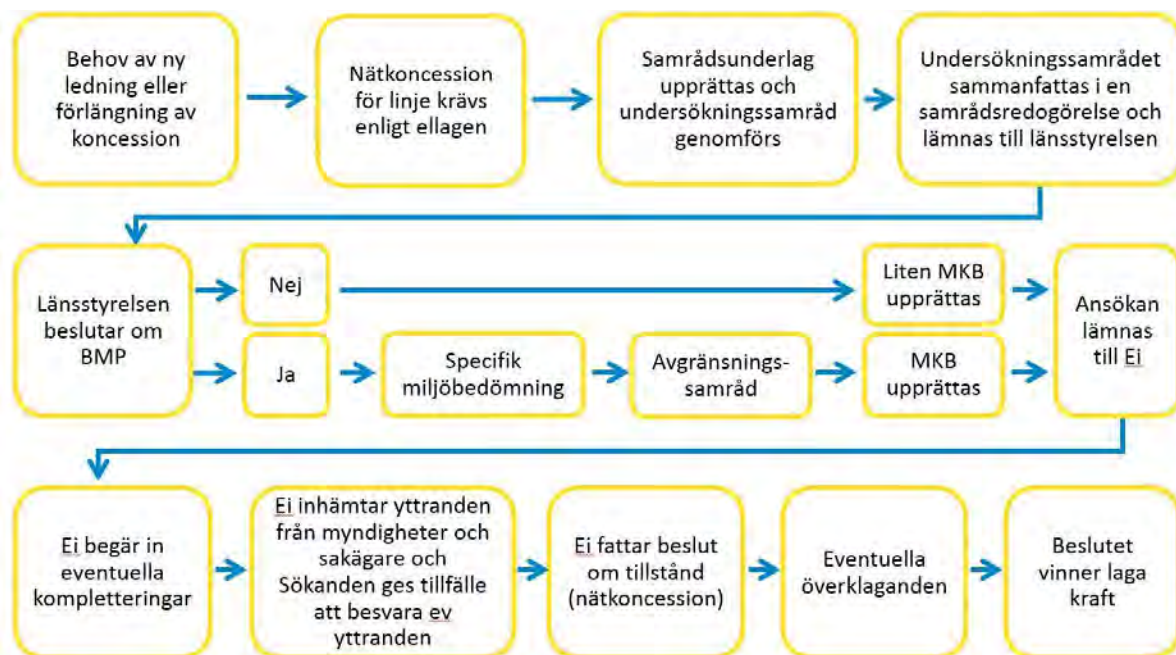
Tillståndprocessen inleds med en utredning om verksamhet kan antas medföra betydande miljöpåverkan eller ej, se Figur 3. Detta görs genom ett undersökningssamråd med länsstyrelse, kommun och enskilda som kan bli särskilt berörda. När samrådet är avslutat sammanställs inkomna yttranden i en samrådsredogörelse som utgör underlag för länsstyrelsen beslut om betydande miljöpåverkan.

Om länsstyrelsen beslutar att verksamheten inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver bestämmelserna i 6 kap. om specifik miljöbedömning inte tillämpas och i stället ska en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram. En liten MKB ska innehålla de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge.

I de fall länsstyrelsen beslutar att verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska en specifik miljöbedömning genomföras. Den specifika miljöbedömningen inleds med ett avgränsningssamråd med länsstyrelsen, kommun och enskilda som kan tänkas bli berörda samt övriga statliga myndigheter, organisationer och den allmänhet som kan antas bli berörd. Avgränsningssamrådets syfte är att utreda omfattningen av och detaljeringsgraden i den miljökonsekvensbeskrivning som skall tas fram för att utgöra beslutsunderlag.

Sökanden har i detta fall, i enlighet med 6 kap. 23 § MB, gjort bedömningen att projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan och valt att från början genomföra en specifik miljöbedömning med ett avgränsningssamråd. Detta innebär också att en stor MKB kommer att tas fram inför koncessionsansökan. Sökandens bedömning grundar sig i att det är fråga om relativt stora ledningar av betydande längd som delvis sträcker sig genom skyddad naturmiljö.

Koncessionsansökan sänds till Energimarknadsinspektionen (nedan kallat Ei), som remitterar handlingarna till samtliga berörda instanser. Efter remisstiden beslutar Ei om koncession (dvs tillstånd) ska erhållas. Vid ett eventuellt överklagande prövar mark- och miljödomstolen frågan.

Figur 3. Tillståndprocessen i det aktuella projektet. Eftersom Sökanden bedömer att projektet kan medföra betydande miljöpåverkan gjordes en specifik miljöbedömning och samrådet utformades som ett avgränsningssamråd från början.

2.1 Annan lagstiftning

2.1.1 Upplåtelse av mark

Förutom koncession behöver ledningsägaren även säkra rätten till marken. Detta sker genom tecknande av markupplåtelseavtal med berörda fastighetsägare. Vattenfall Eldistribution har för avsikt att i första hand teckna överenskommelser, är detta inte möjligt kommer ansökan om ledningsrätt lämnas in till Lantmäteriet. Tecknade markupplåtelseavtal kan komma att ligga till grund för ledningsrätt.

För fastighetsägaren innebär markupplåtelsen att marken förblir i fastighetsägarens ägo men att ersättning för intrånget erhållits i form av ett engångsbelopp när avtalet tecknades.

2.1.2 Ytterligare tillstånd

Utöver nätkoncession för linje enligt ellagen och de bestämmelser som berörs i 6 kap. miljöbalken kan tillstånd eller dispenser även krävas enligt andra kapitel i miljöbalken eller enligt annan lagstiftning.

Dispens från reservatsföreskrifter enligt 7 kap. miljöbalken kommer sökas inom det kommunala naturreservatet Ormberget-Hertsölandet. Även bestämmelserna i kulturmiljölagen beaktas.

2.2 Genomförda samråd

Sökanden har under vintern 2023–2024 genomfört samråd enligt 6 kap. miljöbalken för de planerade ledningarna. Sökanden har i detta fall gjort bedömningen att projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan (BMP) och har därför från början genomfört en specifik miljöbedömning och utformat samrådet som ett avgränsningssamråd. Bedömningen grundar sig på att det är fråga om relativt stora ledningar av betydande längd som delvis sträcker sig genom skyddad naturmiljö.

I samrådsredogörelsen i Bilaga 2.a finns en utförlig beskrivning av genomförd samrådsprocess.

3 TEKNISK UTFORMNING

3.1 Teknikval

I Bilaga 2.c presenteras Vattenfall Eldistributions ställningstagande kring teknikval.

Den sammantagna bedömningen är att markkabel på regionnätetsnivå enbart bör användas i undantagsfall. Då ett sådant undantagsfall inte identifierades i den inledande alternativutredningen avfärdades markkabelalternativet som ett lämpligt alternativ.

3.2 Beskrivning av ledningssträckningen

Den planerade verksamheten avser byggnation och drift av två 150 kV luftledningar, sambyggda i gemensamma enkelstolpar, mellan den nya stationen Hällmyran och en ny station på Svartön se Figur 1. Förordad ledningssträckning är drygt 11 kilometer lång. Längs hela sträckningen uppförs de planerade ledningarna parallellt med befintlig (vägar, lokalnätsledning) och planerad infrastruktur (kraftledningar och processledningar).

3.2.1 Station Hällmyran – station Hertsöfältet

Mellan stationerna Hällmyran och Hertsöfältet går de planerade ledningarna längs med tidigare sökt ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet se Figur 2. Sträckan är cirka 9,8 kilometer lång.

Sträckningen för ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet och aktuella ledningar Hällmyran-Svartön har tagits fram i dialog med Luleå kommun.

Från station Hällmyran sträcker sig de totalt fyra ledningarna i tidigare oexploaterad mark fram till byn Revelsudden. Söder om byn följer sträckningarna en mindre väg i cirka 700 meter. De planerade ledningarna passerar Sinksundet och sträcker sig därefter i nysträckning genom naturreservat Ormberget-Hertsölandet fram till Hertsövägen. Ledningarna följer vägen på dess norra sida i cirka 1,8 kilometer varefter de viker av mot sydväst längs östra sidan av Gräsörvägen fram till station Hertsöfältet. Ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet ansluter till station Hertsöfältet.

På Hertsöfältet är Sökanden anvisad av Luleå kommun att placera ledningssträckningen längs östra sidan av Gräsörenvägen.

3.2.2 Station Hertsöfältet – station Svartön

På sträckan mellan station Hertsöfältet och station Svartön, som är cirka 1,2 kilometer lång, planeras de nya ledningarna fortsatt uppföras längs med östra sidan av Gräsörenvägen fram till Gräsörenbron där ledningarna korsar vägen och fortsätter på dess västra sida. Ledningarna korsar Hertsöfjärden via Gräsörenbron och fram till station Svartön längs med västra sidan Gräsörenvägen.

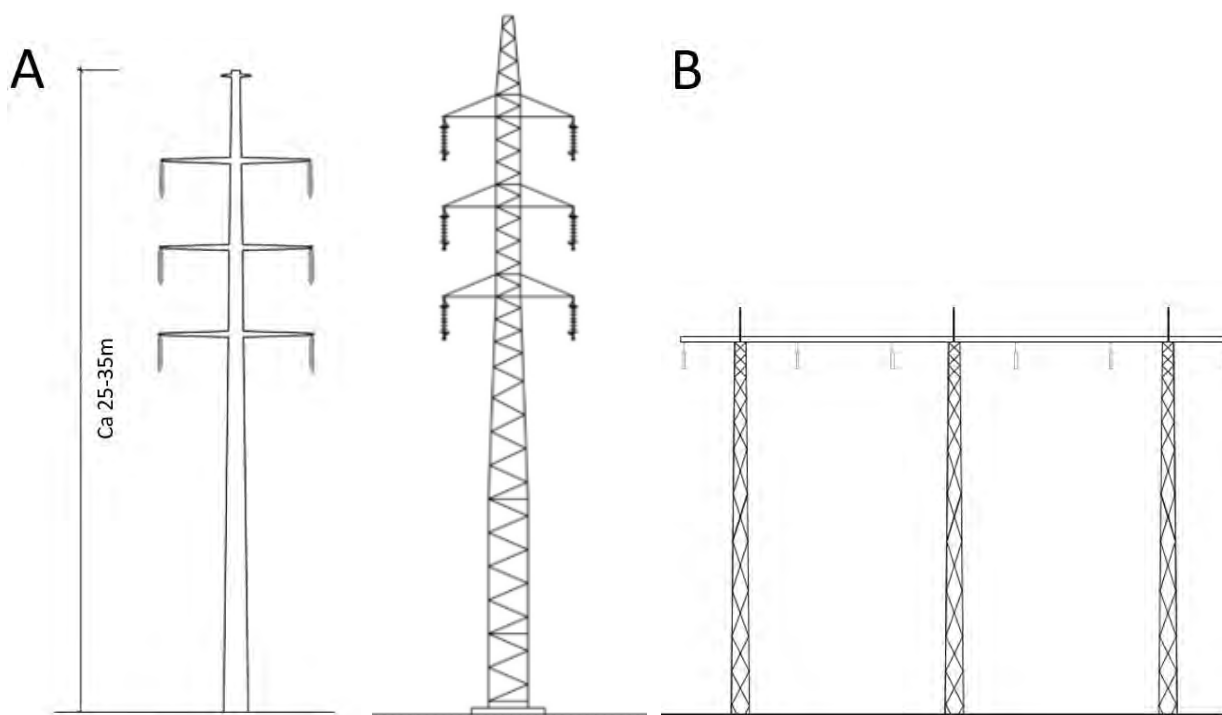
På västra sidan av Gräsörvägen, norr om Hertsöfjärden, placeras en eller två av de planerade ledningarnas stolpar. Stolparna placeras väst om Luleå Energis lokalnätsledning (luftledning). I området planerar även andra verksamhetsutövare för processledningar (ej kraftledningar). Processledningarnas placering är ännu inte fastställd.

3.3 Ledningarnas utformning

De planerade ledningarna planeras att utföras som luftledningarna och i huvudsak uppföras i gemensamma stolpar av stål med vertikalt placerade faslinor. Även gemensamma stolpar med horisontalt placerade faslinor kan bli aktuellt vid enstaka platser så som i anslutning till station Hällmyran och Svartön. Vid stationerna kan även horisontal separat konstruktion bli aktuellt. Sökanden har valt att förorda sambyggda konstruktioner, framför separata ledningar, då detta minimerar markbehovet. Detta gäller i synnerhet en sambyggd konstruktion med vertikalplacerade faslinor. Vid specifika stolpplatser kan det bli aktuellt med andra konstruktioner där förhållanden så kräver, till exempel vinkelstolpar och kabelstolpar.

Figur 4 (A) visar en stålörsstolpe och en fackverksstolpe med vertikal fasplacering (enkelstolpar). Enkelstolparnas höjd är i normalfallet 30-40 meter höga. Vid enstaka platser kan stolparna bli kring 45 meter höga. Avståndet mellan faslinorna varierar mellan 7–11 meter i horisontalled och mellan 5 – 7 meter i vertikalled. Även andra liknande stolptyper kan komma att bli aktuella. Högre stolpar kan förekomma på grund av specifika förhållanden, exempelvis om spannet behöver maximeras såsom vid övergångar av vägar, våtmarker och vattendrag.

Normal spannlängd (avståndet mellan stolpplatserna) blir cirka 150–230 meter, men kan bli både längre och kortare beroende på topografi, markförhållanden och hinder etcetera. Stolparna grundläggs med fundament i betong i vilka stolpen monteras. I undantagsfall kan stolpar behöva säkras genom stagförankring. Stagen består då av ställinor som grundläggs i marken med bland annat betongfundament. Det gäller i första hand vinkelstolpar, men även stolpar i särskilt långa spann kan behöva stagas. Vid bergförankringar används inborrade bergöglor. Som nämns ovan kan andra stolptyper bli aktuella i enstaka fall.

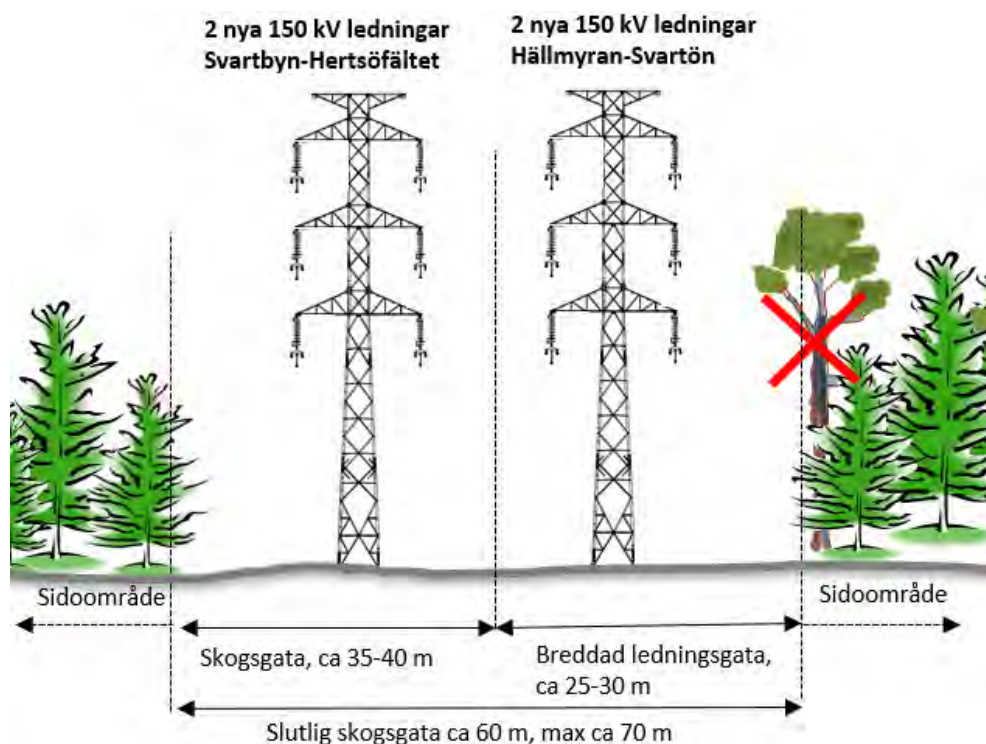
Figur 4. Exempelskisser på huvudsakliga stolptyper. A) Stålörsstolpe med 2x150 kV till vänster och fackverksstolpe i stål till höger (kallade enkelstolpar). B) Trebent fackverksstolpe i stål med 2x150 kV (horisontell fasplacering).

I det fall portalstolpar nyttjas på enstaka platser, såsom vid stationerna Hällmyran och Svartön är de i normalfallet upp till 25 meter höga beroende på avståndet mellan stolpplatserna och terrängförhållandena. I undantagsfall kan stolparna bli högre beroende på topografi. Figur 4 (B) visar en trebent portalstolpe i fackverksstål med horisontal fasplacering. Stolparna kan även utföras i trä eller komposit. Även för horisontell konstruktion kan andra liknande stolptyper komma att bli aktuella. Fasbredden (avståndet mellan ytterfaserna) blir cirka tio meter och avståndet mellan faslinorna cirka fem meter. Normal spannlängd (avståndet mellan stolpplatserna) blir cirka 80 – 200 meter, men kan vara både längre och kortare beroende på topografi, markförhållanden och hinder etcetera. Stolparna placeras i schaktade gropar eller med fundament. I undantagsfall kan stolpar behöva säkras genom stagförankring.

3.4 Markbehov

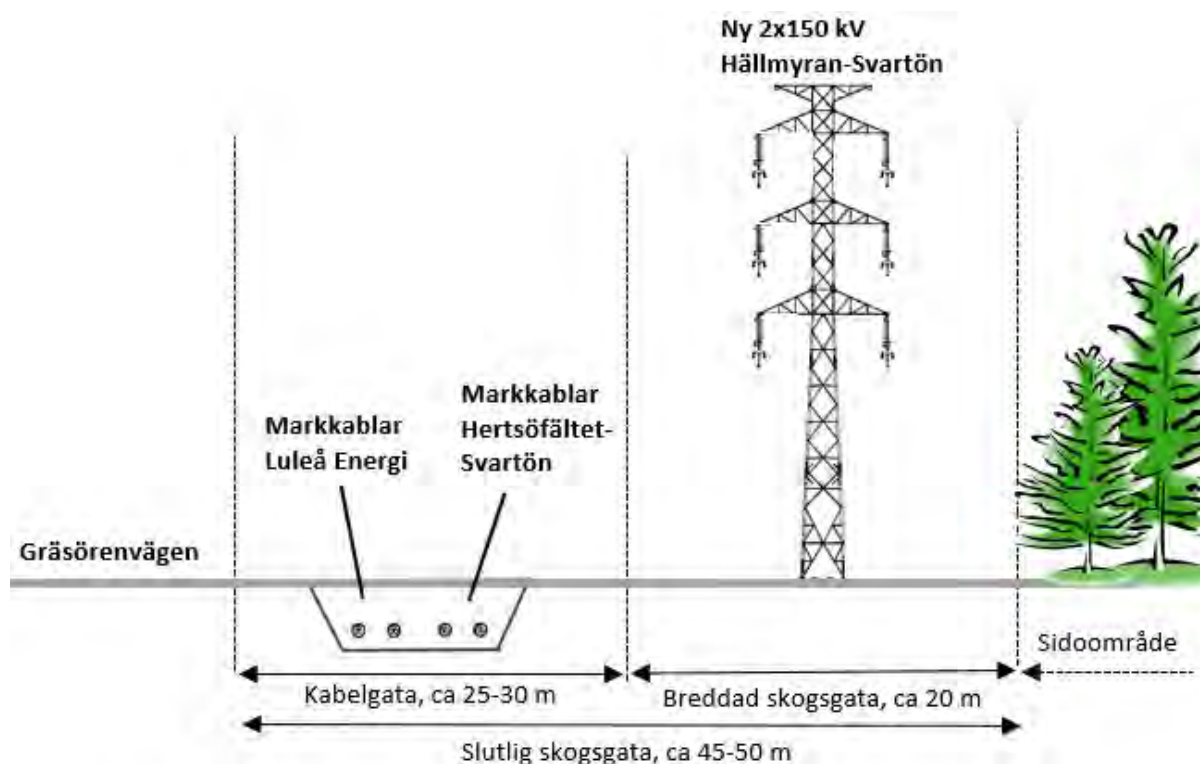
De planerade ledningarna kommer att utföras trädsäkra, vilket innebär att inga träd får bli så höga intill ledningarna att grenar eller toppar riskerar att växa in i den eller falla på ledningarna vid eventuell storm. Utöver den avverkning och återkommande röjning som sker inom den inlösta skogsgatan måste därför enstaka så kallade kantträd regelbundet avverkas i sidoområdena.

Mellan stationerna Hällmyran och Hertsöfältet planeras de två nya ledningarna att placeras längs Sökandens sedan tidigare sökta ledningar mellan Svartbyn och Hertsöfältet, se Figur 5. Skogsgatan för de tidigare sökta ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet planeras bli cirka 35–40 meter bred. Denna skogsgata kan delvis nyttjas för de planerade ledningarna Hällmyran-Svartön. Skogsgatan breddas då med cirka 25–30 meter vid nyttjande av enkelstolpar, se Figur 5. Den totala bredden på skogsgatan för de två ledningssträckningarna blir då i normalfallet cirka 60 meter och som max cirka 70 meter.

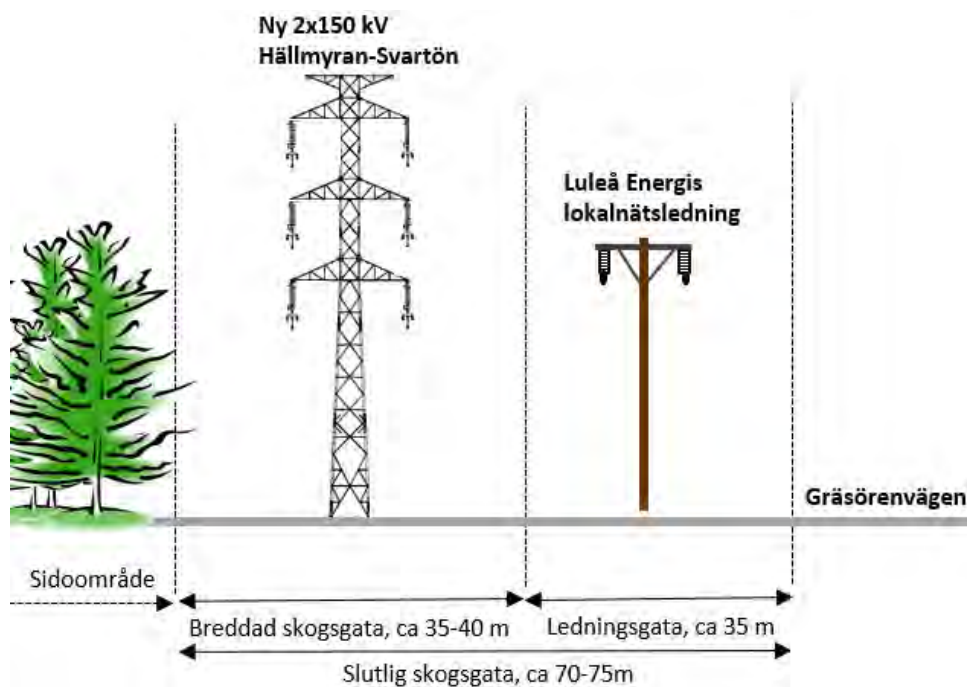
Figur 5: Skiss av ledningsgata, dvs skogsgata med tillhörande sidoområde, med vertikalplacerade ledningar där parallellgång med de sedan tidigare sökta ledningarna Svartbyn - Hertsöfältet nyttjas. Sträckan gäller mellan stationerna Hällmyran och Hertsöfältet. Skissen är inte skalenlig.

På sträckan söder om station Hertsöfältet, där de planerade ledningarna uppförs på östra sidan av Gräsörenvägen, uppförs planerade ledningarna öster om Luleå Energis markförlagda lokalnätsledningar och Sökandens sedan tidigare sökta markförlagd 150 kV ledningar Hertsöfältet-östra sidan av Svartön, se Figur 6. Här är östra sidan av Gräsörenvägen till stor del redan avverkad på grund av planerad industriverksamhet. Den befintliga skogsgatan breddas med cirka 20 meter vilket gör att den avverkade skogsgatan därmed blir cirka 45–50 meter bred.

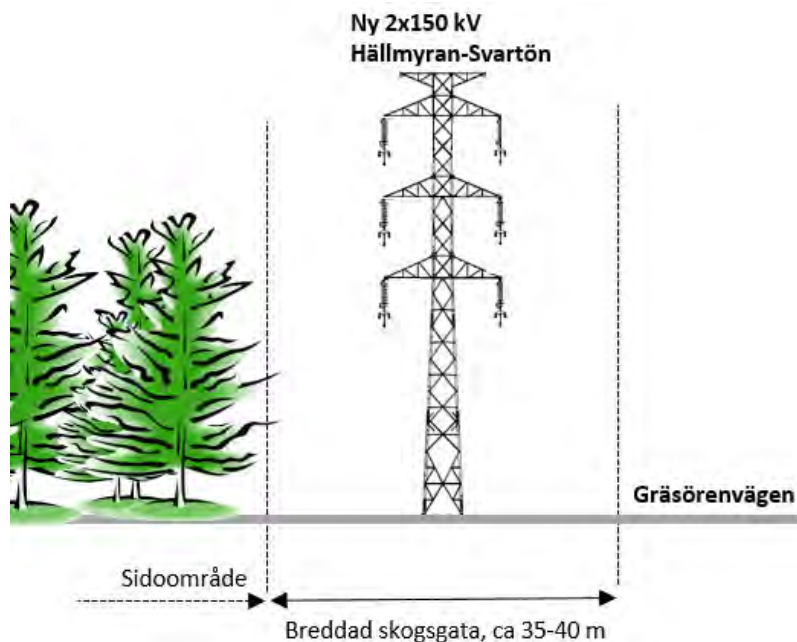
Figur 6: Skiss av ledningsgatan för de planerade 150 kV ledningarna på östra sidan av Gräsörenvägen. Skissen är inte skalenlig.

På västra sidan av Gräsörenvägen, norr om Gräsörenbron, placeras de planerade ledningarna väster om Luleå Energis befintliga lokalnätsledning (luftledning). Den totala avverkade skogsgatan blir därmed cirka 70–75 meter bred.

Figur 7: Principskiss av ledningsgatan för de planerade 150 kV ledningarna väster om Gräsörvägen, norr om Gräsörenbron. Skissen är inte skalenlig.

Därefter passerar de planerade ledningarna över Hertsöfjärden och fortsätter på västra sidan av Gräsörvägen, se Figur 8. Den avverkade skogsgatan blir därmed cirka 35–40 meter bred söder om Hertsöfjärden.

Figur 8: Principskiss av ledningsgatan för de planerade 150 kV ledningarna längs västra sidan av Gräsörvägen mellan Gräsörenbron och station Svartön. Skissen är inte skalenlig.

Den cirka 350 meter långa sträckan ut från station Hällmyran går de planerade ledningarna ensamma. I det fall sambyggda portalstolpar nyttjas sista sträckan in i station Hällmyran blir skogsgatan cirka 55 meter bred, se Figur 9.

Figur 9: Principskiss av ledningsgatan i det fall sambyggda portalstolpar nyttjas sista sträckan in i station Hällmyran. Vid dessa platser går de planerade ledningarna ensamma. Skissen är inte skalenlig.

3.5 Uppförande

Innan en ledning byggs genomförs en detaljprojektering där ledningssträckningen stakas ut och markens plan och profil dokumenteras. En värdering av den skog som behöver avverkas till förmån för den nya ledningsgatan genomförs och träd aktuella för avverkning stämplas. När koncession har erhållits och erforderliga markupplåtelseavtal är påskrivna avverkas skogen, vilket sker via befintliga vägar till ledningsgatan. Där det inte finns befintliga vägar behöver de anläggas.

Stolpresningen av ledningarnas enbenta stålstolpar föregås av fundamentsanläggning. En grop schaktas ur där fundamentet sedan gjuts på plats. På mark med dåliga grundläggningsförhållanden kan exempelvis pålning användas. När betongen har härdat skruvas stolpen fast i sektioner och säkras vid behov med stag och tillhörande förankringar. Även prefabricerade betongfundament för gitterstolpar eller syllfundament kan komma att användas.

I det fall portalstolpar nyttjas schaktas stolpbenen normalt ner till ett djup av 2–3 meter eller så nyttjas fundament. Stag kan komma att nyttjas. Vid mark med dåliga grundläggningsförhållanden kan till exempel en så kallad rustbädd användas. I schaktgropens botten, för respektive stolpben, läggs i så fall en platta av till exempel komposit eller betong.

För att ge byggtransporterna åtkomst till stolpplatserna kommer en ny transportväg att anläggas i ledningsgatan. Nästa moment är intransport av material (såsom stolpar och reglar) till ledningsgatan vilket sker med anläggningstrafik på anslutningsvägar, vilka anläggs från befintligt vägnät, samt transportvägen i ledningsgatan. Resning av ledningsstolpar sker med hjälp av entreprenadmaskiner och stolparna bultas fast i fundamenten.

När stolpresningen är klar monteras återstående ledningsutrustning och faslinorna dras ut. En pilotlina dras ut med bandvagn eller helikopter. Pilotlinan används sedan för att dra ut en faslina med hjälp av en bromsmaskin och en drag/spolmaskin. Detta moment sker släpfrött varvid varken linor eller mark skadas.

De schaktmassor som uppstår vid stolpresning används bland annat för återfyllnad av schaktet när stolpen har rests. Eventuella överskottsmassor fördelas ut i terrängen kring stolpen (inte utanför ledningsgatan). Inga överskottsmassor lämnas i värdefulla natur- eller kulturmiljöer. Vid anläggning av betongfundament, där stora schaktvolymerna uppstår, kan dessa behöva fraktas bort.

I samtliga moment kommer transport av material och personal i första hand att ske via en ny transportväg som anläggs i ledningsgatan, samt via anslutningsvägar. Dessa transporter sker med hjälp av lättare terränggående fordon såsom snöskoter och/eller bandvagn. För mobilkran behöver tillfällig byggväg anläggas fram till stolpplatserna.

Under byggskedet uppstår tillfällig lokal påverkan. Det handlar om tillfälliga upplag och uppställningsplatser för maskiner, manskapsbodar och material. Avverkning och röjning kan medföra ett tillfälligt hinder i framkomlighet längs stigar och leder innan avverkningsresterna tas bort. Det uppstår också ett visst buller, och emissioner i form av avgaser från de arbetsmaskiner som nyttjas för byggnationen av ledningarna. Eventuellt kan även viss spridning av damm uppstå. Eventuella nya vägar är inte projekterade i dagsläget och kommer att föregås av kontakt med markägare och samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken respektive 2 kap. 10 § kulturmiljölagen. Under byggskedet kan tillfälliga skador uppkomma i skog och mark, diken, på stängsel eller på vägar i samband med anläggningsarbeten. Återställning till ursprungligt skick eftersträvas så långt det är möjligt.

Vad gäller risker för omgivande mark och vatten gäller följande: Under normalt arbetsförfarande i anläggningsskedet ska mark och vatten inte påverkas negativt av olika utsläpp. Vid ett eventuellt maskinhaveri, oljespill eller vid annan olycka kan dock en viss påverkan ske. Nyttjande av arbetsmaskiner med miljöanpassade, biologisk nedbrytbara smörj- och hydrauloljor, samt bränsle av miljöklass 1, prioriteras. Entreprenören ska ha en instruktion för hur miljöolyckor och nödlägesberedskap skall hanteras. På grund av den stora stöldrisken finns det i praktiken inga uppställningsplatser för olja eller diesel inom några av Vattenfalls projekt. Allt förbrukningsmaterial vad gäller kemikalier såsom diesel och olja finns i de fordon som personalen nyttjar för daglig transport till arbetsplatsen. Vattenfall entreprenörer förbinder sig att följa Vattenfalls föreskrifter avseende miljökrav.

3.6 Drift och underhåll

För att bibehålla en ledningsgata träsäker måste denna kontinuerligt underhållas och hållas fri från högre växtlighet som kan skada ledningarna. Med skogligt underhåll menas att den hävdade skogsgatan röjs helt och hållet, samtidigt som kantträd avverkas i sidoområdena.

Skogligt underhåll genomförs enligt en underhållscykel, det innebär regelbunden röjning ungefär vart åttonde till vart tionde år. Röjningsarbete görs normalt manuellt med röjsåg. Röjningspersonalen förflyttar sig själva och utrustningen i ledningsgatan med hjälp av lätt terränggående fordon som fyrhjuling, snöskoter och till fots. De innebär att åtgärderna går relativt fort och uppehållstiden är kort per ytenhet.

Tekniskt underhåll på ledningarna utförs vid behov. Det kan handla om att byta ut gamla eller skadade ledningsdelar samt felsöka och genomföra reparationer vid eventuella felavbrott.

I det fall en underhållsåtgärd kan antas medföra en negativ påverkan på natur- eller kulturmiljö kommer Sökanden att samråda med länsstyrelsen kring åtgärderna enligt 12 kap. 6 § miljöbalken respektive 2 kap. 10 § kulturmiljölagen.

3.7 Stationer

Sökanden kommer att bygga en ny station i anslutning till Svenska kraftnäts station vid Hällmyran. Bygglov söks separat. Sökandens ställverk placeras i den sydöstra delen av stationen och kommer att ta en cirka 350x150 meter stor yta i anspråk. Ytbehovet är en uppskattning och kan komma att ändras under den fortsatta stationsprojekteringen. Den nya stationen genomförs som en utomhusstation som stängslas in. Åtkomst till stationen säkerställs genom en ny tillfartsväg från sydväst. Den planerade vägen svänger av västerut från Bensbyvägen i norrgående riktning och ansluter till stationens nordöstra sida. Denna och befintliga vägar nyttjas under byggnation och drift.

Sökandens station på Hällmyran placeras på torr och relativt plan mark med en svag södergående lutning. Den huvudsakliga markanvändningen i området för den planerade stationen är skogsbruk och rennärning. På platsen för stationen finns ett utpekat sumpskogsområde och stationen ligger inom ett område som är utpekat som riksintresse för rörligt friluftsliv. Sökandens del av stationen berör aktiv produktiv skogsmark, med yngre och äldre gallringsskogar. Hela området är avverkat sedan tidigare. Därutöver finns inga utpekade naturvårdsarter, naturmiljöer eller naturområden med klassade naturvärden, vattenförekomster, kulturhistoriska lämningar, friluftslivsintressen eller rennäringsintressen i det berörda området. Stationen ligger inte i direkt närhet till någon bebyggelse och berör inte några kommunala planer.

Vissa negativa effekter vid stationen sker under byggskedet, samt vid eventuella reparations- eller underhållsarbeten under driftskedet. Detta då det till exempel kan upplevas som störande med fordon som befinner sig i terrängen vid stationen och på vägar i området. Effekterna är dock begränsade i såväl tid som omfattning. Stationens effekter för sumpskogsområdet bedöms som negativt, dock är sumpskogen dikad och har låga naturvärden varpå effekterna bedöms vara av svag lokal karaktär. Sammanfattningsvis bedöms den nya stationens effekter och konsekvenser för motstående intressen som **obetydliga-små negativa** under bygg- och driftskede.

Stationen på Svartön kommer att byggas och ägas av anslutande part.

3.8 Avveckling och rasering

Om behovet av ledningarna upphör kommer aktuell ledningssträcka tas ur drift och monteras ner. Inför rasering av luftledning ansöks om återkallelse och återställningsåtgärder enligt gällande föreskrifter.

I ansökan om återkallelse ingår följande;

- Beskrivning av anläggningens olika delar, såsom fundament, kablar och stolpar samt eventuella återställningsåtgärder
- En redogörelse för påverkan på den lokala miljön om delar av anläggningen planeras att lämnas kvar på platsen.
- En riskbedömning av föroreningars spridning till yt- och grundvatten samt en bedömning av eventuellt kvarlämnade ledningsdelars påverkan på markanvändningen.
- Beskrivning av den lokala miljön längs ledningssträckan samt om det finns platsspecifika motstående intressen om krockar med eventuella återställningsåtgärder.

4 MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING

En MKB ska, med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 6 kapitlet MB. Det innebär att en MKB ska identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö.

4.1 Metodik och kunskapsunderlag

4.1.1 Metodik för miljöbedömning

I följande avsnitt redovisas de intressen som berörs av de sökta ledningarna, vilka hänsynsåtgärder som kommer att vidtas för att minimera miljöpåverkan, samt en bedömning av konsekvenser för de berörda intressena under bygg- och driftskedet.

Effekten är den direkta och mätbara påverkan som den planerade verksamheten medför under bygg- och driftskede. Konsekvensen utgörs av en analys av hur värdet påverkas och en bedömning av i vilken grad konsekvensen är negativ eller positiv. Konsekvenserna bedöms utifrån följande graderingar: stora, måttliga, små, inga/obetydliga eller positiva. Skalan bygger på relationen mellan befintliga värden och ingreppets eller störningens omfattning, se Tabell 2.

4.1.3 Nollalternativ

Nollalternativet innebär i det aktuella fallet att koncessionen för de planerade ledningarna uteblir och att byggnation av ledningarna inte kan komma till stånd. Detta innebär att Sökandens kapacitet att upprätthålla ett intakt kraftsystem i regionen inte kan uppfyllas till fullo. Detta leder till att förutsättningarna för den framtida elförsörjningen av Luleå Industripark undermineras och att utvecklingen av Luleå kommun därmed hämmas.

Klimatneutral omställning av stålindustrin är av stor betydelse för att sänka landets utsläpp av växthusgaser och för att uppfylla satta klimatmål. Nollalternativet skulle även innebära att den reducering av växthusgaser, som den fossilfria stålproduktionen syftar till, uteblir.

Nollalternativet innebär även att de miljökonsekvenser som ledningarna skulle orsaka uteblir. Detta innebär att skogsgatan för de sedan tidigare sökta ledningarna inte breddas genom avverkning och att inga störningar i form av bland annat avverkningsarbete och byggtrafik uppstår för de sökta ledningarna.

4.2 Strömförsörjning och redundans

4.2.1 Förutsättningar

Sökandens regionnät som försörjer Luleå tätort omfattar idag tre 150 kV ledningar; PL11 S2 Svartbyn – Notviken, PL5 S7 Sävast – Lerbäcken och PL27 Sävastön – Notviken. De befintliga ledningarna byggdes på 1960- och 80-talen. Luleå har sedan dess genomgått en expansiv tillväxt, en utveckling som fortsätter. Staden är centrum för regionens befolkningsökning och för näringslivets tillväxt. Nya bostäder och industrietableringar ställer krav på ökad överföringskapacitet av el och dagens regionnätstruktur behöver förstärkas för att nätet ska bibehållas robust.

Som nämnts ovan har Sökanden även ansökt om koncession för två 150 kV ledningar mellan Svartbyn-Hertsöfältet (PL11 S3 och S4), samt två nya markförlagda 150 kV ledningar mellan Hertsöfältet-Svartön (PL11 S9 och S10).

Alla planerade ledningar är av vikt för samhällsutvecklingen i Luleå kommun och regionen och är en förutsättning för planerad bostadsutveckling och verksamhetsetableringar. Ökad överföringskapacitet till Svartön är avgörande för utveckling av framtida fossilfri stålproduktion i Luleå. Klimatneutral omställning av stålindustrin är av stor betydelse för att sänka landets utsläpp av växthusgaser och för att uppfylla satta klimatmål. Ledningarna får därför anses vara av största samhällsnytta och den föreslagna lokaliseringen har utformats med största möjliga hänsyn till pågående och planerad markanvändning.

Luleå kommun har i sitt yttrande under samrådet bedömt att de planerade ledningarna endast medför små till måttliga negativa konsekvenser för ett fåtal aspekter. Kommunen bedömer dessa som acceptabla i relation till den positiva samhällsnyttan i form av ett säkert och tillförlitligt elnät som de planerade ledningarna medför och vill särskilt framhålla den avgörande betydelse som kraftförsörjningen har för Luleås pågående expansion med de för den gröna omställningen helt centrala industrietableringar som är planerade i det område som utgör målpunkt för ledningarna.

4.2.2 Hänsynsåtgärder

Inga hänsynsåtgärder är aktuella.

4.2.3 Konsekvensbedömning

Anläggandet av de planerade ledningarna bidrar till samhällsnytta genom att möjliggöra Luleås fortsatta utveckling med befolkningstillväxt och stärkt näringsliv. Specifikt utgör ledningarna en förutsättning för omställning av Luleås stålindustri till fossilfri produktion, något som är av nationell betydelse. Genom ledningsbyggnationen förstärks och rustas regionnätet för framtida elbehov, vilket är en positiv konsekvens för strömförsörjning och redundans i elnätet. Strömförsörjning och redundans bedöms ha ett **stort värde** och effekten bedöms som **positiv**. Utifrån strömförsörjning och redundans bedöms uppförandet av de planerade ledningarna medföra **positiva konsekvenser** för verksamhet i området.

4.2.4 Kumulativa effekter

Tillsammans med övriga ledningsprojekt i området bidrar Sökandens ledningar till samhällsnytta och utgör en förutsättning för omställning av Luleås stålindustri till fossilfri produktion, något som är av nationell betydelse. De kumulativa effekterna och konsekvenserna bedöms som **positiva**.

4.3 Markanvändning och planer

4.3.1 Förutsättningar

4.3.1.1 Markanvändning

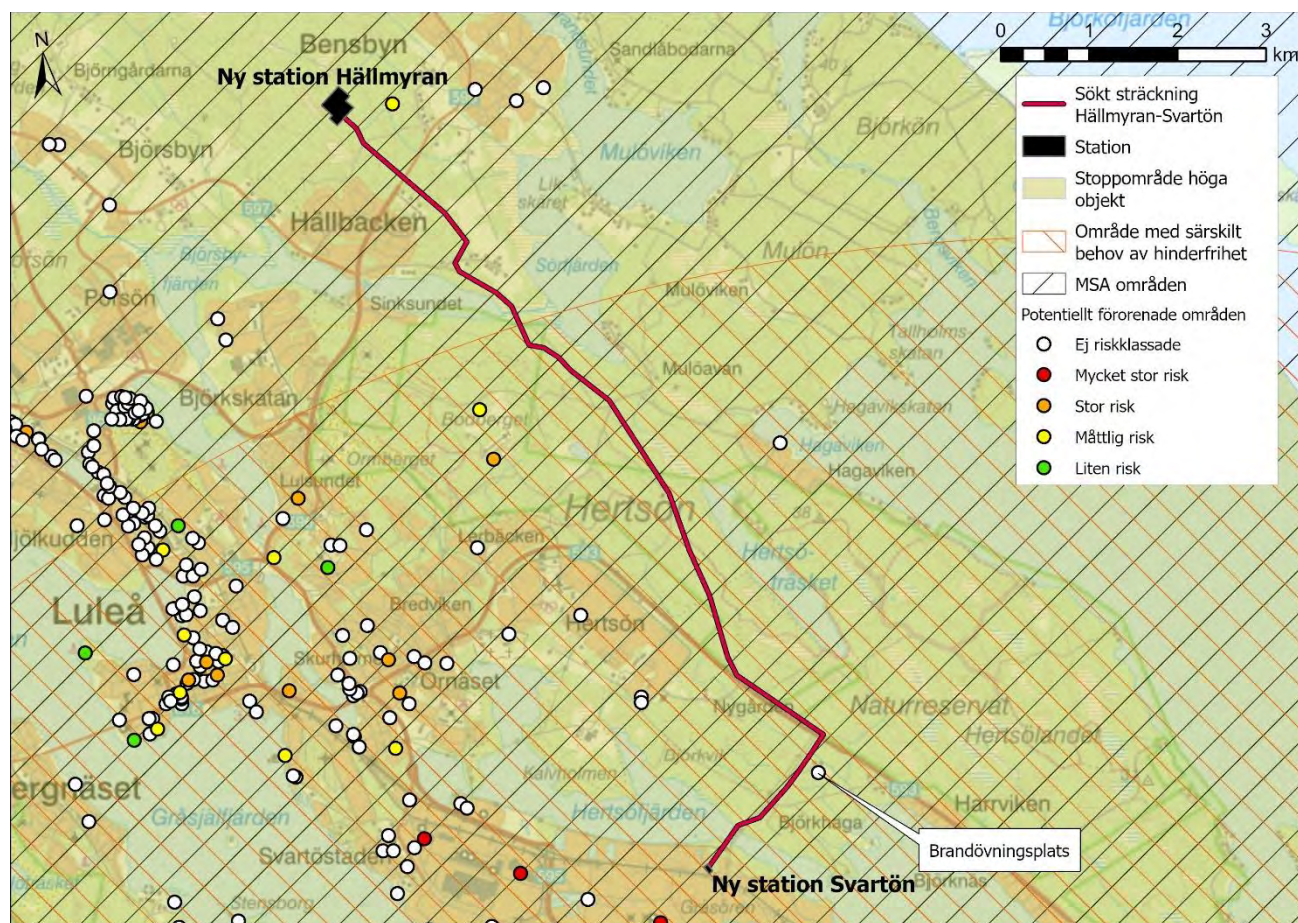
Markanvändningen längs sträckningen för de planerade ledningarna består av rennärning och till stora delar av skogsbruk. Skogsbruket innefattar i huvudsak aktivt brukade produktionsskogar, både mindre och större skogsfastigheter. Det finns även rester av äldre naturskogar som i vissa fall är skyddade för naturvårdsändamål.

De planerade ledningarna passerar genom det kommunala naturreservatet Ormberget-Hertsölandet, se Figur 13, som består av skyddad skogsmark. Naturreservatets syfte är i första hand att erbjuda Luleåborna rekreationsmöjligheter i tätortsnära naturmiljö, men också att bevara och förhöja de naturvärden som finns i området.

Ingen jordbruksmark berörs då ledningarna passerar genom skogsmark söder om jordbrukslandskapet i byn Revelsudden.

De planerade ledningarna ligger inom ett så kallat stoppområde för höga objekt, se Figur 10, samt MSA-område tillhörande Luleå/Kallax flottflygplats vilket är utpekad riksintresse för totalförsvarets militära del. Inom stoppområde får generellt inga nya hinder högre än 20 meter tillkomma utanför tätbebyggt område. MSA-området (Minimum Sector Altitude) gäller för Luleå Airport. MSA-området reglerar den första delen av inflygningen till flygplatsen och tar hänsyn till höga objekt som finns inom ytan. Ledningarna ligger delvis även inom Försvarsmaktens område med särskilt behov av hinderfrihet, se Figur 10. Inom dessa områden är Försvarsmakten restriktiv med att tillåta nya objekt högre än 20 meter.

Försvarsmakten har i sitt yttrande i samrådet meddelat att de förordar den sökta ledningssträckningen då den ger minst påverkan på deras intressen. Försvarsmakten beskriver att störst negativ påverkan på hinderfriheten har höga hinder som placeras fristående. Med lägre hinder, och om nya hinder placeras i närheten av befintliga hinder, blir påverkan på Försvarsmaktens verksamhet mindre.

Figur 10: Område med hinderfrihet, stoppområden för höga objekt och MSA-område längs de planerade ledningarna mellan Hällmyran och Svartön.

4.3.1.2 Förorenad mark och sulfidjord

I närheten av de nya ledningarna finns en brandövningsplats på Hertsöfältet med ett utpekat potentiellt förorenat område, se Figur 10. Ledningarna ligger cirka 80 meter från brandövningsplatsens områdesgräns varpå området inte bedöms påverkas. Ingen risk för påverkan avseende spridning av föroreningar bedöms därmed föreligga.

Längs den planerade ledningssträckningen förekommer sulfidjord i området kring Sinksundet. SGU har tagit fram ett kartverktyg som visar sulfidjordar längs Sveriges norrlandskust. I Figur 11 visas den förordade ledningssträckningen i rött på SGU:s kartor. Störst risk för påverkan från sura jordar är i de bruna områdena som benämns som *aktiv sur sulfatjord* på *potentiell sur sulfatjord* och i de gröna områdena som benämns som *potentiell sur sulfatjord*. Aktiv sur sulfatjord (här benämnda som "sulfidjord") bildas när potentiell sur sulfatjord (som ligger under grundvattenytan, och därmed syrefritt) exponeras för luftens syre, vilket leder till att markens pH sjunker. Vid schakt i sulfidjord bör därför försiktighetsåtgärder vidtas.

- I det fall sulfidjord påträffas inom projektet kommer Sökanden täcka över sulfidjord som läggs upp och förvara denna utanför avrinningsområdet för känsliga recipienter. Sulfidjorden kommer läggas tillbaka i mättad zon, det vill säga under grundvattenytan för att förhindra oxidation.
- Om sulfidjorden inte kan hanteras i projektet kommer den tas om hand av godkänd mottagningsanläggning.

4.3.3 Konsekvensbedömning

4.3.3.1 Markanvändning

I skogsmark medför de planerade ledningarna en kalavverkad skogsgata samt avverkning i sidoområdena. Konsekvenserna blir ett produktionsbortfall för det berörda skogsbruket då träd inte tillåts växa fritt i skogsgatan. Normalt innebär dock en kraftledning av aktuell typ ingen barriäreffekt för brukandet av skogen, då skogsmaskiner kan passera under ledningarna.

Påverkan på skogsbruket i området bedöms totalt sett bli liten, men intrånget i skogsmark kan för enskilda fastighetsägare bli betydande. Ledningarnas parallellgång med annan infrastruktur innebär dock ett reducerat markbehov. Ersättning utgår till berörda markägare enligt gällande regler och praxis.

Marken bedöms ha **måttligt värde** utifrån dess användbarhet för skogsbruket. Ledningarnas effekter på skogsbruket för enskilda fastighetsägare med små skogsfastigheter bedöms som **måttliga till stora negativa** under bygg- och driftskede. Ledningarnas effekter på skogsbruket i sin helhet, med den begränsade skogsgatan i relation till den stora ytan skogsmark i det berörda området, bedöms som **små negativa** under bygg- och driftskede. Ledningarnas konsekvenser på brukad skog bedöms som **måttliga** under bygg- och driftskede.

Försvarsmaktens intressen bedöms ha **stort värde**. Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter som **obetydliga** och konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under bygg- och driftskedet.

4.3.3.2 Sulfidjord

För de nya ledningarna kan sulfidjord påverkas när stolparnas fundamentgropar ska schaktats. Med föreslagna hänsynsåtgärder bedöms effekterna av att gräva i sulfidjord för omgivande mark och vatten sammantaget bli **obetydliga** under både bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga**.

4.3.3.3 Planer

Byggnationen av de planerade ledningarna bedöms i viss mån kunna medföra begränsningar för intentionerna avseende markanvändning i Luleå kommuns detaljplan Dalbo-Revelsudden då ledningarna korsar planen. I översiktsplanen beskrivs att energisystemet ska byggas ut och att Svartön och Hertsöfältet ska bli centrum för energiproduktion och energilagring. De planerade ledningarna bedöms bidra till detta.

Sökanden bedömer att de planerade ledningarna inte står i strid med någon av de berörda gällande detaljplanerna då placeringen av ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet och den planerade ledningssträckningen mellan Hällmyran och Svartön har tagits fram i dialog med Luleå kommun, samt att ledningarna behövs för att möjliggöra flera av planeringsriktlinjerna i kommunens översiktsplan och detaljplaner.

4.3.4 Kumulativa effekter

Sökta ledningar kommer att placeras längs med tidigare sökta ledningar Svartbyn-Hertsöfältet. För markanvändningen innebär det att skogsgatan kommer att bli bredare jämfört med om enbart ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet stått på platsen. Det innebär att mer skog kommer att avverkas. Däremot innebär samförläggningen att intrånget blir mindre jämfört med om ledningarna anlagts i två separata skogsgator. De kumulativa effekterna och konsekvenserna bedöms som **små negativa** under bygg- och driftskedet.

När det gäller planer bidrar de planerade ledningarna, tillsammans med övriga projekt i området, till samhällsnytta och utgör en förutsättning för att möjliggöra de kommunala planerna. De kumulativa effekterna och konsekvenserna bedöms som **positiva**.

4.4 Rennäring

4.4.1 Förutsättningar

4.4.1.1 Allmänt om rennärningen i området

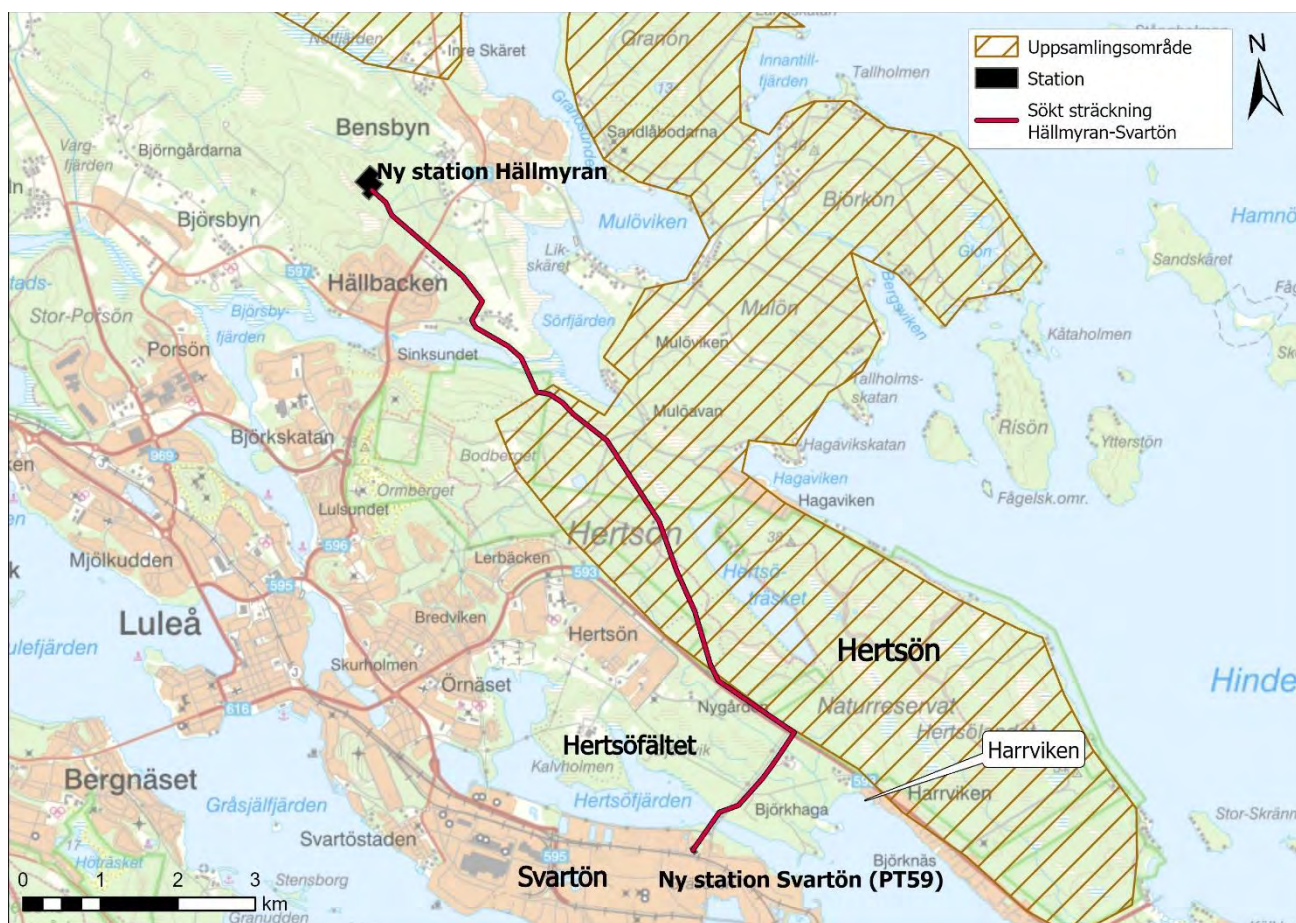
Hela utredningsområdet ingår i Gällivare skogssamebys verksamhetsområde och utgör vinterbetesområde för samebyn, Figur 14. Vinterbetesmarker är de områden där renarna får vistas under perioden 1 oktober till 30 april.

Rennärningen styrs av renens vandringar över året. Renarna flyttas mellan olika betesområden utifrån årstid och tillgången på bete. Hur betesmarkerna nyttjas skiljer sig åt från år till år och beror på klimat och andra yttre förutsättningar, inte minst påverkan genom mänsklig aktivitet och exploateringar. Detta innebär att det inte bara är områden utpekade som riksintressen är viktiga från ett rennäringssperspektiv, utan även andra områden kan ha stor betydelse.

Rensköterna planerar hur betesmarkerna ska användas på ett långsiktigt hållbart sätt. Principen är i korthet att genom analys av betesläget flytta renarna i den riktningen att renarna kan nyttja åtkomligt markbete. Vid isbildning i markskiktet och vid hård skare som hindrar renen att gräva efter marklavar och annat bete sprider sig renarna ut över stora områden i sitt sökande efter bete. Rensköterna utför kantbevakning med skoter och bil. Störningar på betesmarkerna kan medföra att renar sprids i oönskade riktningar och till områden som rensköterna vill spara för kommande beten under säsongen. Klimatet påverkar starkt förutsättningarna för renskötseln.

4.4.1.2 Beskrivning av de sökta ledningarna inom samebys vinterbetesmark

Av Sametingets digitala planeringsunderlag framgår att inget riksintresse för rennärningen berörs av föreslagna sträckningsalternativ. Däremot berörs ett uppsamlingsområde för renar på Hertsön, se Figur 14. Under ett samrådsmöte med Gällivare skogssameby berättade samebyn att området kring Hertsön främst används mellan november och april. Samebyn kör vanligtvis renarna med lastbil och släpper dom i området kring Harrviken för att renarna ska kunna ta sig via isen ut på öarna. Renarna friströvar även inåt landet. På Hertsön, som till stora delar omfattas av naturreservat Ormberget-Hertsölandet, förekommer stor störningsrisk på rennärningen i och med ett omfattande friluftsliv. Även på Hertsöfältet förekommer stor störningsrisk med avseende på dess närhet till industriområdet Svartön. Därför jobbar samebyn aktivt med att hålla renarna ifrån fastlandet och leder renarna via isen till betesmarker på öarna öst om fastlandet.

Figur 14: Rennäringens intressen i området för ansökt ledning mellan Hällmyran och Svartön

4.4.2 Hänsynsåtgärder

För att minska störningen för renskötseln kommer Sökanden att föra dialog med samebyn innan och under byggfasen för de planerade ledningarna för att planera så att ledningarna inte byggs när renarna är i området.

4.4.3 Konsekvensbedömning

Påverkan av de planerade ledningarna på rennäringsen i området uppstår främst under byggskedet i form av avverkning för ledningsgata och markbearbetning. Effekter under byggskedet kan vara tidsbegränsad ökad mänsklig närvaro och förhöjda ljudnivåer, samt bortfall av betesmark inom ledningsgatan. Effekter under driftskedet kan uppstå i samband med underhållsåtgärder eller av att skogsgatan blir ett öppet skogsfritt stråk som renarna följer ut ur betesmarken. De planerade ledningarna kan medföra en viss förändring av landskapet som renarna kan uppmärksamma. Inledningsvis kan undvikelseffekter ske hos renarna, men det sker en tillvänjningsprocess hos renarna och förändringen bedöms inte lika omfattande som exempelvis pågående skogsbruk i området.

Indirekt kan skogsgator medföra ökad skotertrafik som för med sig störningar på, och spridning av, betande renhjordar vilket skapar merarbete och merkostnader för renskötarna. Skoterkörning ligger dock utanför Sökandens möjlighet att påverka då det regleras i terrängkörningsförordningen. Det är tillåtligt förutom vid vissa förhållanden.

Uppsamlingsområdets funktion påverkas inte i någon större grad då samebyn aktivt jobbar med att hålla renarna ifrån fastlandet. Dock kan ändå renar förflytta sig inåt landet. Dialog med samebyn bidrar till att anpassa byggtiden till perioder under vinterbetesperioden som renar inte vistas intill den sökta ledningssträckningen. Då kan byggnation av ledningarna ske utan störning och tillgängligheten består under byggfasen. Uppstår situationen att byggnation behöver ske när renarna är i närområdet till ledningarna kan åtgärder för att begränsa eller undvika negativa effekter för samebyarna vara en del i dialogen.

Den skogsmark som berörs av de planerade ledningarna bedöms ha **måttligt värde** för rennäringens nyttjande.

Ledningarnas effekter under byggfasen bedöms som **små-måttligt negativa** när det gäller ökad störning av renarnas betesgång i det fall renarna vistas i närområdet under byggnation. Effekten är dock tillfällig. Effekterna bedöms som **obetydliga** för rennäringen i det fall de inte vistas i närområdet under byggnation.

Sammanfattningsvis bedöms effekterna av de sökta ledningarna som **små negativa** under driftskedet då påverkan bedöms orsaka negativa effekter för samebyn. Värdet på betesmarken i och kring de planerade ledningarna finns dock fortfarande kvar och marken kan nyttjas av samebyn även efter det att ledningarna uppförts.

Med inarbetade åtgärder bedöms de sökta ledningarna sammanfattningsvis medföra **små-måttliga negativa** konsekvenser under bygg- och driftskede.

4.4.4 Kumulativa effekter

Kumulativa effekter innebär att allt nytt intrång med ledningsgata och ledningar läggs till på det som rennäringen redan har att hantera på sina betesmarker. Viktiga åtgärder är att begränsa och samla intrången, minska fragmentering och bevaka byggtiden. Olika typer av verksamheter och intressen som tillsammans påverkar renskötselns förutsättningar är exempelvis skogsbruk, vindkraft, väg, järnväg, täktverksamhet och friluftsliv. Till detta tillkommer även effekten av klimatförändringar som bland annat leder till osäkra isar så att det är svårare för renarna att ta sig ut till öarna öst om Hertsön, samt förekomsten av rovdjur inom samebyarnas betesområden som medför att såväl kustbetet påverkas som åretruntmarkerna.

De markförlagda ledningarna Lerbäcken-Hertsöfältet planeras att förläggas under barmarksperiod och är tagna i drift när det är dags att bygga ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet och därefter ledningarna Hällmyran-Svartön. Möjligtvis kommer tiden för genomförandet av alla ledningsprojekten att bli längre rent kalendermässigt, men de störningar som kan uppstå i form av buller med mera bedöms inte komma att bli adderade. Utifrån kumulativa perspektiv kan effekter uppstå på renarnas kondition, överlevnad, reproduktion och produktion, som är följderna av att renar utsätts för flera typer av störningar samtidigt. När anläggningsarbetet upphört upphör dock de direkta störningarna för renskötseln. Effekter under driftskedet kan sedan uppstå i samband med tillfälliga underhållsåtgärder eller att undvikelseeffekter inledningsvis sker hos renarna.

De kumulativa effekterna på renarna i samband med de sökta ledningarna består även av att ledningsgatan inverkar på betesmark i form av att träd försvinner och vegetationen förändras. Det innebär att de planerade ledningarna mellan Hällmyran och Svartön, tillsammans med andra verksamheter inom samebyns verksamhetsområde inklusive den sedan tidigare sökta ledningen Svartbyn-Hertsöfältet, minskar flexibiliteten för rennäringen vad gäller betesmarker. Effekten förstärks i takt med att ostörda områden minskar. För att minska effekterna på renskötseln planeras de sökta ledningarna uppföras parallellt med ledningarna

Svartbyn-Hertsöfältet samt vägar och åtgärder såsom dialog innan avverkning och byggnation samt uppehåll av byggnation i det fall renarna befinner sig i området, har föreslagits.

Intrånget kan samlas och fragmenteringseffekten begränsas i och med parallellgång med befintlig och planerad infrastruktur. Värdet på betesmarken i och kring den sökta ledningssträckningen bedöms fortfarande finnas kvar och marken kan nyttjas för samebyn även efter att ledningarna har uppförts. Ledningarnas effekter bedöms därmed som **små negativa**. Sammanfattningsvis bedöms ledningarnas kumulativa konsekvenser, tillsammans med övriga verksamheter på samebyarnas betesmark, som **måttligt negativa** under bygg- och driftskedet.

4.5 Naturmiljö

4.5.1 Metodik

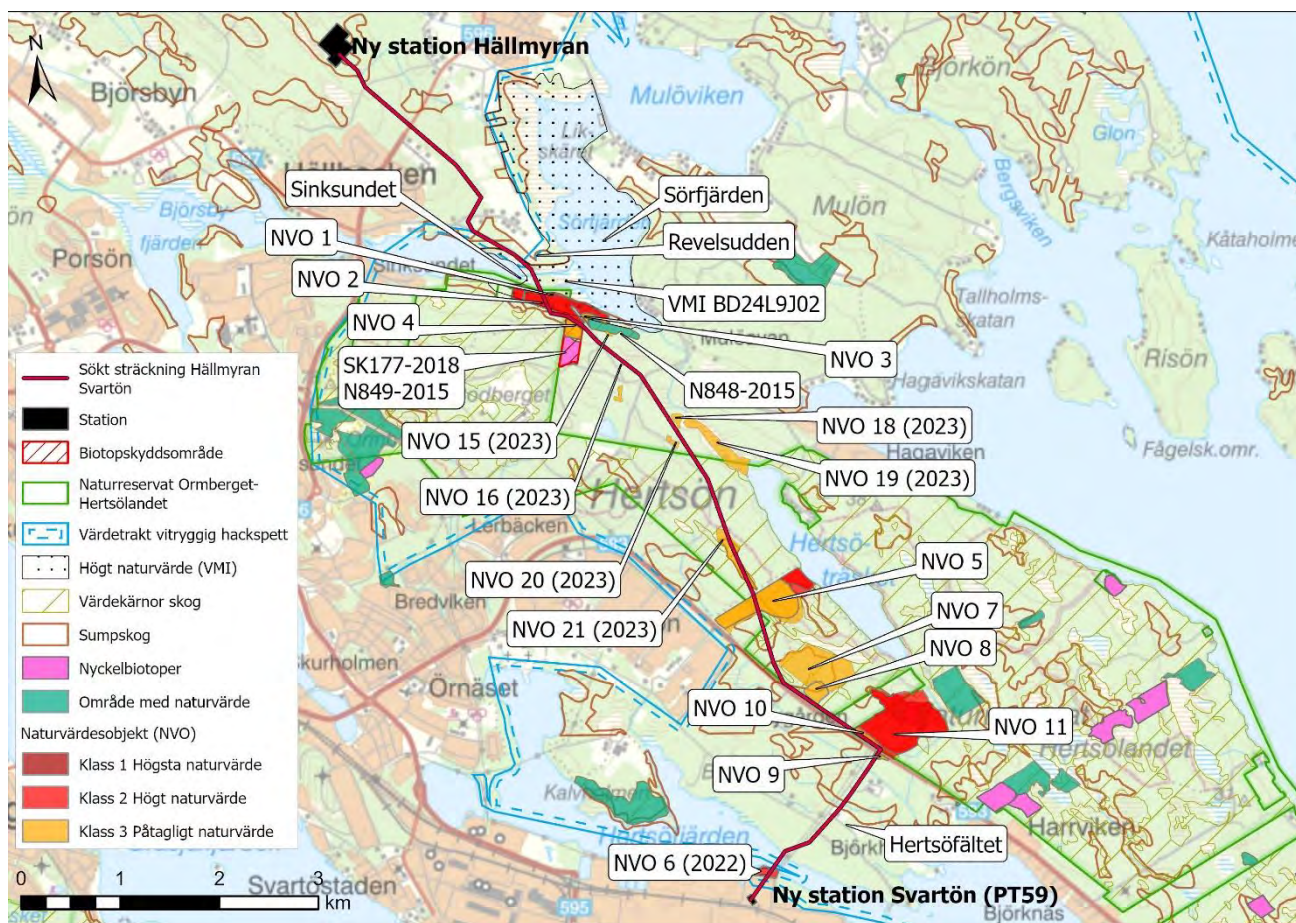
I denna MKB behandlas huvudsakligen de naturmiljöer som bedöms ha särskilt höga naturvärden och som är av betydelse för den biologiska mångfalden, inklusive naturvårdsarter. Begreppet naturvårdsarter är en samlingsterm för arter som är extra skyddsvärda, indikerar att ett område har höga naturvärden eller i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Begreppet innefattar juridiskt skyddade arter, typiska arter, rödlistade arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter.

Den svenska rödlistan är en lista över arter och deras hotstatus i Sverige. Den baseras på en bedömning av enskilda arters risk att dö ut från landet och kan ses som en barometer av arternas tillstånd. Bedömningen görs utifrån internationellt vedertagna kriterier som baseras på flera olika riskfaktorer. Arter klassificeras i olika rödlistekategorier enligt nedan;

- Nationellt utdöd (RE)
- Akut hotad (CR)
- Starkt hotad (EN)
- Sårbar (VU)
- Nära hotad (NT)
- Kunskapsbrist (DD)

Arter i kategorierna CR, EN och VU utgör hotade arter. Arter i kategorin Livskraftig (LC) räknas inte som rödlistade. Både formellt skyddade områden (med stöd av 4 och 11§ kap 7 Miljöbalken och Jordabalken 7 kap 3 §) och områden utan skyddsstatus idag ingår i konsekvensbeskrivningen. Dessutom ingår utredning om eventuella konsekvenser för artskydd. De berörda områdenas skyddsvärde påverkar bedömningen av konsekvenserna. Områdenas skyddsstatus indikerar dess skyddsvärde.

Underlagsmaterial för bedömning av naturvärden längs ledningssträckningen är inhämtat från flertalet olika källor. I Tabell 3 redogörs för respektive källa och datamaterial. För att komplettera befintliga data nyttjas resultat från flera naturvärdesinventeringar i fält enligt svensk standard.

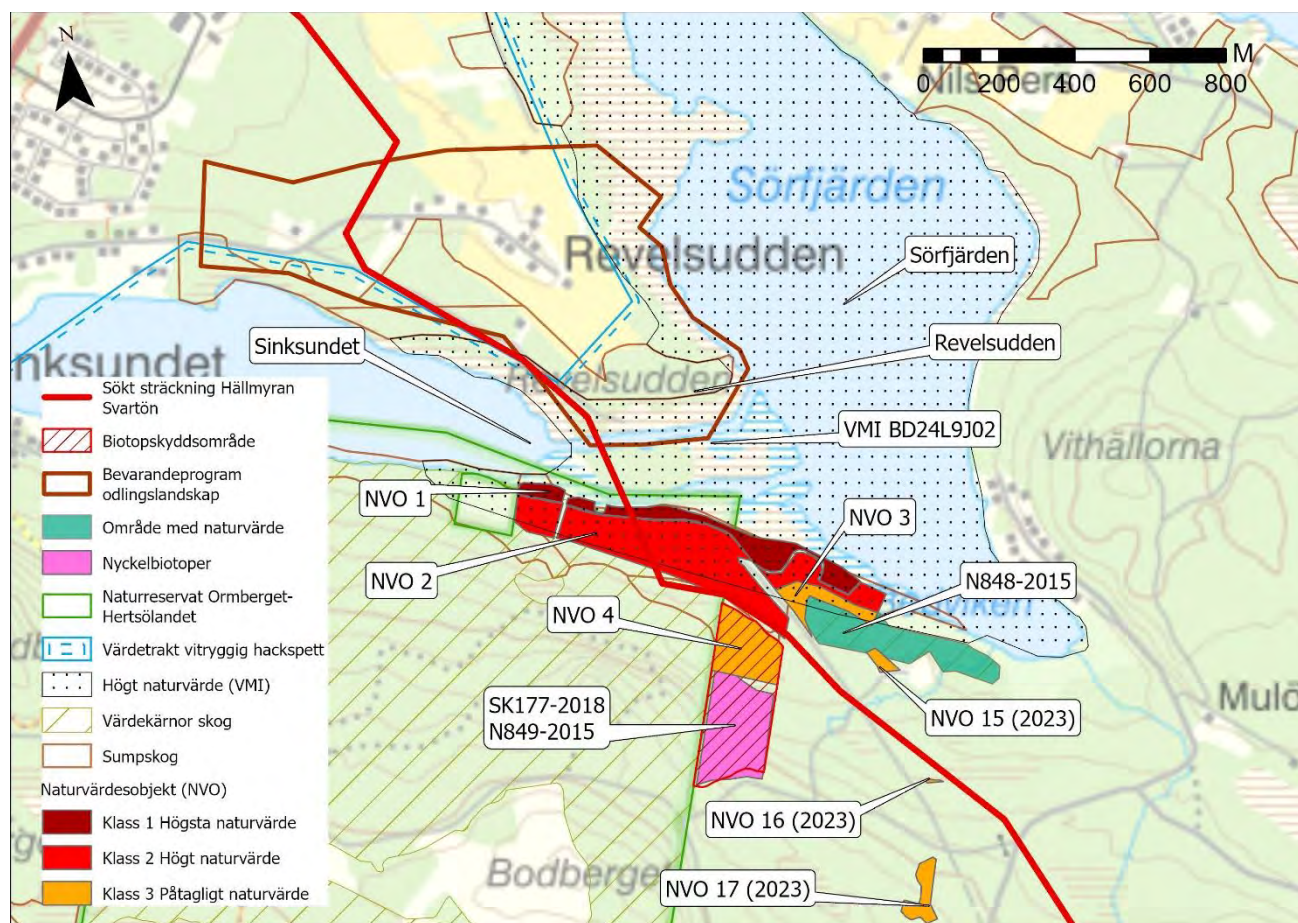

Figur 15. Karta med registrerade naturintressen längs ledningssträckningen och i närområdet.

Naturmiljön längs de sökta ledningarna utgörs huvudsakligen av skogsmark, där merparten av skogsmarken är påverkad av skogsbruk, genom bland annat föryngringsytor och gallring. Områden med längre skoglig kontinuitet återfinns utmed de sökta ledningarna främst i områden runt södra delarna av sjön Hertsöträsket. Runt sjön förekommer även våtmarker och sumpiga barrskogsmiljöer.

Vid Revelsudden finns bebyggelse med ett mindre antal småhus på tomtmark i anslutning till jordbruksmark, samt igenväxande jordbruksmark, se Figur 16. Skogarna i detta område präglas generellt sett av lövsuccessioner med björk, gråal, asp, säl, där varierande graninväxt finns inom höglänta partier. Generellt sett är skogen vid Revelsudden till stor del påverkad av jordbruks- och skogsbruksåtgärder, genom dikning och veduttag.

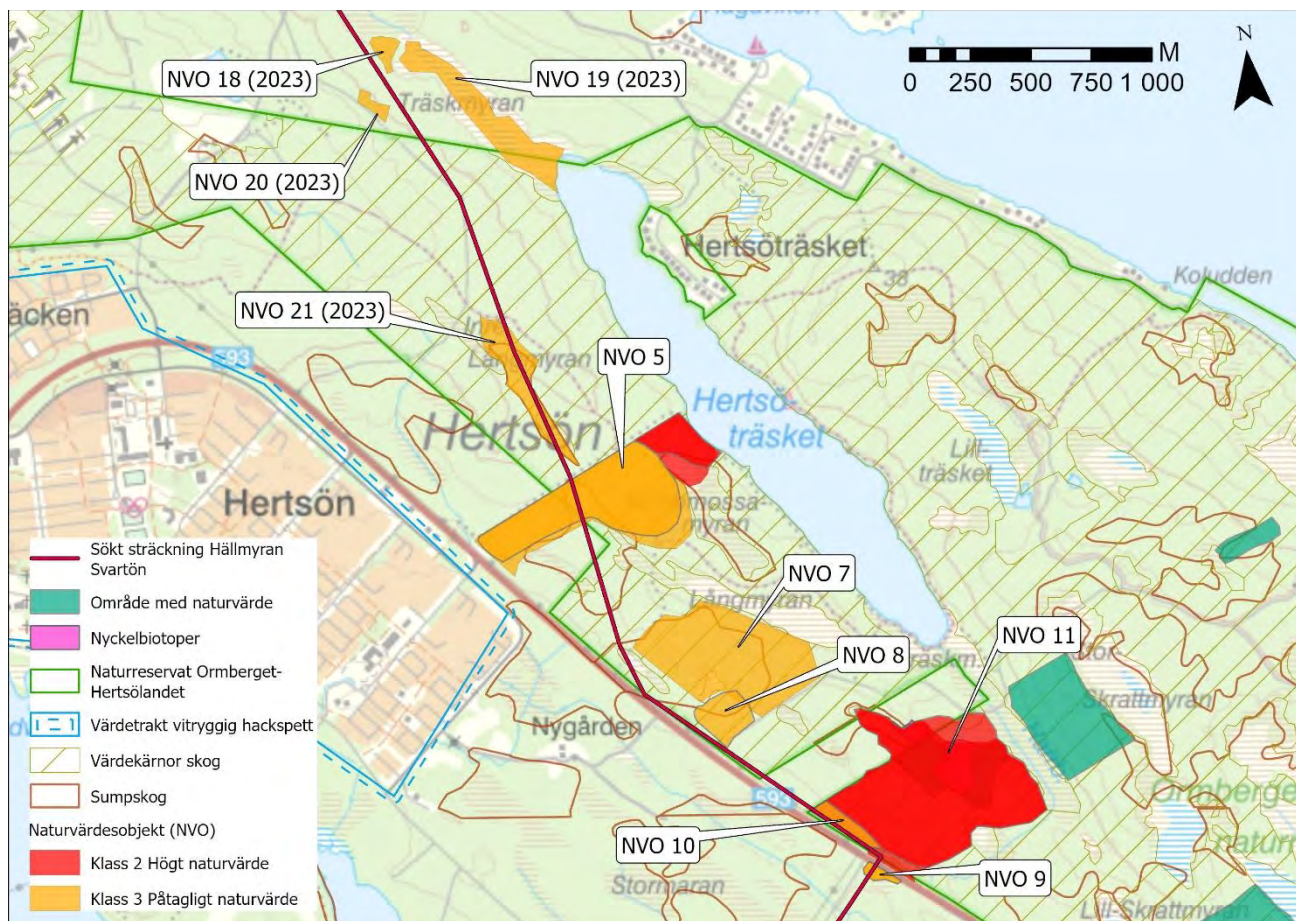
Marken vid Revelsudden vid vattnet präglas av landhöjning och inbegriper tre områden. Själva Revelsudden i norr, en liten ö i Sinksundet, samt det större södra delområdet på Hertsön som delvis ingår i naturreservatet Ormberget-Hertsölandet. Där återfinns också mer opåverkade strand- och blandskogsmiljöer.

Figur 16. Karta med de naturintressen som berörs av den sökta ledningssträckningen vid Revelsudden.

Ormberget-Hertsölandet, se Figur 15, är ett kommunalt naturreservat med skogliga naturvärden samt med värden för friluftslivet. Naturreservatets syfte är att bevara och förhöja de naturvärden som finns i området, samt att erbjuda invånarna i Luleå möjlighet till friluftsliv och rekreation i tätortsnära naturmiljö. Föreskrifterna för markanvändning skiljer sig mellan ett antal olika delområden inom naturreservatet. Inom vissa delområden sköts skogen genom moderna brukningsmetoder, varför det inom reservatet också förekommer arealer med produktionsskog. Aningen större och mer sammanhängande områden med skoglig kontinuitet utmed ledningarna finns främst vid Hertsöträsket, se Figur 17, där mer opåverkade gran- och tallskogspartier förekommer.

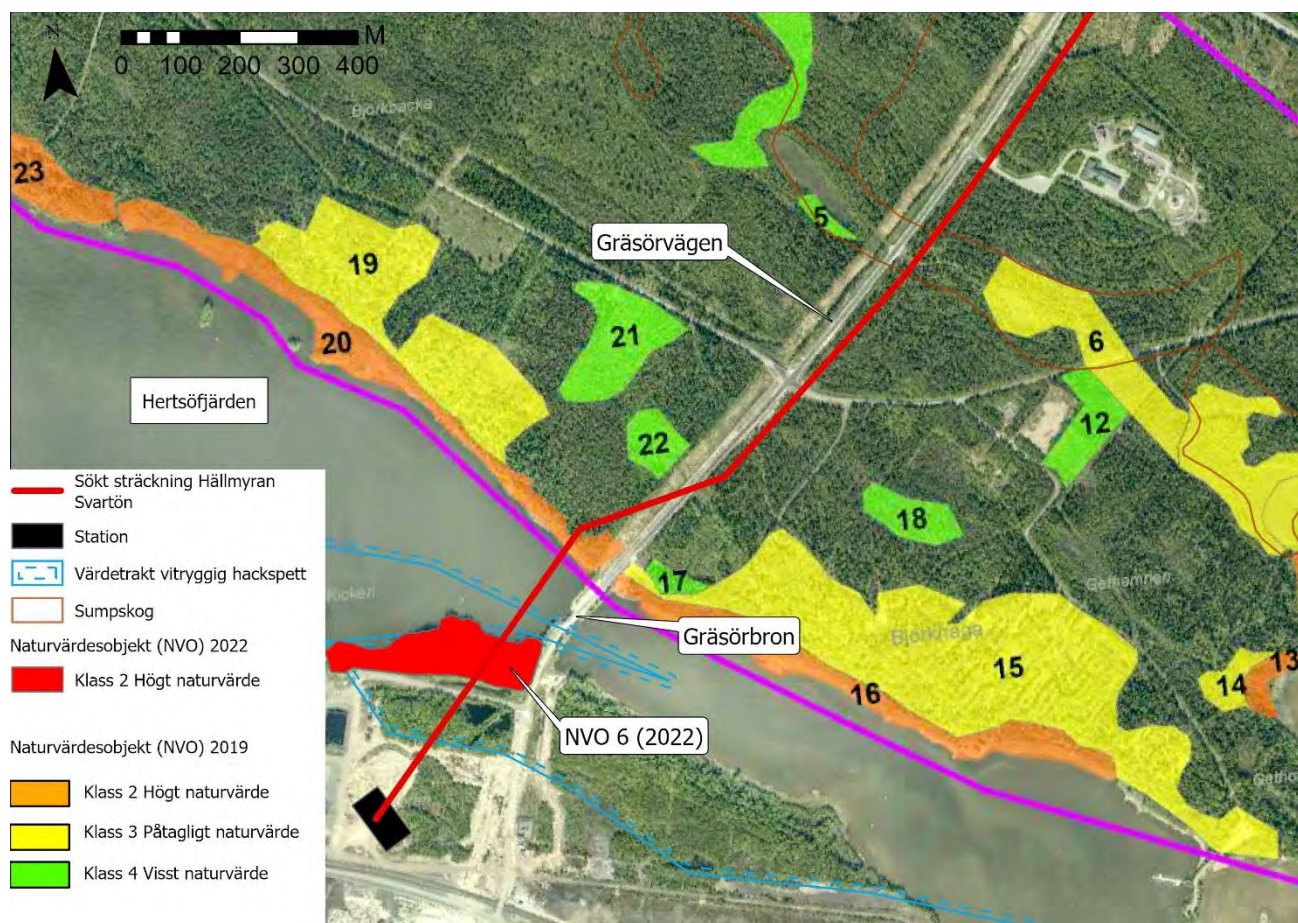
De två nya ledningarna kräver dispens från reservatsföreskrifterna för naturreservatet Ormberget-Hertsölandet vilket Sökanden kommer att ansöka om. Inga ytterligare naturreservat, Natura 2000-områden eller riksintressen avseende naturvård kommer beröras av de nya ledningarna.

Figur 17. Karta med de naturintressen som berörs av den sökta ledningssträckningen på Hertsön.

I området kring Gräsörenbron (ofta benämnt Gräsörenkanalen), se Figur 18, breder lövsuccessioner ut sig vid stränderna. På norra sidan Hertsöfjärden förekommer en lång strandzon med strandäng samt en olikåldrad strandskog med förekomster av gråal, sälk och björk.

På södra sidan Hertsö- och Sörbrändöfjärden, inne på Svartöns industriområde, återfinns mindre områden med naturliga strandängar och översvämningspåverkade strandskogsmiljöer på både östra och västra sidan Gräsörenkanalen.

Figur 18. Karta med de naturintressen som berörs av den sökta ledningssträckningen vid Gräsörbron.

De ekosystemtjänster som finns utmed ledningssträckningen utgörs av både terrestra och limniska tjänster så som naturbete, pollinering, rekreativa ekosystemtjänster såsom bärplockning och övriga naturupplevelser, vilt och delvis produktion av träbiomassa. Längs sträckningen finns även några vattendrag och våtmarker som levererar tjänster i form av upprätthållande av biokemiska cykler, vattenrening och skydd mot översvämningar. Till dessa tjänster tillkommer produktion av mer övergripande värden såsom upprätthållande av biologisk mångfald, jakt och naturupplevelser. Sträckningen passerar närmare viss bostadsbebyggelse vid Luleå och kan därför även påverka boendes närnatur och, åtminstone under byggfas, möjligheter till rekreation.

4.5.2.2 Naturvärden

I Tabell 4 ges en beskrivning av samtliga naturvärden, det vill säga respektive tidigare utpekade naturområden, samt naturvärdesobjekt (NVO) identifierade under naturvärdesinventeringarna inom 150 meter från ledningarnas mitt. Tabellen beskriver de sökta ledningarnas påverkan på naturmiljön, hänvisning till hänsynsätgärder, samt bedömning av ledningarnas effekter- och konsekvenser för respektive område och objekt.

Utpekade sumpskogar längs med ledningarna hyser i regel låga naturvärden då de till stor utsträckning är dikade och påverkade av trakthyggesbruk. De sumpskogar som finns längs ledningarna har avgränsats som naturvärdesobjekt och inbegrips således också i bedömningen i tabellen nedan.

4. De sökta ledningarna anpassas i detaljprojektering till att förläggas norr om NVO 4, biotopskyddsområde SK 177-2018 och nyckelbiotop N849-2015. Ingen avverkning kommer att genomföras inom dessa objekt och en bård av skog sparas till biotopskyddsområdet.

Följande specifika hänsynsåtgärder vidtas för lövskogsbiotoperna NVO 1, NVO 2, NVO 20 (2019), NVO 6 (2022), samt värdetrakt för vittryggig hackspett under bygg- och driftskede:

5. För att minimera påverkan på de lövskogsmiljöer med särskilda naturvärden utmed sökta ledningar (lövskog inom utpekad värdetrakt för vittryggig hackspett, lövskog inom NVO 1, NVO 2, NVO 20 (2019) och NVO 6 (2022)) kommer i samband med avverkning inom dessa områden avverkade lövträd, av främst sälg och gråal, att lämnas inom och i kanten till befintlig ledningsgata och den kvarvarande lövskogen i syfte att skapa mer död ved.
6. Avverkade lövträd lämnas spritt i mindre högar, i solbelyst läge, inom och i kanten till befintlig ledningsgata i syfte att skapa födosökmöjligheter för fåglar.
7. Inom upptagen ledningsgata lämnas mot kvarvarande strandskog ett skyddande buskskikt av lövträd. Eventuellt förekommande och inväxande yngre gran i kanten mot kvarvarande lövskog röjs bort för att öka solexponeringen på levande och döda träd.
8. För att inte påverka livsmiljöerna för de naturvårdsarter som finns inom NVO 1 och NVO 2, undersöks i detaljprojektering möjligheten att passera objekten utan stolpnedsättning. Om ingen stolpnedsättning görs i strandskogen bedöms påverkan på objektens hydrologiska förutsättningar kunna undvikas. Detta då just de hydrologiska betingelserna bedöms som grundläggande för de höga naturvärdena.

Följande specifika hänsynsåtgärder vidtas för barrskogsbiotoperna NVO5, NVO 10, NVO 11 och NVO 21 under bygg- och driftskede:

9. För att minska biotopförlusten kommer värdefulla strukturer förstärkas genom att avverkade äldre tallar -och granar läggs in i kvarvarande skog på ena sidan om den upptagna ledningsgatan.
10. Om möjligt lämnas högstubbar (1-3 meter höga) av grövre tall och gran i avverkad ledningsgata.

Hänsynsåtgärd avseende invasiv art:

11. Åtgärder vidtas för att förhindra spridning av invasiva arter. Massor innehållande frö- eller växtdelar av invasiva arter, såsom blomsterlupin, får inte tillföras området i samband med byggnation av ledning.

4.5.4 Konsekvensbedömning

Lövskogsmiljöer

Byggnationen av de sökta ledningarna medför att mindre ytor av lövrik och strandnära skog inom naturvärdesklasserna Högsta naturvärde och Høgt naturvärde avverkas. Detta sker längs Sinksundet vid norra Hertsön samt vid norra och södra sidan av Gräsörenkanalen. De totala avverkade arealer av strandskog och strandnära blandskog uppskattas till ca 2 hektar (varvid ca 0,15 hektar inom NVO 1, 0,60 hektar inom NVO 2, 0,14 hektar inom NVO 20 (2019) samt 0,9 hektar inom NVO 6 (2022)).

I förhållande till den areal av kvarvarande lövrik skog som återfinns utmed Sinksundet och Sörfjärdens landhöjningsstränder, samt vid Hertsö -och Sörbrändöfjärden, så bedöms förlusten av lövrik strandskog bli tämligen begränsad.

På Svartön kommer den mest värdefulla delen av strandskogen, det vill säga den mer sammanhängande delen av Svartöns strandskogsmiljö öster om Gräsörenbron, inte påverkas. Detta då de sökta ledningarna på Svartön uppförs på västra sidan om Gräsörenbron.

Värdet på lövskogsmiljöerna bedöms som **måttligt**. Med inarbetande av hänsynsåtgärder, såsom hänsyn vid avverkning och skapandet av död ved, bedöms ledningarnas effekter för lövskogsmiljöer utmed ledningarna sammantaget som **små-måttligt negativa** under både bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **måttliga negativa** under bygg- och driftskede.

Barrskogsmiljöer

För de förekommande naturvärdesobjekt som utgörs av barrskogsmiljöer kommer dessa huvudsakligen att kunna bibehållas intakta. Detta eftersom de återfinns utanför de sökta ledningarnas påverkansområde. Undantaget är NVO 5, NVO 8, NVO 9, NVO 10 och NVO 21 (påtagligt naturvärde) och NVO 11 (högt naturvärde), vars respektive yta minskar något i samband med upptagandet av skogsgatan.

Värdet på barrskogsmiljöerna bedöms som **litet**. Biotopförlusten av barrskogsmiljöer med förhöjda naturvärden utmed sökta ledningar bedöms sammantaget bli begränsad. Till detta så bedöms även biotopen vara förhållandevis vanlig i det omgivande landskapet. Med inarbetande av hänsynsåtgärder såsom skapandet av högstubbar och död ved, bedöms ledningarnas effekter och konsekvenser för **barrskogsmiljöer** utmed ledningarna sammantaget som **små negativa** under bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **små negativa** under bygg- och driftskede.

Skyddade områden och övriga naturvärden

För de övriga och sedan tidigare kända naturmiljövärdena som berörs längs ledningarna, såsom naturreservatet Ormberget-Hertsölandet, utpekade skogliga värdekärnor och sumpskogsmiljöer, så bedöms förekommande naturvärden innefattas i avgränsade naturvärdesobjekt. Genom de hänsynsåtgärder som vidtas bedöms således områdenas ekologiska värden kunna bevaras intakta.

Värdet på det område inom naturreservatet som ledningarna påverkar bedöms huvudsakligen som **litet-måttligt**. Vid norra Hertsöns strand bedöms värdet som **stort**. Inom skogliga värdekärnor och sumpskogsmiljöer som inte avgränsats i ett naturvärdesobjekt bedöms värdet som **litet**.

Med inarbetande av hänsynsåtgärder, såsom skapandet av högstubbar och död ved, bedöms ledningarnas effekter och konsekvenser för utpekade naturvärdesobjekt inom naturreservatet som **små negativa** under bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **små-måttliga negativa** under bygg- och driftskede.

Övriga naturvårdsarter

För förekommande fladdermusarter görs bedömningen att inga prioriterade jaktområden eller koloniplatser påverkas av de nya ledningarna. Fladdermusarterna kan möjligen gynnas i samband med upptagandet av en bredare ledningsgata då födosöksmiljöer som efterliknar ängsmarken kan uppstå, inte minst närmare vattendrag och våtmarksmiljöer.

Bland andra naturvårdsarter som noterats i området återfinns igelkott, huggorm och vanlig padda. Bedömningen görs att bevarandestatus inte påverkas för någon av dessa arter. Ingen fortplantningslokal, eller potentiell fortplantningslokal, för groddjur har påträffats utmed sökt sträckning.

För utter görs bedömningen att områdets kontinuerliga funktion för arten kommer bestå, då ingen påverkan, varken tillfällig eller temporär, förväntas uppkomma på de vattenområden som finns kring de sökta ledningarna.

Inga arter av hotklassade kärlväxter kommer att påverkas, då noterade arters växtplatser på Hertsön återfinns på sådana avstånd att de ej berörs. Den fridlysta kärlväxten skogsnattviol noteras på flertalet platser inom naturvårdsobjekt utmed ledningarna på Hertsön, men även utanför avgränsade naturvärdesobjekt. Arten är allmänt förekommande i Norrbottens kustland. Bevarandestatus för arten bedöms inte påverkas, även om enstaka individer eller växtplatser påverkas negativt eller försvinner.

Naturvårdsarternas värde bedöms som **litet**. Sammantaget bedöms ledningarnas effekter för **övriga naturvårdsarter** i området som **obetydliga** under bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under bygg- och driftskede.

4.5.5 Kumulativa effekter

Mellan stationerna Hällmyran och Hertsöfältet kommer de nya ledningarna att samförläggas med ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet. Det innebär att skogsgatan för ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet blir cirka 25-30 meter bredare, så att skogsgatan som mest är cirka 70 meter. Även om enskilda naturvärdesobjekt eller tidigare utpekade naturvärden kan påverkas kumulativt på kort sikt genom en ökad biotopförlust bedöms parallellgången på medellång och lång sikt vara fördelaktig. Detta då den bidrar till att minska fragmenteringen av skogliga naturmiljöer på Hertsön, jämfört med om de två ledningssträckningarna skulle uppföras fristående från varandra med olika sträckningar. Därtill kan också en mer långsiktig planering av den skogliga skötseln tillåtas inom det område som utgör naturreservatet Ormberget-Hertsölandet, där större och mer sammanhängande områden med skoglig potential kan utvecklas.

På stora delar av Hertsöfältet och hela Svartön är marken redan idag exploaterad och utgörs huvudsakligen av naturmiljöer med klassning upp till påtagligt naturvärde (varav vissa av dessa idag är avverkade i samband med andra verksamheters etablering). Undantaget är närmare vattnet mot Hertsö- och Sörbrändöfjärden där mindre områden med klassningen högt naturvärde förekommer.

Med hänsynsätgärder bedöms de sökta ledningarnas kumulativa effekter och konsekvenser på naturmiljön, tillsammans med ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet, som **små** under bygg- och driftskedet.

4.6 Fågel

4.6.1 Metodik

Ett flertal tidigare fågelinventeringar har under de senaste åren genomförts utmed ledningssträckningar som sammanfaller med den nu sökta sträckningen. Dessa tidigare inventeringar har sedan, i samband med gällande koncessionsansökan, kompletterats med örn-, skogsfågel- och häckfågelinventering under 2024.

Fågelinventeringarna är riktade inventeringar av enskilda arter och artgrupper som tidigare har visat sig förekomma inom området, eller vara speciellt känsliga för kollisioner, eldöd eller störningar. Detta gäller hackspettar, örnar, skogshöns och lommar. Därtill har en allmän häckfågelinventering utförts utmed sökta ledningar i de biotoper som i förstudier antas kunna utgöra livsmiljöer för prioriterade fågelarter (arter markerade med B i bilaga 1 till AF, rödlistade arter samt sådana arter som uppvisar en negativ trend). Detta gäller till exempel biotoper såsom jordbruksmarker, lövskogsområden, våtmarker och äldre skogsområden.

Metodik för varje riktad inventering, samt allmän häckfågelinventering, redovisas i respektive rapportbilaga. Uttag av registrerade fågelarter har även genomförts från Artdatabanken, inom 3 kilometer från var sida av ledningssträckningen, där både skyddade och icke skyddade observationer mellan år 2000–2023 utvärderats.

De inventeringsrapporter som nyttjats i detta avsnitt presenteras i Bilaga 2e.1 – 2e.7.

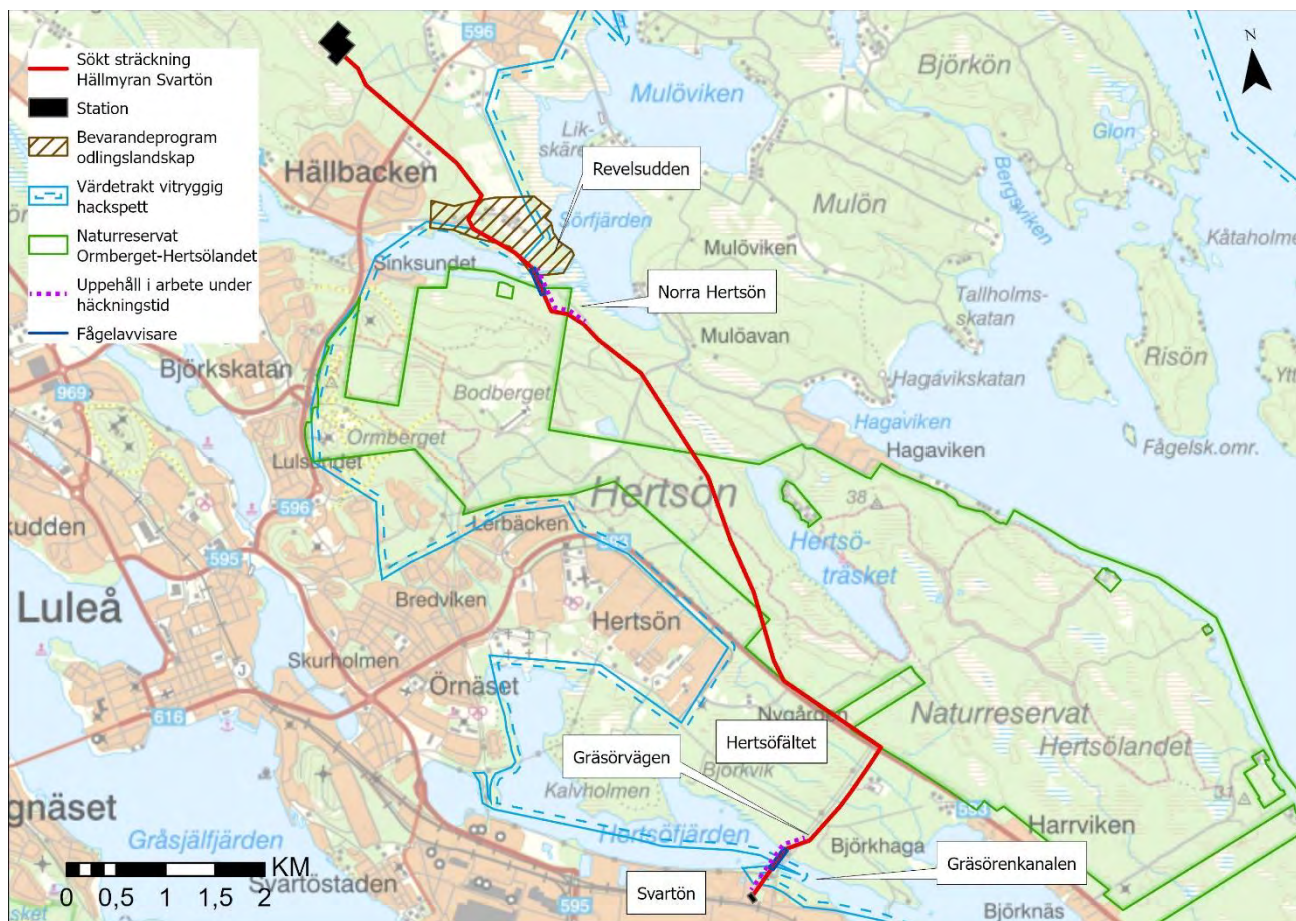
4.6.2 Förutsättningar

Fågellivet i området

Fågellivet inom utredningsområdet är förhållandevis rikt och typiskt i enlighet vad som kan förväntas vid Norrbottens kustland. Totalt kunde ett cirka 90-tal prioriterade fågelarter noteras inom området kring de sökta ledningarna. Ett stort antal av dessa observationer utgörs av migrerande fågelarter, som huvudsakligen endast uppehåller sig en kort period i närheten av de sökta ledningarna. Några exempel på sådana arter är bland annat svärta (VU), ejder (EN) och roskarl (EN) som häckar längre ut i Bottenvikens skärgård, medan arter så som fjällpipare (FD1), myrspov (VU) och blåhake (FD1) förekommer som rastande på väg till sina häckningsmiljöer i fjällen.

Bland vanligt förekommande häckande fågelarter i utredningsområdet är arter så som bland annat talgoxe, björktrast (NT), svartvit flugsnappare (NT) och större hackspett. I vattenområden utmed sökt sträckning häckar vanligen även arter så som drillsnäppa (NT), fisktärna (FD1), gräsand, storskrake, och sångsvan (FD1).

Bland mindre vanligt förekommande häckande fågelarter i utredningsområdet återfinns mindre hackspett (NT), tretåig hackspett (NT, FD1) och dvärgbeckasin.

Figur 19: Karta med fågellokaler och platser för fågelavvisare längs sökt ledning

Fågellokaler

Tre platser har utmed sträckningen identifierats som lokaler som utgör särskilt goda livsmiljöer för fåglar, se Figur 19. Lokalerna är:

- Den öppna jordbruksmarken med omgivande bryn- och lövskogsmiljöer på Revelsudden
- Sundet inklusive strandzonsmiljöerna mellan Revelsudden och Norra Hertsön
- Sundet inklusive strandzonsmiljöerna mellan västra sidan av Gräsörvägen och Svartön

Revelsudden ingår i bevarandeprogrammet för Norrbottens odlingslandskap. Området är utpekad på grund av förekomsten av äldre ängsmarker och strandängar, områden som även utgör rastlokal för sträckande fåglar, Figur 19.

Förekomst av fågel

Resultatet från genomförd inventering sammanställs och presenteras i Tabell 5 nedan. Tabellen inkluderar prioriterade arter noterade under häckfågelinventering 2023 samt fynd av prioriterade arter inrapporterade till artportalen. Artuttaget omfattar tidsperioden 2000–2024 (april).

är särskilt utvalda i syfte att undvika av störning under häckningsperiod för arter knutna till lövrik och strandnära skog så som olika arter av hackspettar.

Fågelarter i jordbrukslandskap

5. För att undvika att störa fågelarter vars häckningsmiljö är kopplad till öppen jordbruksmark, samt därtill kringliggande bryn- och lövskogsmiljöer, kommer under byggtid inga förberedande markarbeten, ingen skogsavverkning eller övriga projektanknutna entreprenadarbeten att genomföras inom ett avstånd på 100 meter från den öppna jordbruksmarken på Revelsudden mellan datumen 1/4-1/8. Hänsynstagandet gagnar alla häckande fågelarter utmed sträckan, men är särskilt utvalt i syfte att undvika av störning under häckningsperiod för arter knutna till öppen mark, så som storspov, och arter knutna till brynmiljöer, så som rosenfink och stare.
6. Ingen jordbruksmark på Revelsudden tas tillfälligt i anspråk under byggske. Men tillfälligt anspråk avses uppställning av maskiner, maskinkörning eller lagring av byggnadsmaterial.

Störningskänsliga arter vid Hertsöträsket

7. För att inte störa fågelarter som häckar i Hertsöträsket så kommer under byggtid inga förberedande markarbeten, ingen skogsavverkning eller övriga projektanknutna entreprenadarbeten att genomföras inom ett avstånd på 500 meter från den sjön mellan datumen 15/5-15/8. Förbudet avser främst att inte störa förekommande häckning av storlom.

4.6.4 Konsekvensbedömning

De risker som identifierats mot ett fortsatt gynnsamt fågelliv i området utmed de två nya 150 kV luftledningarna utgörs av risk för kollision mellan fåglar och ledning, risk för habitatförlust för arter knutna till lövrik skog, samt risk för störning under häckningstid.

Kollisionsrisk

Då ett förhållandevis stort antal migrerande fågelarter uppehåller sig inom området längs de nya ledningarna under vår- och höst kommer fågelavvisare uppföras på angivna sträckor, se Figur 19. De platser som identifierats som viktiga att kollisionssäkra är passager över vattnet vid Sinksundet och Hertsöfjärden där gäss, svan och ett stort antal änder uppehåller sig.

Värdet på området som hyser kollisionskänsliga fåglar bedöms som **måttligt**. Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter som flyghinder för fåglar som **obetydliga-små negativa** under både bygg- och driftskede. Konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga-måttliga negativa** under bygg- och driftskede.

För bedömning avseende havsörn se Bilaga 2e.9 Beskrivning havsörn.

Habitatförlust för arter av hackspett

För beskrivning och bedömning avseende vitryggig hackspett och värdetrakt för vitryggig hackspett se Bilaga 2e.8 Artskyddsutredning.

Med vidtagna hänsynsåtgärder i områden med lövrik skog - NVO 1, NVO 2, NVO 20 (2019) och NVO 6 (2022), samt med förbud för byggnation under fåglar häckningstid vid Revelsudden-Gamla Hagaviksvägen och Gräsören-Svartön, så bedöms påverkan på livsmiljön för olika arter av hackspettar kunna mildras.

Bedömningen görs att den lövrika skog (inklusive ung lövskog utan förhöjda naturvärden) som kommer behöva avverkas i samband med byggnationen av de två nya 150 kV ledningarna är mycket begränsad. Detta är i förhållande till den kvarvarande lövrika skog som återfinns vid landhöjningsstränderna runt de vattenområden utmed sökt sträckning.

Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms de sökta ledningarna inte påverka den lövrika skogens funktion som födosöks- eller häckningslokal för fåglar på sådant sätt att någon av de nu förekommande arternas lokala populationsstatus inte kan upprätthållas. Bedömningen görs därmed att kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för livsmiljön hos hackspettsarter, så som mindre hackspett, spillkråka och gråspett bibehålls.

Värdet avseende livsmiljö bedöms som **litet** för gråspett och spillkråka och **måttligt** för mindre hackspett. Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms sammantaget de nya ledningarnas effekter för hackspettar som **små negativa** under både bygg- och driftskede. Ledningarnas konsekvenser bedöms därmed som **små negativa** för gråspett och spillkråka och **måttliga negativa** för mindre hackspett under bygg- och driftskede.

Habitatförlust för övriga fågelarter

För andra noterade och prioriterade arter utmed sträckningen, vars livsmiljöer är knutna till öppen mark såsom exempelvis jordbruksmarker, så bedöms ingen habitatförlust uppkomma då jordbruksmark inte berörs av ledningarna. KEF för livsmiljön hos arterna storspov, tofsvipa och jorduggla bibehålls därmed intakt.

Andelen äldre barrskog som kommer behöva avverkas, utanför utpekade naturvärdesobjekt, i samband med uppförandet av de nya ledningarna är tämligen marginell, varpå bedömningen görs att endast en obetydliga habitatförlust för fåglar knutna till dessa livsmiljöer uppkommer.

Värdet avseende övriga fågelarter bedöms som **litet-måttligt**. Sammantaget bedöms ledningarnas effekter för övriga fåglar som **obetydlig** under både bygg- och driftskede och konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under bygg- och driftskede.

För en del arter bedöms den avverkade skogsgatan också medföra **positiva effekter**. Detta då avverkningen av ledningsgatan bidrar att öka andelen livsmiljö för fågelarter som är knutet till öppen mark för födosök eller som häckningsplats. Den avverkade ledningsgatan bedöms till viss del kunna efterlikna äldre ängs- och betesmark. Detta är miljöer som utgör goda habitat för ett stort antal fåglar, men som idag utgör ett allt ovanligare inslag i landskapet.

Bevarandeprogrammet för det utpekade odlingslandskapet på Revelsudden bedöms ha **måttligt värde**. Ledningarna passerar genom skogsmark söder om det öppna odlingslandskapet, varpå detta inte berörs och ingen habitatförlust för fågellivet kan förväntas. Ledningarnas effekter bedöms som **obetydliga** för området. Med inarbetade hänsynsåtgärder såsom uppehåll under häckningstid bedöms konsekvenserna som **obetydliga** bygg- och driftskede. Därmed bedöms kontinuerlig ekologisk funktion för områdets värde gentemot fågellivet bibehållas.

Störning under häckningstid

Den störning under häckningstid som kan ske i samband med byggnation av de nya ledningarna har avgränsats till arter som häckar på, eller i anslutning till, jordbruksmark, samt till fågelarter vars livsmiljö är knutet till lövskogs- eller sumpiga blandskogsbiotoper.

Men den hänsyn under häckningstid som presenteras i avsnitt 4.6.3 Hänsynsåtgärder beträffande fågelarter knutna till lövskogsmiljöer, fågelarter knutna till jordbrukslandskap samt för storlom som häckar i Hertsöträsket

bedöms ledningarnas effekter avseende störning under häckningstid för fåglar som **obetydlig** under bygg- och driftskede och konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under bygg- och driftskede.

4.6.5 Kumulativa effekter

Mellan stationerna Hällmyran och Hertsöfältet kommer de nya ledningarna att samförläggas med ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet. Det innebär att skogsgatan för ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet blir cirka 25-30 meter bredare. Å andra sidan gör samförläggningen av ledningarna att ingreppet och markanspråket blir mindre än om ledningarna haft olika sträckningar. På stora delar av sträckningen bedöms detta tillkommande markanspråk som obetydlig beträffande habitatförlust för fågellivet, då den huvudsakliga delen av sträckningen går genom med yngre barrskogsmiljöer.

Den kumulativa habitatförlust som kan överblickas bedöms uppkomma i samband med avverkningen av skogsgatan i strand- eller strandnära lövskog på Revelsudden och norra Hertsön som är ett område som utgör särskilt goda livsmiljöer för fågellivet. Bedömningen görs dock att den bredare ledningsgatan inte kommer innebära att strand- eller strandnära lövskogsbiotoper fragmenteras av någon betydande grad. Detta då naturtypen (strand- och lövskog på landhöjningsstränder) inte är ovanlig lokalt i Luleå kommun vid, i princip, alla havsfjärdar, samt längs med stora delar av Luleälvens stränder. Därtill förekommer naturtypen på närliggande skärgårdsöar. De kumulativa effekterna avseende störning under byggskedet i området längs ledningarna blir längre då de två ledningsprojekten är i olika faser tidsmässigt, men störningarna bedöms inte komma att bli adderade. Dock undviks störning under häckningstid inom de mest värdefulla livsmiljöerna för fågellivet utmed sökta ledningar i samband med byggnation.

Med de hänsynsätgärder som vidtas bedöms de kumulativa effekterna som **små negativa** under bygg- och driftskedet. Konsekvenserna bedöms därmed som **små negativa** under både bygg- och driftskedet.

4.7 Vatten

4.7.1 Förutsättningar

De planerade ledningarna korsar eller passerar i närheten av fem identifierade vattenförekomster, se Tabell 6 och Figur 20. Dessa omfattas av miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormer är ett juridiskt styrmedel som syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla gällande EU-krav. Normerna regleras i 5 kap. MB samt i tillhörande förordningar och föreskrifter.

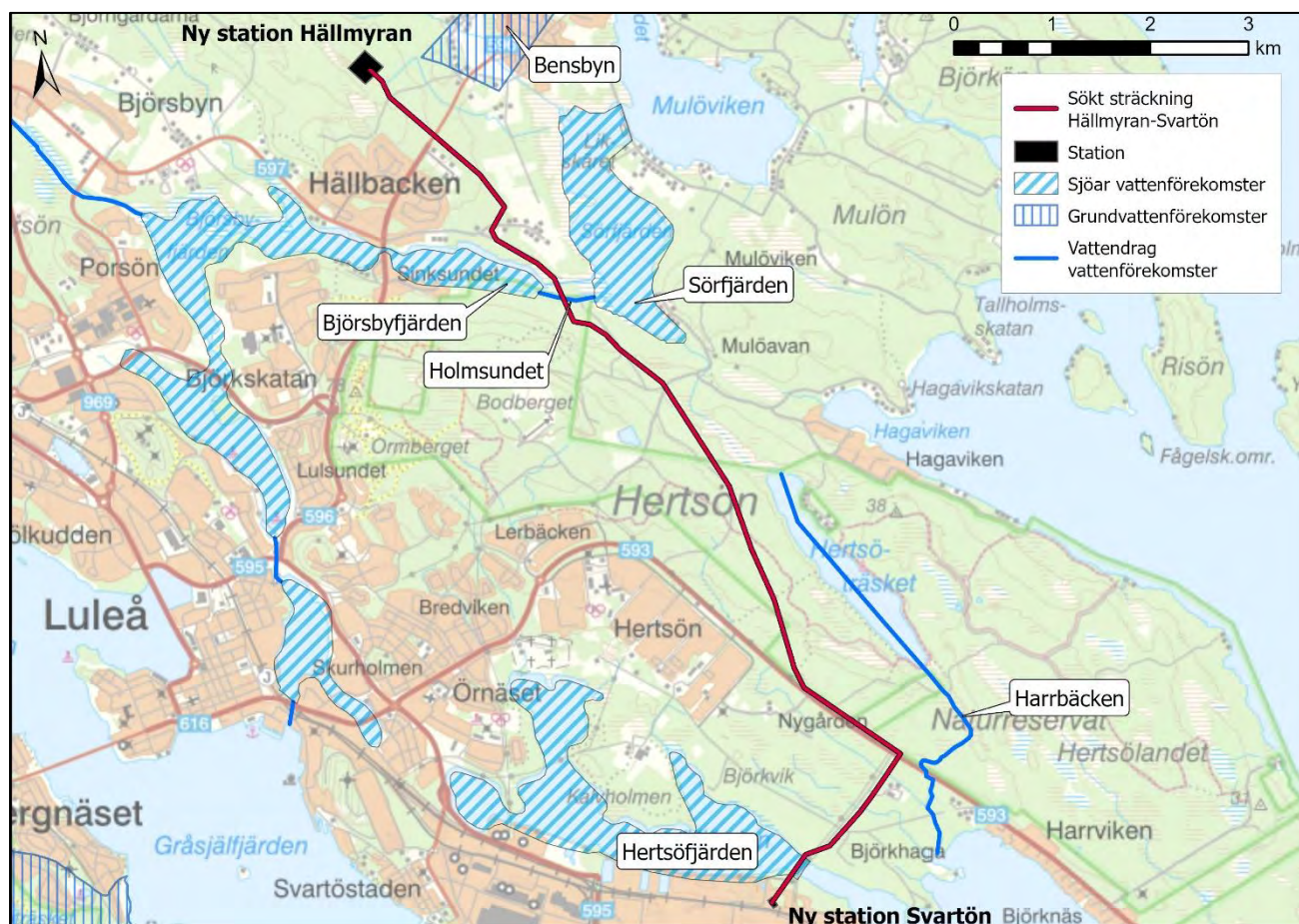
Tabell 6: Vattenförekomster som de planerade ledningarna korsar eller går i närheten av

Typ av vatten	Namn	ID-nummer	Ekologisk status kvalitetskrav	Kemisk status kvalitetskrav	Ekologisk status
Sjö	Sörfjärden	SE729525-179669	God status 2033	God ytvattenstatus*	Måttlig
Sjö	Björbyfjärden	SE729680-829200	God status 2027	God ytvattenstatus*	Måttlig
Vattendrag	Holmsundet/Sinksundet	SE729623-832983	God status 2027	God ytvattenstatus*	Måttlig
Vattendrag	Harrbäcken (Hertsöträsket)	SE729274-836392	God status 2027	God ytvattenstatus*	Måttlig
Sjö	Hertsöfjärden	SE729068-833633	God status 2027	God ytvattenstatus*	Otillfredsställande

* Kemisk status bedöms uppnå ej god på grund av extrapolering av resultat för kvicksilver och bromerad difenyleter som överskrider gränsvärdena i biota (fisk) i, i princip, alla vattendrag i Sverige

Sjöarna Sörfjärden och Björbyfjärden samt vattendraget Holmsundet/Sinksundet har måttlig ekologisk status på grund av näringsämnespåverkan från urban markanvändning, enskilda avlopp och jordbruk samt förorening. Även vattendraget Harrbäcken har måttlig ekologisk status med anledning av förändrat morfologiskt tillstånd. Hertsöfjärden har otillfredsställande ekologisk status på grund av bland annat urban markanvändning och närhet till industrier.

För berörda vattenförekomster gäller att ingen otillåten försämring eller äventyrande av möjligheten att uppnå fastställda miljökvalitetsnormer får ske.

Figur 20. Vattenförekomster i närheten av de planerade ledningarna mellan Hällmyran och Svartön

4.7.2 Hänsynsåtgärder

Överfarter av de vattenförekomster som korsas kommer att planeras väl. I första hand kommer befintligt vägnät och ledningsgator att nyttjas, men vid eventuell överfart över vattendrag kommer tillfälliga eller permanenta broar användas, alternativt kommer vattendraget vara fruset och goda isförhållanden råda så att vattendraget kan korsas.

En minst 5 meter bred skyddszon med befintlig lågväxande vegetation (max 2 meter höga) sparas i anslutning till vattendrag. Inga stolpar placeras i strandkanter.

Anläggningsarbeten utförs så att risken för utsläpp av drivmedel och oljor minimeras. Krav på hantering och försiktighetsåtgärder regleras i entreprenadupphandlingen enligt Sökandens miljökrav och i entreprenörens egenkontroll.

Sökanden åtar sig att motverka att vandringshinder skapas genom att inte lämna stockar, ris eller grenar som kan innebära vandringshinder i naturliga vattendrag med vattenföring året runt eller vattendrag som omfattas av skydd enligt miljöbalken.

4.7.3 Konsekvensbedömning

Avverkning i närheten av vattendrag kan påverka både ekologisk status och vattenkvalitet. Avverkning av vegetation i strandzonen kan innebära ökad belastning av näringsämnen och tungmetaller, orsaka grumling och igenslamning samt medföra förändrade hydrologiska förhållanden. Ökad ljusinstrålning kan också lokalt medföra ökad vattentemperatur och alg tillväxt i vattnet.

Vid Sinksundet, vilket förbinder Sörfjärden och Björbyfjärden, är skogstäckningen låg då området i huvudsak är ett våtmarksområde. Framtida skogligt underhåll av skogsgatan kommer att ske restriktivt. Ledningarna planeras att gå längs med ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet vid passagen av vattenförekomsten vilket i det stora hela innebär att avverkning av skog och markintrång begränsas. Stolpar kommer att placeras med avstånd till vattenförekomsten och inget arbete sker i vattenområdet.

Längs med Hertsöfjärdens strand finns strandskog med högt naturvärde, för bedömning av påverkan och konsekvenser för naturmiljön hänvisas till avsnitt 4.5 Naturmiljö. Även vid denna passage kommer ledningarnas stolpar att placeras med avstånd till vattendraget samt att inget arbete sker i vattenområdet.

Harrbäcken/Hertsöträsket bedöms ligga på ett sådant avstånd från de planerade ledningarna att den inte kommer att påverkas.

Miljöaspekten vatten bedöms ha ett **måttligt** värde med anledning av att ingen berörd vattenförekomst ingår i något skyddat område. Ledningarna bedöms inte påverka uppfyllandet av aktuella miljökvalitetsnormer. Ledningarnas effekter på berörda vatten bedöms som **obetydliga** och konsekvenserna bedöms som **obetydliga** under bygg- och driftskede.

4.7.4 Kumulativa effekter

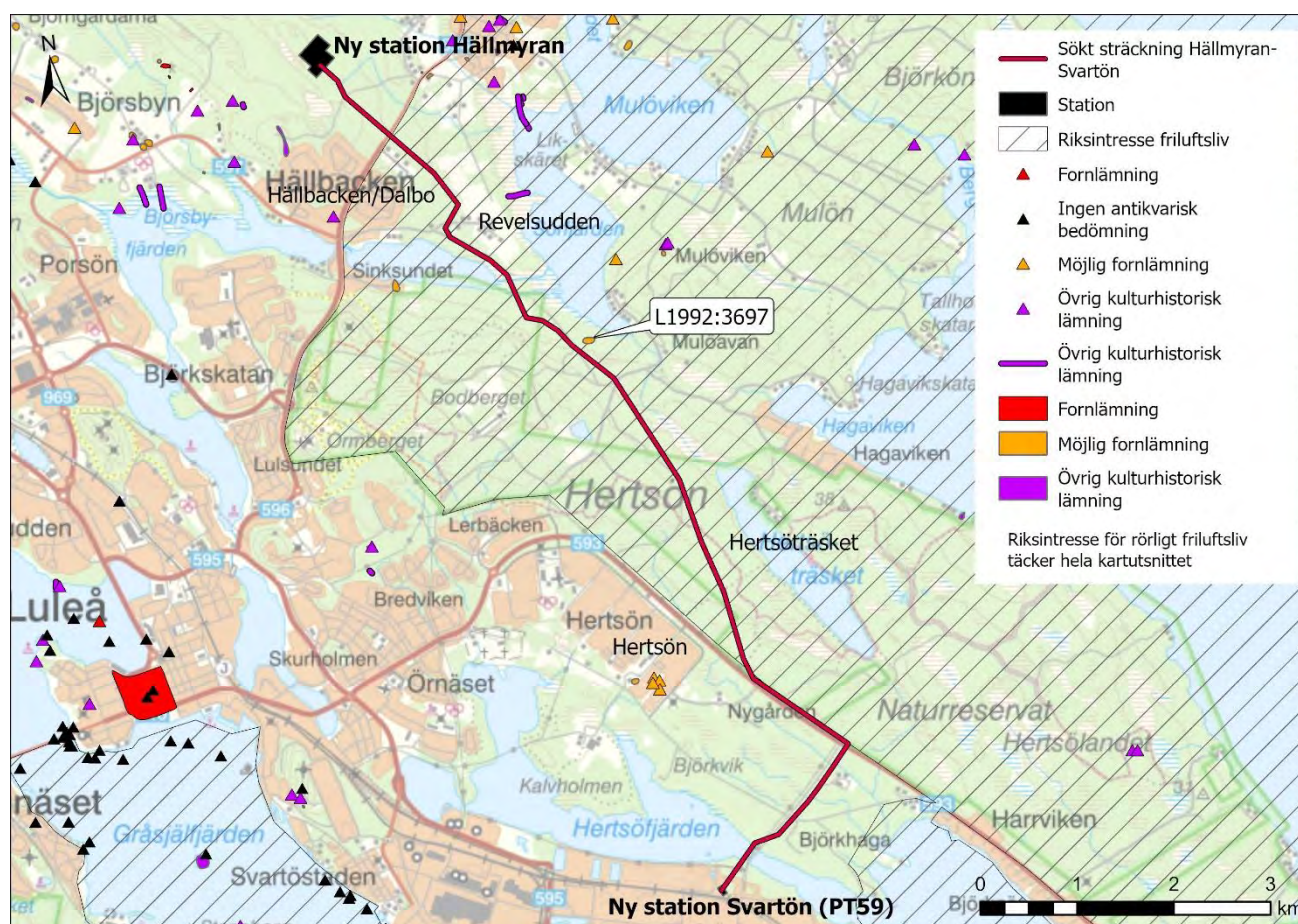
Vid passagen över Sinksundet går Sökandens nya ledningar parallellt med de tidigare sökta ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet. Det innebär att bredden på skogsgatan vid passagen kommer att bli bredare jämfört med om det enbart varit en ledningssträckning. Dock innebär parallellgången i det stora hela att avverkning av skog och markintrång begränsas. Vid Sinksundet är skogstäckningen låg vilket innebär att skillnaden i ljusinsläpp kommer att bli liten jämfört med om det enbart varit en ledning. Ledningarnas stolpar kommer att placeras med avstånd till vattenförekomsten och inget arbete kommer att ske i vattenområdet. De kumulativa effekterna och konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under bygg- och driftskede.

4.8 Kulturmiljö

4.8.1 Förutsättningar

Kända kulturhistoriska lämningar som finns i landskapet kring de planerade ledningarna utgör spår av senare tiders skogs- och jordbruk som exempelvis lämningar efter sågverk och fäbodrar. Inom 100 meter från de planerade ledningarna finns en möjlig fornlämning (L1992:3697). Denna är belägen cirka 95 meter från ledningarna, se Figur 21. Den ligger på sådan långt avstånd att den inte kommer att beröras. I övrigt berörs ingen kulturhistorisk lämning.

Inget område av riksintresse för kulturmiljövård berörs.

Figur 21: Kulturmiljö- och friluftsintressen i närheten av de planerade ledningarna mellan Hällmyran och Svartön

4.8.2 Hänsynsåtgärder

En arkeologisk utredning kommer genomföras längs den planerade ledningssträckningen. Eventuella identifierade kulturlämningar i utredningen kommer att hanteras i enlighet med 2 kap. kulturmiljölagen.

Om tidigare icke kända forn- eller kulturhistoriska lämningar påträffas under byggnation hanteras dessa i enlighet med gällande lagstiftning (2 kap kulturmiljölagen).

4.8.3 Konsekvensbedömning

Kulturmiljön längs ledningarna bedöms ha **litet värde**. Kulturhistoriska strukturer och samband i landskapet kommer även fortsättningsvis kunna uppfattas.

Med föreslagna hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter som **obetydliga** och konsekvenserna för områdets kulturmiljövärden bedöms som **obetydliga** under både bygg- och driftskede.

4.8.4 Kumulativa effekter

Med hänsynsåtgärder bedöms de sökta ledningarnas kumulativa effekter och konsekvenser på kulturhistoriska lämningar, tillsammans med ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet, som **obetydliga** under bygg- och driftskedet.

4.9 Landskapsbild och friluftsliv

4.9.1 Förutsättningar

4.9.1.1 Landskapsbild

Området där de planerade ledningarna planeras kännetecknas i allmänhet av relativt flack terräng. Högsta punkten i området är Hertsöberget cirka 80 meter över havet, i västra delen av naturreservat Ormberget-Hertsölandet, medan landskapet i övrigt ligger mellan 10 och 40 meter över havet. Landskapet mellan Hällmyran och Svartön är till övervägande del skogbeklätt, huvudsakligen med brukad barrskog med inslag av lövträd. Öppnare landskapsavsnitt utgörs av korsningarna av väg 596 och 593, samt vid Sinksundet. Området hör i sin helhet till den naturgeografiska regionen kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken.

Terrängen i den del av naturreservat Ormbergets-Hertsölandets som ledningarna korsar är flackt och ligger lågt i landskapet. Inom reservatet går ledningssträckningen genom skogsmark och landskapet längs ledningarna är slutet och möjligheterna till utblickar är begränsade. Ledningarnas skogsgata och stolpar blir främst synliga i skogsgatan och vid vägar/stigar, samt från högre partier i landskapet så som Bodberget och Ormberget-Hertsöberget.

I övrigt berör inte ledningssträckningen något område med landskapsbildskydd eller utpekad intresse för landskapsbilden. Ledningarna planeras huvudsakligen i ett slutet skogslandskap.

4.9.1.2 Friluftsliv

Den östra delen av ledningssträckningen ligger inom riksintresseområde för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB (*Norrbottnens kust och skärgård*) och riksintresseområde för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 1 och 2 §§ MB (*Norrbottnens skärgård*), se Figur 21. Norrbottens kust- och skärgårdsområde omfattar fyra kommuner i den nordligaste delen av Bottenviken. Det nordliga läget med ljusa sommarnätter och vinterns alla möjligheter med ett fruset hav ger en stor mängd möjligheter till ett innehållsrikt och variationsrikt friluftsliv under hela året med skoterkörning, fritidsfiske, camping och vandring.

Naturreservatet Ormberget-Hertsölandet, som ingår i ovan nämnda riksintresse, är ett kommunalt naturreservat. I stort sett hela reservatsområdet är attraktivt för det rörliga friluftslivet och på grund av närheten till tätorten nyttjas området av många människor för naturvistelser. Väl utbyggda anläggningar i form av spårssystem och vandringsleder underlättar naturvistelsen. I synnerhet området kring Ormberget är välutbyggt för rekreatiönsändamål med elljusspår med preparerade skidspår under vintertid och skidbacke med lift. Skogen i denna del av reservatet är lättillgänglig för besökare. Vandringsvänliga tallskogar, särskilt

på de högre liggande och torra delarna, utgör här ett väsentligt inslag. Även om skogen här är påverkad av skogsbruk hyser den ändå naturvårdskvaliteter, bl. a. med avseende på höga åldrar och värden knutna till hällmarkstallskogen.

Längre österut och fram till Hertsöträsket omgivningarna har skogen varierande karaktär och kvalitet för friluftslivet. Även dessa delar är dock tillgängliga genom det system av vandringsleder som leder fram till och runt Hertsöträsket. Sjön nyttjas för fritidsfiske och i anslutning till denna finns handikappanpassade anläggningar med vindskydd och brygga.

I reservatets yttersta tredjedel i öster har skogen fritt utvecklad "vildmarkskaraktär". Här finns inga egentliga tillgänglighetsskapande anläggningar, förutom en del skogsstigar, och besöket får ske på naturens egna villkor. Här finns möjligheter till studier och upplevelser av fritt utvecklade skogs- och våtmarksmiljöer.

Den planerade ledningssträckningen genom naturreservatet är anpassad utifrån dessa intressen och framtagna i nära dialog med kommunen. Förutom mindre vägar så passerar sträckningen över en utpekad vandringsled två gånger inom reservatet. I övrigt berörs inga friluftsanläggningar.

Området mellan Hällbacken och Bensbyn används flitigt av närboende som rekreationsområde, inklusive våtmarken Hällmyran. Ledningssträckningen passerar genom rekreationsområdet och är placerad cirka 180 meter från våtmarken Hällmyran.

I övrigt berör ledningssträckningen huvudsakligen skogsmark där det finns förutsättningar för friluftsliv i form av svamp- och bärplockning, skoteråkning, jakt och vandring.

4.9.2 Hänsynsåtgärder

I samband med detaljprojektering kommer stolpplatser anpassas till vandringsleder så att de inte kommer till skada.

Under bygg- och driftskedet tas hänsyn till vandringsleder i naturreservatet så att de inte påverkas negativt.

Vandringsleder hålls fria från ris under avverkning under bygg- och driftskedet.

4.9.3 Konsekvensbedömning

4.9.3.1 Landskapsbild

Påverkan av en ny ledning på landskapsbilden och friluftsliv sker under byggfasen i form av markarbeten, avverkning för ledningsgata och byggnation av ledningarna. Effekter under byggskedet kan vara begränsad framkomlighet, inlämpning av mark och förändrade ljudnivåer till följd av arbetsmaskiner och ökade transporter. Effekterna är dock kortvariga och när ledningarna är i drift utgör de inget hinder från att röra sig i området. Effekter under drift kan vara av visuell art, speciellt i öppna delar av landskapet. En luftledning påverkar landskapet genom stolpar och trådfria skogsgator. Bredden på skogsgatan och stolparnas höjd har betydelse för ledningarnas effekter på landskapet. De visuella effekterna kan dock begränsas av mellanliggande vegetation och näraliggande infrastruktur.

Den förordade sträckningen går i huvudsak genom skogsmark och landskapet längs ledningarna är slutet och möjligheterna till utblickar är begränsade, detta gäller även för de som befinner sig i Ormbergets-Hertsölandets naturreservat. Där ledningarna går parallellt med ansökt ledning mellan Svartbyn-Hertsöfältet kommer skogsgatan breddas och intrånget blir mer dominerade. Genom att använda vertikala stolpar, i stället för fristående portalstolpar begränsas markanspråket.

Ytor där ledningarna kommer att synas väl finns vid Sinksundet och i Bodviken på motsatta sidan av Sörfjärden. I anslutning till öppna ytor går det att få en utblick över landskapet och den ledningarna kan upplevas dominera landskapet. Det gäller även där sträckningen passerar över vägar och motionsspår. Från öppna platser och från högre stående utkiksplatser kan ledningarna vara synliga över trädtopparna.

I fotomontage från Revelsudden och Bodviken, i riktning mot förordad sträckning, ges en bild över hur ledningarna kan se ut i landskapet, se Figur 22, Figur 23 och Figur 24. I montagen redovisas även planerade ledningar Svartbyn-Hertsöfältet.

Figur 22. Karta över de platser där fotomontagen är tagna och i vilken riktning.

Figur 23. Fotomontage från Revelsudden i riktning söderut mot Hertsöfältet (Vy 1).

Figur 24. Fotomontage från Bodviken i västlig riktning över Sinksundet (Vy 2).

Då inga utpekade landskapsbildsintressen berörs och det finns få platser med utblick mot ledningarna har miljöaspekten landskapsbild bedömts ha ett **litet värde**.

På platser med öppna partier, såsom vid bostadshusen i Revelsudden och Bodviken, bedöms de planerade ledningarnas effekter som **små negativa** då ledningarna till viss del avskärmats av mellanliggande skog. En viss tillvänjning av det visuella intrycket bör dock ske med tiden. Ledningarnas konsekvenser bedöms som **små negativa** för landskapsbilden under bygg- och driftskede.

I övrigt bedöms ledningarna medföra **obetydliga effekter och konsekvenser** för landskapsbilden under bygg- och driftskede då effekterna under byggnation är kortvariga och visuella effekter avskärmats/begränsas av mellanliggande vegetation.

4.9.3.2 Friluftsliv

Under byggskedet sker påverkan på rekreation och friluftsliv i form av avverkning för ledningsgata samt markarbeten. Effekter under byggskedet är ianspråktagande av mark, samt tillfälligt begränsad framkomlighet och förhöjda ljudnivåer längs ledningarna, vilket blir speciellt framträdande inom naturreservatet och rekreatiomsområdet mellan Hällbacken och Bensbyn. Effekterna är dock kortvariga. Under drift utgör ledningarna och dess skogsgata ett nytt inslag i skogsmiljön, särskilt där ledningarna passerar över vandringsleder, men ledningarna utgör inget hinder till att röra sig i området längs ledningarna.

Ledningssträckningen genom naturreservatet är anpassad utifrån reservatets intressen i dialog med Luleå kommun och anläggningsskedet pågår under en begränsad tid i en mycket begränsad del av naturreservatet. Dessutom sker ingen byggnation inom reservatet under fåglarnas häckningstid. Genom att nyttja vertikala stolpar längs med ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet kan ledningarnas intrång i naturreservatet, men även i den övriga skogsmarken, begränsas eftersom stolpplatserna placeras med längre mellanrum och skogsgatans bredd blir smalare, jämfört om portalstolpar skulle nyttjas och om ledningarna skulle gå i nysträckning. Rekreatiomsområdet kring våtmarken Hällmyran kommer inte att påverkas av ledningarna då dessa placeras på relativt långt avstånd från våtmarken med mellanliggande vegetation.

Ledningsgatan medför inga restriktioner för jakt. Däremot kan den öppna skogsgatan fungera som födolokal för älg och rådjur vilket kan vara positivt med hänsyn till jaktintressena.

Med anledning av att ledningssträckningen berör områden av riksintresse för friluftslivet, samt ett naturreservat, bedöms miljöaspekten friluftsliv ha ett **stort** värde.

Under byggskedet bedöms effekter för friluftslivet som **små negativa** då rörligheten kan vara begränsad längs med ledningssträckningen vilket bedöms ge **måttligt negativa konsekvenser**. Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter på friluftsliv under driftskedet som **obetydliga** och konsekvenserna bedöms som **obetydliga** under driftskedet. Ledningarna bedöms inte medföra någon påtaglig skada på riksintresseområde för friluftsliv eller riksintresseområde för rörligt friluftsliv.

4.9.4 Kumulativa effekter

4.9.4.1 Landskapsbild

De kumulativa effekterna av de planerade ledningarna, tillsammans med de sedan tidigare sökta ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet, innebär att den avverkade skogsgatan blir bredare och att fler ledningar blir synliga i landskapet på sträckan mellan stationerna Hällmyran och Hertsöfältet. Öppna utblickar på denna sträcka är dock få och bedöms omfatta ett litet värde avseende intresset landskapsbild. Att förlägga ledningssträckningarna separerad från varandra skulle medföra en större fragmentering av området samt att ledningarna skulle behöva placeras närmare befintliga bostäder. Sammanfattningsvis bedöms ledningarnas

kumulativa effekter och konsekvenser på landskapsbilden tillsammans med övriga ledningsprojekt, som **obetydliga till små negativa** under bygg- och driftskedet.

4.9.4.2 Friluftsliv

Den kumulativa effekten för friluftsliv i samband med att ledningsgator avverkas kan vara av både positiv och negativ betydelse. I stort medför bredden på en ledningsgata att kanteffekter i form av upplevelsen av orörd skog kan uppstå. En väg som tidigare inte kunnat uppfattas visuellt kan exempelvis bli helt frilagd och därmed synligt. Upplevelsen av orördhet och skogen som ett 'eget rum' kan därmed påverkas negativt. En positiv aspekt är den ökade tillgänglighet som en ledningsgata kan medföra. Även för olika former av friluftsliv, såsom vandring och promenad.

Mellan stationerna Hällmyran och Hertsöfältet kommer de planerade ledningarna att samförläggas med de planerade ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet. Det innebär att skogsgatan för ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet blir cirka 20-30 meter bredare. Å andra sidan gör samförläggningen av ledningarna att ingreppet och markanspråket blir mindre än om ledningarna haft olika sträckningar.

Området inom naturreservatet närmast väg 593 nyttjas av allmänheten för skoteråkning, då det finns en skoterled längs norra sidan av vägen. I övrigt bedöms inte området närmast området för de planerade ledningarna nyttjas för friluftsliv. Befintliga vandringsleder är belägna längre in i naturreservatet på norra sidan av väg 593. Området mellan väg 593 och station Hertsöfältet på Hertsöfältet bedöms inte som välutnyttjat av allmänheten och endast enstaka personer söker sig dit för fiske i Hertsöfjärden bland annat. Hertsöfältet är idag föremål för industrietablering.

Den markförlagda ledningssträckningen Lerbäcken-Hertsöfältet är tagen i drift när det är dags att bygga ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet och därefter sträckningen Hällmyran-Svartön. Möjligtvis kommer tiden för genomförandet av alla ledningsprojekten att bli längre rent kalendermässigt, men de störningar som kan uppstå i form av buller med mera bedöms inte komma att bli adderade. Arbetet med ledningsgatan kan påverka nyttjandet av skoterleden, utifall att markarbetena fortsätter in i vintersäsong. Det är därmed av betydelse att alternativa sträckningar av skoterleden kan nyttjas för skoteråkare och att dessa anges i samband med ledningsarbetena, förutsatt att de pågår in i vintersäsong och därmed kan påverka nyttjandet av skoterleden.

Då störningen kommer att vara tillfällig bedöms den kumulativa effekten med övriga ledningsprojekt som **liten negativ** under byggskedet och **obetydlig** under driftskedet.

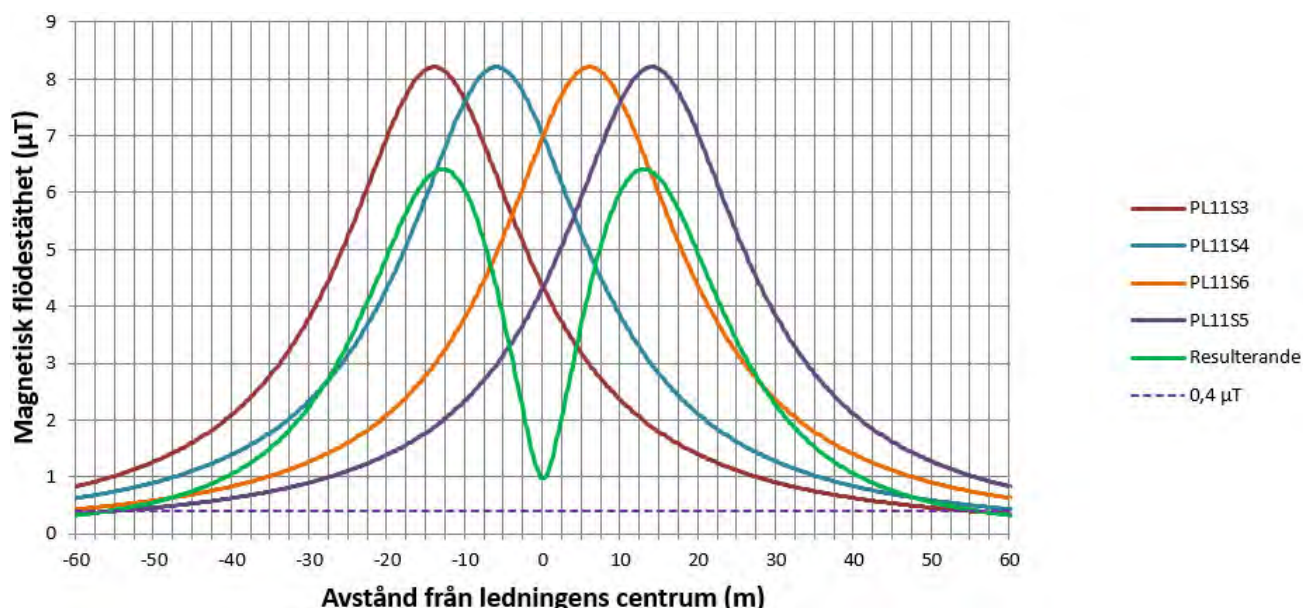
4.10 Boendemiljö

4.10.1 Förutsättningar

4.10.1.1 Elektriska och magnetiska fält

Elektromagnetiska fält (EMF) används som ett samlingsnamn för elektriska och magnetiska fält. Dessa fält uppkommer vid generering, överföring och användning av el. Fälten finns överallt i vår miljö, både ute i samhället och i våra hem, och härstammar bland annat från kraftledningar och elapparater.

För kraftledningar är det spänningsskillnaden mellan fasledare och mark som ger upphov till det elektriska fältet kring ledningarna. Det elektriska fältet brukar mätas i enheten kilovolt per meter (kV/m). Elektriska fält av någon storlek finns praktiskt taget bara kring högspänningsanläggningar. Fältet avskärmas lätt av till exempel växter och byggnadsmaterial. Av det skälet fås i princip inget elektriskt fält inomhus härstammande från

Figur 25. Kurvorna visar beräknad magnetfältsnivå för respektive ledning i ledningssträckningarna Hällmyran-Svartön och Svartbyn-Hertsöfältet. Grön kurva visar resulterande gemensam magnetfältsnivå för båda ledningssträckningarna. 0 = ledningsgatans centrumlinje. Den lila streckade linjen är gränsen för 0,4 µT.

4.10.2 Hänsynsåtgärder

Ledningarna är placerade på ett behörigt avstånd av minst 100 meter från bostadshus.

4.10.3 Konsekvensbedömning

Påverkan av de planerade ledningarna vid bostadsbebyggelsen uppstår under byggskedet till följd av markarbeten, avverkning för ledningsgata och uppförande av ledning. Effekter kan vara begränsad framkomlighet och bullerstörningar till följd av arbetsmaskiner, samt ökad trafik kopplat till transporter av material och personal. Effekterna är dock kortvariga och när ledningarna är i drift utgör de inget hinder från att röra sig i området.

Enligt beräkningen uppnås årsmedelvärdet 0,4 µT cirka 55 meter från ledningarna, se Figur 25. Utifrån detta kan konstateras att magnetfältet från de planerade ledningarna ligger långt under årsmedelvärdet 0,4 µT vid bostadshusen som är belägna på ett avstånd om cirka 110-120 meter från ledningarna.

Miljöaspekten boendemiljö bedöms ha ett **stort värde** för den enskilde.

Med anpassning av avstånd till bostadshus bedöms effekten på boendemiljön kunna begränsas på ett effektivt sätt och de planerade ledningarna bedöms inte innebära risker för människors hälsa. Ledningarnas effekter på boendemiljön under byggskedet bedöms vara **små negativa** vilket ger **måttligt negativa** konsekvenser på boendemiljön. Under driftskedet bedöms ledningarnas effekter vara **obetydliga** vilket ger **obetydliga** konsekvenser på boendemiljön.

4.10.4 Kumulativa effekter

De planerade ledningarna mellan Hällmyran och Svartön placeras parallellt med ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet, vilket samlar intrånget och det nya inslag i landskapet som ledningarna utgör. Kumulativa effekter avseende elektromagnetiska fält är inkluderade i analysen ovan.

De kumulativa effekterna under byggskedet bedöms vara **små negativa** vilket ger **måttligt negativa** konsekvenser på boendemiljön. Under driftskedet bedöms ledningarnas effekter vara **obetydliga** vilket ger **obetydliga** konsekvenser på boendemiljön.

4.11 Infrastruktur

4.11.1 Förutsättningar

Den ledningarna korsar väg 596, samt sträcker sig längs med Hertsövägen (väg 593) och Gräsörvägen, se Figur 26.

I övrigt uppförs ledningarna parallellt med ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet i stort sett hela vägen. Längs Hertsövägen och Gräsörvägen går ledningarna även längs med Sökandens och Luleå Energis gemensamt markförlagda ledningar (Lerbäcken-Hertsöfältet), Sökandens tidigare sökta kabelsträckning Hertsöfältet-Svartön (PT59), samt planerade processledningar (ej kraftledningar) som andra verksamhetsutövare planerar i området. Sökanden har ingen exakt information om var dessa planerade processledningar är placerade, eftersom dess verksamhetsutövare är i ett tidigt skede i sin planering.

Figur 26: Karta med ledningssträckningen mellan Hällmyran och Svartön och övrig infrastruktur i närområdet.

4.11.2 Hänsynsåtgärder

Sökanden kommer att föra dialog med berörda väg- och ledningsägare i samband med projekteringen av de planerade ledningarna.

Bygg- och underhållsarbete som berör befintlig infrastruktur sker enligt gällande föreskrifter och regler.

4.11.3 Konsekvensbedömning

Påverkan av en ny ledning på befintliga vägar och ledningar kan ske i form av korsande av infrastrukturen. Effekter kan vara att det finns risk för störning av verksamheten under anläggningskedet. Dessa effekter är dock kortvariga och när ledningarna står på plats utgör de inget hinder för befintlig infrastruktur.

Den berörda infrastrukturen bedöms ha ett **måttligt-stort värde**.

Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter på infrastrukturen som **obetydliga** och konsekvenserna bedöms därmed som **obetydliga** under både bygg- och driftskede.

4.11.4 Kumulativa effekter

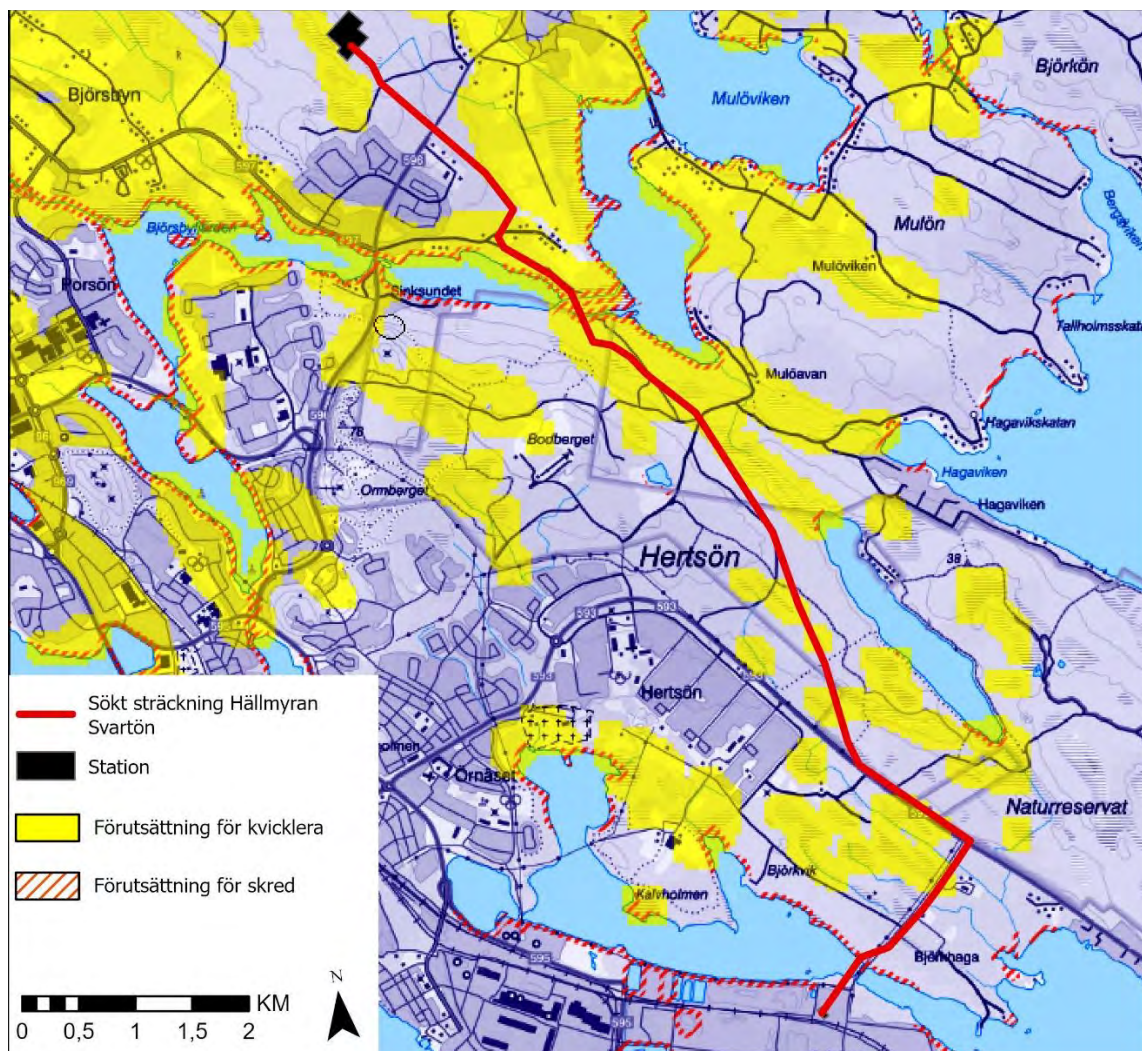
De planerade ledningarna kommer inte att anläggas samtidigt som ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet vilket innebär att tidsperioden med anläggningsarbeten som kan påverka infrastrukturen blir längre jämfört med om det enbart varit ett projekt. Med inarbetade hänsynsåtgärder enligt ovan bedöms dock de kumulativa effekterna och konsekvenserna på infrastruktur bli **obetydliga** under bygg- och driftskede.

4.12 Ras och skred

4.12.1 Förutsättningar

Översiktlig stabiliseringskartering, som är en myndighetsgemensam GIS-produkt, är genomförd längs den planerade sträckningen. Stabilitetskarteringen utgör ett stöd för kommun och länsstyrelse vid bedömning av var det kan finnas stabilitetsproblem i marken. Karteringen pekar ut de områden där en detaljerad undersökning rekommenderas för att utreda behovet av att minska sannolikheten för ett ras eller skred.

I större delen av området finns det utpekade områden med finkorniga jordarter med förutsättningar för kvicklera. De planerade ledningarna passerar sådana områden längs vissa sträckor, se Figur 27. Vid Sinksundet och Gräsörenbron finns förutsättningar för skred i finkornig jordart.

Figur 27: Kartan visar underlag från den Översiktlig stabiliseringskartering (Karttjänst via Skogsstyrelsen). Gula områden: Finkorniga jordarter med förutsättning för kvicklera. Orangea streck: Förutsättningar för skred i finkornig jordart.

4.12.2 Hänsynsåtgärder

Vid val av anläggningsmetod för stolpar kommer hänsyn att tas till markens stabilitet och SGU:s kartunderlag används som underlagsmaterial. Stolpar kommer i möjligaste mån undvikas att placeras där risk för ras föreligger. Om stolpar måste placeras i lägen med dålig stabilitet kommer stolpen att projekteras med det som förutsättning.

4.12.3 Konsekvensbedömning

Med inarbetande av skadeförebyggande åtgärder bedöms ledningarnas effekter och konsekvenser avseende ras och skred som **obetydliga** under bygg- och driftskedet.

4.12.4 Kumulativa effekter

Med skadeförebyggande åtgärder bedöms de sökta ledningarnas tillkommande kumulativa effekter och konsekvenser avseende ras och skred, tillsammans ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet, som **obetydliga** under bygg- och driftskedet.

Planer	(+)	(- -)	Sökanden bedömer att de planerade ledningarna inte står i strid med någon av de berörda gällande detaljplanerna då placeringen av ledningssträckningen Svartbyn-Hertsöfältet och den planerade ledningssträckningen mellan Hällmyran och Svartön har tagits fram i dialog med Luleå kommun, samt att ledningarna behövs för att möjliggöra flera av planeringsriktlinjerna i kommunens översiktsplan och detaljplaner.
Rennäring	(- -)	0	Den skogsmark som berörs av de planerade ledningarna bedöms ha måttligt värde för rennäringens nyttjande. Ledningarnas effekter under byggfasen bedöms som små-måttligt negativa när det gäller ökad störning av renarnas betesgång i det fall renarna vistas i närområdet under byggnation. Effekten är dock tillfällig. Effekterna bedöms som obetydliga för rennäringen i det fall de inte vistas i närområdet under byggnation. Sammanfattningsvis bedöms effekterna av de sökta ledningarna som små negativa under driftskedet då påverkan bedöms orsaka negativa effekter för samebyn. Värde på betesmarken i och kring de planerade ledningarna finns dock fortfarande kvar och marken kan nyttjas av samebyn även efter det att ledningarna uppförts. Med inarbetade åtgärder bedöms de sökta ledningarna sammanfattningsvis medföra måttliga negativa konsekvenser under bygg- och driftskede.
Naturmiljö	(0 / - / - -)	(0)	Miljöaspekten naturmiljö bedöms ha ett litet-måttligt-stort värde. Sammantaget bedöms ledningarnas effekter på naturmiljön som obetydliga-små-måttligt negativa under bygg- och driftskedet. Konsekvenserna bedöms därmed som obetydliga-små-måttligt negativa under bygg- och driftskedet.
Fågel	(+ / 0 / - / - -)	(0)	Miljöaspekten fågel bedöms ha ett litet-måttligt värde. Sammantaget bedöms ledningarnas effekter på fågellivet som positiva-obetydliga-små negativa under bygg- och driftskedet. Konsekvenserna bedöms därmed som obetydliga-små-måttligt negativa under bygg- och driftskedet.
Vatten	(0)	(0)	Miljöaspekten vatten bedöms ha ett måttligt värde med anledning av att ingen berörd vattenförekomst ingår i något skyddat område. Ledningarna bedöms inte påverka uppfyllandet av aktuella miljö kvalitetsnormer. Ledningarnas effekter på berörda vatten bedöms som obetydliga och konsekvenserna bedöms som obetydliga under bygg- och driftskede.
Kulturmiljö	(0)	(0)	Kulturmiljön längs ledningarna bedöms ha litet värde . Kulturhistoriska strukturer och samband i landskapet kommer även fortsättningsvis kunna uppfattas. Med föreslagna hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter som obetydliga och konsekvenserna för områdets kulturmiljövärden bedöms som obetydliga under både bygg- och driftskede.
Landskapsbild	(0 / -)	(0)	Då inga utpekade landskapsbildsintressen berörs och det finns få platser med utblick mot ledningarna har miljöaspekten landskapsbild bedömts ha ett litet värde . På platser med öppna partier, såsom vid bostadshusen i Revelsudden och Bodviken, bedöms de planerade ledningarnas effekter som små negativa då ledningarna till viss del avskärmas av mellanliggande skog. En viss tillväjning av det visuella intrycket bör dock ske med tiden. Ledningarnas konsekvenser bedöms som små negativa för landskapsbilden under bygg- och driftskede. I övrigt bedöms ledningarna medföra obetydliga effekter och konsekvenser för landskapsbilden under bygg- och driftskede då effekterna under byggnation är kortvariga och visuella effekter avskärmas/begränsas av mellanliggande vegetation.
Friluftsliv	(0 / - -)	(0)	Med anledning av att ledningssträckningen berör områden av riksintresse för friluftslivet, samt ett naturreservat, bedöms miljöaspekten friluftsliv ha ett stort värde . Under byggskedet bedöms effekter för friluftslivet som små negativa då rörligheten kan vara begränsad vilket bedöms ge måttligt negativa konsekvenser . Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter på friluftsliv under driftskedet som obetydliga och konsekvenserna bedöms som obetydliga under driftskedet.
Boendemiljö	(0 / - -)	(0)	Miljöaspekten boendemiljö bedöms ha ett stort värde för den enskilde. Med anpassning av avstånd till bostadshus bedöms effekten på boendemiljön kunna begränsas på ett effektivt sätt och de sökta ledningarna bedöms inte innebära risker för människors hälsa. Ledningarnas effekter på boendemiljön under byggskedet bedöms vara små negativa vilket ger måttligt negativa konsekvenser på boendemiljön.

			Under driftskedet bedöms ledningarnas effekter vara obetydliga vilket ger obetydliga konsekvenser på boendemiljön.
Infrastruktur	(0)	(0)	Den berörda infrastrukturen bedöms ha ett måttligt-stort värde . Med inarbetade hänsynsåtgärder bedöms ledningarnas effekter på infrastrukturen som obetydliga och konsekvenserna bedöms därmed som obetydliga under både bygg- och driftskede.
Ras och skred	(0)	(0)	Med inarbetade av skadeförebyggande åtgärder bedöms ledningarnas effekter och konsekvenser avseende ras och skred som obetydliga under bygg- och driftskedet.

Ledningarna möjliggör en förstärkning av regionnätet i området och ökar matningskapaciteten till Luleå tätort, dels till att möjliggöra omställning till fossilfri stålproduktion och andra energikrävande industrietableringar i Luleå. Projektet påverkar klimatet indirekt, det vill säga det bidrar i sig inte till någon märkbar förbättring av klimatet. Genom att projektet bidrar till omställning till fossilfri stålproduktion blir projektet dock en del i omställningen till ett mer klimatneutralt samhälle.

Sökanden har gjort en avvägning i enlighet med miljöbalkens bestämmelser och även gjort bedömningar gentemot de skyddsvärden som identifierats och beskrivits i kapitel 4. De planerade ledningarna mellan stationerna Hällmyran och Svartön bedöms motsvara miljöbalkens krav att lokaliseringen av en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska vara lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. De planerade ledningarna medför ingen fara för hälsa och bedöms sammantaget lämpliga ur miljösynpunkt.

En miljöåtgärdsplan kommer att tas fram som ett generellt skadeförebyggande åtgärd inför fortsatt projektering och genomförande av projektet. Hänsynsåtgärderna som redovisas i MKB:n bryts ned i konkreta åtgärder och förs in i planen. Miljöåtgärdsplanen kommer att förmedlas till berörda entreprenörer inför ledningsbyggnation. Åtgärderna kommer även att följas upp vid kommande byggmöten med entreprenören för att säkerställa att dessa vidtas/efterlevs. Dispens från reservatsföreskrifter enligt 7 kap. miljöbalken kommer sökas inom det kommunala naturreservatet Ormberget-Hertsölandet.

Sammantaget bedömer Sökanden att det är strategiskt riktigt, vad gäller omgivningspåverkan, funktion och drift, att söka koncession för ledningarna enligt sökt ledningssträckning, se Figur 1.

Juni 2024

Bilaga 2a

Samrådsredogörelse

Två nya 150 kV ledningar mellan stationerna Hällmyran och Svartön

Luleå kommun, Norrbottens län

INNEHÅLL

1	INLEDNING	4
2	INKOMNA YTTRANDEN	5
2.1	LÄNSSTYRELSE OCH KOMMUN	5
2.1.1	Länsstyrelsen i Norrbottens län	5
2.1.2	Luleå kommun	7
2.2	ÖVRIGA MYNDIGHETER	10
2.3	ORGANISATIONER OCH FÖRETAG	13
2.4	ENSKILDA SÄRSKILT BERÖRDA	16

BILAGOR:

2a.1	Samrådsinbjudan och samrådsunderlag
2a.2	Sändlista myndigheter, företag och organisationer
2a.3	Annonser
2a.4	Yttranden från kommun och länsstyrelse
2a.5	Yttranden från övriga myndigheter
2a.6	Yttranden från organisationer och företag
2a.7	Yttranden från enskilda särskilt berörda
2a.8	Protokoll från möte med Gällivare sameby

1 INLEDNING

Denna handling ligger som underlag till Vattenfall Eldistribution AB:s (Sökandens) ansökan om ny nätkoncession för linje (tillstånd) för två nya 150 kV luftledningar i mellan stationerna Hällmyran och Svartön, i Luleå kommun, Norrbottens län. Syftet med de nya ledningarna är att ansluta Luleå industripark på Svartön till elnätet.

Sökanden har under vintern 2023–2024 genomfört samråd enligt 6 kap. miljöbalken (MB) för de planerade nya ledningarna. Sökanden har i detta fall gjort bedömningen att projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan (BMP) och har därför från början genomfört en specifik miljöbedömning och utformat samrådet som ett avgränsningssamråd.

Föreliggande handling utgör en redogörelse för hur samråden har genomförts, samt vilka samrådsparter som har kontaktats. Vidare sammanfattas yttranden från de som yttrat sig under samrådsprocessen, samt Sökandens bemötande av dessa. Samtliga yttranden som inkommit under samrådsprocessen biläggs även i sin helhet till aktuell skrivelse.

I

Tabell 1 redovisas de samrådsaktiviteter som genomförts inom ramen för föreliggande samrådsprocess.

Tabell 1. Lista över genomförda samrådsaktiviteter i kronologisk ordning.

Datum	Aktivitet	Bilaga
Avgränsningssamråd		
2024-01-12	Inbjudan till ett fysiskt samrådsmöte skickades ut via post till fastighetsägare inom utredningsstråket som redovisas i samrådshandlingen, samt till Gällivare skogssameby. Inbjudan skickades även till rättighetsinnehavare inom berörda fastigheter. I samrådsbrevet fanns information om möjligheten att beställa fullständigt samrådsunderlag per post eller e-post, samt möjligheten att ladda ner detta dokument från Vattenfall Eldistributions webbplats: https://www.vattenfalleldistribution.se/hallmyran-svarton	2a.1
2024-01-15	Inbjudan till samråd, samt samrådsunderlag, skickades ut via e-post till berörda myndigheter, organisationer, föreningar, verksamhetsutövare och sameby.	2a.1 2a.2
2024-01-17	Annonsering i Norrbottenskuriren och Norrländska socialdemokraten. I annonsen hänvisades läsaren till samrådshandling på Vattenfall Eldistributions hemsida: https://www.vattenfalleldistribution.se/hallmyran-svarton	2a.3
2024-02-24	Ett fysiskt samrådsmöte i form av ett öppet hus genomfördes i Ormberget skidstadions samlingslokal, Luleå.	
2024-02-23	Sista dag för att inkomma med information och synpunkter i samrådet.	

2024-04-03	Fysiskt möte med Gällivare sameby på Vattenfalls kontor i Luleå.	2a.8
------------	--	------

2 INKOMNA YTTRANDE

2.1 LÄNSSTYRELSE OCH KOMMUN

2.1.1 Länsstyrelsen i Norrbottens län

Yttrandet redovisas i sin helhet i Bilaga 2a.4.

Tabell 2: Yttrande från Länsstyrelsen Norrbotten samt Sökandens bemötande.

Yttrande	Bemötande
Länsstyrelsen förutsätter att samråd hålls med Norrbottens ornitologiska förening, Norrbottens Flora, Naturskyddsföreningen samt Friluftsrämjandet. Vitryggig hackspett I Vattenfalls underlag saknas information om hur utredning kring påverkan på värdetrakten för vitryggig hackspett tagits fram. Länsstyrelsen anser att för att sökanden ska kunna göra en bedömning om artskyddet aktualiseras eller inte så måste man utreda påverkan på värdetrakten. Det är viktigt att den vitryggiga hackspettens arealkrav tas i beaktande för att säkerställa bevarandet av vitryggig hackspett i området. Eventuella åtgärder måste därför vidtas med stor omsorg för att minimera påverkan på artens livsmiljö och möjliggöra dess överlevnad i området. Vidare behöver hänsyn tas till kumulativa effekter då flera exploateringar planeras i området. Det framgår inte hur mycket strandskog som planeras att avverkas och inte heller hur stor andel av strandskogen som kommer finnas kvar i området. Detta måste även sättas i relation till hur mycket strandskog som andra aktörer inom området planerar att avverka för att Sökanden ska kunna ta ställning till påverkan på vitryggig hackspett. En redovisning av hur mycket strandskog som ska avverkas och hur stor andel av strandskogen som finns kvar efter avverkning. En bedömning hur förlusten av strandskogen påverkar vitryggig hackspett möjlighet att nyttja området. Skyddsåtgärder som kan vidtas för att minimera påverkan på värdetrakten. Naturmiljö En beskrivning av hur områden med utpekade naturvärden riskerar att påverkas av ledningen ska göras. Skyddsåtgärder för att undvika eller minimera påverkan på dessa objekt ska också beskrivas. Det bör exempelvis framgå om det är möjligt att anpassa ledningsdragningen med hänsyn till dessa objekt.	<i>De parter som Länsstyrelsen nämner var inbjudna i samrådet.</i> <i>Sökande noterar yttrandet.</i> <i>Påverkan, skyddsåtgärder och konsekvenser för fågellivet, samt kumulativa effekter, beskrivs i kap 4.6 i MKB, samt Bilaga 2e.9 Skyddsklassade fåglar.</i> <i>En naturvärdesinventering har genomförts inom ramen för projektet. Sökanden har även tagit del av tidigare genomförda inventeringar avseende plan- och infrastrukturprojekt i området. Påverkan, hänsynsåtgärder och konsekvenser för naturmiljön redovisas i MKB kap. 4.5.</i>

En beskrivning av påverkan på naturmiljön generellt som kommer att ske i anläggningsskedet, exempelvis i form av avverkning, transporter och grundläggningsarbeten. Beskriv även påverkan under drift- och underhållsarbeten. Försiktighetsåtgärder som planeras för att minimera negativ påverkan på naturmiljön i dessa skeden ska framgå. Utredningskorridorerna går till stor del igenom naturreservatet Ormberget-Hertsölandet. En beskrivning av hur reservatet riskeras att påverkas, både direkt och indirekt behöver finnas med, samt skyddsåtgärder för att undvika eller minimera påverkan på dessa. För att göra ansökan lättöverskådlig för Länsstyrelsen begär vi att samtliga naturvärdesinventeringar och fågelinventeringar som hänvisas till i MKB:n redovisas i sin helhet för att kunna avgöra påverkan på naturmiljön. Refererade inventeringar ska bifogas med rapporter och shapefiler i ansökan. Rennäring Sträckningsalternativet som går söder om Hertsöträsket borde inte påverka rennäringen i någon större utsträckning, särskilt med tanke på sträckningens närhet till Hertsön där det är hög mänsklig aktivitet. Sträckningsalternativet som går norr om Hertsöträsket borde kunna ha en negativ påverkan på rennäringen. Sträckningen skulle kunna leda renarna mot industrin eller mot Sinksundet. Om renarna följer skoterspår i ledningsgatan kan uppsamlingsområdet tappa sin funktion. Länsstyrelsen anser att dragningen söder om Hertsöträsket (D1) är mest lämplig ur rennäringssynpunkt. MKB:n ska utöver det som Sökanden uppgett även innehålla: • Underlag om hur rennäringen drivs i området, båda i text- och bildform. • En redovisning om hur sträckningsalternativen påverkar uppsamlingsområdet. Redovisningen ska visa om området fortfarande kan vara ett uppsamlingsområde trots att kraftledningarna kan vara ren-ledande. • Vilken typ av renbete som förekommer i området, hur stor andel av det som ska avverkas samt hur det påverkar uppsamlingsområdets funktion. • Hur man planerar att kompensera för eventuella betesförluster. Kulturmiljö Länsstyrelsen upplyser om att Revelsudden ingår i bevarandeprogrammet för Norrbottens odlingslandskap. Det ska framgå i kommande tillståndsansökan och MKB enligt miljöbalken.	<i>Påverkan, hänsynsåtgärder och konsekvenser under både bygg- och driftskedet för skyddade områden inklusive naturreservatet redovisas i MKB kap. 4.5.</i> <i>Naturvärdes- och fågelrapporter som använts som underlag till bedömningar i MKB biläggs som bilagor till denna. Shapefil med de naturvärdesobjekt som hanteras i MKB:n bifogas ansökan.</i> <i>Sökanden noterar detta och har valt att söka koncession för ledningssträckningen söder om Hertsöträsket.</i> <i>Ett samrådsmöte genomfördes med Gällivare sameby den 3 april 2024 i syfte att bland annat samla in information om hur rennäringen bedrivs i området. Informationen har använts som underlag för bedömning av effekter och konsekvenser på rennäringen, samt förslag på hänsynsåtgärder.</i> <i>Bevarandeprogram för odlingslandskapet hanteras i avsnitt 4.6 Fågel då området är utpekad för sitt värde för fågellivet.</i>
---	--

Sökanden bör i god tid söka särskilt samråd om fornlämningar med kulturmiljöfunktionen enligt 2 kap. 10 § Kulturmiljölagen. Länsstyrelsen kan komma att ställa krav på att en arkeologisk utredning enligt KML genomförs inför arbetsföretaget. Syftet med en sådan arkeologisk utredning är att klargöra om ännu okända fornlämningar berörs av arbetsföretaget.	<i>Sökanden har skickat in en Begäran om arkeologisk utredning till länsstyrelsen (diarienummer: 5166-2024) längs de sökta ledningarna.</i>
--	--

2.1.2 Luleå kommun

Yttrandet redovisas i sin helhet i Bilaga 2a.4.

Tabell 3: Yttrande från Luleå kommun samt Sökandens bemötande.

Yttrande	Bemötande
Miljö- och byggnadsnämnden, Luleå kommun Förtydligar att Ormberget-Hertsölandets naturreservats syfte i första hand är att bevara områdets värdefulla naturmiljö och därmed ge möjlighet för ingående ekosystem och arter att fortleva. Syftet är även att den genom landhöjningen kontinuerligt nybildade marken och de naturliga biologiska och geologiska processer och successioner som följer härav ska bevaras. Naturreservatet ska också tillgodose behovet av friluftsliv i anslutning till Luleå tätort. <i>Kartor och kartunderlag</i> Nämnden önskar att Sökanden i samband med MKB:n tillhandahåller linjesträckning samt naturvärdesobjekt och andra viktiga förutsättningar som digitala shp-filer. <i>Inventeringsmetoder</i> MKB:n bör innehålla en tydlig beskrivning av vilka inventeringsmetoder som använts och vilken detaljeringsgrad eller tillägg som använts. <i>Friluftsliv</i> Avsnittet om friluftsliv saknar en nulägesbeskrivning och en utredning över hur det rörliga friluftslivet använder naturreservatet och det område som är av riksintresse för friluftsliv och naturmark i övrigt. MKB:n bör beskriva påverkan av luftledning i både bygg- och driftskedet samt planerade skydds- och hänsynsåtgärder. <i>Naturmiljö</i> I avsnitt om naturmiljö bör man i MKB särskilt lyfta fram skyddade områden/arter i och med att de har särskilda krav på skydds- och hänsynsåtgärder. Samrådsunderlaget saknar information om förekomst av nordisk fladdermus samt förekomst av groddjur och information om huruvida de kommer att undersökas samt hur de påverkas. MKB:n bör innehålla en överskådlig sammanfattning per naturvärdesobjekt som	<i>Sökanden noterar detta. Påverkan, hänsynsåtgärder och konsekvenser för naturmiljö och skyddade områden respektive friluftsliv beskrivs i MKB kap. 4.5 respektive 4.9.</i> <i>I MKB redovisar Sökanden sökt linjesträckning samt identifierade miljövärden i kartor. Shapefil med de naturvärdesobjekt som hanteras i MKB:n bifogas ansökan.</i> <i>I inventeringsrapporterna framgår metodik och detaljeringsgrad.</i> <i>Påverkan, hänsynsåtgärder och konsekvenser under både bygg- och driftskedet för friluftslivet redovisas i kap. 4.9 i MKB.</i> <i>Påverkan, hänsynsåtgärder och konsekvenser under både bygg- och driftskedet för skyddade områden och arter, inklusive fladdermöss och groddjur, kopplat till naturmiljön, samt naturvärdesobjekt, redovisas i kap. 4.5 Naturmiljö och 4.6 Fågel i MKB.</i>

inkluderar påverkan – konsekvens – skydds- /hänsynsåtgärder. Nämnden vill att de ytor som undantas från intrång genom undvikande förtydligas. Placering av stolpar och fundament bör vara bestämda i MKB:n för att kunna bedöma påverkan av dem. <i>Invasiva arter</i> Samrådsunderlaget saknar uppgifter om förekomst av invasiva arter och vilka åtgärder som i så fall vidtas för att minska spridningen. <i>Ekologisk kompensation</i> MKB:n bör beskriva hur kompensationer för påverkan på skyddade områden kan genomföras eller en motivering varför kompensationsåtgärder inte anses vara aktuellt. <i>Rennäringen</i> MKB:n bör beskriva hur luftledningen vid bygg- och driftskedet påverkar samebyn och rennäringen samt vilka skydds- / hänsynsåtgärder som kan vara aktuella för området utifrån hur samebyn använder det. <i>Hänsyn-/skyddsåtgärder</i> Åtgärder i bygg- och driftsfas ska beskrivas specifikt och utförligt så att konsekvenser av ledningsdragningen låter sig bedömas och en bedömning av huruvida hänsyns- och skyddsåtgärder är tillräckliga för att upprätthålla god biologisk mångfald i naturvärdesobjekten. <i>Skötselåtgärder under drift</i> Konsekvenser som eventuella skötselåtgärder har på naturvärden och det rörliga friluftslivet bör förtydligas.	<i>Se föregående bemötande</i> <i>Den slutliga placeringen av ledningarnas stolpar tas fram i samband med detaljprojektering i ett senare skede. Dock har hänsyn vid stolpplacering till vissa intressen, till exempel våtmark, skrivits in som hänsynsåtgärd i MKB: n.</i> <i>Hantering av invasiva arter beskrivs i kap 4.5 Naturmiljö i MKB.</i> <i>Hänsynsåtgärder kopplat till skyddade områden beskriv i MKB kap 4.5 Naturmiljö. Hantering av kompensationsåtgärder görs i den kommande dispensansökan avseende naturreservatet.</i> <i>Påverkan, hänsynsåtgärder och konsekvenser under både bygg- och driftskedet för rennäringen redovisas i kap. 4.4 i MKB.</i> <i>Tillgångssätt under bygg- och driftskedet beskrivs i kap 3.5 Uppförande och 3.6 Drift och underhåll. Hänsynsåtgärder för naturmiljö och fågel redovisas i kap. 4.5 Naturmiljö och 4.6 Fågel i MKB.</i> <i>Påverkan och konsekvenser under driftskedet för naturmiljö och friluftsliv redovisas i kap. 4.5 respektive 4.9 i MKB.</i>
---	---

Luleå kommun, kommunstyrelseförvaltningen Bedömer de negativa konsekvenserna som små till måttliga i ett fåtal aspekter. De bedöms dock som acceptabla i relation till den positiva samhällsnyttan som luftledningarna medför. Luleå kommun vill särskilt framhålla den avgörande betydelse som kraftförsörjningen har för den pågående expansionen och för den gröna omställningen för de industrietableringar som är planerade i området vilket utgör målpunkt för ledningarna. Luleå kommun förordar sträckorna A, B1, C, D1 och E1 och bedömer de som mest fördelaktiga i förhållande till kommunala planer och andra intressen som kommunen bevakar. Påpekar att ledningens och dess kringanläggningars påverkan kräver en särskild prövning i form av dispensansökan gentemot naturreservatets föreskrifter. <i>Andra pågående projekt</i> – Svenska kraftnäts planerade ledningar längs samma sträckning som Vattenfalls bör nämnas för att ge en bättre helhetsbild av sträckan Svartbyn-Hertsöfältet. <i>Planer</i> – I underlaget beskrivs kommunens översiktsplan men det saknas information om påverkan på planerade bostadsområden och framtida väg (Norrleden). Luleå kommun menar att ledningarna inte är i linje med gällande översiktsplan. Sökande har i dialog med Luleå kommun tittat på anpassning av framtida markanvändning till följd av ledningsstråken och denna dialog bör fortsätta även i kommande processer. Detta medför att slutsatserna i 4.1.1 <i>Planer</i> bör justeras. Luleå kommun vill framföra att det pågår arbete med ett flertal detaljplaner inom Luleå industripark där ytor för att säkerställa kommande ledningars läge längs E1 ska säkerställas. Avsnittet i samrådsunderlaget bör uppdateras utifrån de uppgifter Luleå kommun angett i yttrandet.	<i>Sökanden noterar detta och informerar om att vald sträckning är densamma som förordas i yttrandet.</i> <i>Sökanden noterar detta och avser att ansöka om nödvändiga tillstånd och dispenser.</i> <i>Svenska kraftnäts ledningssträckning går mellan Svartbyn och station Hällmyran och berör inte de sökta ledningarna som går mellan station Hällmyran och Svartön. En beskrivning av andra angränsande projekt finns i kap. 1.3 i MKB.</i> <i>Sökanden har arbetat in informationen i kap 4.3 Markanvändning och planer i MKB.</i>
---	---

2.2 ÖVRIGA MYNDIGHETER

I Tabell 4 redovisas inkomna yttranden från övriga myndigheter. Yttrandena redovisas i sin helhet i Bilaga 2a.5.

Tabell 4 : Inkomna yttranden från övriga myndigheter samt Sökandens bemötande

Samrådspart	Yttrande	Bemötande
Naturvårdsverket	Myndigheten avstår från yttrande.	-
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)	MSB har dragit slutsatsen att kraftledningens placering inte kommer påverka radiosystemet Rakel. Myndigheten har inget att invända mot etablering av kraftledning i området.	<i>Sökanden noterar detta.</i>
Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)	SSM ser positivt på redovisning av magnetfältsnivåer i en framtida MKB för närliggande bostäder och andra platser där magnetfältsnivån kan förväntas bli förhöjd på grund av kraftledning.	<i>Sökanden redovisar magnetfältsberäkningar och påverkan från magnetfält på närliggande bostäder i kap. 4.10 i MKB.</i>
Havs- och vattenmyndigheten	Myndigheten avstår från att lämna synpunkter på underlaget.	-
Elsäkerhetsverket	Myndigheten har inga synpunkter i detta skede av tillståndsprocessen.	-
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)	SGU avstår från att granska remissen och lämnar inget platsspecifikt yttrande. Myndigheten hänvisar till allmänna riktlinjer vid infrastrukturprojekt.	<i>Sökanden noterar detta och meddelar att hänsyn kommer att tas till geologiska och morfologiska egenskaper enligt de allmänna riktlinjerna vid detaljprojektering av ledningarna.</i>
Sametinget	Sametinget påpekar att för att samebyar ska kunna anses ha deltagit effektivt ska samråd ske i tidigt skede och samebyarna ska få tillräcklig information för att kunna fatta ett beslut om projektet. Vidare anges att berörda samebyar ska ges möjlighet till effektivt deltagande och ett faktiskt inflytande vad gäller tidsaspekten, ekonomiska resurser och att förutsättningarna inte redan låsts. Vid framtagandet är MKB är det för samebyarna viktigt att få förmedla sina kunskaper och syn på den planerade verksamheten i ett tidigt skede. Sametinget hänvisar till vägledning på deras hemsida för hur samisk markanvändning ska integreras i MKB-processen och de rekommenderar att Akwé: kon-riktlinjerna, fastställda i	<i>Ett samrådsmöte genomfördes med Gällivare sameby den 3 april 2024 i syfte att bland annat samla in information om hur rennäringen drivs i området. Informationen har använts som underlag för bedömning av påverkan på rennäringen.</i> <i>Sökanden noterar detta och avser att beskriva rennäringens intressen utifrån gällande praxis.</i>

	Konventionen om biologisk mångfald (CBD), skall tillämpas i framtagandet av MKB Vidare anges en punktlista på vilka delar MKB ska beskriva utifrån samebyarnas och rennäringens intressen.	
Bergsstaten	Bergsstaten har inget att erinra i ärendet. Det finns inga nu gällande rättigheter enligt minerallagen (1991:45) i området.	<i>Sökanden noterar detta</i>
Boverket	Boverket har inga synpunkter på samrådsunderlaget.	<i>Sökanden noterar detta</i>
Skogsstyrelsen	Skogsstyrelsen tar inte ställning till vilka alternativ som ska förordas men ser fördelar med att samla nya ledningar längs samma ledningsstråk som tidigare sökta ledningar mellan Svartbyn och Hertsöfältet då det samlar infrastrukturen och minskar fragmenteringen i landskapet. Skogsstyrelsen bedömer att de inventeringar som är gjorda är tillräckliga för att avgöra var ledningsdragning lämpligast görs utifrån nyttan med exploateringen i förhållande till befintliga naturvärden och andra värden.	<i>Sökanden noterar detta, vald sträckning är densamma som förordats i yttrandet.</i>
Luftfartsverket (LFV)	Luftfartsverket har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot etableringen. LFV påminner om att samråd alltid skall hållas med flygplatsen ifall objekt som är högre än 20m planeras inom MSA/TAA-ytorna, vilket är ett skyddsområde på 80 km där flygplanen påbörjar sista delen av inflygningen. För kraftledning med lägre höjd ska flygplatser inom 4 km från planerat område remitteras.	<i>Sökanden noterar detta.</i> <i>Samråd har skett med Luleå Airport och Försvarmakten.</i>
Trafikverket	Trafikverket har inget att erinra mot föreslagen nätkoncession. Trafikverket anger ett antal punkter gällande placering av starkströmsledningar och höga objekt i förhållande till järnväg, väg och flyg som behöver beaktas innan och vid uppförandet.	<i>Sökanden noterar detta.</i> <i>Erforderliga avstånd kommer hållas under detaljprojekteringen.</i> <i>Erforderliga tillstånd kommer sökas.</i>

Statens geologiska institut (SGI)	SGI uppmärksammar i sitt yttrande att det i angränsning till ledningsalternativ E1 finns en brandövningsplats och förutsätter att det förorenade området beaktas, framför allt med avseende på PFAS, så ingen ökad förorenings-spridning sker. SGI hänvisar vidare till kartunderlag för vägledning om ras, skred och erosion. Om det föreligger besvärliga geotekniska förhållanden ska dessa beaktas vid planeringen av ledningssträckningen och framtagande av MKB, särskilt viktigt är det ifall detta kan påverka ledningssträckningen och få betydelse för tillståndet. SGI rekommenderar att geotekniska frågor ska beaktas vid fortsatt planering för ledningssträckningen och att geotekniska utredningar bedöms av sakkunnig. Även tillfälliga anläggningar kan behöva inkluderas i geoteknisk undersökning.	<i>Sökt ledning kommer att gå på sådant avstånd från området att det inte bedöms beröras.</i> <i>Ledningarna ligger minst 100 meter från områdesgränsen varpå området inte bedöms påverkas. Ingen risk för påverkan avseende spridning av föroreningar bedöms därmed föreligga.</i> <i>Risker för ras och skred beskrivs i kap. 4.12 i MKB.</i> <i>Sökanden noterar detta.</i>
Försvarsmakten	Försvarsmakten meddelar att alla föreslagna utredningsstråk berör stoppområde för höga objekt och MSA-område för Luleå/Kalix flottflygplats som är utpekade riksintresse för totalförsvaret. Flera utredningsstråk berör även område med hinderfrihet tillhörande flygplatsen. Försvarsmakten framför att höga objekt i flygplatsens omgivning kan innebära begränsningar av verksamheten på flygplatsen eftersom de kan utgöra flygsäkerhetsrisker vid placering inom de särskilt angivna områdena <i>stoppområde för höga objekt</i> samt <i>MSA-område</i>. Eventuella enstaka högre stolpar bör förses med hinderbelysning vilket skulle minska den negativa påverkan för verksamheten. Inom stoppområdet för höga objekt bedöms tillkommande höga objekt medföra påtaglig skada på riksintresset. Inom stoppområdet gäller höjdbegränsningarna för objekt över 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive över 45 meter inom sammanhållen bebyggelse	<i>Sökanden noterar yttrandet. Dialog kommer att ske med F21 och Norrbottens flygflottilj i samband med detaljprojekteringen av ledningarna avseende höjd på de nya ledningarnas stolpar och eventuella flyghinderljus för att minska påverkan.</i>

	Föreningen förordar B1 framför B2 då B1 ej berör de häckningslokaler för grågås, sångsvan, brun kärrhök, rördrom och vadare som finns i våtmarkerna mot Sörfjärden. I yttrandet framförs att det inom stråk C finns värdefull sumpskog söder om Sinksundsfjärden och den grävda kanalen vid utloppet mot Sörfjärden. Det framförs att de döende träden har en insektsfauna som utgör födoresurs för hackspettar. Flera hotade hackspettsarter, såsom tretåig hackspett och vitryggig hackspett, har observerats inom området vilket också pekats ut för biotopskydd. Vid Bodviken finns även sällsynta svamparter. Dessa områden bör undvikas och stolpar bör placeras så att de får så liten effekt på skogen som möjligt. Ledningen bör följa den gata som finns för befintlig VA-ledning för att minska behovet av avverkning av skog. Särskilt skogen på den sydvästra sidan om ledningsgatan efter att Revelsudden passerats bör bevaras intakt. I yttrandet förordas alternativ D1 framför D2, då detta ger mindre intrång i reservatet och miljön kring Hertsöträsket som är ett populärt friluftsområde. Föreningen anser att ledningen bör följa Lövskärsvägen och ansluta till E1 vid vägen mot Gräsörenbron. Sträckning E1 längs Gräsörenvägen förordas, då denna sträckning går genom redan påverkad mark och inte påverkar de värdefulla strandskogarna vid Hertsöfjärden. Det framförs att vägbanken mot Svartön utgör ett faromoment för sträckande fåglar då Hertsöfjärden nyttjas vid födosök, det förordas därför att ledningarna grävs ned från Hertsöfjärdens norra strand fram till stationen på Svartön och förläggs under vatten för att minska kollisionsrisk. Den befintliga 40 kV-ledning som redan finns ska grävas ned enligt tidigare beslut.	<i>Sökanden har valt sträckning B1 vilken förordas i yttrandet.</i> <i>Hänsynsätgärder har vidtagits för att minska påverkan på naturmiljö och fåglar, se kap 4.5.3 respektive 4.6.3 i MKB.</i> <i>På grund av att ett område med förekomst av skyddad växtart kan inte den sökta ledningssträckningen följa VA-ledningen. Dock kommer ledningssträckningen gå parallellt med tidigare sökt ledning Svartbyn-Hertsöfältet för att minska behovet av skogsavverkning.</i> <i>Sökanden har valt sträckning D1 vilken förordas i yttrandet.</i> <i>Sökanden har valt sträckning E1 vilken förordas i yttrandet. När ledningarna passerat genom naturreservatet följer de Hertsövägen/Lövskärsvägen.</i> <i>Sökanden har gjort bedömningen att markkabel på regionnätetsnivå enbart bör användas i undantagsfall. Då ett sådant undantagsfall inte identifierades i den inledande alternativutredningen avfärdades markkabelalternativet som ett lämpligt alternativ.</i> <i>Den befintliga 40 kV ledningen ägs av Luleå Energi.</i>
LKAB	LKAB har inga invändningar mot den planerade luftburna ledningen (med skogsgata) under förutsättning att placering av stolpar sker längs med anvisade	<i>Sökanden har valt sträckning E1 vilken förordas i yttrandet. Infarten till verksamheten på Luleå</i>

	tomtgränser och inte hindrar infart till det av LKAB delägda bolaget Duroc Rails ABs nya lokalisering i Luleå Industripark på Hertsön. Lokaliseringen är ej helt fastställd men bedöms vara i närheten av stråk E2. LKAB har sedan tidigare yttrat sig gällande placering av markförlagda ledningar på östra delen av Svartön och hoppas kunna ha en fortsatt god dialog och samverkan med Vattenfall gällande exempelvis bygg, miljö, tillfälliga upplag och trafik i området.	<i>industripark bedöms därmed inte påverkas.</i> <i>Sökanden avser att fortsatt föra dialog med berörda verksamhetsutövare på Hertsöfältet och Svartön för att samordna alla verksamheter som behöver få plats.</i>
SSAB	I yttrandet framförs att aktuell dragning mellan Hällmyran och Svartön är den sista delsträckan för att ansluta SSAB:s verksamhet som ett led i att ställa om till fossilfri ståltillverkning. Sträckan är en del av utbyggnaden av stamnätet från Svartbyn i Boden till Hällmyran i Luleå. SSAB kommer att bekosta anslutningen men detta framgår inte i samrådsunderlaget. SSAB menar att syftet med ledningarna felaktigt beskrivs vara för att tillgodose planerad bostadsutveckling i Luleå stad och att de behövs för en planerad testanläggning för koldioxidfri stålproduktion med hjälp av vätgas i Luleå. SSAB anser att beskrivningen gör det svårt för läsaren att förstå vilka ledningar Vattenfall samråder om och hur de olika projekten hänger ihop. SSAB önskar ett specifikt förtydligande av hur verksamhetens anslutning är avsedd att lösas. SSAB har i övrigt inga synpunkter på teknikval för kraftledningen utan trycker på vikten av hög driftsäkerhet. Vidare är SSAB angelägna om att genomföra omställningen och välkomnar dialog och samarbete med Vattenfall.	<i>Sökanden noterar och bekräftar det som i yttrandet framförs vara syftet med ledningarna.</i> <i>I inledning i både samrådsunderlag och MKB framgår att syftet med ledningarna är att ansluta Luleå energipark på Svartön till elnätet.</i> <i>Sökanden avser att fortsatt föra dialog med berörda verksamhetsutövare på Hertsöfältet och Svartön</i>
Nordion Energi	Nordion har inte något att erinra mot den sökta nätkoncessionen mellan Hällmyran och Svartön. Nordion Energi önskar att utredningskorridoren för vätgasnätet i delsträckan Hällmyran-Hertsön kompletteras till befintlig information om angränsande planerade projekt. Vidare framhåller Nordion att planerad vätgasinfrastruktur inte utgör något hinder för eller medför annan inverkan på en	<i>Sökanden noterar detta</i> <i>Sökanden noterar detta. Sökanden avser att fortsatt föra dialog med berörda verksamhetsutövare på Hertsöfältet och Svartön för att samordna alla verksamheter som behöver få plats.</i>

	koncession för de nya 150 kV-ledningarna och värdesätter den samverkan som finns mellan parterna för främjandet av utbyggnad av förnybara energislag.	
Talga AB	Talga AB har inga synpunkter på samrådsunderlaget men ser fram emot en fortsatt dialog med Vattenfall Eldistribution för framtida elledningar i området.	<i>Sökanden avser att fortsatt föra dialog med berörda verksamhetsutövare på Hertsöfältet och Svartön för att samordna alla verksamheter som behöver få plats.</i>
Friluftsförbundet	Friluftsförbundet Luleå vill särskilt betona vikten av att inte dra några ledningar längs alternativ D2 utan i stället följa redan planerad infrastruktur enligt dragning D1. Föreningen framhåller att området kring Hertsöträsket är välbesökt och mycket viktigt för friluftslivet under hela året och att en dragning enligt D2 slutgiltigt skulle förstöra upplevelsen av orörd natur. Föreningen oroas också av hur en dragning enligt D2 kan komma att påverka trivselen för exempelvis grodor, paddor och skogsfåglar.	<i>Sökanden har valt att söka koncession för sträckning D1 vilken förordas i yttrandet.</i> <i>Påverkan på naturmiljö och arter beskrivs i kap 4.5 i MKB.</i>
Luleå Hamn AB	Luleå Hamn AB förutsätter att ansökan är förenlig med de tillstånd som givits inom ramen för projekt Malmporten och att ansökan beaktar planerna för Norrleden.	<i>Sökanden noterar detta. En beskrivning av påverkan på övrig infrastruktur beskrivs i MKB kap 4.11.</i>

2.4 ENSKILDA SÄRSKILT BERÖRDA

Yttrandena redovisas i sin helhet i Bilaga 2a.7.

Tabell 6: Inkomna yttranden från enskilda särskilt berörda samt Sökandens bemötande

Samrådspart	Yttrande	Bemötande
Sakägare 1	Sakägaren förordar sträckning D1 och framhåller att det torde vara bäst både ur miljö- och samhällsekonomiskt perspektiv. Sakägaren menar att sträckningen är den bästa på grund av ny VA-dragning från kommunen där träd redan avverkats och marken planerats. Sakägaren menar att man då kan bredda och nyttja befintlig gata. Alternativ D1 förordas också då stor del av sträckningen går på Luleå Kommuns mark och privata skogsfastigheter då ej behöver lösas in. Sakägaren framhåller särskilt i egenskap av skogsfastighetsägare att dragningen ej bör göras genom dennes fastighet då marknadsvärdet skulle sjunka markant.	<i>Vid val av ledningssträckning beaktas ett flertal aspekter såsom natur- och kulturvärden, infrastruktur och boendemiljö. En sammanvägd bedömning görs för att komma fram till den sträckning som är lämpligast.</i> <i>Sökanden har valt att söka koncession för sträckning D1 vilken förordas i yttrandet. Sakägarens fastighet berörs ej av ledningarna.</i>
Sakägare 2	Sakägaren framhåller alternativ D1 som ett självklart val då det inte påverkar fastigheter efter Hertsöträskvägen. Sträckningen antas innebära minst påverkan på naturreservatet och tycks kosta minst	<i>Sökanden har valt att söka koncession för sträckning D1 vilken förordas i yttrandet.</i>

	eftersom det innebär rakaste vägen. Sakägaren framför att den sökta sträckningen (röd linje) är helt i sin ordning.	
Sakägare 3	Sakägaren motsätter sig dragning enligt förslag D2 då den dragningen går rakt genom naturreservat och innebär stora konsekvenser för miljön där. Sakägaren framför också att det är dåligt att samrådsunderlaget anger den miljömässiga påverkan som likvärdig mellan alternativ D1 och D2. Eftersom tillstånd redan getts till ledningar längs D1 och avverkning redan påbörjats menar sakägaren att en dragning där kommer ha betydligt mycket mindre negativ påverkan än att gå längs sträckning D2, detta då dragning D2 passerar naturvårdsområde och dessutom över ett berg som gör att kablarna kommer synas långväga.	<i>Sökanden noterar detta. Sökanden har valt att söka koncession för sträckning D1 vilken förordas i yttrandet.</i>
Sakägare 4	Sakägarna anser att E1 är att föredra framför E2 eftersom det inte finns några bostadshus längs E1 medan sträckning E2 går väldigt nära sakägarnas bostadshus.	<i>Sökanden har valt att söka koncession för sträckning E1 vilken förordas i yttrandet.</i>
Sakägare 5	Sakägaren vill lyfta att Hällmyran och hela området mellan Hällbacken och Bensbyn används flitigt som rekreationsområde av boende på Hällbacken och Dalbo samt av häst- och hundägare, bärplockare och motionärer. Mellan jul och nyår anordnas Hällbackens minivasa och på vårvintern används myren för skidåkning och grillning. Sakägaren menar att anläggningen och ledningarna kommer innebära stor påverkan på hela området och önskar att byggnationen sker så långt bort från myren som möjligt. Sakägaren har bifogat karta med markering där anläggningen föreslås att byggas och bilder från hur området nyttjas.	<i>Den sökta ledningssträckningen passerar inom området mellan Hällbacken och Bensbyn och är placerad cirka 180 meter från Hällmyran.</i> <i>Under byggskedet kommer tillgången till området längs ledningarna att tillfälligt begränsas, men under driftskede utgör ledningarna inget hinder till att röra sig i området längs ledningarna. Påverkan och konsekvenser för friluftslivet redovisas i kap 4.9 i MKB:n.</i> <i>Rekreationsområdet kring våtmarken Hällmyran kommer inte att påverkas av ledningarna i och med avstånd och mellanliggande vegetation.</i>
Sakägare 6	Sakägarna tar helt avstånd från dragning D2 med hänsyn till den orörda natur som finns där. Sakägarnas fastighet består delvis av fin gammal orörd tallskog som de vill ska fortsätta vara orörd.	<i>Sökanden har valt att söka koncession för sträckning D1 vilken förordas i yttrandet.</i>
Sakägare 7	Sakägarna menar att dragning D1 är den mest lämpade eftersom den kommer innebära mindre påverkan på naturreservatet på Hertsölandet. Dragning D1 får också mindre negativ påverkan på skogen norr om Hertsöträsket än D2. Sakägarna uttrycker en oro för negativa hälsoeffekter för de boende runt Hertsöträsket och Hagviken om dragning	<i>Sökanden har valt alternativ D1 vilken förordas i yttrandet.</i>

	D2 genomförs. De framhåller att närheten till skogen är viktig för de boendes rekreativsmöjligheter.	
Sakägare 8	Sakägarna förordar dragning B2 eftersom den dragningen då förläggs längre bort från hemgården än dragning B1. Sakägaren för fram att de inte vill ha kraftledningar så nära inpå huset då de odlar mycket och äter av det de odlar. De har en enskild vattenbrunn på 110 m djup på fastigheten. Sakägarna är oroad över vad dragningen gör för värdet på fastigheterna och området runt omkring. De har stort intresse för odling och sköter skogen kring sin fastighet och vill att de ska kunna lämna efter sig marken till kommande generationer. De anser att det ständigt dras från alla håll och marken exploateras mer och mer vilket de sätter sig emot.	Sökanden noterar yttrandet. <i>Vid val av ledningssträckning beaktas ett flertal aspekter såsom natur- och kulturvärden, infrastruktur och boendemiljö. En sammanvägd bedömning görs för att komma fram till den sträckning som är lämpligast. Sökanden har valt alternativ B1 bland annat på grund av att tidigare sökt ledning Svartbyn-Hertsöfältet planeras att dras i denna sträckning vilket minskar markanspråk och intrång längs med sträckningen.</i> <i>Sakägarens stamfastighet berörs inte av sträckningsförslaget, däremot skiftet där ledningarna passerar över vattnet Sinksundet vid Revelsudden. Ledningarna ligger cirka 120 meter från bostadshuset på sakägarens stamfastighet och ledningarna bedöms inte innebära risk för människors hälsa.</i> <i>I den alternativutredning som genomfördes tidigt i projektet identifierades att det endast finns en plats att passera över vattnet Sinksundet och det är över skiftet vid Revelsudden.</i>
Sakägare 9	Sakägarna vill framföra att de vill ha fortsatt tillgång till den skogsbilväg som förbinder deras fastighet med Bensbyvägen även under och efter anläggningsfasen/när ledningen tas i drift.	Sökanden noterar detta. Sakägaren kommer att kunna ha tillgång till fastigheten både under bygg- och driftskedet.
Sakägare 10	Sakägarna förordar alternativ D1 framför D2 då det totalt sett kommer innebära mindre ingrepp i miljön på Hertsölandet då D1 går parallellt med redan planerad ledningsdragning och inte heller påverkar naturvärdesobjekt eller nyckelbiotop i samma utsträckning som alternativ D2. Luleå kommun planerar bostadsområde i närhet av D1 vilket också medför att sakägarna finner det mer fördelaktigt att samla all påverkande verksamhet på samma sida om sjön Hertsöträsket samtidigt som området nordost om sjön då får större sammanhängande orörda områden. Vidare anser sakägarna att området kring Hertsöträskets sydspets bör bevaras orört då det är ett viktigt område för fiske,	Sökanden har valt att söka koncession för sträckning D1 vilken förordas i yttrandet. Hertsöträskets sydspets kommer därmed inte att beröras.

	friluftsliv och rekreation med hög tillgänglighet för exempelvis rullstolsburna.	
Sakägare 11	Sakägarna ser stråk D1 som det bästa då det innebär minst negativ inverkan för de boende på Hertsön samtidigt som det inte heller skär genom friluftsområdet kring Hertsöträsket/Hertsölandet. Alternativ D2 anses av sakägarna innebära en rad negativa konsekvenser, både för fastighetsägare och boende i området.	<i>Sökanden har valt att söka koncession för sträckning D1 vilken förordas i yttrandet.</i>
Sakägare 12	En dragning enligt D2 skulle för sakägarna innebära att kraftledningen skär av deras fastigheter från omgivningen och skulle förstöra naturupplevelsen och möjligheten till rekreation i området. De anger att NVO 10 enligt samrådsunderlaget har bedömts till klass 2 men menar att det är ett mycket skyddsvärt område som vid tidigare inventeringar delvis avgränsats som nyckelbiotop. Sakägarna anger också att det i samrådsunderlaget tas upp en rovfågelhäckning men att det inte fullt tar hänsyn till den skyddszon som krävs och som drabbas negativt av dragning enligt D2. Sakägarna föreslår som en del av sitt yttrande en alternativ lokalisering som skulle innebära minimerad skada på naturreservatet. Kraftledningen föreslås då följa redan befintliga kraftledningar och exploaterade stråk från Norra Mark, längs ledningar jämte befintlig infrastruktur, Bodenvägen och Malmbanan. Därefter fram till Notvikens hållplats, längs Björkskataleden och över Ormberget, via transformatorstationen vid Östra Kronan och vidare längs ledningar vid Lövskärsvägen fram till Hertsöfältet. I andra hand anger sakägarna att reservatet påverkas mindre om kraftledningen vid ankomst till Hagahamnsvägen (där D1 avlöser C) drogs längs med vägen förbi modellflygfältet och så rakt som möjligt fram till att ansluta till befintliga ledningsgatan längs Lövskärsvägen. Även här skulle ledningen följa annan, befintlig, infrastruktur som genomfartsvägarna och inte behöva gå genom det kommande bostadsområdet Hertsöheden. Kraftledningen skulle med detta alternativ endast korsa vandringsleden på en plats.	<i>Sökanden noterar yttrandet. Sökanden har valt att söka koncession för sträckning D1 vilken förordas i yttrandet.</i> <i>Ledningarnas påverkan och konsekvenser, samt hänsynsåtgärder, på NVO 10 hanteras i kap 6.5 Naturmiljö i MKB.</i> <i>För hantering av rovfågel se Bilaga 2e.9 Skyddsklassade fågelarter (Sekreteress).</i> <i>Sakägarnas förordade alternativ är inte byggbart då det går genom tätbebyggt bostads- och industriområde i Luleå.</i> <i>Detta alternativ är en alternativ plats till den sökta ledningssträckningen inom naturreservatet. Sökanden har anvisats till den nuvarande platsen för de sökta ledningarna inom naturreservatet av Luleå kommun. De sökta ledningarna uppförs öster om det planerade bostadsområdet Hertsöheden, varpå det inte kommer att påverkas.</i>
Sakägare 13	Sakägarna föredrar alternativ B1 då alternativ B2 skulle förstöra utsikten mot Sörfjärden och Våtmarken samt innebära att kraftledningen hamnar närmare sakägarnas fastighet.	<i>Sökanden har valt att söka koncession för sträckning B1 vilken förordas i yttrandet.</i>

Sakägare 14	Sakägaren framhåller att det är viktigt ur markresursperspektiv att ledningarna placeras vertikalt. Synpunkterna avser stråk A och B. Sakägaren hänvisar till bifogad karta där förslag på dragning skissats upp. Sakägaren anser det vara opassande att gå med ledningen för nära detaljplanelagt område. Sakägaren framför att även dennes förslag på ledningsdragning kommer ta anse- nlig mängd produktiv skogsmark i anspråk. Vidare förordas sträckning B1 efter område A.	<i>Ledningarna byggs i huvudsak med vertikala stolpar.</i> <i>På sakägarens fastighet uppförs de sökta ledningarna längs de sedan tidigare sökta ledningarna Svartbyn-Hertsöfältet. Ledningarna kommer så långt som möjligt följa rågången mellan sakägarens fastighet och andra fastigheter.</i> <i>Sökanden har valt att söka koncession för sträckning B1 vilken förordas i yttrandet.</i>
Sakägare 15	Sakägaren framför i yttrandet att det finns en skjutbana, Knöppelåsen skjutbanan (markerad i bild i sakägarens bilaga 1), med skjutriktning mot tänkt dragning av kraftledningen. Informerar att det vid ett tillfälle kommit ett skott som träffat sakägarens hus. Förordar alternativ D1 samt den högre typen av elstolpar.	<i>Sökanden tackar för informationen och noterar detta.</i> <i>Sökanden har valt att söka koncession för sträckning D1 vilken förordas i yttrandet. Ledningarna byggs i huvudsak med vertikala stolpar.</i>

Förslag till beslut gällande förslag till förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035

Ärendenr 2024/1795-3.6.4.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att föreslå kommunfullmäktige att anta förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035.

Sammanfattning av ärendet

Gammelstads kyrkstad har sedan 1996 funnits med på Unescos världsarvslista, och är därmed utpekad en unik och viktig plats inte bara för Luleå utan även för hela världen. Utifrån världsarvskonventionen och den nationella strategin för världsarvsarbetet bör varje världsarv ha en förvaltningsplan. Den nu gällande förvaltningsplanen sträcker sig till 2025, vilket innebär att den nu behöver förnyas.

Kommunstyrelsen berörs av planen genom sitt ansvar inom kommunikation, fysisk planering, destinations- och näringslivsutveckling samt genom sitt samordningsansvar.

Förslaget till ny förvaltningsplan har tagits fram på uppdrag av Kyrkstadsrådet och den nya planen sträcker sig från 2025 till 2035. Under arbetets gång har förvaltningar och nämnder erbjudits att yttra sig, och kommunstyrelseförvaltningen har lämnat inspel i tidigt skede.

Planen innehåller fem teman; organisering och finansiering, kunskap och förmedling, kulturmiljö och bebyggelse, världsarvet som motor i lokal och regional besöksnäring utveckling samt levande kyrkstadstradition. Dessa teman lyfter centrala aspekter för att stärka världsarvets förvaltning och utveckling. För att genomföra planen behöver samordning och samverkan mellan de olika intressenterna och aktörerna fortsätta utvecklas, i vilket kyrkstadsrådet har en viktig roll.

Förslaget till redovisar ansvar utifrån kommunens nuvarande organisation på relativt detaljerad nivå. Eftersom planen sträcker sig över hela tio år skulle beskrivningen kunnat vara mer generell, eftersom både ansvarsfördelning och benämningar på kommunens organisatoriska delar kan hinna förändras över tid. Då tanken är att planen ska revideras efter halva giltighetstiden kan den sortens förtydliganden dock göras vid behov vid det tillfället.

Förvaltningsplanen har tagits fram i samverkan mellan berörda parter, och Kultur- och fritidsnämnden har i juni 2025 fattat beslut om att föreslå kommunfullmäktige att anta planen. Kommunstyrelseförvaltningen föreslår därför att kommunfullmäktige antar förvaltningsplanen.

Dialog

Dialog har skett inom kommunstyrelseförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kultur och fritidsnämndens beslut 2025-06-11 § 86 Förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad
- Förvaltningsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035
- Presentation förvaltningsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad
- Aktivitetsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025

Maria Nordgren
Samhällsbyggnadsdirektör

Beslutet skickas till

Kultur- och fritidsnämnden
Infrastruktur- och serviceförvaltningen
Räddningstjänsten
Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 86

Förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035

Ärendenr 2024/523-3.6.4.3

Kultur- och fritidsnämndens beslut

Kultur- och fritidsnämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige besluta att anta förvaltningsplanen för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035.

Sammanfattning av ärendet

Gammelstads kyrkstad togs 1996 upp på Unescos världsarvslista och blev därmed ett världsarv. Enligt Unescos operationella riktlinjer för världsarvskonventionen och den nationella strategin för världsarvsarbetet bör varje världsarv ha en förvaltningsplan.

Beslut att anta den tidigare förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad med planperiod 2015-2020 togs 23 november 2015 av kommunfullmäktige.

Eftersom den tidigare förvaltningsplaneperioden nu är slut finns det behov av en ny förvaltningsplan för världsarvet som ersätter den tidigare förvaltningsplanen. En ytterligare anledning till att det nu behövs en ny och uppdaterad förvaltningsplan är att den nationella strategin för världsarvsarbetet (Riksantikvarieämbetet, strategiperiod 2020-2030) uppger att förvaltningsplaner för världsarven behöver uppdateras så att den framtida inriktningen för det nationella världsarvsarbetet enligt världsarvsstrategin återspeglas i förvaltningsplanerna.

Den nya förvaltningsplanen för världsarvet Gammelstads kyrkstad har tagits fram på uppdrag av Kyrkstadsrådet, Gammelstads kyrkstads förvaltningsråd, som samlar världsarvets ägare, förvaltare och intressenter. Förvaltningsplanen pekar ut den långsiktiga riktningen för världsarvsarbetet och sträcker sig från 2025–2035, med en revidering efter halva tiden. Till förvaltningsplanen knyts en årlig aktivitetsplan med konkreta aktiviteter som svarar mot förvaltningsplanens tematiska områden. Den 17 oktober 2024 beslutade Kyrkstadsrådet att godkänna förvaltningsplanen. Den nya förvaltningsplanen tas nu upp i kultur- och fritidsnämnden med syfte att kommunfullmäktige ska besluta att anta den.

Arbetet med att bevara och utveckla världsarvet Gammelstads kyrkstad förutsätter ett nära samarbete mellan aktörer som är direkt involverade i att bevara, använda och utveckla världsarvet, det vill säga Kyrkstadsrådets parter. I Kyrkstadsrådet ingår representanter för Luleå kommun (KFF, KSF och ISF), Länsstyrelsen Norrbotten, Nederluleå församling, Norrbottens museum, Trafikverket, Nederluleå kyrkstugeägares intresseförening och Nederluleå hembygdsförening.

Förvaltningsplanen har tagits fram på uppdrag av Kyrkstadsrådet. Kultur- och fritidsförvaltningen har samordnat framtagandet av den nya planen, med remissförfarande till Kyrkstadsrådets externa parter, till berörda förvaltningar inom Luleå kommun (KSF, ISF, KFF och RTJ), samt till berörda nämnder inom Luleå kommun (infrastruktur- och servicenämnden och kommunstyrelsen). Kommunstyrelsen inkom inte med remissyttrande.

Förvaltningsplanen ska stödja förvaltningen, bevarandet och utvecklingen av världsarvet i linje med världsarvskonventionens krav och operationella riktlinjer. Förvaltningsplanen syftar till att underlätta för Kyrkstadsrådets parter att integrera och lyfta världsarvsfrågor i sina egna verksamheter och strategier. Planen syftar även till att använda världsarvet som en plattform för hållbar utveckling inom ramen för de globala målen och Agenda 2030.

Förvaltningsplanen är indelad i fem tematiska områden och för varje tematiskt område redovisas långsiktiga mål och åtgärder (med ansvarig aktör för varje åtgärd). Till förvaltningsplanen finns också en aktivitetsplan som bilaga. Aktivitetsplanen består av aktörernas konkreta aktiviteter i världsarvet under året och den ägs i sina delar av respektive aktör i syfte att styra verksamheten för att nå målen i förvaltningsplanen.

Kultur- och fritidsförvaltningen har föreslagit kultur- och fritidsnämnden besluta att föreslå kommunfullmäktige besluta att anta förvaltningsplanen för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035 med dess bilaga aktivitetsplan och uppdra till berörda nämnder att verkställa de delar av planen som respektive nämnd ansvarar för.

Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskott har 2025-05-28 § 45 beslutat att hänskjuta ställningstagandet i ärendet till kultur- och fritidsnämndens sammanträde 2025-06-11.

Sammanträdet

Kultur- och fritidsförvaltningen föredrar ärendet.

Kultur- och fritidsförvaltningen föredrar tillägg under rubriken Dialog:

Dialog med ISN

Förvaltningsplanen skickades på remiss till ISN 10 januari 2025. Ärendet har redovisats som ett meddelande på ISN 15 april 2025, och besvarats via delegation.

Remissvar ISN

"Berörda inom förvaltningen som varit delaktig i processen att ta fram ny förvaltningsplan vill tacka för en god samverkan och har inget övrigt att yttra sig över förslag till ny förvaltningsplan, samt dess bilaga aktivitetsplan 2025."

Dialog ISF

ISF har inkommit med remissyttrande om förvaltningsplanen 19 september 2024.

Remissvar ISF

"Jag har stämt av underlaget inom vår förvaltning Infrastruktur- och service och vi har inga direkta synpunkter."

Dialog KS

Förvaltningsplanen skickades på remiss till KS 10 januari 2025. Inget svar har inkommit.

Dialog KSF

KSF har inkommit med remissyttrande om förvaltningsplanen 14 oktober 2024.

Remissvar KSF

"Har läst igenom materialet, tycker det ser bra ut! Jag har lämnat några kommentarer i bifogad PDF. I övrigt så tänker jag att det är de efterföljande processerna/aktiviteterna som kommer spela stor roll för att nå måluppfyllelse."

Kommentarerna från KSF i förvaltningsplanen:

- Kyrkbyns intresseförening? (s. 8)
- Kommunen i stället för staden. (s. 15)
- Något om framtagande/uppdatering av det estetiska programmet? (s. 18).
- Här antar jag att utveckling av kulturmiljöarbetet (kulturmiljöprogram) ingår men kanske också ökad tillsyn från kommunen? Vet ej i vilken utsträckning förändringar görs utan att söka bygglov. (s. 18)

- Kommunera möjligheterna att söka kulturmiljöbidrag från LST är viktigt! Behöver inte skrivas ut men vara med i en informationsinsats. (s. 19)

Dialog AUF hösten 2024 (gällande aktivitetsplanen)

Dialog har skett 8 oktober 2024 med ansvarig tjänsteperson för feriejobb.

Remissvar AUF

AUF tillstyrker skrivningen om feriejobb i aktivitetsplanen.

Ordföranden (MP) föreslår bifalla kultur- och fritidsförvaltningens föredragna tillägg.

Ordföranden (MP) föreslår ändra förslag till beslut enligt följande: Kultur- och fritidsnämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige besluta att anta förvaltningsplanen för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035. ~~med dess bilaga aktivitetsplan, antagna tillägg och uppdra till berörda nämnder att verkställa de delar av planen som respektive nämnd ansvarar för~~

Beslutsgång

Ordföranden ställer eget ändringsförslag under proposition och finner att kultur- och fritidsnämnden bifaller förslaget.

Ordföranden ställer därefter kultur- och fritidsförvaltningens förslag med föredragna tillägg under proposition och finner att kultur- och fritidsnämnden bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har genomförts med:

- Infrastruktur- och servicenämnden Luleå kommun.
- Kommunstyrelseförvaltningen Luleå kommun.
- Infrastruktur- och serviceförvaltningen Luleå kommun.
- Kultur- och fritidsförvaltningen Luleå kommun.
- Räddningstjänsten Luleå kommun.
- Länsstyrelsen Norrbotten.
- Nederluleå församling.
- Norrbottens museum.
- Trafikverket.
- Nederluleå kyrkstugeägares intresseförening.
- Kyrkbyns intresseförening.
- Nederluleå hembygdsförening.

Dialog med ISN

Förvaltningsplanen skickades på remiss till ISN 10 januari 2025. Ärendet har redovisats som ett meddelande på ISN 15 april 2025, och besvarats via delegation.

Remissvar ISN

"Berörda inom förvaltningen som varit delaktig i processen att ta fram ny förvaltningsplan vill tacka för en god samverkan och har inget övrigt att yttra sig över förslag till ny förvaltningsplan, samt dess bilaga aktivitetsplan 2025."

Dialog ISF

ISF har inkommit med remissyttrande om förvaltningsplanen 19 september 2024.

Remissvar ISF

"Jag har stämt av underlaget inom vår förvaltning Infrastruktur- och service och vi har inga direkta synpunkter."

Dialog KS

Förvaltningsplanen skickades på remiss till KS 10 januari 2025. Inget svar har inkommit.

Dialog KSF

KSF har inkommit med remissyttrande om förvaltningsplanen 14 oktober 2024.

Remissvar KSF

"Har läst igenom materialet, tycker det ser bra ut! Jag har lämnat några kommentarer i bifogad PDF. I övrigt så tänker jag att det är de efterföljande processerna/aktiviteterna som kommer spela stor roll för att nå måluppfyllelse."

Kommentarerna från KSF i förvaltningsplanen:

- Kyrkbyns intresseförening? (s. 8)
- Kommunen i stället för staden. (s. 15)
- Något om framtagande/uppdatering av det estetiska programmet? (s. 18)
- Här antar jag att utveckling av kulturmiljöarbetet (kulturmiljöprogram) ingår men kanske också ökad tillsyn från kommunen? Vet ej i vilken utsträckning förändringar görs utan att söka bygglov. (s. 18)
- Kommunera möjligheterna att söka kulturmiljöbidrag från LST är viktigt! Behöver inte skrivas ut men vara med i en informationsinsats. (s. 19)

Dialog AUF hösten 2024 (gällande aktivitetsplanen)

Dialog har skett 8 oktober 2024 med ansvarig tjänsteperson för feriejobb.

Beslutsunderlag

- Förvaltningsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035, KFF Hid: 2025.1052
- Aktivitetsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025, KFF Hid: 2025.1053
- Kultur- och fritidsförvaltningens förslag till beslut avseende förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035, KFF Hid: 2025.1051
- Yttrande förvaltningsplan - Utkast till ny förvaltningsplan för världsarvet Gammelstads kyrkstad, KFF Hid: 2025.1085
- Presentation förvaltningsplan världsarvet Gammelstads kyrkstad, KFF Hid: 2025.1086
- Kultur- och fritidsnämndens arbetsutskotts beslut 2025-05-28 § 45, KFF Hid: 2025.1093

Beslutet skickas till

Kultur- och fritidsförvaltningen

Kommunstyrelseförvaltningen

Infrastruktur- och serviceförvaltningen

Räddningstjänsten

Förvaltningsplan

Världsarvet Gammelstads kyrkstad

2025-2035

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

Kyrkstadsrådets parter äger tillsammans
förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad.

Svenska
kyrkan

Nederluleå
församling

KYRKBYNS
INTRESSEFÖRENING

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
Världsarvet Gammelstads kyrkstad	4
Världsarv	5
Förvaltningsplanens syfte	5
Vision	5
Ramverk	6
Världsarvskonventionen	6
Nationell strategi för världsarvsarbetet	6
Agenda 2030	7
Lagskydd	7
Ansvarsfördelning och roller	8
Kyrkstadsrådets parter	8
TEMAN OCH FOKUSOMRÅDEN	11
Organisering och finansiering	12
Koppling till Agenda 2030	12
Ansvar, roller, samordning och samverkan	13
Långsiktig finansiering	13
Kunskap och förmedling	14
Koppling till Agenda 2030	14
Kunskapsutveckling	15
Kommunikation och tillgängliggörande	15
Forskning och innovation	15
Kulturmiljö och bebyggelse	16
Koppling till Agenda 2030	16
Vård och bevarande	18
Risk och beredskap	19
Världsarvet som motor i lokal och regional besöksnärlingsutveckling	20
Koppling till Agenda 2030	20
Destinationsutveckling	21
Affärsutveckling	21
Levande kyrkstadstradition	22
Koppling till Agenda 2030	22
Traditioner och samtid	23
Engagemang och delaktighet	23
KARTOR	24-27
REFERENSLISTA	28

Inledning

Världsarvet Gammelstads kyrkstad

Gammelstads kyrkstad är mer än 400 år gammal och rymmer 404 kyrkstugor med sex stall och ett avträde. Världsarvet innefattar den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen, vägnätet, fornlämningsmarken och en månghundraårig sedvänja.

Platsen blev ett sockencentrum, en plats för handel och rättsskipning, redan på 1300-talet. Den medeltida stenkyrkan invigdes 1492 och var då den största av sitt slag norr om Uppsala. Runt omkring den växte kyrkstaden med dess stugor fram. Kyrkstugorna byggdes av bönderna i de byar som låg på mer än en mils avstånd från kyrkan, för att de skulle kunna övernatta i samband med kyrkobesök, ting, sockenstämmor och marknader. Kyrkstaden var den självklara platsen för att träffa vänner och bekanta från andra byar än den egna. Med tiden kom kyrkhelgerna att bli utpräglade ungdomshelger eller helger för de äldre. Under ungdomshelgerna inleddes många nya bekantskaper som ledde till äktenskap. Kyrkstugorna är fortfarande privatägda och flera gånger om året samlas kyrkstugeägarna och andra församlingsbor till kyrkhelg, marknader, föreläsningar, kurser och konfirmation.

Kyrkstaden brer ut sig kring den stora, högt belägna medeltidskyrkan. Granne med kyrkan står sockenstuga och tiondebod i söder. Stugorna är små, låga byggnader. Bakom de rödfärgade fasaderna döljer sig nästan alltid en timrad stomme, en både enkel och komplicerad konstruktion som krävde skickliga hantverkare. Stugorna

har sadeltak som numera oftast är plåttäckta, även om det finns exempel på både tegel, papp och trä.

Gatunätet, som är organiskt framväxt och rätlinjigt i olika delar, vittnar om utvecklingen från 1500-talet till idag. I kyrkbyn finns även spår efter tidigare aktiviteter i området i form av husgrunder och kulturlager. Dessa utgör en lagskyddad fornlämning som berättar att de första människorna började använda platsen för ca 1000 år sedan, då det ännu var en skärgårdsö. Rester av en tillfällig bebyggelse och svedjebränning tyder på att platsen använts som betesmark innan platsen under 1300-talet togs i besittning för kyrkans behov.

Runtomkring kyrkstaden har under senare tid annan bebyggelse vuxit fram, vilken brukar benämnas som kyrkbyn, där det idag bor ca 800 personer. Det är dock viktigt att understryka skillnaden mellan å ena sidan kyrkbyn, som är en del av Gammelstad, och kyrkstaden, som är ett världsarv i Gammelstad som omges av den sentida kyrkbybebyggelsen. (Se kartor på sidorna 24-27.)

En kyrkstad är en samling stugor och stallar vid en norrländsk sockenkyrka där långväga sockenbor hade sin tillfälliga bostad vid kyrkobesöken.

En kyrkby kallas ibland den by, på vilkens mark sockenkyrkan anlagts. I modern tid förekommer ordet i dagligt tal även som beteckning på sentida bebyggelse som vuxit upp kring en kyrka.

Världsarv

För att utnämnas till världsarv behöver ett område eller objekt ha särskilt stort universellt värde (på engelska outstanding universal value, OUV), vilket innebär att det är en kultur- eller naturmiljö som är så värdefull att det är en angelägenhet för hela mänskligheten, både för nu levande och framtida generationer. Det är en plats, ort, miljö eller objekt som på ett alldeles unikt sätt vittnar om jordens och människans historia.¹

Ett världsarvs särskilt stora universella värde vilar på tre ben; kriterier, autenticitet och integritet samt skydd och förvaltning. Det innebär att ett världsarv måste uppfylla minst ett av totalt tio kriterier för bedömning av det särskilt stora universella värdet, det måste finnas adekvat skydd och förvaltning av världsarvet och för kulturarv finns också krav på autenticitet och integritet.²

1996 togs Gammelstads kyrkstad upp på Unescos världsarvslista och blev därmed ett världsarv. I Världsarvskommitténs motivering till beslutet angavs att Gammelstads kyrkstad har ett särskilt stort universellt värde då den är ett enastående exempel på den traditionella kyrkstad som finns i norra Skandinavien, samt att den på ett utomordentligt sätt illustrerar anpassningen av traditionell stadsplanering till de speciella geografiska och klimatologiska förhållanden som råder i en svår naturmiljö.³

Gammelstads kyrkstads OUV uppfyller tre av Unescos kriterier⁴:

ii) uppvisar ett viktigt utbyte av mänskliga värderingar, över en tidsperiod eller inom ett kulturellt område i världen, om utvecklingen inom arkitektur eller teknik, monumentalkonst, stadsplanering eller landskapsdesign.

(iv) att vara ett framstående exempel på en typ av byggnad, arkitektonisk eller teknisk ensemble eller landskap som illustrerar (a) viktiga skeden i mänsklighetens historia.

(v) att vara ett framstående exempel på en traditionell mänsklig bosättning, markanvändning eller havsanvändning som är representativ för en kultur (eller kulturer), eller mänsklig interaktion med miljön, särskilt när den har blivit sårbar under påverkan av oåterkalleliga förändringar.

Förvaltningsplanens syfte

Arbetet med att bevara och utveckla världsarvet förutsätter ett nära samarbete mellan aktörer som är direkt involverade i att bevara, använda och utveckla världsarvet, det vill säga Kyrkstadsrådets parter. Denna förvaltningsplan är framtagen i dialog med rådet, och ska stödja förvaltningen, bevarandet och utvecklingen av världsarvet i linje med världsarvskonventionens krav och operationella riktlinjer. Förvaltningsplanen syftar till att underlätta för parterna att integrera och lyfta världsarvsfrågor i sina verksamheter och strategier. Planen syftar även till att använda världsarvet som en plattform för hållbar utveckling inom ramen för de globala målen och Agenda 2030. De beslut som fattas på lokal nivå ska utgå från nationella och internationella ramverk och därför innehåller förvaltningsplanen även hänvisningar till dessa.

Förvaltningsplanen pekar ut den långsiktiga riktningen för världsarvsarbetet och sträcker sig från 2025–2035, med en revidering efter halva tiden. Till förvaltningsplanen kommer en årlig aktivitetsplan knytas, med konkreta aktiviteter – både punktinsatser och löpande sådana – som svarar mot de olika temana i förvaltningsplanen. Det är upp till respektive verksamhet att integrera dessa aktiviteter i sina verksamhetsplaner och därmed även att avsätta budget för att kunna genomföra dem. Aktivitetsplanen följs upp årligen på sammanträde med Kyrkstadsrådet.

Vision

Gammelstads kyrkstad – ett världsarv där kulturarvet möter framtiden.

Med den senmedeltida kyrkan och kyrkstugorna som kärna, bevaras och levandegörs en unik tradition och historia. Genom hållbar förvaltning och aktiv förmedling ska Gammelstads kyrkstad fortsätta vara ett levande världsarv av internationell betydelse.

¹ Se Riksantikvarieämbetet. *Det här är ett världsarv*. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/varldsarvsdefinition/> och Riksantikvarieämbetet (2019) *Nationell strategi för världsarvsarbetet*.

² Riksantikvarieämbetet (2019) *Nationell strategi för världsarvsarbetet*.

I den nationella strategin för världsarvsarbetet framgår att för världsarven i Sverige innebär kravet på autenticitet ett krav på ursprunglighet och att de ska vara så intakta som möjligt. Kravet på integritet betyder att världsarvet ska omfatta alla eller tillräckligt många av de attribut och delar som behövs för att visa på det globala värdet. Det är ett mått på hur sammanhängande och intakt ett världsarv och dess särdrag är. Det är endast för kulturarv som det finns krav på både autenticitet och integritet, för naturarv gäller endast kravet på integritet.

³ Se Unesco. *Inscription: The Church Village of Gammelstad, Lulea (Sweden) - Decision 20 COM VIII.C*. <https://whc.unesco.org/en/decisions/3007/>

⁴ Se Unesco. *Inscription: The Church Village of Gammelstad, Lulea (Sweden) - Decision 20 COM VIII.C*. <https://whc.unesco.org/en/decisions/3007/> och Unesco. *The Criteria for Selection*. <https://whc.unesco.org/en/criteria>

Ramverk

Världsarvskonventionen

Unescos konvention om skydd för världens kultur- och naturarv från 1972, den s.k. världsarvskonventionen, är Unescos mest kända konvention och hittills har 195 statsparter ratificerat den. Sverige ratificerade konventionen 1985. Syftet med konventionen är att skydda jordens mest värdefulla natur- och kulturarv mot förfall och förstörelse.⁵

De länder som undertecknat konventionen kan nominera natur- och kulturmiljöer till världsarvslistan. Nomineringarna utvärderas av experter och beslut fattas av Världsarvskommittén⁶. Det finns mer än 1100 världsarv⁷, varav 15 i Sverige⁸.

Regeringen är ytterst ansvarig för att Sverige följer världsarvskonventionen. Ansvariga nationella myndigheter i världsarvsarbetet är Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket och Svenska Unescorådet. Riksantikvarieämbetet har det övergripande ansvaret för världsarvskonventionens tillämpning i Sverige och samordnar det nationella världsarvsarbetet.⁹

Nationell strategi för världsarvsarbetet

Förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad 2025–2035 är förankrad i den nationella strategin för världsarvsarbetet och dess handlingsplan.

Den nationella strategin för världsarvsarbetet togs fram 2019 av Riksantikvarieämbetet i samarbete med Naturvårdsverket och Svenska Unescorådet och i dialog med andra berörda myndigheter, kommuner och aktörer.

Den beskriver hur Sverige arbetar med Unescos världsarvskonvention idag och hur arbetet ska inriktas framöver. Strategin innehåller en ny vision och övergripande mål, de viktigaste utvecklingsområdena i världsarvsarbetet och tydliggöranden om hur utvecklingsområdena bör mötas.

Visionen för det nationella världsarvsarbetet är att "världsarven visar vägen till en hållbar och fredlig värld" och de fyra övergripande målen som fastställs i strategin är:

- Agenda 2030-målen genomsyrar allt världsarvsarbete i Sverige.
- Arbetet med världsarv i Sverige är förebildligt i fråga om att hållbart bevara, använda och utveckla natur- och kulturmiljöer.
- Sverige är aktivt i det internationella arbetet, verkar för att konventionen är ett effektivt och trovärdigt redskap inom Unesco och lyfter världsarvens betydelse för Agenda 2030-målen.
- Världsarvsarbetet präglas av samarbete, samverkan, dialog och lokalt medbestämmande.¹⁰

Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin: Plan för genomförande 2021–2024 är en handlingsplan för hur den nationella strategin på en övergripande nivå ska genomföras under perioden 2021–2024. Handlingsplanen är framtagen av Riksantikvarieämbetet i dialog och samarbete med berörda aktörer i världsarvsarbetet. Målgrupperna för handlingsplanen är lokala, regionala och nationella aktörer som arbetar med världsarv i Sverige, d.v.s. samma målgrupper som den nationella världsarvsstrategin.¹¹

Arbetet med världsarvsstrategin har delats upp i två genomförandeperioder och innebär därmed två separata handlingsplaner för perioderna 2021–2024 och 2026–2029. Den första genomförandeperioden är inriktad på kapacitets- och kunskapsuppbyggande aktiviteter, medan nästa fas kommer ha fokus på genomförande.¹²

Agenda 2030

FN:s globala mål, Agenda 2030, består av 17 mål för hållbar utveckling med syfte att utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen.

Enligt den nationella strategin för världsarvsarbetet är ett av utvecklingsområdena att bättre ta tillvara världsarvens potential att bidra till samhällsutvecklingen och Agenda 2030-målen. Agenda 2030-målen bör genomsyra allt världsarvsarbete och vara förebildligt i fråga om att bevara, använda och utveckla natur- och kulturmiljöer på ett hållbart sätt.¹³

Varje tema i denna förvaltningsplan har därför kopplats till mål i Agenda 2030.

Lagskydd

Det finns ett antal lagar, regler och ramverk som skyddar kyrkstadens värden mot andra intressen.

Plan- och bygglagen Detaljplan PL 166 skyddar alla kyrkstugor och stall samt ett hundratal andra byggnader genom rivningsförbud och bestämmelser om att de inte får förvanskas. För alla byggnader inom världsarvsområdet gäller utökad lovplikt även för underhållsåtgärder och ommålning, samt bestämmelser om tak- och fasadmateriäl. För hela området gäller bestämmelser om gatubeläggningar, mark och trädgård. (Se kartor på sidorna 24-27.)

Miljöbalken Riksintresset uttrycks genom kyrka, kyrkstadsbebyggelsen, sockenmagasin och medeltida kulturlager samt gatunätet med tydliga medeltida drag. Riksintresse är inte i sig ett skydd men ett anspråk i samhällsplaneringsprocessen.

Kulturmiljölagen skyddar kyrkan med kyrkomiljön och fornlämningen under mark.

1817 och 1849 års kungliga brev reglerar kyrkstugeförvärv som ska prövas och att dessa ska prövas av Länsstyrelsen.

Markupplåtelseavtalet är ett avtal mellan Nederluleå församling (markägaren) och kyrkstugeägaren.

⁵ Se Riksantikvarieämbetet. *Världsarvskonventionen och världsarvens globala koppling*. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/varldsarvskonventionen-och-varldsarvens-globala-koppling/> och Svenska Unescorådet. *Världsarv*. <https://unesco.se/kultur/varldsarv/>

⁶ Se Svenska Unescorådet. *Världsarvskonventionen*. <https://unesco.se/kultur/varldsarvskonventionen/>

⁷ Se Svenska Unescorådet. *Världsarv*. <https://unesco.se/kultur/varldsarv/>

⁸ Se Svenska Unescorådet. *Världsarv i Sverige*. <https://unesco.se/kultur/varldsarv/varldsarv-i-sverige/>

⁹ Se Riksantikvarieämbetet. *Ansvar och roller i världsarvsarbetet*.

<https://www.raa.se/aktuellt/aktuella-fragor/regeringsuppdrag/uppdrag-till-riksantikvarieambetet-att-utarbete-en-nationell-varldsarvsstrategi/ansvar-och-roller-i-varldsarvsarbetet/>

¹⁰ Riksantikvarieämbetet (2019) *Nationell strategi för världsarvsarbetet*.

¹¹ Riksantikvarieämbetet (2021) *Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin Plan för genomförande 2021–2024*.

¹² Se Riksantikvarieämbetet. *Handlingsplan för världsarvsstrategin*.

<https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/handlingsplan/>

¹³ Riksantikvarieämbetet (2019) *Nationell strategi för världsarvsarbetet*.

Ansvarsfördelning och roller

Arbetet med ett världsarv samordnas vanligtvis i ett s.k. världsarvsråd, som i världsarvet Gammelstads kyrkstad kallas Kyrkstadsrådet. Här samlas ansvariga aktörer på lokal och regional nivå för att samordna implementeringen av förvaltningsplanen. Kyrkstadsrådet sammanträder fyra gånger per år. Sammankallande i Kyrkstadsrådet är världsarvssamordnaren vid Kultur- och fritidsförvaltningen i Luleå kommun.

Varje förvaltare och intressent ansvarar däremellan för att nödvändiga beslut tas i den egna organisationen för att säkerställa att världsarvsarbetet genomförs, och att deras aktiviteter som relaterar till världsarvet har sin utgångspunkt i prioriterade teman.

För att säkerställa god förvaltning och utveckling av de svenska världsarven har den nationella strategin för världsarvsarbetet definierat de olika parternas roller och ansvar.

Kyrkstadsrådets parter

Luleå kommun

Varje världsarv bör ha en världsarvssamordnare, vars främsta roll är att samordna världsarv och utveckling. I Kyrkstadsrådet är det Luleå kommun som har detta övergripande ansvar för att organiseringen på lokal och regional nivå fungerar. Rollen är strategisk och innefattar att ha helhetsperspektiv på all typ av arbete som krävs för att bevara, använda och utveckla världsarvet och arbeta utifrån Agenda 2030-målen.

Kommunens förvaltningar och bolag¹⁴ har även en central roll i världsarvsarbetet som beslutsfattande myndighet och i arbetet med samhällsplanering och samhällsutveckling på lokal nivå. Kommunen har stort mandat att forma sin roll i världsarvsarbetet utifrån lokala förutsättningar och behov.

Länsstyrelsen Norrbotten

Länsstyrelsen ansvarar för det statliga natur- och kulturmiljöarbetet på regional nivå, vilket även omfattar världsarven. Som regional myndighet har Länsstyrelsen ett särskilt ansvar för tillsynen av fornlämningsområdet, kyrkan och kyrkomiljön. Länsstyrelsen följer utvecklingen i världsarvet Gammelstads kyrkstad och prövar tillstånd till åtgärder som innebär förändringar av kyrkomiljön och fornlämningsområdet. Myndigheten prövar också alla köp av kyrkstugor för att säkerställa att intentionerna i 1817 och 1849 års kungliga brev följs när stugor säljs till nya ägare.

Länsstyrelsen arbetar för länets bästa och verkar bland annat för att våra kulturmiljöer bevaras, vårdas och utvecklas. Inom ramen för arbetet med världsarvet i Gammelstad ger Länsstyrelsen ekonomiskt stöd till byggnadsvårdande arbete på bland annat kyrkstugor, till den arkeologiska insats som krävs vid markarbeten samt till information om byggnadsvård. Länsstyrelsen kan även stötta projekt som utvecklar världsarvet. Det kan vara projekt som säkerställer världsarvets fysiska miljö, skapar fler kommersiella aktiviteter, handlar om särskilda marknadsföringsinsatser eller ger stöd till enskilda företag.

Nederluleå församling

Mitt i världsarvet ligger Nederluleå kyrka, Nederluleå församlings huvudkyrka. Kyrkans verksamhet är av såväl traditionell som modern karaktär och pågår både vardag och helg. Med gudstjänster, musik och övrig verksamhet lockas besökare till kyrkan och världsarvet. Kyrkan är en populär församlingskyrka som är välbesökt vid gudstjänster och flitigt använd vid livets högtider. Kyrkan är öppen för besökare året om.

Runt Nederluleå kyrka ligger kyrkstugorna på församlingens mark. Församlingen håller register över stugägare och stugorna status, samt handlägger ägarbyten av stugor. Kyrkvallen 1:1, marken där kyrkstugorna står, förvaltas av församlingen.

¹⁴ De förvaltningar och kommunala bolag som främst berörs är Kultur- och fritidsförvaltningen, Infrastruktur- och serviceförvaltningen, Kommunstyrelseförvaltningen, Räddningstjänsten, Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen och Luleå Lokaltrafik.

Norrbottnens museum

Norrbottnens museums uppdrag är att samla, förmedla och utveckla det norrbottniska kulturarvet. Museet verkar för länets historia och samtid, för mångfald, det fria offentliga samtalet och för dagens och morgondagens kunskap. I detta arbete ingår också Gammelstad som kulturarv och världsarv. Norrbottens museums arkeologer, bebyggelseantikvarier och byggnadsantikvarier ger kostnadsfri rådgivning till privatpersoner. Länsmuseum ger även yttranden på remisser från Luleå kommun när det gäller byggnads- vårdåtgärder och bygglovsfrågor inom världsarvsområdet, samt utför på uppdrag av Länsstyrelsen arkeologiska undersökningar.

I Norrbottens museums arkiv, bibliotek, bildarkiv och föremålssamlingar finns omfattande bildmaterial, arkeologiskt material och historisk information om Gammelstad. Museet samarbetar med högskolor, universitet och andra kulturarvsinstitutioner, för att utbyta kunskap om Gammelstad både som världsarv och fornlämning. Norrbottens museum är en viktig resurs för kunskap om Gammelstad och samverkar gärna i förmedlingsprojekt och andra samarbetsprojekt som rör världsarvsområdets materiella och immateriella värden.

Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening

Alla kyrkstugeägare är medlemmar i föreningen, som därmed är en viktig förening för att engagera kyrkstugeägarna. Kyrkstugeägarna är bärare av kyrkstadstraditionen. De står för underhåll och reparationer av sina kyrkstugor i enlighet med de lagar och riktlinjer som finns. Föreningen bidrar med aktiviteter som attraherar kyrkstugeägare att komma till helgfirande. Kunskapsförmedling är ett annat viktigt verksamhetsfält för föreningen.

Nederluleå hembygdsförening

Föreningens verksamhet rör gamla Nederluleå socken och världsarvet Gammelstads kyrkstad. Genom studiecirklar och resor bidrar föreningen till kunskapsförmedling om Gammelstads kyrkstad, dess historia och tradition till sina medlemmar. En av föreningens huvudverksamheter är kyrkstuga nr 253–254 som föreningen äger. Under helgerna sommartid (maj–september) är kyrkstugan bemannad med föreningens kunniga guider som berättar om kyrkstadslivet förr.

Kyrkbyns intresseförening

Kyrkbyns intresseförening är en ideell organisation vars uppgift är att på olika sätt tillvarata och främja intressen för de boende i Kyrkbyn.

Trafikverket

Trafikverket förvaltar de statliga vägarna inom världsarvsområdet. Vägsträckorna är väg nr 590, Gamla Bodenvägen, 400 meter lång och väg 968, Rutviksvägen, 300 meter lång. Trafikverket upprättar drift- och underhållsplaner för sträckorna och lägger ut driften på entreprenad.

Trafikverkets roll i världsarvsarbetet är att bedöma påverkan på världsarvet vid planerade förändringar och kunna motivera förändringen utifrån att världsarvets särskilt stora universella värde inte påverkas negativt. Beslutsfattande myndigheter har också en viktig roll gällande att förebygga att det som planeras och görs inte riskerar påverka världsarvets särskilt stora universella värde negativt.

Svenska kyrkan

Nederluleå församling

TRAFIKVERKET

KYRKBYNS INTRESSEFÖRENING

Teman och fokusområden

Förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad är indelad i fem teman, som utgör grunden för världsarvsarbetet under den kommande tioårsperioden. De fem teman som prioriteras i förvaltningsplanen är utvalda dels för att stödja målen i Agenda 2030, dels för att stärka de utvecklingsområden som finns nämnda i handlingsplanen för den nationella världsarvsstrategin.

Till varje tema finns två-tre prioriterade fokusområden som mer detaljerat beskriver nuläget, de långsiktiga målen och även ger förslag på åtgärder för att uppnå målen.

Organisering och finansiering

I handlingsplanen för den nationella världsarvsstrategin 2021–2024 pekas ”tydligare ansvar och roller och mer enhetlig organisation” ut som ett utvecklingsområde. Detta för att säkerställa att det finns organisatoriska förutsättningar för utveckling och förvaltning av världsarvet, men också för dialog, samverkan och lokalt och regionalt medbestämmande.

Inom temat organisation och finansiering finns två fokusområden:

- **Ansvar, roller, samordning och samverkan**
- **Långsiktig finansiering**

Koppling till Agenda 2030

Arbetet med Gammelstads kyrkstad förutsätter ett nära samarbete mellan världsarvets förvaltande parter och en bred samverkan med många olika aktörer. Organisationen måste därför vara kommunikativ och tydlig, men också inkluderande och flexibel. Världsarvsarbetet kan på detta sätt bidra till målen 16 och 17 i Agenda 2030.

16. Fredliga och inkluderande samhällen

16:6 Bygg effektiva, tillförlitliga och transparenta institutioner

16:7 Säkerställ ett lyhört, inkluderande och representativt beslutsfattande

16:10 Säkerställa allmän tillgång till information och skydda de grundläggande friheterna

17. Genomförande och globalt partnerskap

17:17 Uppmuntra effektiva partnerskap

Ansvar, roller, samordning och samverkan

Världsarvsråd är ett forum för samverkan, samråd, informationsutbyte och samtal mellan olika aktörer i världsarvsarbetet på lokal och regional nivå. Det fyller en central funktion i att förvalta och utveckla världsarvet i enlighet med den nationella strategin för världsarvsarbetet.

I Gammelstads kyrkstad utgörs detta råd av det s.k. Kyrkstadsrådet, som sammanträder fyra gånger per år. Utöver detta finns också en plan- och beredningsgrupp¹⁵ som träffas någon gång i månaden för att diskutera mer löpande och operativa frågor kring världsarvet.

Långsiktiga mål

- Kyrkstadsrådets parter har god kännedom om de olika aktörernas roller och ansvar i världsarvsarbetet och tar eget ansvar för de gemensamma behov och möjligheter som beslutats om i förvaltningsplan och årlig aktivitetsplan.
- Världsarvsarbetet i Gammelstads kyrkstad präglas av samarbete, dialog och lokalt medbestämmande.
- Det finns en fördjupad kunskap om Agenda 2030 och hur de globala målen genomsyrar världsarvsarbetet.

Åtgärder

- Omsätta förvaltningsplanen i årlig aktivitetsplan, som beslutas av Kyrkstadsrådet.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

Långsiktig finansiering

Kyrkstadsrådets styrka ligger i att det samlar flera parter med olika roller, ansvar och kompetenser, vilket gör att de tillsammans kan vårda, bevara och utveckla världsarvet. Varje verksamhet står själva för kostnaderna för de åtgärder som de prioriterar i den egna verksamhetsplaneringen och i den gemensamma årliga aktivitetsplanen för världsarvet, då det inte finns någon gemensam budget. De intäkter som genereras genom världsarvet går tillbaka in i verksamheterna.

Långsiktiga mål

- Det finns en stabil ekonomisk grund för världsarvsarbetet.
- Externa medel finansierar eller delfinansierar större projekt som involverar flera parter.

Åtgärder

- Löpande informera Kyrkstadsrådets parter om möjligheter till extern finansiering.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

¹⁵ I plan- och beredningsgruppen ingår representanter för Länsstyrelsen Norrbotten, Norrbottens museum, Nederluleå församling, Infrastruktur- och serviceförvaltningen (Luleå kommun) och Kultur- och fritidsförvaltningen (Luleå kommun).

Kunskap och förmedling

Kunskap är nödvändigt för att kunna förvalta världsarvets värden på ett långsiktigt hållbart sätt. Genom världsarvs-konventionens artikel 27 förbinder sig därmed respektive stat att stärka allmänhetens uppskattning och respekt för världsarven, samt informera om de faror som hotar dessa. I handlingsplanen för den nationella världsarvsstrategin understryks även vikten av "mer samlad och tydlig kommunikation och bättre kommunikation om världsarvsarbetets globala koppling" som ett prioriterat utvecklingsområde.

Temat kunskap och förmedling består av tre fokusområden:

- **Kunskapsutveckling**
- **Kommunikation och tillgängliggörande**
- **Forskning och innovation**

Koppling till Agenda 2030

Genom att kommunicera och utbilda allmänheten om världsarvet ökar medvetenheten om kulturell mångfald, vilket bidrar till delmål 16.10 i Agenda 2030. Tillgängliggörandet av information ökar insynen och allmänhetens rätt att få veta mer om sitt världsarv, vilket ytterligare bidrar till samma delmål. Genom att sprida kunskapen om världsarvet ökar också allmänhetens engagemang, vilket bidrar till att skydda och bevara platsen (delmål 11.4).

11. Hållbara städer och samhällen

11:4 Skydda världens natur- och kulturarv

16. Fredliga och inkluderande samhällen

16:10 Säkerställ allmän tillgång till information och skydda de grundläggande friheterna.

Kunskapsutveckling

För att kunna förvalta världsarvet enligt världsarvskonventionens principer, är kontinuerlig kunskapsutveckling grundläggande. Detta är viktigt för att fördjupa förståelsen, omvärdera tidigare kunskap och sätta historien i relation till dagens samhällsutmaningar. Genom att arbeta proaktivt med kunskapsutveckling förebyggs risken att världsarvet skadas och att kulturarv går förlorat. Eftersom kunskap är en färskvara behöver det arbetet ske löpande.

Långsiktiga mål

- Berörda förvaltare och intressenter har tillgång till relevant och uppdaterad kunskap för att säkerställa en god och varsam skötsel.
- Kyrkstugeägare har kunskap om traditionen och kulturmiljön.
- Ökad kunskap hos förvaltare och intressenter leder till ökat engagemang och en större känsla av gemenskap kring världsarvet.
- Kännedom och kunskap om byggnadsvård och traditionellt hantverk är hög bland såväl förvaltare som hos kyrkstugeägare.

Åtgärder

- Utveckla samverkan med akademien och kunskapsutbyte kring samhällsplanering, byggnadsvård och hållbar turism. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Anordna särskilda utbildningsinsatser kring byggnadsvård och skötsel av äldre träbyggnader för kyrkstugeägare. (Norrbottnens museum i samarbete med Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening)
- Anordna riktade utbildningsinsatser till driftspersonal kring världsarvets särskilda förutsättningar för drift och skötsel. (Luleå kommun/Infrastruktur- och servicenämnden i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)
- Ge handläggande tjänstemän och beslutsfattare förutsättningar att besluta utifrån uppdaterade planerings- och kunskapsunderlag om världsarvets värde och skydd. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

Kommunikation och tillgängliggörande

Behovet av kunskap om världsarvet Gammelstads kyrkstad blir aldrig mättat. Det kommer nya stugägare, nya besökare och förvaltningar som stöps om och förnyas. I Luleå sker dessutom en kraftig samhällsomvandling till följd av den gröna omställningen av industrin, där kommunen har som målsättning att växa till närmare 100 000 invånare fram till 2040¹⁶. Detta kommer i högre grad att ställa olika intressen och prioriteringar mot varandra. Den kunskap som redan finns och den som tas fram behöver tillgängliggöras och kontinuerligt kommuniceras till samtliga berörda målgrupper.

Långsiktiga mål

- Kännedomen om kyrkstadens värden ökar bland invånarna i Norrbotten och skolelever kommer i kontakt med världsarvet under sin skolgång i länet.
- Kunskapsförmedlingen är målgruppsanpassad och sker i för målgruppen relevanta kanaler.
- Kunskapsbaserade upplevelser är en viktig del i kunskapsförmedlingen till samtliga målgrupper.
- Guider verksamma i världsarvet är kunniga och auktoriserade.
- Näringsidkare och andra aktörer i området är väl införstådda med regler för skyltning.
- Logotyper och profilering för Gammelstads kyrkstad och Unesco världsarv används i kommunikationsmaterial om världsarvet.

Åtgärder

- Kontinuerligt förmedla världsarvets OUV till verksamma inom besöksnäring/servicenäring, samt till de kyrkstugeägare som gärna öppnar sina kyrkstugor för besökare. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Kommunera och tillgängliggöra världsarvets OUV via digitala medier, samt via utställnings- och programverksamhet. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden och Kommunstyrelsen)
- Samla befintlig kunskap om världsarvet och göra den tillgänglig digitalt. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden och Kommunstyrelsen)
- Utveckla och erbjuda skolprogram och kompetensutvecklingsinsatser riktade till lärare. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Testa nya kommunikationsformer, samt kontinuerligt mäta och följa upp de kommunikationsinsatser som genomförs. (Luleå kommun/Kommunstyrelsen i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)

Forskning och innovation

Forskning inom världsarv involverar många forskningsområden som t.ex. historia, antropologi, arkeologi, konsthistoria, teknik, turism och stadsplanering. Den omfattar olika aspekter av att förstå, dokumentera, övervaka och skydda mänsklighetens kulturarv. Liksom inom andra forskningsområden behöver kunskapsbasen för världsarvsarbetet fortsätta att utvecklas, befintlig kunskap kan behöva omprövas och nya kunskapsluckor uppstår ständigt. I takt med att världsarvsarbetet utvecklas behöver också forskningen bidra med ny kunskap. Det kan gälla bidrag och koppling till Agenda 2030-målen, klimat- och katastrofberedskap, ny teknik, nya metoder för vård och underhåll, kunskapsutveckling om världsarvens historia eller utveckling av förvaltningsorganisation och legalt skydd.

Digitalisering och klimatomställningen innebär att många stora satsningar sker eller planeras i Norrbotten de närmaste åren. Prognosen är att de största industriprojekten innebär investeringar på minst 200 miljarder fram till 2030¹⁷. Det går inte att med säkerhet förutsäga de samhällsekonomiska effekterna av de pågående och planerade industriprojekten, men utifrån ett forsknings- och innovationsperspektiv är det en unik möjlighet att samla erfarenheter och säkerställa att även kulturvärden som finns i världsarvet tas i beaktande i omvälvande samhällsförändringar.

Långsiktiga mål

- Världsarvet studeras kontinuerligt i forsknings- och utvecklingssyfte.

Åtgärder

- Identifiera nya möjliga forskningsområden i samarbete med akademien. (Alla kyrkstadsrådets parter)
- Identifiera samverkansformer och finansiering till forsknings- och innovationsprojekt i världsarvet via utlysningar. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

¹⁶Luleå Kommun (2021) *Program till Vision Luleå 2040 - Översiktsplan 2021*.

¹⁷Region Norrbotten (2024) *Norrbottnen: Industriomställningen och dess samhällsekonomiska effekter*.

Kulturmiljö och bebyggelse

Världsarvets särskilt stora universella värde bärs av kulturmiljön som helhet såväl som av de enskilda byggnaderna. Miljön berättar om kyrkstadstraditionen, de långa avstånden, landhöjningen och Luleås historia. Inom buffertzonen som omger världsarvsområdet finns strukturer som är en förutsättning för att man ska kunna förstå världsarvmiljön i sitt forna sammanhang. Kulturmiljön är en konkret länk till det förflutna, vilken ger oss historisk kunskap och upplevelse som inte går att finna i litteratur eller arkiv. Det är kulturmiljön med den särpräglade bebyggelsen som skapar den särskilda atmosfär och känsla som finns i Gammelstads kyrkstad.

Under temat kulturmiljö och bebyggelse finns två fokusområden:

- Vård och bevarande
- Risk och beredskap

Koppling till Agenda 2030

Vård och bevarande av Gammelstads kyrkstad bidrar till flera delmål inom målområde 11. Genom att till exempel vårda och tillgängliggöra världsarvet skapas offentliga och tillgängliga platser som främjar social interaktion och gemenskap (delmål 11.7). Bevarande av kulturmiljöer bidrar även till en inkluderande stadsutveckling genom att integrera historiska och kulturella värden i den urbana planeringen (delmål 11.3). Båda fokusområdena har också tydliga kopplingar till målområde 13, bland annat genom att skapa förutsättningar för klimatanpassningar (13.1) och att genom riskbedömningar minska sårbarheten mot klimatrelaterade risker (13.2).

11. Hållbara städer och samhällen

- 11.3 Inkluderande och hållbar urbanisering
- 11.4 Skydda världens kultur- och naturarv
- 11.6 Minska städernas miljöpåverkan
- 11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla

13. Bekämpa klimtförändringarna

- 13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer
- 13.2 Integrera åtgärder mot klimtförändringar i politik och planering
- 13.3 Öka kunskap och kapacitet för att hantera klimtförändringar

Vård och bevarande

Kulturmiljön är en attraktiv boendemiljö och lockar besökare från hela världen. Kyrkstugorna och annan kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska kunna användas och vara en tillgång för dem som bor på, använder eller besöker platsen idag och i framtiden.

Planerade förändringar av t.ex. mark, vatten, infrastruktur eller byggnader i eller nära världsarv är den viktigaste faktorn att hantera framöver för världsarvens skydd och bevarande. I den nationella strategin för världsarvsarbetet identifieras otidigheter i hur processen bör se ut och vem som ansvarar för vad när en förändring planeras. Även hur potentiella skador upptäcks, när, hur, av vem och till vem som händelsen uppmärksammas samt när, hur och vem som bör agera behöver bli tydligare.¹⁸

Långsiktiga mål

- Det finns lokal och regional kännedom om och gemensam målbild för Gammelstads kyrkstads mervärden och karaktärsdrag.
- Skador och negativ påverkan på världsarvet och kringliggande buffertzon undviks genom att all förvaltning, planering och verksamhet är förebyggande och proaktiv, med världsarvets OUV som grund.
- Det finns bred kompetens kring världsarvskonventionen lokalt och regionalt så att ägare, boende, tjänstemän och politiker har kännedom om hur kulturarv ska bevaras samt tillgång till kvalificerad rådgivning i praktiska frågor.

Åtgärder

- Inkludera världsarvet i andra strategier och processer hos ansvariga aktörer för att förhindra förfall eller en utveckling som skadar det kulturhistoriska värdet.
(Alla kyrkstadsrådets parter)
- Utveckla samrådsförfarandet mellan olika aktörer och rutiner kring förvaltningsarbetet av den fysiska miljön i världsarvet.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden, Infrastruktur- och servicenämnden och Kommunstyrelsen)
- Utveckla kunskap och kompetens kring världsarvets bevarande hos förvaltare, intressenter och kyrkstugeägare och se över rutiner.
(Alla kyrkstadsrådets parter)
- Säkerställa att skötsel av kyrkovallen (markytan som både kyrkan och kyrkstugorna står på) sker på traditionellt sätt och att vid behov justera grönytoras nivåer för vattenavrinning.
(Nederluleå församling)

¹⁸ Riksantikvarieämbetet (2021) *Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin: Plan för genomförande 2021-2024*.

Risk och beredskap

Beredskapsarbete för kriser och klimatförändringar specifikt lyfts upp som ett utvecklingsområde i den nationella strategin för världsarvsarbetet och i Sveriges periodiska rapportering till Unesco. Beträffande klimatförändringar behöver såväl snabba, drastiska, långsamma som kumulativa förändringar hanteras. Målsättningen med insatserna är att stärka beredskapen för de kriser, katastrofer och klimatförändringar som kan drabba världsarven och skapa förutsättningar för en god hantering om en kris eller katastrof skulle inträffa.¹⁹

Krisberedskap handlar om förmågan att förebygga, motstå och hantera krissituationer. Förmågan byggs upp genom bland annat analyser av sårbarheter, utbildning, övning samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris.²⁰

I framtiden kommer klimatet i Luleå att utvecklas mot att bli varmare och blötare. Den tydligaste förändringen är att medeltemperaturerna för både år och årstider kommer att höjas med flera grader. Framförallt vintern kommer att bli varmare. Nederbörden kommer att öka över hela året. Luleå kommun arbetar med att se över sin beredskap med utgångspunkt från extrema väderhändelser som skyfall och översvämning.²¹

Långsiktiga mål

- Lokalt och regionalt ansvariga aktörer har en väl utvecklad samverkan kring riskhantering, katastrofberedskap och beredskap för klimatförändringar.
- Lokala och regionala aktörer tillämpar de råd och riktlinjer som finns om riskhantering, katastrofberedskap och beredskap för klimatförändringar.
- Bebyggelsen är skyddad mot extrema väderhändelser såsom skyfall och översvämning.
- Bebyggelsen är så långt det går skyddad mot brand eller andra olyckor.
- Kommunikation används som ett verktyg för att lyfta och synliggöra klimatförändringarnas effekter på natur- och kulturarv.

Åtgärder

- Genomföra förebyggande tillsyns- och informationsinsatser. (Luleå kommun/Kommunstyrelsen/Räddningstjänsten)

¹⁹ Riksan tikvarieämbetet (2021) *Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin: Plan för genomförande 2021-2024*.

²⁰ Luleå Kommun (2023) *Program för civil beredskap*.

²¹ Luleå Kommun (2015) *Riktlinjer för klimatanpassning*.

Världsarvet som motor i lokal och regional besöksnäringsutveckling

Gammelstads kyrkstad och det närliggande Friluftsmuseet Hägnan är några av Luleås mest populära sevärdheter, och attraherar såväl lokalbor som internationella turister.

Turismen i Gammelstads kyrkstad är starkt säsongsbetonad, med flest besökare under sommaren och december och lågsäsong under höst och vårvinter. Det är hög efterfrågan på lokaler för näringsverksamhet och det finns i dagsläget ingen tom kapacitet för att ta emot nya hyresgäster. Säsongsskillnader innebär en stor utmaning för entreprenörer för att utveckla sin verksamhet.

Prognosen är att besöksnäringen i regionen kommer att fortsätta växa. I regionen är vintermånaderna fortfarande högsäsong, men ett ökat intresse för vandring i kombination med att stora delar av Europa drabbas av värmeböljor och skyfall allt oftare bidrar till att sommarturismen till svalare destinationer som Norrbotten förväntas öka. I översiktsplanen Program till Vision Luleå 2040 identifieras turism och handel som ett prioriterat område för utvecklingsinsatser.²²

Som ett stöd i arbetet med hållbar turismutveckling har Unesco utvecklat en metod som hjälper världsarv att arbeta med hållbar turismutveckling, Unesco World Heritage Sustainable Tourism Toolkit. Metoden bygger på tio guider där de första fyra är grundläggande.²³ Riksantikvarieämbetet har tillsammans med Tillväxtverket och Region Dalarna också tagit fram riktlinjer för hur dessa verktyg kan tillämpas i de svenska världsarven i Handbok för hållbar turismutveckling i världsarv och kulturmiljöer.²⁴

Under temat världsarvet som motor i lokal och regional besöksnäringsutveckling finns följande fokusområden:

- Destinationsutveckling
- Affärsutveckling

Koppling till Agenda 2030

Utvecklingen av världsarvet som en motor för besöksnäringen är nära kopplat till delmål 8.9 i Agenda 2030, som handlar om hur hållbar turism skapar jobb och främjar lokal kultur och lokala produkter. Det finns också en nära koppling till 12.B genom att införa verktyg och metoder för att övervaka och främja hållbara turismeffekter, vilket gynnar långsiktig hållbarhet i turismnäringen. Destinations- och affärsutveckling bidrar också till delmål 11.A, genom att världsarvet skapar en länk mellan stad och landsbygd och främjar en hållbar regional utveckling.

8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

8.9 Främja gynnsam och hållbar turism

12. Hållbar konsumtion och produktion

12.B Utveckla och implementera verktyg för övervakning av hållbar turism

11. Hållbara städer och samhällen

11.A Främja nationell och regional utvecklingsplanering

²² Luleå Kommun (2021) Program till Vision Luleå 2040 - Översiktsplan 2021.

²³ Se Unesco. Unesco World Heritage Sustainable Tourism Toolkit. <https://whc.unesco.org/en/sustainabletourismtoolkit/>

²⁴ Riksantikvarieämbetet och Tillväxtverket (2021) Handbok för hållbar turismutveckling i världsarv och kulturmiljöer.

Destinationsutveckling

Norrbottnen har som mål att bli världens mest ansvarsfulla arktiska resmål enligt Norrbottens besöksnäringstrategi 2030.²⁵ Det kräver insatser inte bara från turistföretag, utan även från möjliggörare och inte minst besökare. Som världsarv och en av regionens mest välkända attraktioner kan Gammelstads kyrkstad vara en viktig utvecklingsmiljö i det arbetet.

Attraktiva upplevelser är grunden i hållbar turism. Det handlar om allt från en fungerande och tillgänglig infrastruktur i form av vägar, parkeringsplatser, skyltsystem och transportlösningar till synlighet i den samordnade kommunikationen och marknadsföringen.

Långsiktiga mål

- Världsarvet är ett av länets ledande besöksmål och en reseanledning till Luleå och regionen.
- Världsarvet är en plats för autentiska och hållbara upplevelser.
- Gammelstads kyrkstad syns i viktiga fysiska och digitala kanaler och knutpunkter i Luleå och Norrbotten.
- Det är enkelt att hitta och ta sig till Gammelstads kyrkstad året om.

Åtgärder

- Sträva efter att tillämpa de verktyg och guider för hållbar turismutveckling som tagits fram av Unesco, samt av Riksantikvarieämbetet och Tillväxtverket. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Utveckla etablerade samverkansformer mellan lokala och regionala aktörer inom besöksnäringen för att hitta gemensamma utvecklingsmål och synergier. (Luleå kommun/ Kommunstyrelsen i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)
- Säkra kompetensförsörjningen genom att stötta kompetensöverföring och kunskapsbaserade upplevelser förmedlade av kunniga och auktoriserade Gammelstadsguider. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

Affärsutveckling

I dagsläget attraherar världsarvet både lokalbor och långväga besökare från andra delar av landet och världen. Det är stora säsongskillnader under året, med högt besöksstryck under sommar och i viss mån kring advent, men lågsäsong under vår och höst.

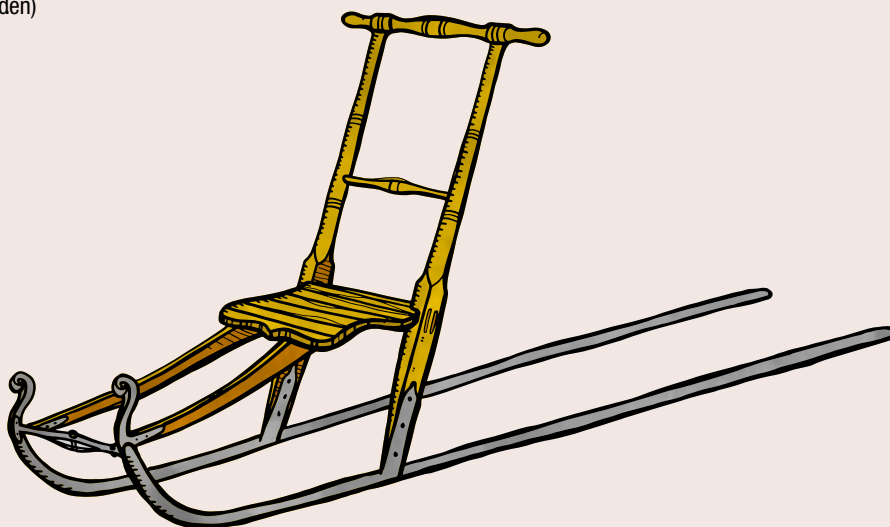
De största attraktionerna i destinationen Gammelstad är kyrkstaden och kyrkan i världsarvet, Visitor Center, samt Friluftsmuseet Hägnan. Visitor Center har en populär utställning och försäljning av guide turer för individer och grupper, samt uthyrning av audioguider m.m. Ett fåtal boendelalternativ finns.

Långsiktiga mål

- Arbete sker för att utjämna besöksmålets säsongskillnader, Gammelstad ska vara ett attraktivt besöksmål året runt.
- Lokalbefolkningen (Luleåregionen), som är en viktig målgrupp, känner till och tar del av programutbudet.
- Besöksnäringens företag skapar upplevelser som bygger på världsarvets OUV.

Åtgärder

- Skapa forum och aktiviteter som främjar kunskapsutbyte och produktutveckling mellan olika aktörer i destinationen. (Luleå kommun/Kommunstyrelsen)
- Lyfta fram världsarvet specifikt i destinationsmarknadsföringen via samlade huvudkanaler. (Luleå kommun/Kommunstyrelsen)
- Förbättra hänvisningar och skyltning till sevärdheter och service inom området. (Luleå kommun/Infrastruktur- och servicenämnden i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)

²⁵ Region Norrbotten och Swedish Lapland Visitors Board (2024) *Strategisk färdplan mot 2030 för Sveriges arktiska resmål – Norrbottens besöksnäringstrategi*.

Levande kyrkstadstradition

Levande kyrkstadstradition är ett prioriterat tema eftersom kyrkstadens upprinnelse ligger i behovet av övernattningsställe i samband med kyrkobesök eller andra ärenden i sockencentrumet. Det är en förutsättning för bevarandet av kulturmiljön att kyrkstugeägarna använder sin kyrkstuga och underhåller den kontinuerligt. Annars riskerar kyrkstadens kulturhistoriska värde att förvanskas och i värsta fall förfalla.

Den levande traditionen av att använda kyrkstugan och delta i aktiviteter i kyrkstaden är en viktig del för dagens kyrkstugeägare och spelar en stor roll i att attrahera nya generationer av stugägare.

Temat levande kyrkstadstradition innehåller följande två fokusområden:

- Traditioner och samtid
- Engagemang och delaktighet

Koppling till Agenda 2030

Att hålla traditionen levande genom ett aktivt engagemang är inte bara en fråga om fysiskt bevarande utan också om informationsspridning, utbildning, och skydd av de grundläggande friheterna. Detta stärker samhällets tillgång till sitt kulturarv och skyddar det mot förvanskning och förlust, i linje med delmål 16.10.

16. Fredliga och inkluderande samhällen

16.10 Säkerställa allmän tillgång till information och skydda de grundläggande friheterna

Traditioner och samtid

Kyrkstadens världsarvsstatus vilar på den kulturmiljö som skapats av människors traditioner genom historien; hur kyrkstaden växlat karaktär när människor tillfälligt samlats under kyrkhelger, marknader och andra evenemang. Fortfarande samlas kyrkstugeägarna och andra församlingsbor under särskilda helger under året. Av kyrkhelgerna är det påsk, midsommar, Persmäss, tacksägelsehelgen och jul som fortfarande lockar flest stugägare att komma till kyrkstugan. Aktiviteterna i kyrkan är dock inte enbart knutna till dessa helger, utan kyrkan håller öppet året runt och gudstjänster genomförs minst en, och ibland två gånger i veckan.

Numera är dock kyrkstugeägarna i större utsträckning sekulariserade och andelen som är medlemmar i Svenska kyrkan har minskat. Man vistas i och övernattar i sin kyrkstuga i samband med andra kulturella evenemang, för social samvaro eller helt enkelt för rekreation.

Långsiktiga mål

- Kyrkstugeägarna bär stolt kyrkstadstraditionen vidare in i tjugohundratalet och de känner sig som en del av en månghundraårig sedvänja.
- Många kyrkstugeägare använder sina kyrkstugor för tillfällig övernattnings i samband med församlingsverksamhet eller andra aktiviteter.
- Det finns även fortsättningsvis service som möjliggör tillfälligt boende i kyrkstugor (genom servicehusen i världsarvet).

Åtgärder

- Utforska olika sätt att modernisera traditionen för att spegla samtidens behov.
(Alla kyrkstadsrådets parter)

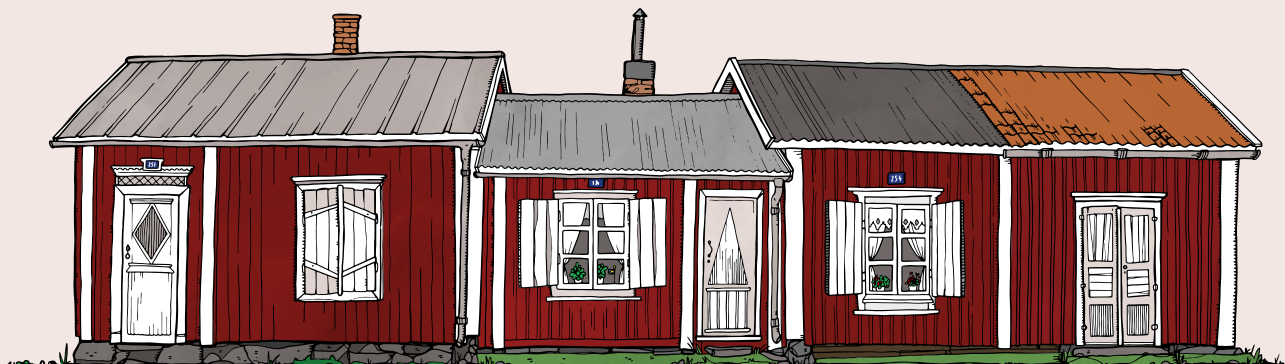
Engagemang och delaktighet

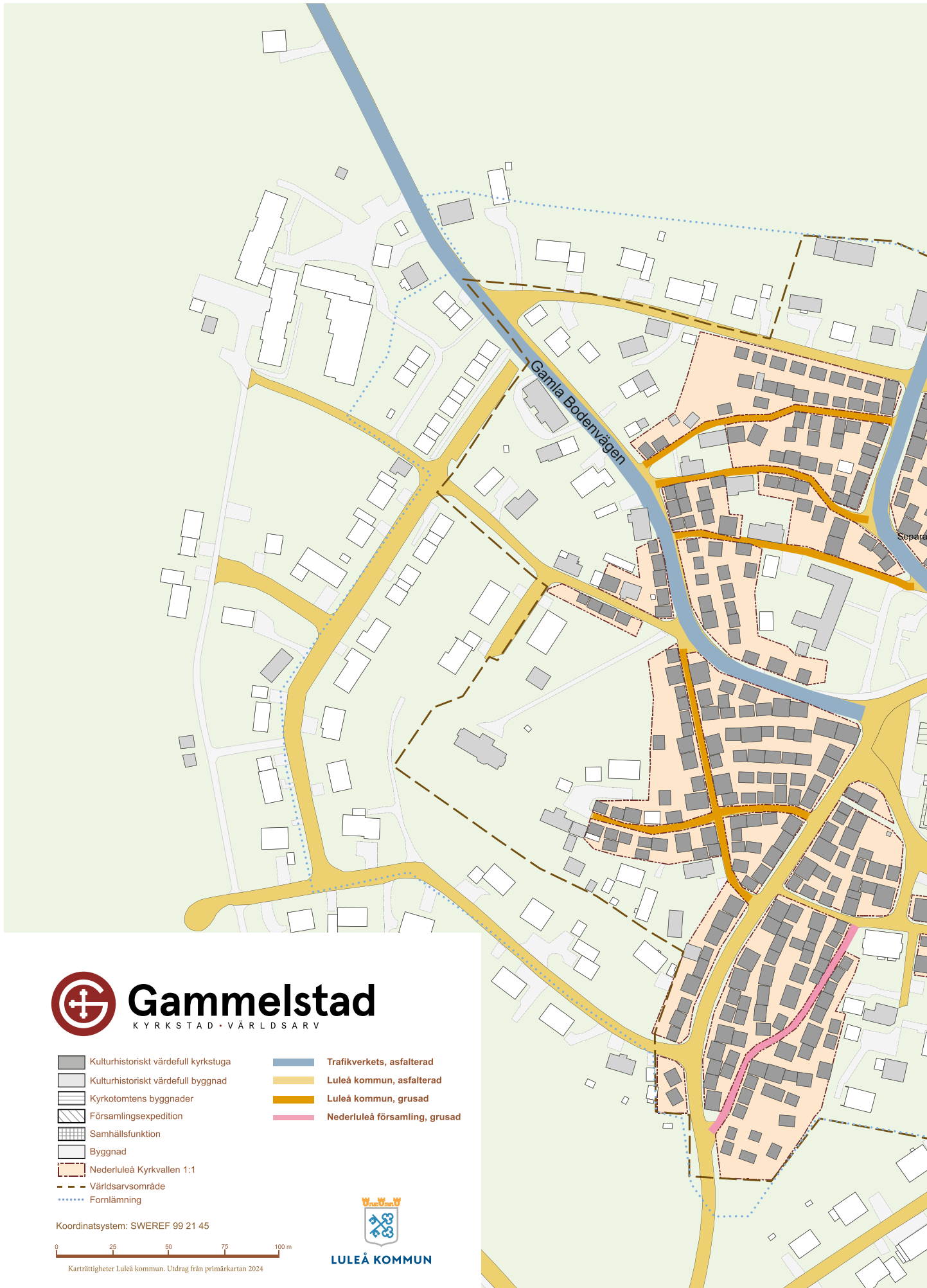
Intresset, det lokala engagemanget och stoltheten över Gammelstads kyrkstad som världsarv är avgörande för att detta unika kulturarv ska kunna bevaras och utvecklas. För att Gammelstads kyrkstad ska fortsätta att vara en levande och relevant del av samhället är det viktigt att engagera både nuvarande och kommande generationer. Kyrkstaden utgör ett fundament för social hållbarhet genom att erbjuda en plats där identitet, sammanhållning och gemenskap kan stärkas.

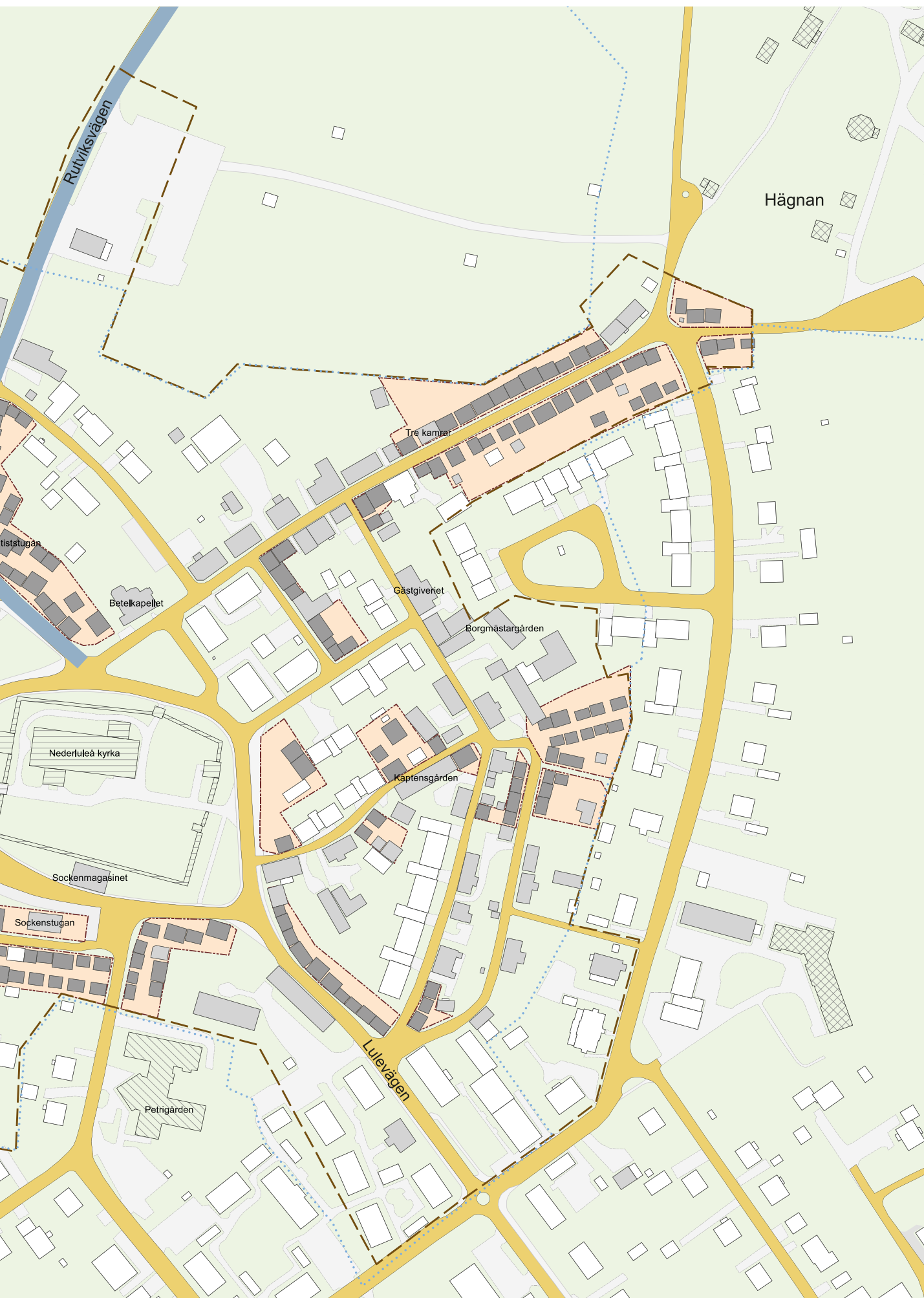
Arbetet med att bevara och utveckla Gammelstads kyrkstad som ett levande världsarv måste därför grundas i delaktighet och vara väl förankrat bland Luleåborna, och då särskilt bland ungdomarna. Men delaktigheten måste även sträcka sig utanför länets gränser till exempelvis de kyrkstugeägare som bor i andra delar av landet. Genom att inkludera dessa målgrupper i arbetet för världsarvet säkerställs att Gammelstads kyrkstad förblir en levande och meningsfull del av samhället även för framtida generationer.

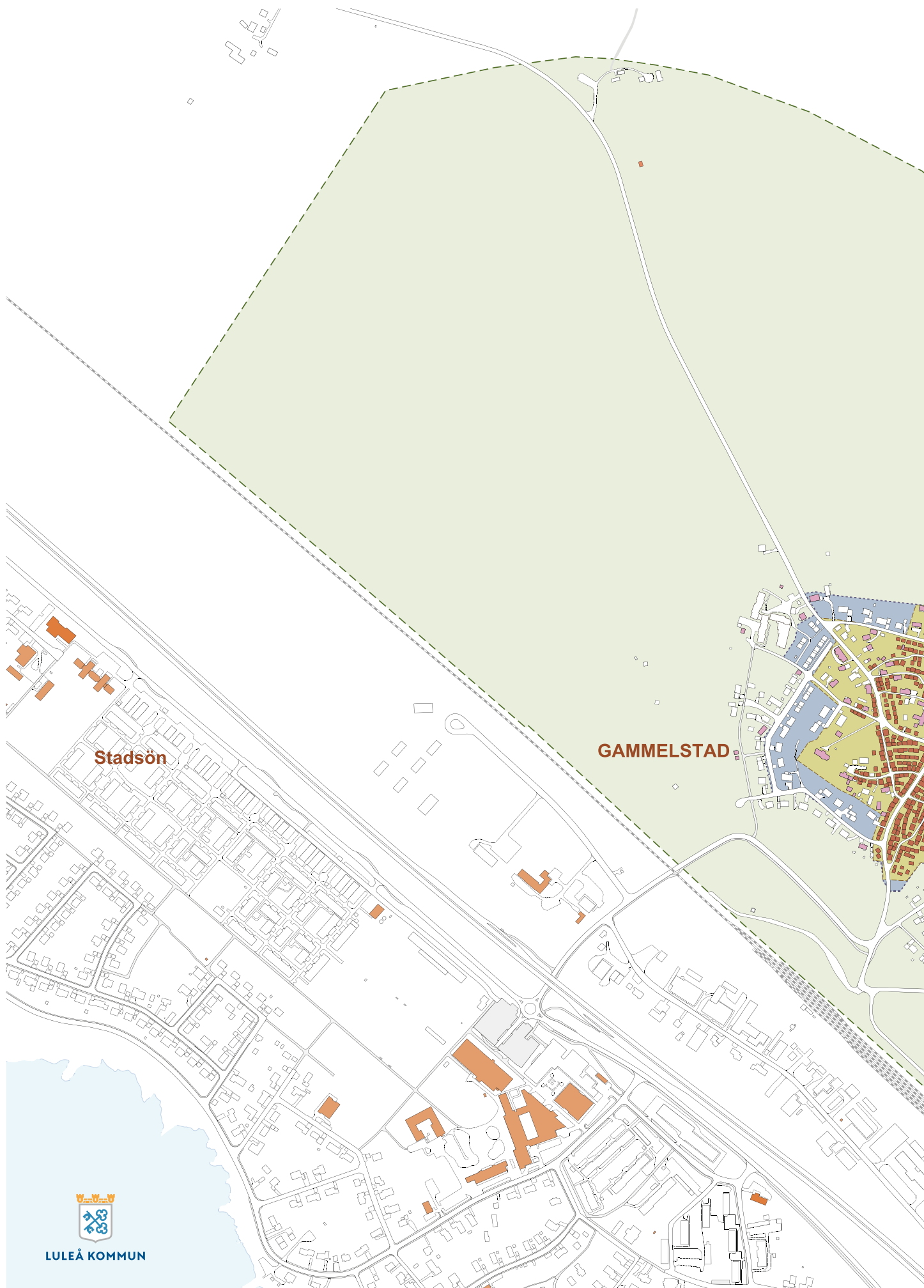
Långsiktiga mål

- Det finns en aktiv gemensam förenings- och församlingsverksamhet som vänder sig till kyrkstugeägare och nya kyrkstugeägare känner sig välkomna i gemenskapen.
- Aktivitetsutbudet under evenemangshelger är rikt och anpassat för olika åldrar och intressen.
- Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening har många aktiva medlemmar.
- I kyrkstaden anordnas evenemang som uppmuntrar samverkan och gemenskap. Detta kan inkludera marknader, hantverksdagar, kulturfestivaler och andra sociala sammankomster som engagerar både stugägare och det bredare samhället.
- Ungas relation till kyrkan och kyrkstadslivet stärks.

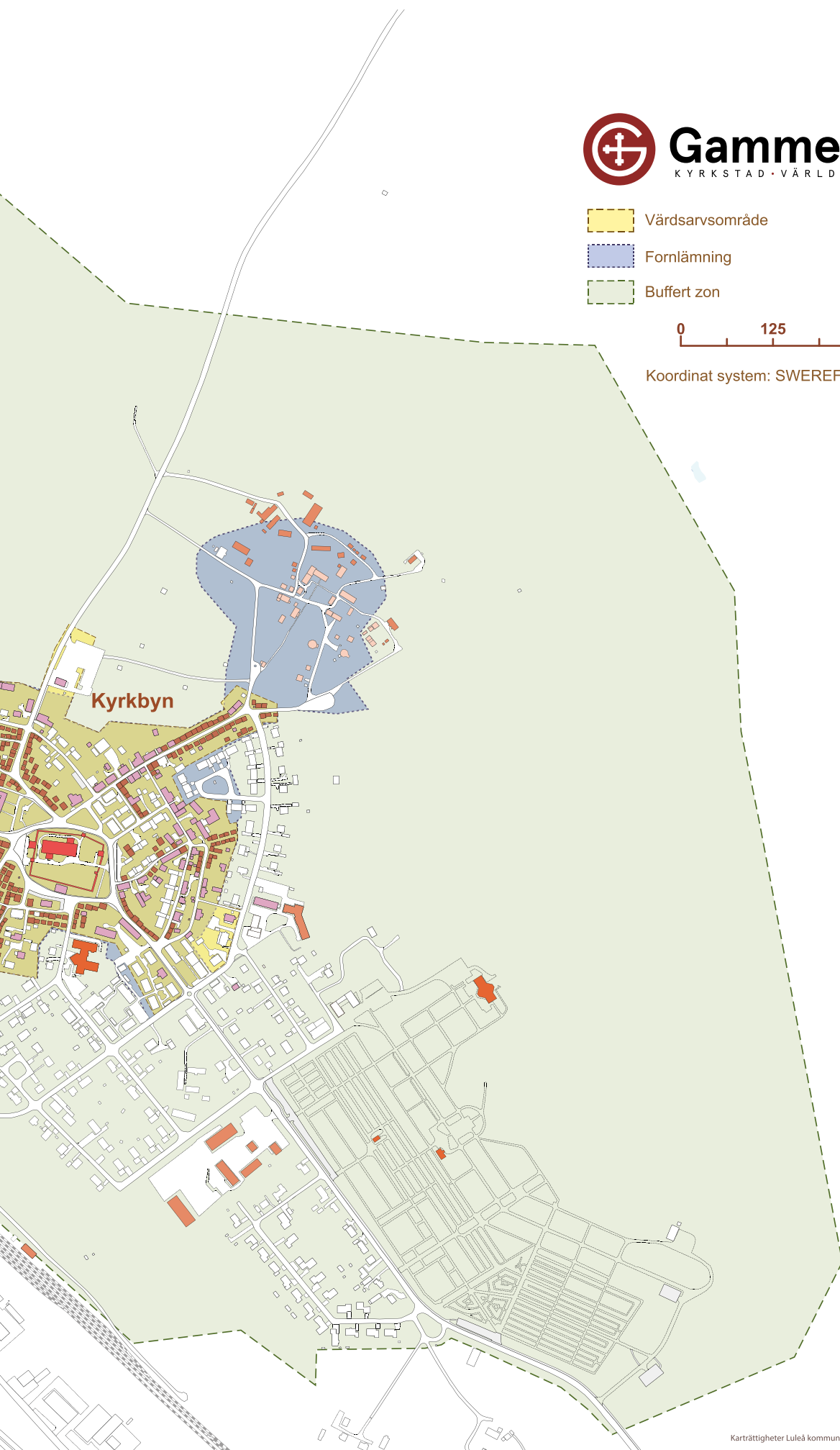
 Värdsarvsområde

 Fornlämning

 Buffert zon

0 125 250 m

Koordinat system: SWEREF 99 21 45

Referenslista

- Luleå Kommun. 2023. *Program för civil beredskap*.
- Luleå Kommun. 2021. *Program till Vision Luleå 2040 - Översiktsplan 2021*.
- Luleå Kommun. 2015. *Riktlinjer för klimatanpassning*.
- Region Norrbotten. 2024. *Norrbotten: Industriomställningen och dess samhällsekonomiska effekter*.
- Region Norrbotten och Swedish Lapland Visitors Board. 2024. *Strategisk färdplan mot 2030 för Sveriges arktiska resmål – Norrbottens besöksnäringstrategi*.
- Riksantikvarieämbetet. 2021. *Handlingsplan för den nationella världsarvsstrategin Plan för genomförande 2021–2024*. Stockholm.
- Riksantikvarieämbetet. 2019. *Nationell strategi för världsarvsarbetet*. Stockholm.
- Riksantikvarieämbetet och Tillväxtverket. 2021. *Handbok för hållbar turismutveckling i världsarv och kulturmiljöer*.

Digitala medier

- Riksantikvarieämbetet. *Ansvar och roller i världsarvsarbetet*. <https://www.raa.se/aktuellt/aktuella-fragor/regeringsuppdrag/uppdrag-till-riksantikvarieambetet-att-utarbete-en-nationell-varldsarvsstrategi/ansvar-och-roller-i-varldsarvsarbetet/> (2024-09-18)
- Riksantikvarieämbetet. *Det här är ett världsarv*. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/varldsarvsdefinition/> (2024-09-18)
- Riksantikvarieämbetet. *Handlingsplan för världsarvsstrategin*. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/handlingsplan/> (2024-09-18)
- Riksantikvarieämbetet. *Världsarvskonventionen och världsarvens globala koppling*. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/varldsarv-i-sverige/varldsarvskonventionen-och-varldsarvens-globala-koppling/> (2024-09-18)
- Svenska Unescorådet. *Världsarv*. <https://unesco.se/kultur/varldsarv/> (2024-09-18)
- Svenska Unescorådet. *Världsarv i Sverige*. <https://unesco.se/kultur/varldsarv/varldsarv-i-sverige/> (2024-09-18)
- Svenska Unescorådet. *Världsarvskonventionen*. <https://unesco.se/kultur/varldsarvskonventionen/> (2024-09-18)
- Unesco. *Inscription: The Church Village of Gammelstad, Lulea (Sweden) - Decision 20 COM VIII.C*. [https://whc.unesco.org/en/decisions/3007/\(2024-09-18\)](https://whc.unesco.org/en/decisions/3007/(2024-09-18))
- Unesco. *The Criteria for Selection*. <https://whc.unesco.org/en/criteria> (2024-09-18)
- Unesco. *Unesco World Heritage Sustainable Tourism Toolkit*. <https://whc.unesco.org/en/sustainabletourismtoolkit/> (2024-09-18)

Världsarvet Gammelstads kyrkstad

Förvaltningsplan 2025-2035

KFN AU 28 maj

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

KFN AU 2025-05-28

- Presentationen har visats på KFN AU i Januari
Idag visas kompletteringar sedan dess
- Ny dragning planeras av Världsarvssamordnaren på nämnden
den 11 juni

Remiss till nämnder

- Förvaltningsplanen har skickats för remissyttrande till Infrastruktur- och servicenämnden och Kommunstyrelsen.
- Skickades 10 januari 2025.
- Sista datum inkomma med yttrande 20 april.

Remiss till ISN

- Förvaltningsplanen togs upp som ett meddelande på Infrastruktur- och servicenämnden 15 april. Besvarat av tjänsteperson på delegation.
- Remissvaret: "Berörda inom förvaltningen som varit delaktig i processen att ta fram ny förvaltningsplan vill tacka för en god samverkan och har inget övrigt att yttra sig över förslag till ny förvaltningsplan, samt dess bilaga aktivitetsplan 2025."

Remiss till KS

- Kommunstyrelsen fick förlängt till 5 maj att inkomma med remissyttrande.
- Inkom inte med remissyttrande.

Övriga ändringar

- På förslag av KFN AU 8 jan så har nu ansvariga för åtgärder i planen ändrats från de olika förvaltningarna till de olika nämnderna.

Vad är ett världsarv?

- Ett kulturarv eller naturarv så värdefullt att det är en angelägenhet för hela mänskligheten.
- Unescos världsarvskonvention definierar vilka sorts kultur- och naturarv som kan komma att bli aktuella för att bli inskrivna på världsarvslistan.
- Det finns drygt 1200 världsarv i världen, varav 15 finns i Sverige.

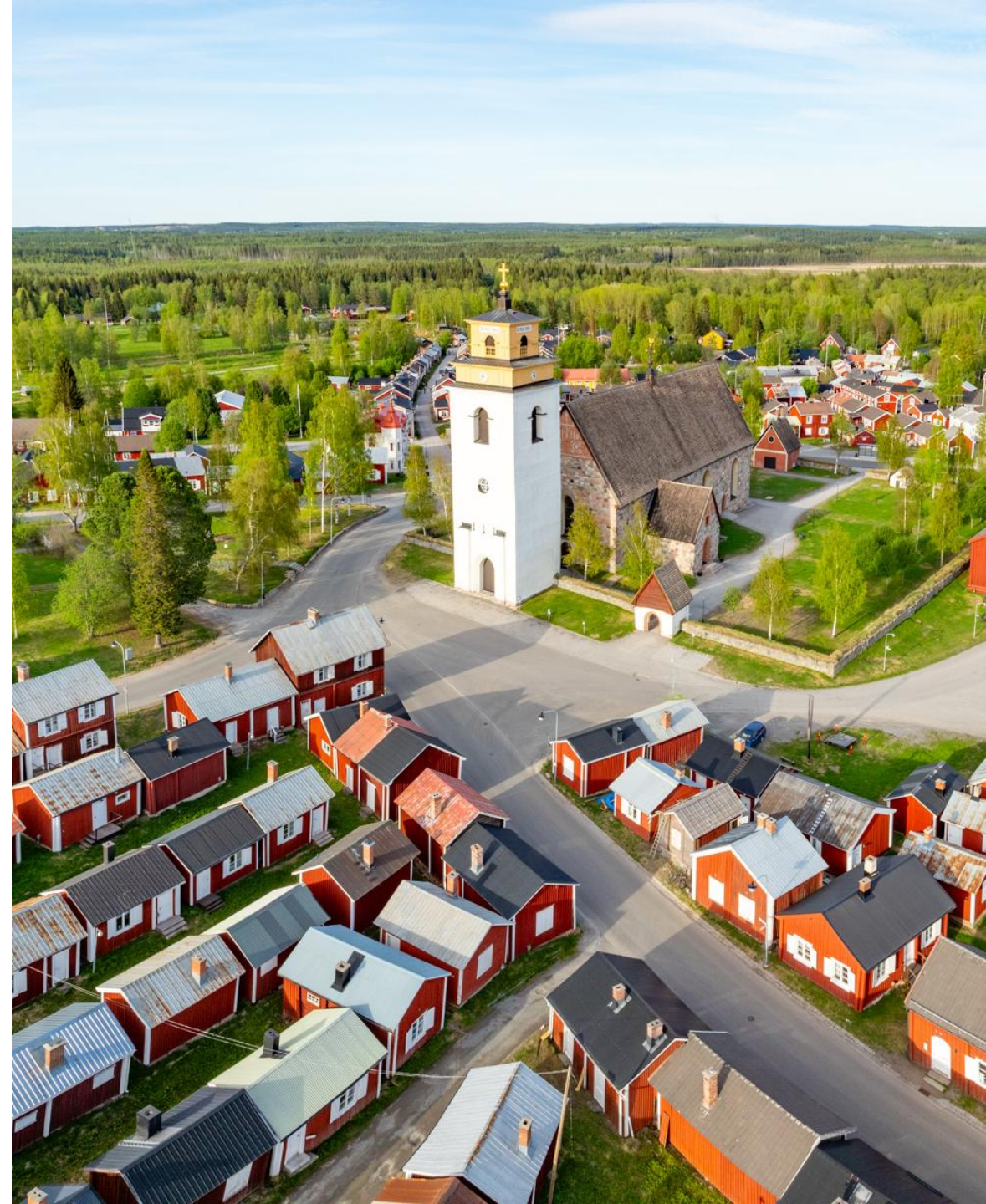
Världsarv i Sverige

PLATSER SOM GÖR SKILLNAD

Världsarvet Gammelstads kyrkstad

- Gammelstads kyrkstad är drygt 400 år gammal och rymmer 404 kyrkstugor.
- 1996 togs Gammelstads kyrkstad upp på Unescos världsarvslista och blev därmed ett världsarv.
- Unescos motivering: "*Gammelstads kyrkstad är ett enastående exempel på den traditionella kyrkstad som finns i norra Skandinavien. Den illustrerar på ett utomordentligt sätt anpassningen av traditionell stadsplanering till de speciella geografiska och klimatologiska förhållanden som råder i en svår naturmiljö.*"

Förvaltningen av världsarvet

Kyrkstadsrådet (förvaltar världsarvet gemensamt)

- Luleå kommun, Kultur- och fritidsförvaltningen
- Luleå kommun, Infrastruktur- och serviceförvaltningen
- Luleå kommun, Kommunstyrelseförvaltningen
- Länsstyrelsen Norrbotten
- Norrbottens museum
- Trafikverket
- Nederluleå församling
- Nederluleå kyrkstugeägares intresseförening
- Nederluleå hembygdsförening

Plan- och beredningsgruppen (operativ grupp)

- Luleå kommun, Infrastruktur- och serviceförvaltningen
- Luleå kommun, Kultur- och fritidsförvaltningen
- Norrbottens museum
- Länsstyrelsen Norrbotten
- Nederluleå församling

Världsarvssamordning

- Luleå kommun, Kultur- och fritidsförvaltningen

Varför ny förvaltningsplan?

- Enligt Unescos världsarvskommittés operationella riktlinjer och den nationella strategin för världsarvsarbetet bör varje världsarv ha en förvaltningsplan.
- Tidigare förvaltningsplanen gällde 2015-2020.
- Fanns behov av nya avsnitt i förvaltningsplanen kopplat till exempelvis:
 - Agenda 2030
 - Området risk, beredskap och klimatförändringar

Ny förvaltningsplan

Processen

- Har tagits fram på uppdrag av Kyrkstadsrådet under hösten 2024.
- Kultur- och fritidsförvaltningen har samordnat arbetet med den nya förvaltningsplanen.
- Nya planperioden är 2025-2035, med revidering 2030.
- Utgår från tidigare förvaltningsplan.
- Antagits av Kyrkstadsrådet 17 oktober 2024.

Förvaltningsplan
Världsarvet Gammelstads kyrkstad
2025-2035

Ny förvaltningsplan

Processen

Remissförfarande:

- Infrastruktur- och servicenämnden, Luleå kommun
- Kommunstyrelsen, Luleå kommun
- Kultur- och fritidsförvaltningen, Luleå kommun
- Kommunstyrelseförvaltningen, Luleå kommun
- Infrastruktur- och serviceförvaltningen, Luleå kommun
- Räddningstjänsten, Luleå kommun
- Länsstyrelsen
- Norrbottens museum
- Nederluleå församling
- Trafikverket
- Nederluleå kyrkstugeägarna intresseförening
- Nederluleå hembygdsförening
- Kyrkbyns intresseförening

Förvaltningsplan
Världsarvet Gammelstads kyrkstad
2025-2035

Ny förvaltningsplan

Struktur

- Inledande del
- Fem tematiska områden
 - Organisering och finansiering
 - Kunskap och förmedling
 - Kulturmiljö och bebyggelse
 - Världsarvet som motor i lokal och regional besöksnärlingsutveckling
 - Levande kyrkstadstradition
- Varje tematiskt område innehåller långsiktiga mål och åtgärder.

Förvaltningsplan
Världsarvet Gammelstads kyrkstad
2025-2035

Ny årlig aktivitetsplan

- Aktiviteter på detaljnivå under året i världsarvet.
- Utgår från förvaltningsplanens fem tematiska områden.
- Aktivitetsplanen följs upp årligen.

Aktivitetsplan
Världsarvet Gammelstads kyrkstad
2025

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

KFF:s förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige besluta att anta förvaltningsplanen för världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035 med dess bilaga aktivitetsplan, samt uppdra till berörda nämnder att verkställa de delar av planen respektive nämnd ansvarar för.

Förvaltningsplan Världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025-2035

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

Information om ny e-utbildning

- Förvaltningen håller tar just nu fram en e-utbildning om världsarvet Gammelstads kyrkstad.
- Huvudsaklig målgrupp är politiker i nämnderna som berörs av förvaltningen av världsarvet, men även tjänstepersoner i Luleå kommun kommer kunna gå utbildningen.
- Syftet är att på ett lättillgängligt sätt informera om världsarvet Gammelstads kyrkstad och kommunens arbete med förvaltningen.
- Planerad lansering under hösten 2025.

Världsarvet 30-år 2026

- Jubileumshelger: 28 feb- 1 mars och 27-28 juni 2026
- Länsstyrelsen har bjudit in Kungahuset och Kulturministern
- Landshövdingen inviger jubileumsåret

Övrigt:

- Världsarvsdag årligen 12-14 sept
(samma som nationella kulturarvsdagen)

Tack för idag!

Aktivitetsplan

Världsarvet Gammelstads kyrkstad 2025

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

Foto: Anders Alm

Innehållsförteckning

Inledning	4
Organisering och finansiering	5
Långsiktiga mål	5
Åtgärder	5
Aktiviteter under 2025	5
Årligen återkommande aktiviteter	5
Kunskap och förmedling	6
Långsiktiga mål	6
Åtgärder	6
Aktiviteter under 2025	7
Årligen återkommande aktiviteter	7
Kulturmiljö och bebyggelse	8
Långsiktiga mål	8
Åtgärder	8
Aktiviteter under 2025	9
Årligen återkommande aktiviteter	10-11
Världsarvet som motor i lokal och regional besöksnärringsutveckling	12
Långsiktiga mål	12
Åtgärder	12
Aktiviteter under 2025	13
Årligen återkommande aktiviteter	13
Levande kyrkstadstradition	14
Långsiktiga mål	14
Åtgärder	14
Aktiviteter under 2025	15
Årligen återkommande aktiviteter	15

Foto: Peter Rosen, Lapland Media

Inledning

Arbetet med att bevara och utveckla världsarvet förutsätter ett nära samarbete mellan aktörerna som är direkt involverade i förvaltningen av världsarvet. Förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad 2025-2035 pekar ut den långsiktiga riktningen för världsarvsarbetet, medan den årliga aktivitetsplanen tar upp konkreta aktiviteter för året, samt årligen återkommande aktiviteter.

Aktivitetsplanen är indelad efter förvaltningsplanens fem olika teman och varje avsnitt inleds med de långsiktiga målen och åtgärderna från förvaltningsplanen.

Aktivitetsplanen följs upp årligen.

Organisering och finansiering

Långsiktiga mål

- Kyrkstadsrådets parter har god kännedom om de olika aktörernas roller och ansvar i världsarvsarbetet och tar eget ansvar för de gemensamma behov och möjligheter som beslutats om i förvaltningsplan och årlig aktivitetsplan.
- Världsarvsarbetet i Gammelstads kyrkstad präglas av samarbete, dialog och lokalt medbestämmande.
- Det finns en fördjupad kunskap om Agenda 2030 och hur de globala målen genomsyrar världsarvsarbetet.
- Det finns en stabil ekonomisk grund för världsarvsarbetet.
- Externa medel finansierar eller delfinansierar större projekt som involverar flera parter.

Åtgärder

- Omsätta förvaltningsplanen i årlig aktivitetsplan, som beslutas av Kyrkstadsrådet. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Löpande informera Kyrkstadsrådets parter om möjligheter till extern finansiering. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

Aktiviteter under 2025

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Kartlägga möjliga finansiärer för extern finansiering av utvecklingsprojekt inom världsarvet.	Kultur- och fritidsförvaltningen ¹	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Undersöka möjligheten att starta fundraising för att bygga upp reparationsfond, samt rapportera resultaten till Plan- och beredningsgruppen.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Undersöka möjligheten att byta ut ordföranden i Kyrkstadsrådet.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025

Årligen återkommande aktiviteter

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Rekrytera ferieungdomar till visningsstugan.	Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen ² i samarbete med Kultur- och fritidsförvaltningen/Visitor Center	Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen	Mars-april
Administrera möten med Kyrkstadsrådet och Plan- och beredningsgruppen.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Löpande under året
Leda Kyrkstadsrådet.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	4 gånger/år
Leda Plan- och beredningsgruppmöten.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Ca 1 gång/månad

1 Luleå kommun.
2 Luleå kommun

Kunskap och förmedling

Långsiktiga mål

- Berörda förvaltare och intressenter har tillgång till relevant och uppdaterad kunskap för att säkerställa en god och varsam skötsel.
- Kyrkstugeägare har kunskap om traditionen och kulturmiljön.
- Ökad kunskap hos förvaltare och intressenter leder till ökat engagemang och en större känsla av gemenskap kring världsarvet.
- Kännedom och kunskap om byggnadsvård och traditionellt hantverk är hög bland såväl förvaltare som hos kyrkstugeägare.
- Kännedomen om kyrkstadens värden ökar bland invånarna i Norrbotten och skolelever kommer i kontakt med världsarvet under sin skolgång i länet.
- Kunskapsförmedlingen är målgruppsanpassad och sker i för målgruppen relevanta kanaler.
- Kunskapsbaserade upplevelser är en viktig del i kunskapsförmedlingen till samtliga målgrupper.
- Guider verksamma i världsarvet är kunniga och auktoriserade.
- Näringsidkare och andra aktörer i området är väl införstådda med regler för skyltning.
- Logotyper och profilering för Gammelstads kyrkstad och Unesco världsarv används i kommunikationsmaterial om världsarvet.
- Världsarvet studeras kontinuerligt i forsknings- och utvecklingssyfte.

Åtgärder

- Utveckla samverkan med akademin och kunskapsutbyte kring samhällsplanering, byggnadsvård och hållbar turism. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Anordna särskilda utbildningsinsatser kring byggnadsvård och skötsel av äldre träbyggnader för kyrkstugeägare. (Norrbottens museum i samarbete med Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening)
- Anordna riktade utbildningsinsatser till driftspersonal kring världsarvets särskilda förutsättningar för drift och skötsel. (Luleå kommun/Infrastruktur- och servicenämnden i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)
- Ge handläggande tjänstemän och beslutsfattare förutsättningar att besluta utifrån uppdaterade planerings- och kunskapsunderlag om världsarvets värde och skydd. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Kontinuerligt förmedla världsarvets OUV till verksamma inom besöksnäring/servicenäring, samt till de kyrkstugeägare som gärna öppnar sina kyrkstugor för besökare. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Kommunicera och tillgängliggöra världsarvets OUV via digitala medier, samt via utställnings- och programverksamhet. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden och Kommunstyrelsen)
- Samla befintlig kunskap om världsarvet och göra den tillgänglig digitalt. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden och Kommunstyrelsen)
- Utveckla och erbjuda skolprogram och kompetensutvecklingsinsatser riktade till lärare. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Testa nya kommunikationsformer, samt kontinuerligt mäta och följa upp de kommunikationsinsatser som genomförs. (Luleå kommun/Kommunstyrelsen i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)
- Identifiera nya möjliga forskningsområden i samarbete med akademin. (Alla Kyrkstadsrådets parter)
- Identifiera samverkansformer och finansiering till forsknings- och innovationsprojekt i världsarvet via utlysningar. (Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)

Aktiviteter under 2025

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Undersöka förutsättningar för utökat samarbete med biblioteken i Norrbotten kring världsarvet och information om världsarvet, samt sammanställa resultatet i kort rapport.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Uppdatera och publicera digital information om världsarvet, inklusive information om möjligheten att söka bidrag till kultur-historiska miljöer från Länsstyrelsen.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Undersöka förutsättningarna för att skapa intern digital utbildning om världsarvet i Luleå kommuns utbildningsportal.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Undersöka möjligheten att ha årligen återkommande "världsarvsdag".	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Starta förberedelserna inför världsarvets 30-årsjubileum 2026.	Plan- och beredningsgruppens parter	Plan- och berednings-gruppens parter	Under 2025

Årligen återkommande aktiviteter

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Ansvara för världsarvsskyltar vid väg E4 och 97.	Kommunstyrelseförvaltningen /Kommunikation ³	Kommunstyrelseförvaltningen /Kommunikation	Löpande under året
Arrangera program riktade till lokal-befolkningen och övriga besökare.	Kultur- och fritidsförvaltningen /Visitor Center	Kultur- och fritidsförvaltningen /Visitor Center	Löpande under året
Erbjuda skolprogram om världsarvet.	Kultur- och fritidsförvaltningen /Visitor Center	Kultur- och fritidsförvaltningen /Visitor Center	Löpande under året
Prioritera information kring byggnadsvård och traditionella hantverkskunskaper.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Delta vid informationsmöten med kyrkstugeägarna, när behov finns.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Informera LTU-studenter (civilingenjör inriktning arkitektur) om byggnads-vård kopplat till världsarvet.	Norrbottens museum	Norrbottens museum	Årligen

³ Luleå kommun.

Kulturmiljö och bebyggelse

Långsiktiga mål

- Det finns lokal och regional kännedom om och gemensam målbild för Gammelstads kyrkstads mervärden och karaktärsdrag.
- Skador och negativ påverkan på världsarvet och kringliggande buffertzon undviks genom att all förvaltning, planering och verksamhet är förebyggande och proaktiv, med världsarvets OUV som grund.
- Det finns bred kompetens kring världsarvskonventionen lokalt och regionalt så att ägare, boende, tjänstemän och politiker har kännedom om hur kulturarv ska bevaras samt tillgång till kvalificerad rådgivning i praktiska frågor.
- Lokalt och regionalt ansvariga aktörer har en väl utvecklad samverkan kring riskhantering, katastrofberedskap och beredskap för klimatförändringar.
- Lokala och regionala aktörer tillämpar de råd och riktlinjer som finns om riskhantering, katastrofberedskap och beredskap för klimatförändringar.
- Bebyggelsen är skyddad mot extrema väderhändelser såsom skyfall och översvämning.
- Bebyggelsen är så långt det går skyddad mot brand eller andra olyckor.
- Kommunikation används som ett verktyg för att lyfta och synliggöra klimatförändringarnas effekter på natur- och kulturarv.

Åtgärder

- Inkludera världsarvet i andra strategier och processer hos ansvariga aktörer för att förhindra förfall eller en utveckling som skadar det kulturhistoriska värdet.
(Alla Kyrkstadsrådets parter)
- Utveckla samrådsförfarandet mellan olika aktörer och rutiner kring förvaltningsarbetet av den fysiska miljön i världsarvet.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden, Infrastruktur- och servicenämnden och Kommunstyrelsen)
- Utveckla kunskap och kompetens kring världsarvets bevarande hos förvaltare, intressenter och kyrkstugeägare och se över rutiner.
(Alla Kyrkstadsrådets parter)
- Säkerställa att skötsel av kyrkovallen (markytan som både kyrkan och kyrkstugorna står på) sker på traditionellt sätt och att vid behov justera grönyrtornas nivåer för vattenavrinning.
(Nederluleå församling)
- Genomföra förebyggande tillsyns- och informationsinsatser.
(Luleå kommun/Räddningstjänsten)

Aktiviteter under 2025

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Omvärldsbevaka pågående arbete kring risker och beredskap kopplat till klimatförändringar och risker och beredskap kopplat till kris och krig.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Skicka lista på årets stora aktiviteter i världsarvet till Räddningstjänsten och Infrastruktur- och serviceförvaltning-en, för möjlighet till ökad beredskap.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	I början av 2025
Fortsätta samarbetet kring möjlig framtagning av nya estetiska riktlinjer för den yttre miljön i världsarvet.	Kultur- och fritidsförvaltningen, Infrastruktur- och serviceförvaltningen ⁴ och Kommunstyrelse-förvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen, Infrastruktur- och serviceförvaltningen och Kommunstyrelse-förvaltningen	Under 2025
Revidera markupplåtelseavtalet mellan kyrkstugeägare och Nederluleå församling.	Nederluleå församling	Nederluleå församling	Under 2025
Lansera nytt IT-stöd för administration av kyrkstugor och kyrkstugesyn.	Nederluleå församling	Nederluleå församling	Under 2025
Utreda och fatta beslut om vem som ska delta vid kyrkstugesynen.	Plan- och berednings-gruppens parter	Plan- och berednings-gruppens parter	Våren 2025
Påbörja utredning kring hur tillgäng-lighetsfrågor förhåller sig till det estetiska programmet.	Plan- och berednings-gruppens parter	Plan- och berednings-gruppens parter	Under 2025
Sammanställa lista till Räddnings-tjänsten och Infrastruktur- och serviceförvaltningen/Infrastruktur/ Gata över aktiviteter under året när många människor kommer samlas i världsarvet.	Plan- och berednings-gruppens parter	Plan- och berednings-gruppens parter	I början av 2025
Ta fram en plan för insatser för kyrkan och kyrkbyn.	Räddningstjänsten ⁵ och Plan- och berednings-gruppens parter	Räddningstjänsten och Plan- och berednings-gruppens parter	Under 2025
Undersöka möjlighet till inköp/ installation av brandtekniska lösning-ar kopplat till brandskydd av kyrkstugorna.	Räddningstjänsten och Plan- och berednings-gruppens parter	Räddningstjänsten och Plan- och berednings-gruppens parter	Under 2025

4 Luleå kommun.
5 Luleå kommun.

Årligen återkommande aktiviteter

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Säkerställa att drift av fastigheter inte skadar kulturhistoriskt värdefull bebyggelse eller fornlämning under mark. Underhåll av skyddade byggnader sker med antikvarisk medverkan.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Fastigheter	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Fastigheter	Löpande under året
Hålla rännalar, diken och trummor fria från igenväxning.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Löpande under året
Säkerställa att drift av gata och mark inte skadar kulturhistoriskt värdefull bebyggelse eller fornlämning under mark.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Löpande under året
Säkerställa att personal har kännedom om de särskilda förutsättningar som råder kring drift och underhåll inom världsarvsområdet.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Löpande under året
Säkerställa att utsmyckning, planteringar och utemöblering är sparsam och i de fall de förekommer sker medvetet, med hög kvalitet och bidrar till att stärka kulturmiljöns identitet.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Infrastruktur	Löpande under året
Säkerställa antikvarisk medverkan vid handläggning av och vid underhåll och ändringar av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i världsarvet.	Infrastruktur- och serviceförvaltningen/ Miljö och bygg	Infrastruktur- och serviceförvaltningen /Miljö och bygg	Löpande under året
Genomföra kyrkstugesyn med återkoppling till stugägarna.	Kyrkstadsrådets parter	Kyrkstadsrådets parter	En gång per år
Pröva förvärv av kyrkstugor mot intentionerna i 1818 års kungliga brev.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Vid behov prioritera stöd till byggnadsvård på kyrkstugor genom kulturmiljöanslaget.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Prioritera stöd till relevant kunskapsuppbyggnad kring kulturmiljön.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Lämna stöd till arkeologiska insatser vid smärre markingrepp genom kulturmiljöanslaget.	Länsstyrelsen	Länsstyrelsen	Löpande under året
Handlägga förvärv av kyrkstugor.	Nederluleå församling	Nederluleå församling	Löpande under året
Sammanställa och lämna ut information till nyblivna stugägare.	Nederluleå församling	Nederluleå församling	Löpande under året
Sköta markunderhåll av Kyrkvallen 1:1.	Nederluleå församling	Nederluleå församling	Under sommaren
Se över materialet på hemsidan kopplat till brandskydd, exempelvis kontaktuppgifter till sotare, innehåll i folder samt nummer och kontaktperson på Räddningstjänsten.	Räddningstjänsten	Räddningstjänsten	Årligen

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Genomföra tillsyn enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor på byggnader och verksamheter som omfattas enligt den kommunala tillsynsplanen.	Räddningstjänsten	Räddningstjänsten	Löpande under året
Tillhandahålla information via kommunens hemsida kopplat till brandskydd på världsarvet samt finnas tillgängliga via telefon för dem som har specifika frågor kopplat till brand eller andra olyckor.	Räddningstjänsten	Räddningstjänsten	Löpande under året
Vid behov korrigera, uppdatera eller ändra insatsplanen för kyrkan samt kyrkbyn. Planerna ses annars över i samband med tillsynsbesök i kyrkan.	Räddningstjänsten tillsammans med Kyrkstadsrådets parter	Räddningstjänsten tillsammans med Kyrkstadsrådets parter	Vid behov
Säkerställa att vinterväghållning sker på ett varsamt sätt så att kulturhistorisk bebyggelse inte skadas. Skötseln sker i enlighet med Trafikverkets ”Skötselbeskrivning för Kyrkbyn”.	Trafikverket	Trafikverket	Under vintern

184
Foto: Susanne J. Johansson

Världsarvet som motor i lokal och regional besöksnäringsutveckling

Långsiktiga mål

- Världsarvet är ett av länets ledande besöksmål och en reseanledning till Luleå och regionen.
- Världsarvet är en plats för autentiska och hållbara upplevelser.
- Gammelstads kyrkstad syns i viktiga fysiska och digitala kanaler och knutpunkter i Luleå och Norrbotten.
- Det är enkelt att hitta och ta sig till Gammelstads kyrkstad året om.
- Arbete sker för att utjämna besöksmålets säsongsskillnader, Gammelstad ska vara ett attraktivt besöksmål året runt.
- Lokalbefolkningen (Luleåregionen), som är en viktig målgrupp, känner till och tar del av programutbudet.
- Besöksnäringföretag skapar upplevelser som bygger på världsarvets OUV.

Åtgärder

- Sträva efter att tillämpa de verktyg och guider för hållbar turismutveckling som tagits fram av Unesco, samt av Riksantikvarieämbetet och Tillväxtverket.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Utveckla etablerade samverkansformer mellan lokala och regionala aktörer inom besöksnäringen för att hitta gemensamma utvecklingsmål och synergier.
(Luleå kommun/ Kommunstyrelsen i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden)
- Säkra kompetensförsörjningen genom att stötta kompetensöverföring och kunskapsbaserade upplevelser förmedlade av kunniga och auktoriserade Gammelstadsguider.
(Luleå kommun/Kultur- och fritidsnämnden)
- Skapa forum och aktiviteter som främjar kunskapsutbyte och produktutveckling mellan olika aktörer i destinationen.
(Luleå kommun/Kommunstyrelsen)
- Lyfta fram världsarvet specifikt i destinationsmarknadsföringen via samlade huvudkanaler.
(Luleå kommun/Kommunstyrelsen)
- Förbättra hänvisningar och skyltning till sevärdheter och service inom området.
(Luleå kommun/Infrastruktur- och servicenämnden i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden).

Aktiviteter under 2025

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Delta i pressresa som en pre-tour i samband med internationella rese-mässan Matka i Helsingfors (denna aktivitet genomförs via interreg projektet Bothnian Coastal Route) där Gammelstad ska ingå i programmet.	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	11-12 januari
Undersöka ifall näringsidkare är intresserade av att samlas kring gemensamma öppettider.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025
Undersöka möjligheterna till fler lokaler för nya näringsidkare.	Kultur- och fritidsförvaltningen	Kultur- och fritidsförvaltningen	Under 2025

Årligen återkommande aktiviteter

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Säkerställa att besöksmålet Gammelstads kyrkstad har en tydligt och stark roll i marknadsföringen av platsen Luleå.	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Löpande under året
Säkerställa att Gammelstad får möjlighet att ingå i program för visningsresor och pressresor.	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Löpande under året
Föreslå Gammelstad som besöks-mål för gruppbokningar vid större konferenser och kongresser.	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Kommunstyrelseförvaltningen /Näringsliv, omvärld & destination	Löpande under året

Levande kyrkstadstradition

Långsiktiga mål

- Kyrkstugeägarna bär stolt kyrkstadstraditionen vidare in i tjugohundratalet och de känner sig som en del av en månghundraårig sedvänja.
- Många kyrkstugeägare använder sina kyrkstugor för tillfällig övernattning i samband med församlingsverksamhet eller andra aktiviteter.
- Det finns även fortsättningsvis service som möjliggör tillfälligt boende i kyrkstugor (genom servicehusen i världsarvet).
- Det finns en aktiv gemensam förenings- och församlingsverksamhet som vänder sig till kyrkstugeägare och nya kyrkstugeägare känner sig välkomna i gemenskapen.
- Aktivitetsutbudet under evenemangshelger är rikt och anpassat för olika åldrar och intressen.
- Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening har många aktiva medlemmar.
- I kyrkstaden anordnas evenemang som uppmuntrar samverkan och gemenskap. Detta kan inkludera marknader, hantverksdagar, kulturfestivaler och andra sociala sammankomster som engagerar både stugägare och det bredare samhället.
- Ungas relation till kyrkan och kyrkstadslivet stärks.

Åtgärder

- Utforska olika sätt att modernisera traditionen för att spegla samtidens behov. (Alla Kyrkstadsrådets parter)

Foto: Susanne Lindholm

Aktiviteter under 2025

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Öka deltagandet på föreningens evenemang med 10% jämfört med 2024.	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Under 2025
Utföra en undersökning om hur medlemmarna nyttjar sina kyrkstugor idag, t.ex. omfattning av övernattning och deltagande i aktiviteter.	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Under 2025
Undersöka vad som skulle kunna få medlemmarna att nyttja sina stugor i högre utsträckning.	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Under 2025
Tydliggöra hur kyrkstadstraditioner kan se ut i modern kontext när det gäller både miljö och tradition.	Plan- och beredningsgruppens parter med remissförfarande till övriga parter i Kyrkstadsrådet	Plan- och beredningsgruppens parter	Under 2025

Årligen återkommande aktiviteter

Aktivitet	Ansvar	Finansiering	Tidsplan
Samverka och kommunicera kring kyrkshelger och andra aktiviteter som levandegör kyrkstaden.	Kyrkstadsrådets parter	Kyrkstadsrådets parter	Löpande under året
Fortsätta arrangera årlig lucköppning (på våren) och luckstängning (på hösten).	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Vår och höst
Anordna minst två aktiviteter per år som uppmuntrar övernattning i kyrkstugorna i samband med församlingsverksamhet.	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Nederluleå Kyrkstugeägares Intresseförening	Under året

Gammelstad
KYRKSTAD • VÄRLDSARV

Förslag till beslut gällande antagande av ändring för del av stadsplan för Kv. Valrossen m.fl. (A318), del av Ärendenr 2023/267-3.1.1.3

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta ändring för stadsplan för Kv. Valrossen m.fl. (A318) avseende del av fastigheten

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsutskottet beslutade 2023-11-20 § 30 att ge kommundirektören i uppdrag att upprätta ett förslag till detaljplan för fastigheterna i syfte att pröva förutsättningarna för centrumverksamhet, handel och kontor. Planuppdraget föranleder två planärenden. Detta är det första av två.

Inom fastigheten pågår ett uppförande av två nya byggnadskroppar. Dessa erhöll bygglov under 2024. Fastighetsägaren planerar för vidare förändring inom fastigheten. Syftet med ändringen av gällande stadsplan är att möjliggöra en påbyggnad med 2 våningar på enbart en del av den norra byggnaden inom fastigheten Hajen 10. Ändringen reglerar att nuvarande planbestämmelse avseende höjd samt prickmark utgår och ersätts med nya höjdregreringar inom ett begränsat område. I övrigt kommer gällande stadsplan A318 att fortsatt gälla. Planändringen innebär en ungefärlig utökning av byggrätten med 2250 kvadratmeter bruttoarea inom ändringsområdet.

Detaljplanen bedöms vara förenlig med kommunens översiktsplan. Detaljplanen handläggs enligt reglerna för ett begränsat standardförfarande (Plan- och bygglagen, 2010:900).

Beskrivning av ärendet

Syftet med ändring av stadsplanen* är att möjliggöra för påbyggnation med två våningar. Detta inryms inte inom gällande detaljplan vilket skapar behovet av ändring. Ändringen syftar också till att möjliggöra en tätare och mer stadsmässig bebyggelsestruktur som ska bidra till att Norra utvecklingsområdet blir en mer tätbebyggd stadsdel med en ökad blandning av verksamheter och fler arbetsplatser.

**(Stadsplan är motsvarande dagens detaljplaner och gick under det begreppet innan dagens plan och bygglag fanns).*

Ändringen av gällande stadsplan innebär att nuvarande planbestämmelse om **maximalt två våningsantal (II) utgår** och ersätts med nya planbestämmelser avseende nockhöjd (**h1 samt h2**). Planbestämmelsen **h1** medger maximal nockhöjd om 16 meter över marknivå (+7,3 meter i RH2000) inom majoriteten av ändringsområdet. Inom en begränsad del (**h2**) medges en maximal nockhöjd om 18 meter över marknivå ((+7,3 meter i RH2000). Detta för att möjliggöra uppförandet av en lanternin och ljusinsläpp till byggnaden ovanifrån. Inom ändringsområdet regleras även den befintliga **prickmarken (mark som inte får bebyggas)** bort och **utgår**.

Ändringarna bedöms vara av en sådan karaktär att inte en ny detaljplan krävs, utan att en ändring av gällande stadsplan är tillämplig i detta fall.

Ändringen bedöms även vara av sådan karaktär att ett begränsat standardförfarande kan tillämpas. Ett begränsat standardförfarande kan användas exempelvis när planförslaget berör en åtgärd av mindre betydelse med en mycket liten och tydlig samrådsrets som berörs. Den förenklade processen innebär endast ett samråd och planen kan antas direkt efter samråd om alla i samrådsretsen godkänner planförslaget redan i samrådsskedet. Samrådsretsen kan begränsas till Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och kända sakägare och i direkt anslutning till det område som berörs av ändringen.

Under samrådsperioden inkom 8 skrivelser. Ett fåtal synpunkter/övriga kommentarer har inkommit. Dessa synpunkter har enbart inneburit att ändringar av förtydligande eller redaktionell karaktär har genomförts.

Kommunen bedömer att alla berörda sakägare godkänt förslaget till ändring och att kriterierna för att anta detaljplan direkt efter samråd är uppfyllt (begränsat standardförfarande).

Dialog

Dialog har genomförts enligt plan- och bygglagens regler för ett begränsat standardförfarande av detaljplan. Samråd har skett med berörda myndigheter och sakägare.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsutskottet beslut om planuppdrag, 2023-11-20 § 30, KLF Hid: 2023.8158
- Plankarta, KLF Hid: 2025.7004
- Planbeskrivning, KLF Hid: 2025.7005
- Granskningsutlåtande, KLF Hid: 2025.8137

Anneli Jonsson-Ölund
Projektledare

Beslutet skickas till
Kommunstyrelseförvaltningen, kontor detaljplan

§ 30

Planuppdrag

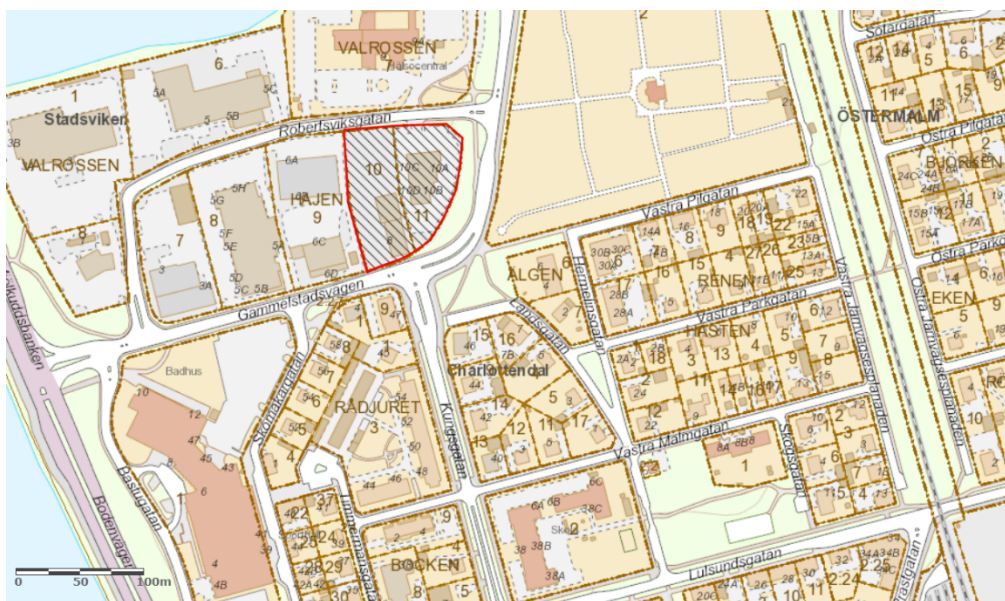
Ärendenr 2023/267-3.1.1.3

Samhällsbyggnadsutskottets beslut

Samhällsbyggnadsutskottet beslutar att ge kommundirektören i uppdrag att upprätta ett förslag till detaljplan för fastigheterna i syfte att pröva förutsättningarna för centrumverksamhet, handel och kontor.

Sammanfattning av ärendet

Ansökan om planuppdrag för fastigheterna har inkommit via kommunens Byggdialog. Presenterat förslag avser två bilhallar i en till två våningar samt ett kontorshus i upp till 11 våningar.

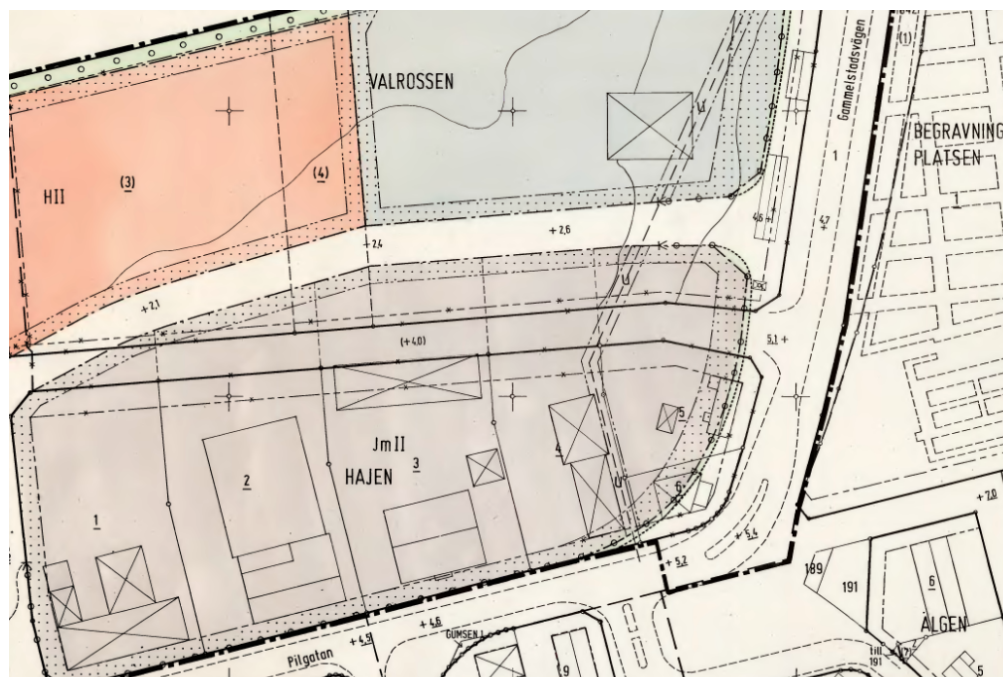
Streckad yta redovisar ungefärligt planområde.

Kvarteret Hajen ligger inom Stadsviken som utgör en del av Norra utvecklingsområdet. Norra utvecklingsområdet föreslås enligt Översiktsplan 2021 på sikt omvandlas till en tätbebyggd stadsdel med en blandning av bostäder och arbetsplatser.

Utvecklingsplan Centrum är en fördjupning av Översiktsplanen och under framtagande. Utvecklingsplan Centrum har varit på samråd och granskning. Enligt granskningsförslaget av utvecklingsplanen kommer Norra utvecklings-

området i framtiden att sammanbinda Skutvikens handels- och arbetsplatsområde med stadens centralare funktioner. Det föreslås en generell byggnadshöjd mellan 3-7 våningar, med undantag att på enstaka platser efter särskild prövning tillåta enstaka byggnader upp till 45 meter. I utvecklingsplanen går att utläsa att ett urbant uttryck eftersträvas och att ny bebyggelse behöver ha en tydlig kvartersstruktur. Det innebär en mer sammanhållen form/gräns mot gator.

Fastigheterna omfattas idag av detaljplan a318 där markanvändning utgörs av kvartersmark för småindustri. Mot Gammelstadsvägen regleras prickmark och utfartsförbud. Genom området säkras även ett område för underjordisk ledning. Aktuell förfrågan om planuppdrag inryms inte inom gällande detaljplan.

Utsnitt ur gällande detaljplan a318, Stadsplan för kv Valrossen.

Det är troligt att Norra utvecklingsområdet kommer att omfattas av en större omvandling på sikt. Utvecklingsplan centrum är ej fastställd och program för området är ej påbörjat. Därav saknas delvis en fastställd målbild för området. Ett planarbete föreslås ändå påbörjas för fastigheterna Hajen 10 och 11 med reservation för att en del frågor kan behöva hanteras i ett större sammanhang, exempelvis trafik.

Området ligger inom kommunalt verksamhetsområde för vatten, avlopp och dagvatten. Det finns en vatten- och avloppsledning som ej är i drift inom föreslaget planområde.

Följande frågor bör särskilt utredas vid fortsatt planarbete:

- Bebyggelsestruktur, gestaltning och exploatering
- Grönstruktur och spridningsstråk
- Trafik, bil, gång och cykel.
- Dagvattenhantering
- Ledningar i området
- Förorenad mark

Planuppdraget bedöms vara förenlig med Översiktsplan 2021.

Stadsbyggnadsförvaltningen har föreslagit samhällsbyggnadsutskottet besluta att ge kommundirektören i uppdrag att upprätta ett förslag till detaljplan för fastigheterna Hajen 10 och 11 i syfte att pröva förutsättningarna för centrum-verksamhet, handel och kontor.

Sammanträdet

Stadsbyggnadsförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer stadsbyggnadsförvaltningens förslag under proposition och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller förslaget.

Dialog

Frågan om ny detaljplan har hanterats genom Byggdialogen som är kommunens forum för dialog med fastighetsägare och exploatörer. Dialog har skett internt med tjänstepersoner från kommunstaben och stadsbyggnadsförvaltningen. Fortsatt dialog med olika intressenter kommer att ske under detaljplanprocessen, vilket regleras i plan- och bygglagen (PBL 5 kap 11, 12 §§).

Beslutsunderlag

- Stadsbyggnadsförvaltningens förslag till beslut gällande planuppdrag, KLF Hid: 2023.7977.
- Ansökan om ny detaljplan för del av kvarteret Hajen, KLF Hid: 2023.1437

Beslutet skickas till

Stadsbyggnadsförvaltningen, sektion plan
Kommunstaben, demokrati och samhälle

PLANBESTÄMMELSER,
Ändring av detaljplan

GRÄNSBETECKNINGAR

Planområdesgräns

Utgående egenskapsgräns

UTGÅENDE BESTÄMMELSER INOM ÄNDRINGSOMRÅDET

Mark som icke får bebyggas

II

Antal våningar

TILLKOMMANDE BESTÄMMELSER INOM ÄNDRINGSOMRÅDET

Höjd på byggnadsverk

h_1

Högsta nockhöjd på byggnad är 16 meter över marknivå (+7,3 meter i RH2000).

h_2

Högsta nockhöjd på byggnad är 18 meter över marknivå (+7,3 meter i RH2000).

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 5 år (60 månader) och börjar gälla från det datum detaljplanen vunnit lagakraft

FÖRSLAG TILL ÄNDRING AV STADSPLAN FÖR
Kv VALROSSEN
INOM LULEÅ KOMMUN
NORRBOTTENS LÄN

Grundkarta tillhörande planförslaget upprättad i mars 1973 av
Exploateringskontoret i Luleå kommun

Luleå i mars 1973
NAB KONSULT
planavdelningen

Esse Fahlman
arkitekt SAR

Claesgöran Olofsson
ingenjör

GRUNDKARTA
Beteckningar

Fastighetsgräns

Gällande kvartersgräns

Gällande kvarters- eller annan områdesgräns

Gällande bestämmelsegräns

Gräns för administrativt bildad tomt

Huvudbyggnad resp uthus

Transformatorbyggnad

Väg

Bro över vattendrag

Slänt

Vattenledning under markytan

Strandlinje

Fastställd höjd på gata eller väg

Nivåkurvor

Gränspunkt

Rutnätpunkt

Nummer på rättsligen bestående tomt

(5) Nummer på administrativt bildad tomt

1693 Stadsäga

VALROSSEN Kvartersnamn

SKUTVIKEN Vattendrag

STADSPLANEKARTA

A. Beteckningar

Stadsplanegräns

Gällande områdesgräns avsedd att bibehållas

Gällande bestämmelsegräns avsedd att bibehållas

Gällande områdesgräns avsedd att utgå

Gällande bestämmelsegräns avsedd att utgå

Kvarters- eller annan områdesgräns

Bestämmelsegräns

Gränslinjer ej avsedda att fastställas

Förbud mot utfart

Tvärstreck med pil markerar förbudets slut

O O Gång och cykelväg

B. Områdesbeteckningar

ALLMÄN PLATS

Gata eller torg

Park eller plantering

BYGGNADSKVARTER

A

Område för allmänt ändamål

H

Område för handelsändamål

Jm

Område för småindustriändamål

Ag

Område för garageändamål

Gt

Område för bensinförsäljning

C. Övriga beteckningar

Mark som icke får bebyggas

u

Mark tillgänglig för underjordiska allmänna ledningar

x

Mark tillgänglig för allmän gångtrafik

+00

Gällande gatuhöjd

(+00)

Gällande gatuhöjd avsedd att utgå

+00

Gatuhöjd

II

Antal våningar

Byggnadshöjd räknad från grundkartans nollplan

ANTAGANDEHANDLING

KLF-2023/267

ÄDP för del av stadsplan för Kv Valrossen mfl (A318),

Luleå kommun

Norrbottens län

Kommunstyrelseförvaltningen, 2025-06 -24

Beslutsdatum

Instans

Antagande

Laga kraft

Frída Lindberg
Planchef

Anneli Jonsson Ohlund
Planarkitekt

Ruben Norén Selberg
Planarkitekt

A318_X

194

Planbeskrivning Ändring för del av stadsplan för Kv Valrossen mfl (A318), Del av Hajen 10, Robertsvik

Luleå kommun Norrbottens län

Innehållsförteckning

Detaljplanens syfte	3
Syfte	3
Varför ändring av detaljplan valts	3
Genomförandetid	3
Kvartersmark	3
Genomförandefrågor	4
Tekniska frågor	4
Ekonomiska frågor	4
Planeringsunderlag	4
Kommunala	4
Annat	6
Planeringsförutsättningar	7
Planuppdrag	7
Riksintressen	7
Kulturmiljö	7
Fysisk miljö	7
Trafik	9
Konsekvenser	10
Natur	10
Trafik	10
Miljö	11
Hälsa och säkerhet	11
Riksintressen	11
Motiv till detaljplanens regleringar	13
Motiv till regleringar	13
Medverkande i projektet	14

Detaljplanens syfte

Syfte

Detaljplanen syftar till att pröva förutsättningarna för utökad byggrätt genom att ändra den reglerade höjden inom delar av gällande detaljplan (A318). Inom ändringsområdet regleras även den befintliga **prickmarken (mark som inte får bebyggas)** bort och **utgår**.

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra en påbyggnad med 2 våningar på en av de befintliga byggnaderna inom fastigheten Hajen 10. En utökad nockhöjd inom ändringsområdet syftar till att möjliggöra en tätare och mer stadsmässig bebyggelsestruktur som ska bidra till att Norra utvecklingsområdet blir en mer tätbyggd stadsdel med en ökad blandning av verksamheter och fler arbetsplatser.

Varför ändring av detaljplan valts

Påbyggnation med två våningar inryms inte inom gällande detaljplan vilket skapar behovet av ändring. Syftet med gällande detaljplan bedöms inte förändras och ändringarna bedöms vara av en sådan karaktär att inte en ny detaljplan krävs.

Genomförandetid

Genomförandetiden är 5 år från det datum detaljplanen vinner laga kraft och gäller endast de tillkomna planbestämmelserna. Efter genomförandetidens slut fortsätter planen att gälla, men den kan då ändras eller upphävas utan att rättigheter som uppkommit genom planen behöver beaktas.

Kvartersmark

Planförslaget innebär att det möjliggörs för en påbyggnad om 2 våningar inom ändringsområdet. Detta möjliggörs genom att nuvarande planbestämmelse om **maximalt två våningsantal (II) utgår** och ersätts med nya planbestämmelser avseende nockhöjd (**h1 samt h2**).

Planbestämmelsen **h1** medger maximal nockhöjd om 16 meter över marknivå (+7,3 meter i RH2000) inom majoriteten av ändringsområdet. Inom en begränsad del (**h2**) medges en maximal nockhöjd om 18 meter över marknivå ((+7,3 meter i RH2000). Detta för att möjliggöra uppförandet av en lanternin och ljusinsläpp till byggnaden ovanifrån.

Inom ändringsområdet regleras även den befintliga **prickmarken (mark som inte får bebyggas)** bort och **utgår**. I och med att **denna bestämmelse utgår** och ersätts med nya bestämmelser som medger byggrätt **avses även 39 § i byggnadsstadgan från 1973 utgå** (se planeringsunderlag, detaljplan).

Planändringen innebär en ungefärlig utökning av byggrätten med 2250 kvadratmeter bruttoarea.

I övrigt kommer regleringar enligt gällande detaljplan A318 att fortsatt gälla.

Genomförandefrågor

Tekniska frågor

Teknisk försörjning

Fastigheten Hajen 10 är idag ansluten till kommunalt vatten- och avlopp, kommunalt dagvattennät, el, fjärrvärme, tele- och IT försörjning.

Ekonomiska frågor

Ändringen av detaljplanen medför inte några kommunala åtagande eller kostnader kopplat till genomförandet av detaljplanen.

Ett planavtal ska upprättats mellan fastighetsägaren och kommunen. Planavgift ska därför inte tas ut i samband med bygglov.

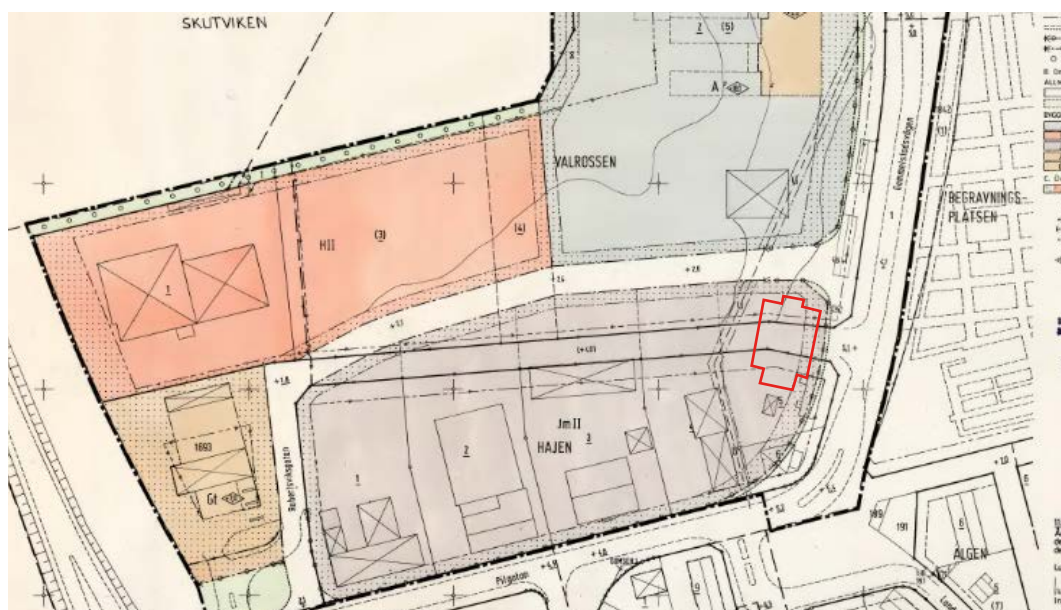
Fastighetsägaren erläggs avgifter för bygglov samt eventuella avgifter för el- och fjärrvärmeanslutningar, VA-anläggningsavgift med mera enligt gällande taxor.

Planeringsunderlag

Kommunala

Detaljplan

Föreslaget planområde omfattas av gällande stadsplan A318 från år 1973. I stadsplanen är marken avsatt för småindustri av sådan beskaffenhet att närboende ej vållas olägenheter med hänsyn till sundhet, brandsäkerhet och trevnad. Mot Gammelstadsvägen regleras prickmark (mark får inte bebyggas), och utfartsförbud. Genom området säkras även ett område för underjordisk ledning. Maximalt två våningar får uppföras (i detta fall ingen byggnad till större höjd än 7,6 meter).

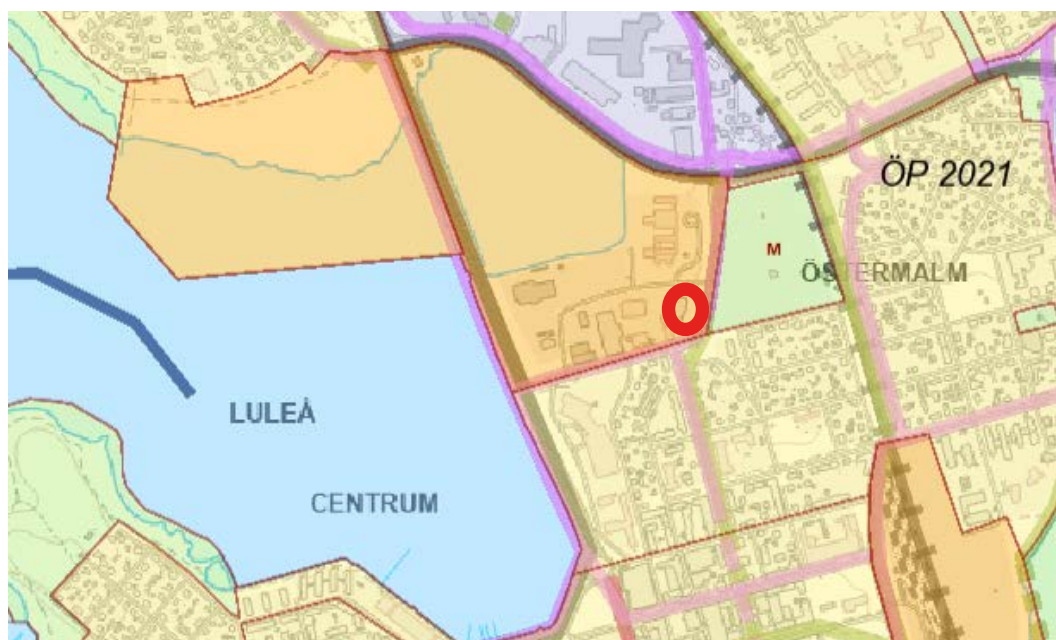

Utsnitt ur gällande detaljplan a318, Stadsplan för kv Valrossen. Planförslagets område som avses **ändras** är markerat med rött.

År 1973 antogs detaljplanen för området men planen saknar bestämmelse om byggnaders placering i förhållande till fastighetsgräns, därför gäller 39 § Byggnadsstadgan som bestämmelse i detaljplanen. Detta medför att minsta avstånd till fastighetsgräns ska vara 4,5 meter eller att byggnad kan placeras i gräns om byggnaden sammanbyggs eller förväntas att sammanbyggas.

Översiktsplan

I översiktsplanen 2021 ingår planområdet i stadsbygden och användningen tät struktur. Bebyggelsen i stadsbygden ska utvecklas genom förtätning men även genom att ett mindre antal nya områden tas i anspråk. Stadsbygden ska inte ta en större markyta i anspråk, vilket innebär en intensivare användning av ytorna. Förtätning innebär att vi planerar nya bostäder och arbetsplatsområden i redan befintliga strukturer vilket skapar närhet, förutsättningar för ett minskat behov av bil och ett ökat stadsliv. I tät struktur ingår bostäder, kontor, handel, annan verksamhet, gator, parker och fritidsanläggningar.

Utdrag ur Översiktsplan 2021. Planområdet är ungefärligt markerat med rött.

Fastigheten Hajen 10 ligger inom Stadsviken som utgör en del av Norra utvecklingsområdet. Norra utvecklingsområdet föreslås enligt Översiktsplan 2021 på sikt omvandlas till en tätbebyggd stadsdel med en blandning av bostäder och arbetsplatser. Här kan högre bebyggelse än 4-5 våningar tillåtas beroende på arkitektonisk gestaltning, bidrag till stadsbilden och sammanhang.

Inom Norra utvecklingsområdet ska en större park anläggas som bland annat ska fungera för omhändertagande av dagvatten. Skutviken är en del av den större vattenförekomsten Inre Lulefjärden och planering och byggande ska ske så att statusen på denna inte försämras.

Detaljplanen bedöms vara förenlig med översiktsplanens intentioner.

Parkeringsnorm

Parkeringsnorm för cykel och bil, antagen av Kommunfullmäktige 2016-04-04.

Fastighetsförteckning

Fastighetsförteckning till ändring av detaljplan A318, del av Hajen 10, upprättad 2024-05-14.

Undersökning av risk för betydande miljöpåverkan

Undersökning om risk för betydande miljöpåverkan, Ändring för del av stadsplan för Kv. Valrossen m.fl. (A318), Del av Hajen 10, Robertsvik, 2025-05-22

Särskilt beslut om betydande miljöpåverkan

Undersökning om risk för betydande miljöpåverkan, Ändring för del av stadsplan för Kv. Valrossen m.fl. (A318), Del av Hajen 10, Robertsvik, 2025-05-22

Annat

Planförfarande

Ändringen av detaljplanen handläggs enligt reglerna för begränsat standardförfarande i enlighet med plan- och bygglagen (2010:900). Ändringen av detaljplanen bedöms kunna genomföras enligt reglerna för begränsat standardförfarande. Ett begränsat standardförfarande kan användas exempelvis när planförslaget berör en åtgärd av mindre betydelse med en mycket liten och tydlig samrådsrets som berörs. Den förenklade processen innebär endast ett samråd. Samrådsretsen kan begränsas till Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och kända sakägare och i direkt anslutning till det område som berörs av ändringen.

Allmänna råd och föreskrifter

Planhandlingarna i planförslaget har upprättats utefter Boverkets föreskrifter om detaljplan (BFS 2020:5) samt Boverkets allmänna råd om redovisning av reglering i detaljplan (BFS 2020:6), samt föreskrifter och allmänna råd om planbeskrivning (BFS 2020:8)

Planeringsförutsättningar

Planuppdrag

Samhällsbyggnadsutskottet beslutade den 20:e november 2023 § 30 att ge kommundirektören i uppdrag att upprätta ett förslag till detaljplan för fastigheterna Hajen 10 och 11 i syfte att pröva förutsättningarna för centrumverksamhet, handel och kontor.

Planuppdraget föranleder två planärenden. Detta är ett av dessa två.

Riksintressen

Trafikkommunikation

Planområdet berörs av riksintresse för kommunikationer, flyghindersinfluensområde för Luleå flygplats enligt 3 kap 8 § miljöbalken.

Totalförsvaret

Planområdet berörs av riksintresse för totalförsvaret, stoppområde för höga objekt (45 meter), område med särskilt behov av hindersfrihet, väderradar och MSA-område för luftrum, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. För att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen som omfattas av sekretess är hela landets yta samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Rörligt friluftsliv

Planområdet berörs av riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 1, 2 §§ miljöbalken. Riksintresset omfattar Norrbottens skärgård och berör natur- och kulturvärden som i sin helhet är av riksintresse och av betydelse för turism och friluftsliv.

Kulturmiljö

Kyrkligt kulturarv

Öster om planområdet, på andra sidan Gammelstadsvägen, finns Innerstadens kyrkogård. Kyrkogården består av fastigheten Begravningsplatsen 2. Begravningsplatsen är anlagd innan 1940 och är därmed skyddad i kulturmiljölagen. Kyrkliga kulturminnen regleras i Kulturmiljölagens 4§. Innerstadens begravningsplats utgör ett kyrkligt kulturminne.

Fysisk miljö

Bebyggelse & infrastruktur

Direkt öster och söder om planområdet finns Gammelstadsvägen. Mellan planområdet och Gammelstadsvägen i öster finns en grönremsa med parkmark som ägs av Luleå kommun. Direkt norr om planområdet finns Robertsviksgatan, som idag fungerar som lokalgata och tillfartsväg för alla fastigheter i Stadsviken.

Kvarteret Hajen är planlagt för småindustriändamål och inhyser verksamheter och kontor. Kvarteret karaktäriseras främst av enklare arkitektur med lägre ställd bebyggelse, cirka 1-3 våningar, där markparkeringar för bilar utgör stort markanspråk.

Två byggnader är under uppbyggnad inom fastigheten. Byggnaderna ska inrymma bilhall, verkstad samt kontor. Fastighetsägaren har 2024 erhållit bygglov för att uppföra två byggnader.

Bild som visar hur nybyggnation avses att utformas enligt bygglovet. Dessa är under uppförande.

Snedbild som visar hur området såg ut innan nybyggnation påbörjades. Man ser hur närområdet förhåller sig.

Norr om kvarteret Hajen finns Regionhuset. Nuvarande användning är kontor och vårdcentral.

Sydöst om planområdet finns området Charlottendal som domineras av bostadsbebyggelse. Charlottendal karaktäriseras främst av äldre trävillabebyggelse i rutnätskvarter, med inslag av senare tillkomna flerbostadshus i mindre volymer med varierande fasadutformning.

Sydväst om planområdet, på andra sidan Gammelstadsvägen knyter Luleå centrums rutnätsstruktur an. Bebyggelsen är tät centrumbebyggelse med varierade användningar. Bebyggelsen närmst planområdet är 2–5 våningar höga och har ett varierat arkitektoniskt uttryck och stor variation i volym. Kungsgatan och Gammelstadsvägen utgör tydliga barriärer mellan planområdet och resterande del av Luleå centrum.

Öster om planområdet ligger Innerstadens kyrkogård.

Trafik

Parkering

Det har beviljats ett bygglov för uppförande av verksamheter av småindustrikaraktär (bilhall och verkstad) 2024 vilket nu genomförs. I det beviljade bygglovet är redovisad parkeringslösning hanterad delvist som markparkering på ett upphöjt bjälklag och delvist uppfört inne i ett undergrävt parkeringsgarage. I bygglovet finns cirka 130 parkeringsplatser redovisade.

Kommunfullmäktige antog Parkeringsnorm för cykel och bil 2016-04-04. Där lyfts att parkering för bilar och cyklar ska lösas inom den egna fastigheten eller inom samfällad mark. Utgångspunkten för att bestämma parkeringsbehovet vid olika verksamheter är att parkering för besökare ska prioriteras före parkering för anställda.

De beslutade normvärdena för parkering inom zon 1 och aktuella markanvändningar som planförslaget möjliggör är följande:

Markanvändning	Bil - Antal p-platser per 1000 BTA	Cykel - Antal p-platser per 1000 BTA
Kontor	15	12
Industri (verksamheter)	6	6

Parkeringsstalen för cykel är minimivärden och för bil flexibla utgångsvärden. Särskilda skäl ska finnas för att höja parkeringstalet för bil.

Konsekvenser

Natur

Landskapsbild

Den effekt som detaljplanens genomförande innebär leder till en mindre påverkan på stadsbilden, delar av en befintlig byggnad höjs med två våningar. Att bygga på med två våningar inom del av fastigheten innebär att man kan tillskapa en mer varierad byggnadshöjd i närområdet och bidra till att uppfylla översiktsplanens intentioner om en tätare stadsmiljö i detta område.

Kommunstyrelseförvaltningen gör bedömningen att förändringen i stadsbild inte riskerar leda till betydande påverkan på närområdet.

Vy från Gammelstadsvägen som visar hur en påbyggnation inom ramen för detaljplaneändringen skulle kunna se ut.

Trafik

Motortrafik

Genomförandet av detaljplanen bedöms innebära en viss ökning av trafik på Robertsviksgatan samt Gammelstadsvägen då ändringen innebär ett behov om cirka 30 parkeringsplatser. Trafikökningen är dock så liten i andel att detaljplanen inte bedöms innebära någon betydande ökning av omgivningsbuller med hänsyn till vägar.

Parkering

Luleå kommuns parkeringsnorm har inte något parkeringstal angivet för småindustriändamål. Planförslaget har därför prövats utifrån den parkeringsnorm som är angiven för kontor då den användningen bedöms som den med störst behov enligt parkeringsnormen av de ändamål som skulle kunna uppföras inom nuvarande markanvändning.

Planförslaget möjliggör en utökning om 2250 kvm BTA (bruttoarea) inom ändringsområdet. Ändringen innebär ett behov om 31 parkeringsplatser. Inom fast-

igheten Hajen 10 är 107 parkeringsplatser under uppförande. Av dessa bedöms 30 parkeringsplatser ej behövas för de byggnader som uppförs just nu.

Det parkeringsbehov som bedöms krävas för ändringen kan lösas inom befintlig fastighet .

Miljö

Undersökning av risk för betydande miljöpåverkan (ställningstagande 4 kap. 33 b § plan- och bygglagen (2010:900))

Kommunen ska enligt 6 kap 5 § miljöbalken undersöka om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Enligt 6 kap 6 § miljöbalken ska undersökningen identifiera omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

Kommunen har tagit ställning till att planen inte innebär risk för betydande miljöpåverkan.

Detaljplanen medger inte verksamheter eller åtgärder som kräver skydd eller tillstånd enligt miljöbalken. Den föreslagna ändringen i förslag till detaljplan bedöms inte heller medverka till att någon miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken överskrids. Kommunen konstaterar att ingen av de förutsättningar som alltid medför att en konsekvensbeskrivning ska upprättas föreligger i denna plan.

Kommunens samlade bedömning är att detaljplanens genomförande inte riskerar att påverka aspekter som är av sådan karaktär att risk för betydande miljöpåverkan föreligger.

En strategisk miljöbedömning har därför inte upprättats.

Hälsa och säkerhet

Skugga

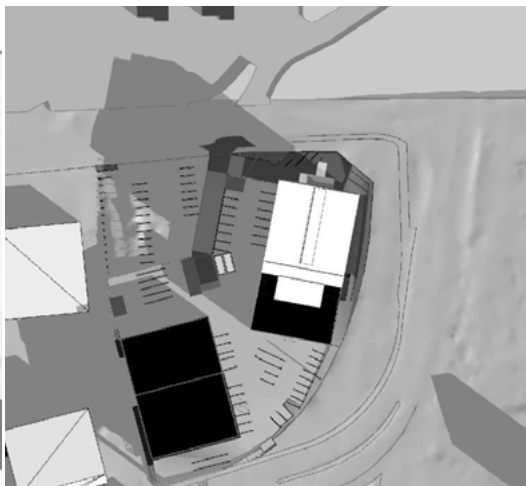
Eftersom att planändringens genomförande möjliggör för två tillkommande våningar så kommer byggnadens skuggbildning att förändras. Med grund i detta har en skugganalys genomförts (se nästa sida).

Skillnaden i skuggbildning mellan befintlig bebyggelse och påbyggnation med två våningar är liten och merparten av skillnaden är inom fastigheten, samt inom allmän plats på Robertsviksvägen och Gammelstadsvägen. Intilliggande kyrkogård får en liten utökad skuggbildning.

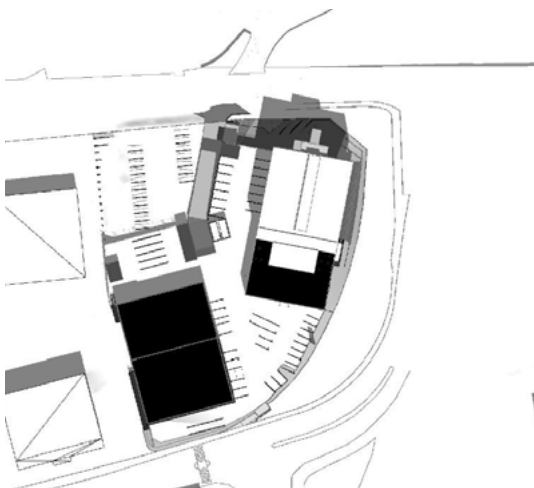
Kommunstyrelseförvaltningen gör bedömningen att planens genomförande inte riskerar leda till betydande påverkan på närområdet.

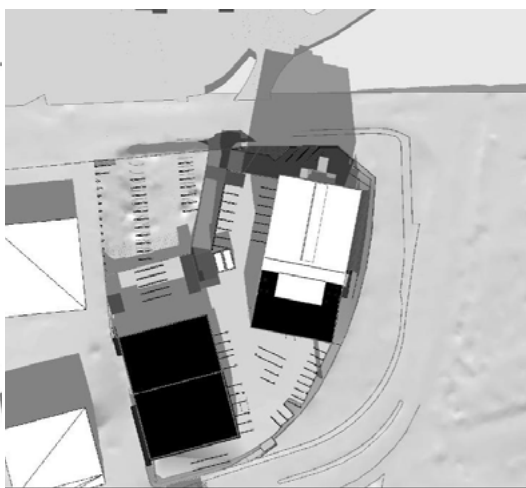
Skuggbildning 09.00 sommarsolståndet

Skuggbildning 09.00 Höstdagjämning

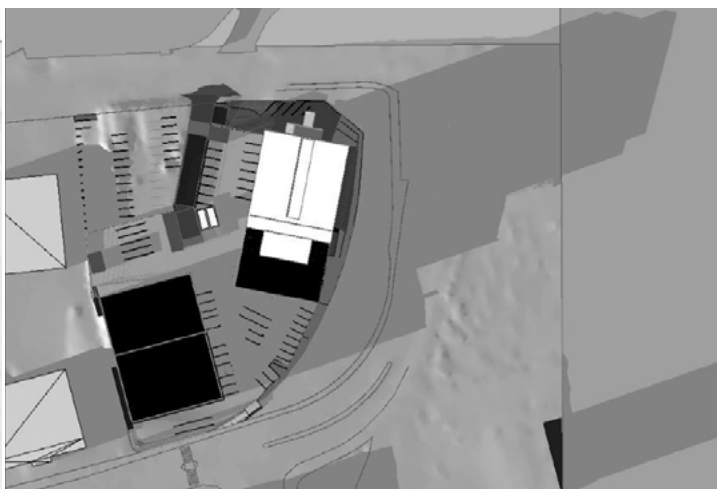
Skuggbildning 12.00 sommarsolståndet

Skuggbildning 12.00 Höstdagjämning

Skuggbildning 17.00 sommarsolståndet

Skuggbildning 17.00 Höstdagjämning

Riksintressen

Detaljplanens genomförande bedöms inte påverka riksintresset negativt då planförslaget inte medger bebyggelse över 45 meter.

Detaljplanens genomförande bedöms inte påverka berört riksintresse negativt. Bestämmelserna om riksintressen i 4 kap miljöbalken utgör dock inget hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet. Genomförandet av detaljplanen bedöms inte påverka riksintressets syfte negativt eftersom planområdet ligger inom befintlig bebyggelsestruktur.

Kommunen gör bedömningen att ändringen av detaljplanen inte innebär någon negativ påverkan på berörda riksintressen.

Annat

Kulturmiljö

Ändringen av detaljplanen bedöms inte negativt påverka kulturmiljövärdet för Innerstadens begravningsplats då en begravningsplats utgör en solitär som ska tåla förändringar i omgivningen.

Motiv till detaljplanens regleringar

Motiv till regleringar

Utgående planbestämmelser inom ändringsområdet

Mark som inte får bebyggas	Denna planbestämmelse utgår med syfte att möjliggöra påbyggnad av kontorslokaler inom ändringsområdet. I och med att denna bestämmelse utgår och ersätts med nya bestämmelser som medger byggrätt avses även 39 § i byggnadsstadgan från 1973 utgå.
II - Antal våningar	Denna planbestämmelse utgår med syfte att ersättas med ny reglering avseende högsta höjd inom ändringsområdet.

Tillkommande planbestämmelser inom ändringsområdet

h1 - Högsta nockhöjd på byggnad är 16 meter över marknivå (+7,3 meter i RH2000).	Planbestämmelsen syftar till att möjliggöra en påbyggnad om 2 våningar. En utökad nockhöjd syftar till att möjliggöra en tätare och mer stadsmässig bebyggelsestruktur som ska bidra till att Norra utvecklingsområdet blir en mer tätbebyggd stadsdel med en ökad blandning av verksamheter och fler arbetsplatser. Planförslaget syftar till att reglerar olika nockhöjder på huskropparna inom fastigheten Hajen 10 för att anpassa den nya bebyggelsen till omgivningen och stadsbilden. Högsta nockhöjd ska beräknas utifrån marknivå mot söder vilket är +7,3 meter i RH2000.
h2 - Högsta nockhöjd på byggnad är 18 meter över marknivå (+7,3 meter i RH2000).	Planbestämmelsen syftar till att möjliggöra en påbyggnad om 2 våningar samt lanternin. En utökad nockhöjd syftar till att möjliggöra en tätare och mer stadsmässig bebyggelsestruktur som ska bidra till att Norra utvecklingsområdet blir en mer tätbebyggd stadsdel med en ökad blandning av verksamheter och fler arbetsplatser. Lanterninens syfte är att möjliggör ljusinsläpp för god arbetsmiljö till kontorslokaler. Planförslaget syftar till att reglerar olika nockhöjder på huskropparna inom fastigheten Hajen 10 för att anpassa den nya bebyggelsen till omgivningen och stadsbilden. Högsta nockhöjd ska beräknas utifrån marknivå mot söder vilket är +7,3 meter i RH2000.

Medverkande i projektet

Detaljplanen har tagits fram av Stadsbyggnadsförvaltningen i samarbete med andra kommunala förvaltningar.

Skuggstudien och perspektivvyer har tagits fram av XYZDP AB.

Kommunstyrelseförvaltningen

Sektor Samhällsbyggnad & demokrati, 2025-06-24

Frida Lindberg

Planchef

Anneli Jonsson-Ölund

Planarkitekt

Ruben Norén Selberg

Planarkitekt

LULEÅ KOMMUN

Ändring för del av stadsplan för Kv Valrossen mfl (A318),

Del av Hajen 10, Robertsvik

Luleå kommun

Norrbottens län

Granskningsutlåtande

Bakgrund

Samhällsbyggnadsutskottet beslutade den 20:e november 2023 § 30 att ge kommundirektören i uppdrag att upprätta ett förslag till detaljplan för fastigheterna Hajen 10 och 11 i syfte att pröva förutsättningarna för centrumverksamhet, handel och kontor.

Planuppdraget föranleder två planärenden. Detta är ett av dessa två.

Detaljplanen har inte föregåtts av något detaljplaneprogram.

Hur samrådet bedrivits

Ändringen av detaljplanen handläggs enligt reglerna för begränsat standardförfarande i enlighet med plan- och bygglagen (2010:900). Ett begränsat standardförfarande kan användas exempelvis när planförslaget berör en åtgärd av mindre betydelse med en mycket liten och tydlig samrådsrets som berörs. Den förenklade processen innebär endast ett samråd och det är möjligt för samrådsretsen att godkänna förslaget till detaljplan redan under samrådet. Samrådsretsen kan begränsas till Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och kända sakägare och i direkt anslutning till det område som berörs av ändringen.

Planhandlingarna och information om samrådet har i detta fall enbart sänts till länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och berörda sakägare (se sändlista). Samrådstiden för förslaget var under perioden 5 juni – 19 juni 2025. Två sakägare har önskat förlängning vilket godkändes. Deras samrådstid förlängdes med två arbetsdagar tom 2025-06-24.

Samråd har under arbetet med planförslaget även skett kontinuerligt med berörda kommunala förvaltningar och bolag.

Under samrådstiden inkom 8 skrivelser.

Skrivelser utan synpunkter/övriga kommentarer har inkommit från:

- Länsstyrelsen Norrbotten, 2025-06-19
- Kallvikens fastigheter AB, 2025-06-11
- Mark- och exploatering, Luleå kommun, 2025-06-16
- H10 Fastigheter i Luleå AB, 2025-06-18
- Luleå Domkyrkoförsamling, 2025-06-23
- Region Norrbotten, 2025-06-23

Skrivelser med synpunkter/övriga kommentarer har inkommit från:

- Lantmäteriet, 2025-06-02
- Miljö- och byggnadsnämnden, 2025-06-18

Synpunkterna sammanfattas och kommenteras nedan.

Inkomna skrivelser

Inkomna skrivelser redovisas här i sammanfattad och förkortad form. Skrivelserna i sin helhet finns att tillgå på kommunstyrelseförvaltningen. Länsstyrelsens synpunkter redovisas i sin helhet.

Kommunstyrelseförvaltningens kommentarer skrivs med kursiv stil för att tydligt skilja dem från inkomna synpunkter.

Myndigheter

Länsstyrelsen Norrbotten

Länsstyrelsens synpunkter läggs in i sin helhet/yttrandet bifogas och kan kortfattat skrivas in i redogörelsen och kommenteras.

Val av planförfarande

Kommunen avser att begränsa standardförfarandet enligt 5 kap 18 § PBL. Under förutsättning att alla som kommunen samrått med godkänt planförslaget ställs inte planen sedan ut för granskning, utan går i stället direkt till antagadeskedet.

Länsstyrelsen vill därför förtydliga att Länsstyrelsen härmed godkänner planförslaget i nuvarande skick.

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10§

Länsstyrelsen har inget att tillägga i fråga om hur planförslaget tillgodoser statliga eller andra allmänna intressen och bedömer, med hänsyn till prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden, att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas.

Råd enligt 2 kap. PBL

Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att planändringens konsekvenser är av mindre betydelse för Innerstadens kyrkogård samt omgivande stadsmiljö.

Undersökning om betydande miljöpåverkan

Kommunen bedömer att ett genomförande av detaljplanen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning.

Kommentarer:

Kommunstyrelseförvaltningen har noterat Länsstyrelsens ställningstaganden och att de godkänner planförslaget.

Lantmäteriet

Beskrivning av fastighetsrättsliga konsekvenser saknas.

Det är viktigt att alla som berörs av en detaljplan kan förstå planens konsekvenser för den egna fastigheten. "Av planbeskrivningen ska de konsekvenser som ett genomförande av detaljplanen medför för bland annat sakägare, andra berörda och miljön framgå. Med detta menas att det för i princip varje enskild fastighet bör redovisas vad detaljplanen innebär med avseende på bland annat huvudmannaskap, allmänhetens tillträde, kommande fastighetsbildning, utförande och deltagande i gemensamhetsanläggningar. (Utdrag ur proposition 2009/10:170 s. 435)".

I det aktuella planförslaget finns ingen beskrivning i texten om vilken fastighetsbildningsåtgärd som behövs för att planen ska kunna genomföras. Det saknas också beskrivning om konsekvenser. Beskrivningen bör innehålla ett utkast till redogörelse av juridiska och ekonomiska konsekvenser, även på fastighetsnivå. Ett sätt att åskådliggöra detta på är att upprätta en fastighetskonsekvensbeskrivning.

Plankartan kan förtydligas.

I plankartan finns det notering om "Del av Stadsplan som ersatts av andra detaljplaner". Hur områdena som ligger utanför planförslaget hanteras har ingen betydelse i denna planprocess och bör inte tas med i plankartan.

Kommentarer:

Kommunstyrelseförvaltningen har i denna detaljplan gjort bedömningen att det inte finns några fastighetsrättsliga konsekvenser som infaller och har av den anledningen inte skrivit något om detta. Kommunstyrelseförvaltningen har lagt till informationen på plankartan för att vara tydliga i vad som gäller. Kommunstyrelseförvaltningen tolkar inkommet yttrande som att Lantmäteriet har synpunkter men att de godkänner planförslaget.

Kommunala förvaltningar och bolag

Miljö- och byggnadsnämnden

Jag, berörd sakägare godkänner planförslaget under samrådet.

Avdelning miljö och bygg vill informera om att det finns en historisk förorening inom området som omfattas av planändringen. Tidigare saneringsarbeten har genomförts inom området, och vi bedömer att planändringen inte kommer att medföra någon risk för människors hälsa eller miljö. Avdelningen miljö och bygg vill dock för tydlighetens skull upplysa om att det finns kvarvarande föroreningar inom delar av fastigheten Hajen 10 och angränsande fastigheter som inte ingår i den nuvarande planändringen. Dessa föroreningar behöver utredas och tas om hand i eventuella framtida processer.

Kommentarer:

Kommunstyrelseförvaltningen har noterat Miljö- och byggnadsnämndens ställningstaganden och att de godkänner planförslaget. Kommunstyrelseförvaltningen har också noterat den övriga informationen och ser denna som inspel till eventuellt framtida processer. Eftersom de kvarvarande föroreningarna inte finns inom området som ändringen berörs innebär informationen ingen revidering av planförslaget.

Övriga

Kallviken fastigheter AB

Jag, berörd sakägare godkänner planförslaget under samrådet.

Kommentarer:

Kommunstyrelseförvaltningen har noterat sakägarens ställningstaganden och att de godkänner planförslaget.

Mark- och exploatering, Luleå kommun

Jag, berörd sakägare godkänner planförslaget under samrådet.

Kommentarer:

Kommunstyrelseförvaltningen har noterat sakägarens ställningstaganden och att de godkänner planförslaget.

H10 fastigheter i Luleå AB

Jag, berörd sakägare godkänner planförslaget under samrådet.

Kommentarer:

Kommunstyrelseförvaltningen har noterat sakägarens ställningstaganden och att de godkänner planförslaget.

Luleå Domkyrkeförsamling

Jag, berörd sakägare godkänner planförslaget under samrådet.

Kommentarer:

Kommunstyrelseförvaltningen har noterat sakägarens ställningstaganden och att de godkänner planförslaget.

Region Norrbotten

Jag, berörd sakägare godkänner planförslaget under samrådet.

Kommentarer:

Kommunstyrelseförvaltningen har noterat sakägarens ställningstaganden och att de godkänner planförslaget.

Ställningstagande och förändringar

Ett fåtal synpunkter/övriga kommentarer har inkommit. Kommunstyrelseförvaltningen gör bedömningen att alla i den berörda samrådsgruppen har godkänt planförslaget.

Med anledning av inkomna synpunkter görs följande förändring /-ar i planhandlingarna:

- Enbart ändringar av förtydligande eller redaktionell karaktär har genomförts.

Kommunstyrelseförvaltningen

Sektor Samhällsbyggnad & demokrati, 2025-06-24

Maria Andersson Nordgren

Tf. Planchef

Anneli Jonsson-Ölund

Planarkitekt

Förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Kalvholmen

Ärendenr 2025/1100-3.3.4.4

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Kalvholmen med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Kalvholmen*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 6 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11, § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Kalvholmen ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02, § 310, om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare och arrendatorer.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i avgränsning och föreskrifter, vilket framgår i förslaget ärenderedogörelse, men inget som påverkar den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för reservatet.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02 § 310 Inriktning för bildandet av naturreservatet Kalvholmen, KLF Hid: 2024.11706
- Beskrivning av naturreservatet Kalvholmen i Luleå kommun

Örjan Spansk
Kommunekolog

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret
Infrastruktur- och serviceförvaltningen
Kultur- och fritidsförvaltningen
Lumire
Luleå Energi
Länsstyrelsen
Skogsstyrelsen
Gällivare skogssameby
Naturskyddsföreningen i Luleå
Norrbottnens ornitologiska förening
Friluftsförbundet i Luleå
Luleå jaktvårdsklubb
Luleå ridklubb
Hertsö stalldrängar
Luleå ryttaförening

2025-06-12

Beskrivning av naturreservatet Kalvholmen i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Kalvholmen
Kommun:	Luleå kommun Norrbottens
Län:	län
Area:	219 ha (varav land 153 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Syftet är även att de delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot naturligt tillstånd. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett tätortsnära naturområde. Häst- och ridverksamhetens förutsättningar ska särskilt beaktas. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.

2025-06-12

- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Lövskog och lövträd gynnas generellt om det inte står i konflikt med bevarandet av annan värdefull skogstyp.
- Kulturmiljöer (t ex tomtplatser, husgrunder och stenmurar) sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda ridvägar, stigar, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Naturreservatet etiketteras som "hästreservat" på så sätt att det framgår av skyltning och annan information att häst- och ridverksamheten är prioriterad i området och att besök ska ske med hänsyn till detta.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen eftersträvas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.

2025-06-12

- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom ridning, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade aktiviteter, tävlingsverksamhet, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte – särskilt inte sådant som kan komma i konflikt med ridintresset.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga naturvärdena knutna till en omväxlande skogsmiljö med bland annat ett stort inslag av lövträd. Här finns varierade barrblandskogar på frisk mark, men även fuktigare och frodigare lövdominerade områden, bland annat i form av landhöjningsskogar i de strandnära delarna och igenväxande gamla odlingar samt våtmarker, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa värden med framför allt stor betydelse för tätortsnära häst- och ridverksamhet. Stall, ridanläggning och ridvägar ger förutsättningar för verksamhetens utövande och utveckling.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.

2025-06-12

6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde. Avseende terrängskoter gäller förbudet inom område markerat i kartan i bilaga 3.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Ovanstående föreskrifter, A 1-9, gäller inte inom område markerat i kartan i bilaga 4 till detta beslut.
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar, befintliga byggnader och andra anläggningar.
4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår, ridvägar och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
5. Stängsel för hästar i hagar och betesmarker får uppföras utan tillstånd.
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för uppförande av anläggningar eller utförande av åtgärder som syftar till att förbättra vattenkvaliteten i Hertsöfjärden. Åtgärder som påverkar naturvärden och/eller rekreativvärden ska anmälas för samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § miljöbalken, i det fall de inte provas enligt annat lagrum i miljöbalken.
7. Ledningsgator får röjas och trädsäkras i enlighet med tillämpliga föreskrifter för respektive ledning.
8. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
9. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för undersökningar, sanering, efterkontroll och skötsel av nedlagd deponi.
10. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.

2025-06-12

11. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av ridvägar, stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv och kulturmiljövården gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, röjning av buskar och träd på mark med öppen ört- och gräsdominerad vegetation, underhåll av brynvegetation, slåtter, röjning och gallring längs vissa stigar för att skapa glesa och luckiga bestånd, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvårdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräddjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.

2025-06-12

4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde. Avseende terrängskoter gäller förbudet inom område markerat i kartan i bilaga 3.
9. Framföra vattensskoter.
10. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.
11. Cykla.
12. Ej utan naturreservatsförvaltarens tillstånd anordna organiserade tävlingar eller arrangemang.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon och cykel får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).
6. Tävlingar och arrangemang knutna till häst- och ridverksamhet är tillåtna i området.

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning

Huvuddelen av reservatets landområde omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun. Förbudsområdet överensstämmer avseende terrängskoter med det område som reservatsföreskrifterna anger och som är markerat i kartan i bilaga 3.

Detaljplaner

Huvuddelen av området omfattas av detaljplan där angiven användning är "Friluftsområde med ridverksamhet" med en beteckning som anger "Mark där naturområdet ska bevaras och hållas tillgängligt för allmänheten".

Området angränsar direkt mot en detaljplan för ett nytt industriområde, Hert-söfältet. Delen som angränsar mot reservatet har angiven markanvändning "Natur", vilket ger en skyddszon på ca 300 meter mot industritomterna. Planen är under pågående revidering med syfte att expandera industrimarken. Naturreservatets avgränsning och markanspråken i den pågående planprocessen har avpassats för att optimera behoven och samtidigt skydda förekommande natur- och rekreationsvärden inom naturreservatet.

Redogörelse för ärendet

Kalvholmen har varit reserverat för friluftslivsändamål med inriktning på ridverksamhet sedan åtminstone 1990-talet. I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 rekommenderas att anläggningar för friluftsliv skulle prioriteras, hänvisandes till den sedan 1991 gällande detaljplanen för området.

Områdets flora uppmärksammades i en inventering utförd av Sture Westberg 1991 och i kommunens naturvårdsplan klassades delar av skogen sedan som mycket höga naturvärden. I en lövskogsinventering som kommunen utförde 2012 bedömdes flera delområden ha hög kvalitet för de organismer som för sin livscykel är beroende för lövträd och död lövved.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Kalvholmen var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Kalvholmen som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden för ekosystemtjänsterna biologisk mångfald och rekreation och hälsa.

Den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) pekar fortsatt ut Kalvholmen som ett framtida kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens or-

2025-06-12

nitologiska förening, Friluftsförbundet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Luleå ridklubb, Hertsö stalldrängar samt Luleå ryttningsförening.

Yttranden har inkommit från flertalet av remissinstanserna, enligt nedan. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

Länsstyrelsen meddelar att de ser positivt på att kommunen inrättar naturreservatet och har inga synpunkter i övrigt.

Skogsstyrelsen har framfört synpunkter om ett utpekat lövrikt skogsområde inom naturreservatet som de anser bör skötas så att andelen äldre lövträd bibehålls eller ökar. *Berörda delområden i skötselplanen ger i huvudsak utrymme för efterfrågad skötsel och synpunkten föranleder ingen ändring.*

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

Norrbottens ornitologiska förening framför synpunkter om önskvärda nya anläggningar i området, såsom rastplats med utsiktsplattform och även uppsättande av slaguggleholkar. Man framför även synpunkten att det är viktigt att strandskogen mellan Kalvholmen och Gräsörenbron skyddas. *Tillkommande anläggningar för fågelskådning och annan rekreation är en möjlighet inom naturreservatet, men inget som beslutas om vid bildandet av reservatet. Strandskogen närmast Kalvholmen skyddas i reservatet, medan resterande del inte ingår. Synpunkterna föranleder ingen ändring.*

Lumire framför att kullarna av schaktmassor (delområde 12 i skötselplanen) är att betrakta som en nedlagd deponi och att nödvändiga åtgärder som rör skötsel, efterkontroll, undersökningar, information och sanering i och vid delområdet inte bör förhindras vid bildande av naturreservatet. I övrigt har man inga erinringar. *Ett nytt undantag från A-föreskrifterna har införts där efterfrågade åtgärder om sanering etc medges.*

Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Luleå ridklubb har inkommit med ett yttrande som även Hertsö stalldrängar och Luleå ryttningsförening står bakom. Man ställer sig positiv till att reservatet bildas och välkomnar särskilt att reservatet beskrivs som ett "hästreservat",

2025-06-12

där häst- och ridverksamheten är prioriterad. Synpunkterna rör innehållet i skyltning, information, skoterförbud och ridvägarnas omfattning och märkning. *Dessa synpunkter tas om hand av kommunen och blir ett underlag för framtida utformning av skyltar etc, men föranleder ingen ändring eller komplettering av reservatsbildningshandlingarna.* Luleå ridklubb har även mätt in befintliga ridstigar som de delgivit kommunen. *Stigarna läggs in i skötselplanens karta över anläggningar och information.*

Man framför också en synpunkt om att hästhagarna i en del av området sommartid bör kunna expanderas in i angränsade skog för att erbjuda möjlighet till skydd och skugga. *Synpunkten har tillmötesgåtts genom att skötselplanens mål och skötselbeskrivning kompletterats för att möjliggöra detta.* Man föreslår även undantagsregler för oförutsedda och exceptionella händelser där man kan bli tvungen att vidta åtgärder som kan ligga i konflikt med reservatets föreskrifter, till exempel vid brand eller annan oförutsedd händelse som måste lösas genom upprättandet av provisoriska anläggningar eller andra ytbehov. *En viss möjlighet att söka dispens från reservatsföreskrifter finns i miljöbalken. Vid akuta behov kan man annars luta sig mot brottsbalkens allmänna grunder för ansvarsfrihet, där man bland annat kan åberopa nöd "när fara hotar liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt av rättsordningen skyddat intresse." (24:4 2 st BrB). Det är svårt att gardera sig för alla oförutsebara händelser och formulera undantag för dessa vid reservatsbildning. Synpunkten föranleder därför ingen ändring.*

Kommunens planering av ett angränsande nytt verksamhetsområde pågår parallellt med reservatsbildningsprocessen. För att inte bygga in en eventuell konflikt om markanspråk har gränsen för reservatet justerats något sedan remissversionen. Det är ca 1 ha av skog med begränsade värden för reservatets syfte som har lyfts ut ur reservatet.

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation. Reservatet omfattar skogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till opåverkade miljöer. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområde har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Möjligheterna till ridning i områdets skog är en särskilt betydelsefull aspekt och utgör ett av de viktigaste värdena som reservatet avser skydda.

Skogsavverkning, dikning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla all-

2025-06-12

mänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Kalvholmens geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Tillgänglighet till bostadsnära natur kan ha särskilt stor betydelse för socioekonomiskt svagare grupper. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål. Barnkonventionens barnperspektiv tillgodoses, inte minst med tanke på att reservatet säkerställer området för den organiserade ridverksamheten.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska utredas som nytt naturreservat. I gällande detaljplan för området är användningen "Friluftsområde med ridverksamhet" med en beteckning som anger "Mark där naturområdet ska bevaras och hållas tillgängligt för allmänheten". Kommunen bedömer att bildandet av reservatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 8-9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området ligger också inom riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap § 2 och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar det riksintresset i negativ riktning. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area: ca 219 ha, varav land ca 153 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 117 ha, varav produktiv skog ca 108 ha
Öppen våtmark ca 11 ha
Strandäng ca 6 ha
Kulturmark ca 3 ha
Övrig mark ca 16 ha
Vattenområde ca 66 ha

Naturreservatet utgörs av Kalvholmen och anslutande landområde mot bostadsområdet Hertsön. Kalvholmen utgörs idag av en halvö i Hertsöfjärden där den omsluts av vatten på tre sidor. De yttre delarna av holmen är de äldsta och högst belägna där de som mest har en höjd på ca 14 m ö h. Den forna ön växte genom landhöjningen samman med fastlandet genom att sundet, som på äldre kartor benämns Snålsladan, slöts vid det förra sekelskiftet. Därefter har landet successivt höjts till dagens nivå och spåren av sundet syns i landskapet idag genom det stråk av myrmark som avgränsar själva Kalvholmen mot "fastlandet".

Sedan Hertsöfjärden dämades upp i samband med att industrimarken på Svar-tön anlades på 1970-talet har landhöjningens effekter avstannat, vilket bland annat får följden att Kalvholmens landtillväxt inte längre pågår som förr. Det får även ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon där vattenståndsfuktuationernas och isskavningens effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer här tydligt har minskat. Om fördämningen vid Gräsörenbron finns kvar kommer Hertsöfjärden framgent att successivt utvecklas alltmer mot sjölika förhållanden.

Jordarterna i reservatet är huvudsakligen morän i de högre delarna av själva Kalvholmen och på andra före detta grund och öar som Kattgrundet och Kråkören. I de lägre delarna breder finsediment ut sig, ställvis överlagrat av ett tunt torvlager. Den underliggande berggrunden består av gnejsig granodiorit som sällan går i dagen inom området, utom på Kalvholmens högsta del där den framträder på ett par ställen.

Området präglas av en historia av tidigare småskaligt jordbruk med skogsbete och enstaka mindre tomtetableringar. Idag har naturen återtagit det mesta, vilket tillsammans med landhöjningen skapat den nuvarande beskogade halvön med dess goda förutsättningar för biologisk mångfald. Dagens ridanläggning är belägen där ett större gårdsställe fanns med dess omgivande odlingsmarker, vilka idag används som hästhagar. I övrigt märks de gamla bosättningarna främst som namn på dagens kartor, Kråkören och Vallvik med deras igenväxande inägor. Vid Björkvik och vid stranden ute på Kalvholmen fanns

2025-06-12

under några decennier på 1900-talet sommarstugor som revs bort i samband med stålverk 80-epoken.

Barrblandskog med ett stort lövinslag dominerar på halvön. Markförhållandena ger friska till torra vegetationstyper på moränen i de högre delarna av området. De våtare partierna längs stränderna och vid det forna sundet mot fastlandet intas av mer rena lövskogar av skiftande karaktär. Sundet upptas idag av strandsumpkärr som till del ännu är öppna men som i torrare delar tättnar med ung björkskog.

Barrblandskogen inne på ön är av varierande ålder, struktur och trädslagsblandning. Gran dominerar med inslag av björk och tall. Fläckvis finns åldrar på upp emot 200 år i bestånden. Trots den brukade karaktären finns ett flertal rödlista naturskogsarter som visar på kontinuitet i skogsskikt och struktur. Bland annat har granticka, ullticka, blackticka, gränsticka, ulltickeporing och harticka påträffats. Bland skogslevande fåglar kan nämnas tretåig hackspett, spillkråka och järpe. Ett tecken på det gamla skogsbetet är den allmänna förekomsten av enbuskar. Skogen är ännu relativt gles och luckig vilket ger förutsättningar för en varierande struktur allteftersom de naturliga successionerna får fortgå.

Överlag är barrblandskogen av frisk ristyp där fält- och bottenskiktet karaktäriseras av lingon, blåbär, revlummer och kråkbär. Strandskogar följer i stort sett hela Kalvholmens västra, södra och östra sida med lövrika skogar som varierar i djup och trädslagsblandning och där död ved förekommer i stor omfattning. Spår efter födosökande hackspettar och bohål ses på ett flertal träd. Gråal, jolster, viden och björk dominerar. Vid de gamla sommarstugetomterna ses rester av trädgårdsväxter samt gamla solitära björkar och granar.

På fastlandssidan, vid Vallvik och Kråkören, är lövdominansen stor på de gamla odlingarna. Skogen har här vuxit till sig och börjar uppvisa naturvårdshöjande kvaliteter med ett allt ökande inslag av död ved.

En avvikande miljö är de kullar av schaktmassor som lagts upp söder om koloniområdet. Vegetationen är en gles och luckig lövskog över ett fältskikt som präglas av näringsrika förhållanden med brännässlor, hallon, hundkex m.m. Trots de artificiella förutsättningarna har området potential att utveckla naturvärden knutna till lövskog och även som rekreationsområde för människor. Området utgör en nedlagd deponi som eventuellt kan komma att saneras i framtiden, men inga konkreta planer finns i dagsläget.

Hertsöfjärden är en välkänd fågellokal och det vattenområde som ingår i naturreservatet utgör en viktig del, med rastande fåglar vår och höst. En lång

rad noteringar av rödlistade arter har gjorts. Utter förekommer också i området.

Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområde har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Möjligheterna till ridning i områdets skog är en särskilt betydelsefull aspekt. Ridanläggningen i reservatet är sedan länge väletablerad med rasthagar på de gamla odlingstegarna och ridvägar runtom Kalvholmen. En före detta sommarstugetomt i Björkvik utgör idag ett fint utflyktsmål med grillplats och utsikt mot fjärden.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Kalvholmen kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 5.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Förbudsområde för terrängskoter
4. Område för undantag från reservatsföreskrifter A 1-9
5. Hur man överklagar
6. Skötselplan

Bilaga 1

Naturresevatets avgränsning

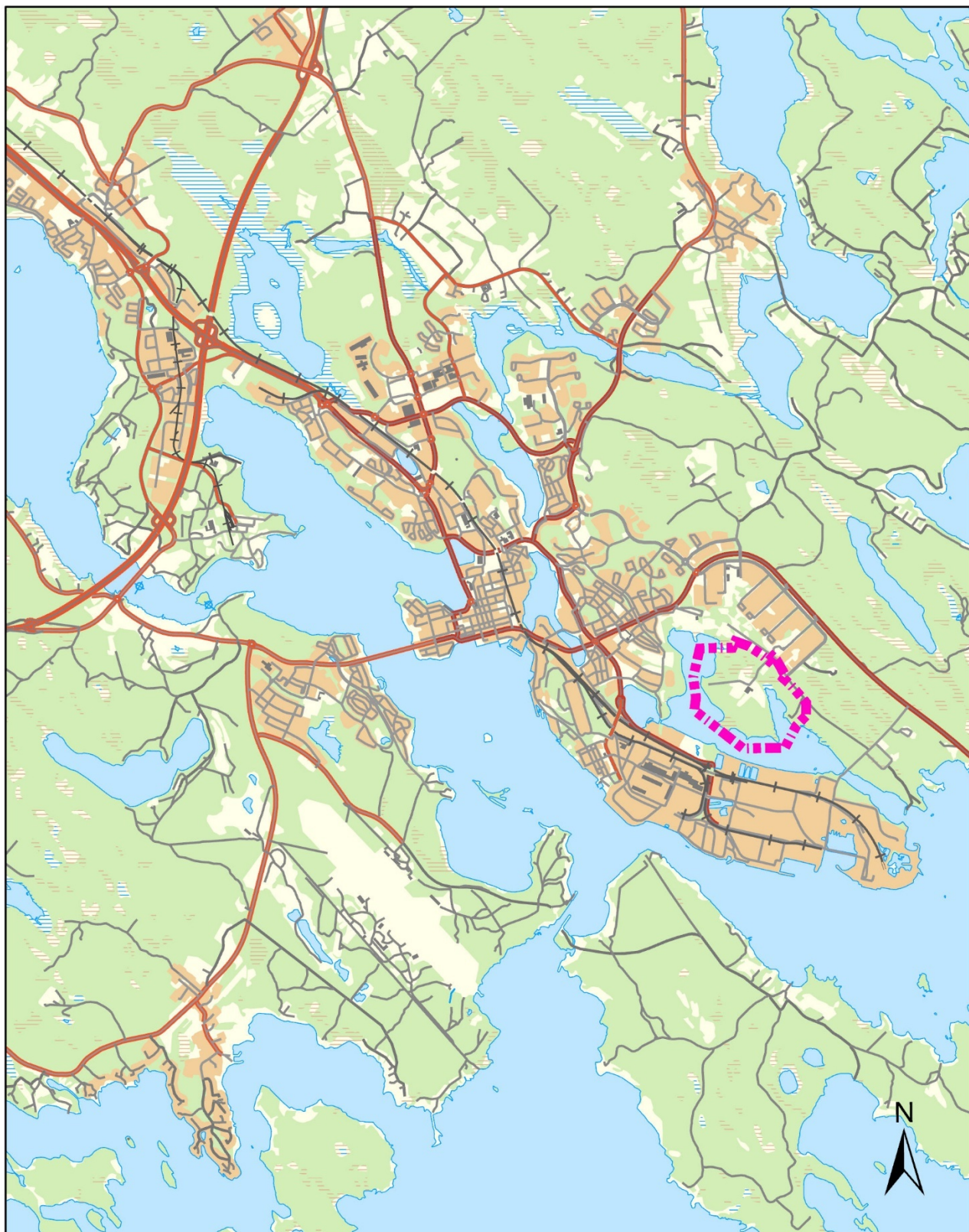

 Gräns för naturresevatet Kalvholmen

0 0,5 1 Kilometer

Bilaga 2

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

0 1,25 2,5 5 Kilometer

Bilaga 3

Förbudsområde för terrängskoter

- Gräns för naturreservatet Kalvholmen
- Förbud mot terrängskoter

0 0,5 1 Kilometer

Bilaga 4

Område för undantag från reservatsföreskrifter A 1-9

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

 Undantag från föreskrifter A 1-9

0 0,5 1 Kilometer

Bilaga 5

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till **Luleå kommun**. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 6

Skötselplan för naturreservatet Kalvholmen

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Kalvholmen. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Syftet är även att de delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot naturligt tillstånd. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett tätortsnära naturområde. Häst- och ridverksamhetens förutsättningar ska särskilt beaktas. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att

2025-06-12

gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Lövskog och lövträd gynnas generellt om det inte står i konflikt med bevarandet av annan värdefull skogstyp.
- Kulturmiljöer (t ex tomtplatser, husgrunder och stenmurar) sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda ridvägar, stigar, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Naturreservatet etiketteras som "hästreservat" på så sätt att det framgår av skyltning och annan information att häst- och ridverksamheten är prioriterad i området och att besök ska ske med hänsyn till detta.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen eftersträvas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom ridning, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade aktiviteter, tävlingsverksamhet, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte – särskilt inte sådant som kan komma i konflikt med ridintresset.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

2025-06-12

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Kalvholmen
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	219 ha (varav land 153 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Gällivare skogssameby
Sameby:	Luleå kommun
Förvaltare:	

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper:	Skogsmark ca 117 ha, varav produktiv skog ca 108 ha Öppen våtmark ca 11 ha Strandäng ca 6 ha Kulturmark ca 3 ha Övrig mark ca 16 ha Vattenområde ca 66 ha
-------------	--

Naturreservatet utgörs av Kalvholmen och anslutande landområde mot bostadsområdet Hertsön. Kalvholmen utgörs idag av en halvö i Hertsöfjärden där den omsluts av vatten på tre sidor. De yttre delarna av holmen är de äldsta och högst belägna där de som mest har en höjd på ca 14 m ö h. Den forna ön växte genom landhöjningen samman med fastlandet genom att sundet, som på äldre kartor benämns Snålsladan, slöts vid det förra sekelskiftet. Därefter har landet successivt höjts till dagens nivå och spåren av sundet syns i landskapet idag genom det stråk av myrmark som avgränsar själva Kalvholmen mot "fastlandet" (se figur 1 nedan).

Sedan Hertsöfjärden dämades upp i samband med att industrimarken på Svar-tön anlades på 1970-talet har landhöjningens effekter avstannat, vilket bland annat får följden att Kalvholmens landtillväxt inte längre pågår som förr. Det får även ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon där vattenståndsfluktuationernas och isskavningens effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer här tydligt har minskat. Om fördäm-

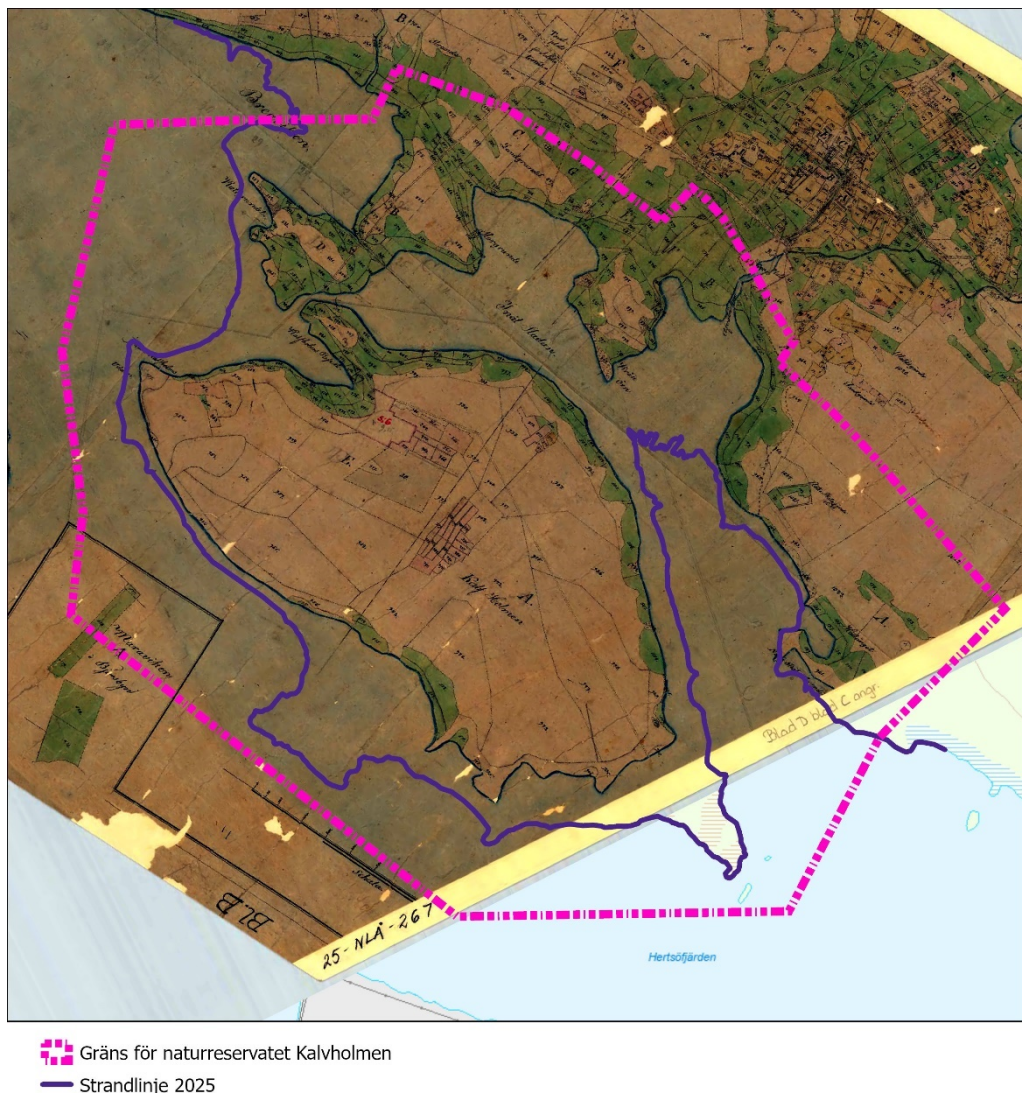

2025-06-12

ningen vid Gräsörenbron finns kvar kommer Hertsöfjärden framgent att successivt utvecklas alltmer mot sjölika förhållanden.

Jordarterna i reservatet är huvudsakligen morän i de högre delarna av själva Kalvholmen och på andra före detta grund och öar som Kattgrundet och Kråkören. I de lägre delarna breder finsediment ut sig, ställvis överlagrat av ett tunt torvlager. Den underliggande berggrunden består av gnejsig granodiorit som sällan går i dagen inom området, utom på Kalvholmens högsta del där den framträder på ett par ställen.

Området präglas av en historia av tidigare småskaligt jordbruk med skogsbete och enstaka mindre tomtetableringar. Idag har naturen återtagit det mesta, vilket tillsammans med landhöjningen skapat den nuvarande beskogade halvön med dess goda förutsättningar för biologisk mångfald. Dagens ridanläggning är belägen där ett större gårdsställe fanns med dess omgivande odlingsmarker, vilka idag används som hästhagar. I övrigt märks de gamla bosättningarna främst som namn på dagens kartor, Kråkören och Vallvik med deras igenväxande inägor. Vid Björkvik och vid stranden ute på Kalvholmen fanns under några decennier på 1900-talet sommarstugor som revs bort i samband med stålverk 80-epoken.

Figur 1. Kalvholmen vid laga skifte 1835, med dagens strandlinje inlagd.

Barrblandskog med ett stort lövinslag dominerar på halvön. Markförhållandena ger friska till torra vegetationstyper på moränen i de högre delarna av området. De våtare partierna längs stränderna och vid det forna sundet mot fastlandet intas av mer rena lövskogar av skiftande karaktär. Sundet upptas idag av strandsumpkärr som till del ännu är öppna men som i torrare delar tättnar med ung björkskog.

Barrblandskogen inne på ön är av varierande ålder, struktur och trädslagsblandning. Gran dominerar med inslag av björk och tall. Fläckvis finns åldrar på upp emot 200 år i bestånden. Trots den brukade karaktären finns ett flertal rödlista naturskogsarter som visar på kontinuitet i skogsskikt och struktur. Bland annat har granticka, ullticka, blackticka, gränsticka, ulltickeporing och harticka påträffats. Bland skogslevande fåglar kan nämnas tretåig hackspett, spillkråka och järpe. Ett tecken på det gamla skogsbetet är den allmänna före-

komsten av enbuskar. Skogen är ännu relativt gles och luckig vilket ger förutsättningar för en varierande struktur allteftersom de naturliga successionerna får fortgå.

Överlag är barrblandskogen av frisk ristyp där fält- och bottenskiktet karaktäriseras av lingon, blåbär, revlumner och kråkbär. Strandskogar följer i stort sett hela Kalvholmens västra, södra och östra sida med lövrika skogar som varierar i djup och trädslagsblandning och där död ved förekommer i stor omfattning. Spår efter födosökande hackspettar och bohål ses på ett flertal träd. Gråal, jolster, viden och björk dominerar. Vid de gamla sommarstugetomterna ses rester av trädgårdsväxter samt gamla solitära björkar och granar.

På fastlandssidan, vid Vallvik och Kråkören, är lövdominansen stor på de gamla odlingarna. Skogen har här vuxit till sig och börjar uppvisa naturvärdeshöjande kvaliteter med ett allt ökande inslag av död ved.

En avvikande miljö är de kullar av schaktmassor som lagts upp söder om koloniområdet. Vegetationen är en gles och luckig lövskog över ett fältskikt som präglas av näringsrika förhållanden med brännässlor, hallon, hundkex m.m. Trots de artificiella förutsättningarna har området potential att utveckla naturvärden knutna till lövskog och även som rekreationsområde för människor.

Hertsöfjärden är en välkänd fågellokal och det vattenområde som ingår i naturreservatet utgör en viktig del, med rastande fåglar vår och höst. En lång rad noteringar av rödlistade arter har gjorts. Utter förekommer också i området.

Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområde har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Möjligheterna till ridning i områdets skog är en särskilt betydelsefull aspekt. Ridanläggningen i reservatet är sedan länge väletablerad med rasthagar på de gamla odlingstegarna och ridvägar runtom Kalvholmen. En före detta sommarstugetomt i Björkvik utgör idag ett fint utflyktsmål med grillplats och utsikt mot fjärden.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de natur- och rekreationsvärden som är förknippade med en lövrik barrnatureskog, fritt utvecklade strandsuccessioner och våtmarker.

2025-06-12

Då områdets skogar har varierad struktur beroende på brukningshistorik och nyttjande är förutsättningarna att nå målet skiftande i olika delar. Historiskt har skogen till stora delar varit öppnare där skogsbete varit en faktor, vilket senare givit utrymme för en stor andel lövträd som vuxit in i bestånden. Om skogen helt lämnas till fri utveckling kan man förutse att naturliga processer kommer att innebära att allteftersom skogen tätar, där framför allt gran tar över alltmer, så kommer lövskogsfasen så småningom att klinga av.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar; såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att förlänga och vidmakthålla lövträdens närvaro och de naturvärden som är förknippade med dem ska dock delområden med gynnsamma förutsättningar för detta vara föremål för riktade skötselinsatser. Även andra befintliga naturvärden främjas med skötselåtgärder – till exempel frihuggnings av naturvärdesträd i form av gammal tall eller grova lövträd.

Eftersom vattennivån i Hertsöfjärden är reglerad är mycket av den naturliga stranddynamiken satt ur spel. Detta motiverar att skötselåtgärder kan behövas för att vidmakthålla den ekologiska funktionaliteten i strandzonen.

Skötselåtgärder

Grundprincipen är att naturen inom reservatet ska lämnas för fri utveckling där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma i fråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för naturvärdet och bidra till uppfyllande av syftet med reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller bläckning. I vissa fall kan avverkning vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. I undantagsfall kan större uttag av träd bli aktuellt varvid uttransport kan komma i fråga. Detta ska i så fall ske med skonsamma metoder, med häst eller fyrhjuling, om de inte kan nås med skogsmaskin från befintliga vägar.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

2025-06-12

5.2. Värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och naturupplevelser i orörd natur. Ridning i området, längs ridstigar och anlagda ridvägar ska gynnas av skötseln.

Skötselåtgärder

Skogen sköts huvudsakligen med sikte mot naturvårdsmålen ovan, vilket också ger förutsättningar för upplevelsevärden för människor. Ridvägar och stigar röjs vid behov. Träd som fallit över dessa stråk tas bort, men med hänsyn till naturvårdsmålen ska dessa läggas åt sidan där de lämnas kvar i skogen.

5.3. Kulturmiljövärden

Skötselmål

Kulturrehistoriska lämningar såsom gamla hustomter och stenmurar ska skötas så att de bevaras och synliggörs. Avvägningar mot naturvårdsmålen görs i de enskilda fallen.

Kulturrehistoriska lämningar är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder

Stenmurar röjs fram. I övrigt görs bedömning i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan de olika skötselmålen.

5.4. Anläggningar och information

Skötselmål

Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

De anläggningar som finns är huvudsakligen ridvägarna och stigarna på Kalvholmen. Vid Björkvik på "fastlandet" används en gammal sommarstugedomt som rast- och grillplats med utsikt mot Hertsöfjärden och Kalvholmen.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 4.

Skötselåtgärder

2025-06-12

Minst en informationstavla sätts upp vid lämplig entré till reservatet. På tavlan ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavla, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Indelningen av delområden hänvisar till kartan i bilaga 2.

1.

Beskrivning

Varierad barrblandskog med spritt lövinslag, här och var tätare löv. Spår efter f.d. sommarstugor med spridda kulturväxter vid stranden. Skogen är präglad av historiskt skogsbete och har varit öppnare men är nu i en tätande fas där uppväxande löv och gran fyller ut i luckorna.

Delar av området som angränsar mot ridanläggningen kan nyttjas som hästhage/betesmark.

Mål

Fritt utvecklad barrblandskog med stort lövinslag och kontinuerligt ökande andel gamla träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald.

Delar som nyttjas för hästhage/bete ska ha karaktären av skogsbete med bibehållet trädsikt.

Skötsel

Huvudsakligen fri utveckling. Naturvärdesträd såsom äldre tall kan röjas fram/frihuggas efter bedömning att det gagnar syftet med reservatet. Efter tio år utvärderas skötseln och görs en bedömning om det skulle vara fördelaktigt att röja smågranar (< 10 cm) för att gynna löv och tall. Ringbarkning av löv kan utföras i tätare bestånd om det bedöms vara gynnsamt för naturvärdet. Även "vuxna" granar kan tas bort efter utvärdering att det skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

Stenmurar röjs fram, vart 5:e år vid behov.

Gamla hustomter lämnas för fri utveckling men kan omvärderas efter utredning om det finns natur- och/eller kulturvärden som skulle gynnas av skötsel.

Avgränsningen av de delar som nyttjas som hästhagar/bete ska ske i samråd med förvaltaren av naturreservatet. En avvägning ska då göras för att ge ut-

2025-06-12

rymme för hästarnas behov samtidigt som befintliga naturvärden inom delområdet fortsatt ska ges förutsättningar att utvecklas.

2.

Havsområde. Inga åtgärder.

3.

Beskrivning

Strandskog med angränsande strandkärr/strandäng. Strandskogen är en lövskog med björk, al, sälg och andra viden m.m. I torrare delar kan visst uppslag av smågranar förekomma. Allmän förekomst av död ved.

Mål

Fritt utvecklad våtmarksmiljö med anslutande strandlövskog.

Skötsel

Fri utveckling. Vart 10:e år röja smågran vid behov.

4.

Beskrivning

Strandlövskog med mycket död ved.

Mål

Fritt utvecklad strandlövskog.

Skötsel

Fri utveckling.

5.

Beskrivning

Lövsumpskog och strandsumpkärr. Lövskogen är genomgående ung. Död ved förekommer, men i nuläget i mindre omfattning.

Mål

Fritt utvecklad strandlövskog med anslutande kärr. I takt med att skogen åldras ökar naturvärdet, bland annat genom att andelen död ved blir högre i och med självgallring.

Skötsel

Fri utveckling. Vart 10:e år röja smågranar i de torrare delarna av området, vid behov. Ringbarkning av lövträd kan ske efter utvärdering att det skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

6.

2025-06-12

Beskrivning

Barrblandskog med visst lövinslag. Skogen är ung-medelålders med liten andel strukturer som är förhöjande för naturvärdet. Lövinslaget, vissa fuktigare partier och ställvis förekomst av död ved är dock företeelser som är gynnsamt för artinnehållet. Trädslagsfördelningen varierar något över området med bland annat ett mer renodlat tallbestånd i den norra delen.

Mål

Äldre skog med bra trädslagsblandning, där andelen löv och tall ska bibehållas eller ökas. På sikt ska även den döda veden öka.

Skötsel

Skogen ska lämnas att åldras naturligt. Naturvärdesträd såsom äldre tall kan röjas fram/frihuggas efter bedömning att det gagnar syftet med reservatet. Efter tio år utvärderas skötseln och görs en bedömning om det skulle vara gynnsamt att röja smågranar (< 10 cm) för att gynna löv och tall. Ringbarkning av löv i tätare bestånd och/eller "vuxna" granar kan ske efter utvärdering att det skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

7.

Beskrivning

Lövskog med ställvis visst inslag av gran. Skogen har delvis sumpskogskaraktär i anslutning till strand och den bäck/dike som mynnar i fjärden. Delvis gammal kulturmark som idag är igenvuxen.

Björkvik är ett område med före detta fritidshusbebyggelse vid stranden. Området är idag igenvuxet med lövskog. På en av tomterna kvarstår dock rester av stugetableringen, vilken idag fungerar som grillplats på en udde med utsikt ut mot fjärden (markerat med X i kartan i bilaga 4).

Mål

Fritt utvecklad, lövdominerad skog med stor andel död ved. Graninslaget ska vara högst 10 % i genomsnitt.

Skötsel

Fri utveckling. Vart 10:e år röja smågranar i de torrare delarna av området, vid behov. Uttag av större gran och/eller ringbarkning av lövträd och gran kan ske efter utvärdering att det skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

Grillplatsen vid Björkvik röjs vid behov, där även utsikten mot vattnet kan främjas.

8.

Beskrivning

2025-06-12

Tät och ung lövdominerad skog uppkommen efter avverkning.

Mål

Ren äldre lövskog med stort inslag av död ved.

Skötsel

Fri utveckling, förutom att vart 10:e år röja bort all uppkommen smågran vid behov. Enstaka äldre granar som finns i beståndet sparas.

9.

Beskrivning

Igenväxande f.d. odlingsmark med luckig-halvöppen lövskog och buskar.

Mål

Fritt utvecklad lövskog.

Skötsel

Lämna pågående igenväxning att fortgå i naturlig succession. Röja smågran vart 10:e år, vid behov. Efter 20 år utvärderas skötseln för att se om inriktningen behöver justeras för att ligga i linje med syftet med reservatet.

10.

Beskrivning

F d strandsumpkärr som genom landhöjningen börjar torka upp. Idag bestående av tät och ung lövskog där självgallring börjar producera död ved.

Mål

Fritt utvecklad fuktig lövskog. I takt med att skogen åldras ökar naturvärdet, bland annat genom att andelen död ved blir större i och med självgallring.

Skötsel

Fri utveckling.

11.

Beskrivning

Grandominerad äldre skog med väl utvecklad struktur som är gynnsam för naturvärdet.

Mål

Naturskog som med stigande ålder får allt högre naturvärde.

Skötsel

Fri utveckling.

2025-06-12

12.Beskrivning

Artificiellt uppbyggda kullar av schaktmassor. Vegetationen är en gles och luckig lövskog över ett fältskikt som präglas av näringsrika förhållanden med brännässlor, hundkex etc.

Mål

Varierad skogsmiljö med mycket löv. Området kan lämpa sig för att utveckla rekreativa värden.

Skötsel

Området lämnas tills vidare till fri utveckling. Efter 20 år utvärderas skötseln för att se om inriktningen behöver justeras för att ligga i linje med syftet med reservatet.

Om områdets potential för rekreativt och/eller hästanknutet nyttjande aktualiseras dessförinnan kan inriktningen anpassas på lämpligt sätt för detta. Till exempel för att utveckla området som utflyktsområde, ridområde eller som betesmark. I så fall ändras skötseln så den blir anpassad efter den nya inriktningen.

13.Beskrivning

Kråkören.

Betesmark med löv i kantzoner och dungar. En stenmur finns i kanten.

Mål

Öppen betesmark med inslag av lövträd.

Skötsel

Hästbete. Stenmuren röjs fram, vart 5:e år vid behov.

14.Beskrivning

Lövsumpskog och f.d. strandsumpkärr som genom landhöjningen börjar torka upp. Lövskogen är genomgående ung. Död ved förekommer, men i nuläget i mindre omfattning.

Mål

Fritt utvecklad lövskog med anslutande kärr. I takt med att skogen åldras ökar naturvärdet, bland annat genom att andelen död ved blir högre i och med självgallring.

Skötsel

2025-06-12

Fri utveckling. Vart 10:e år, vid behov, röja smågran i de torrare delarna av området.

15.Beskrivning

Lövsumpskog och strandsumpkärr. Lövskogen är genomgående ung. Död ved förekommer, men i nuläget i mindre omfattning.

Mål

Fritt utvecklad strandlövskog med anslutande kärr. I takt med att skogen åldras ökar naturvärdet, bland annat genom att andelen död ved blir högre i och med självgallring.

Skötsel

Fri utveckling. Vart 10:e år, vid behov, röja smågran i de torrare delarna av området.

16.Beskrivning

Vallvik.

Gammal odlingsmark som nu växer igen med främst löv längs diken och i kantzoner. Området har idag en halvöppen karaktär men kommer om naturliga processer tillåts fortgå att tätna alltmer och utvecklas till en sluten lövskog. Man kan förutse att gran kommer att växa in i beståndet och konkurrera ut lövet på sikt.

Mål

Lövskog med ökande andel död ved.

Ett alternativt mål kan vara att området ska fungera som betesmark. Omställning till det ska i så fall ske efter bedömning i förhållande till reservatets syften.

Skötsel

Pågående igenväxning tillåts fortgå. Uppväxande gran röjs bort vart 10:e år, vid behov. Efter 20 år utvärderas skötseln för att se om inriktningen behöver justeras för att ligga i linje med syftet med reservatet.

17.Beskrivning

Relativt ung och gles blandskog utan tydligt inslag av naturvärdeshöjande strukturer – förutom lövträden som ger området en viss potential. Området har använts till skogsbyte i senare tid och vegetationen präglas delvis ännu av denna påverkan.

2025-06-12

Området kan nyttjas som hästhage/betesmark,

Mål

Tills vidare blandskog som med stigande ålder kommer att få ett högre naturvärde. Alternativt, om området brukas som hästbetesmark, kan det glesas ur på lämpligt sätt för att kunna fungera till det syftet. En avvägning ska då göras för att ge utrymme för hästarnas behov samtidigt som naturvärden knutna till trädskiktet fortsatt ska ha utrymme.

Skötsel

Fri utveckling. Efter 10 år görs en utvärdering för att avgöra om införandet av aktiva skötselinsatser skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

I det fall området, eller delar därav, används till hästbete, kan trädskiktet glesas ut.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-03-04

Luleå kommun. 1991: *Detaljplan för Kalvholmen, PL 075*.

Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå*.

Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå*.

Pelagia. 2025: *Naturvärdesinventering vid Björkbacka, Luleå kommun 2024*.

Westerberg, S. 1991: *Kalvholmens flora*.

Westerberg, S. 2019: *Naturvärdesinventering av Kalvholmen, Lövskatagrundet, Kråkören och Vallvik*. Westerbergs Naturinventeringar.

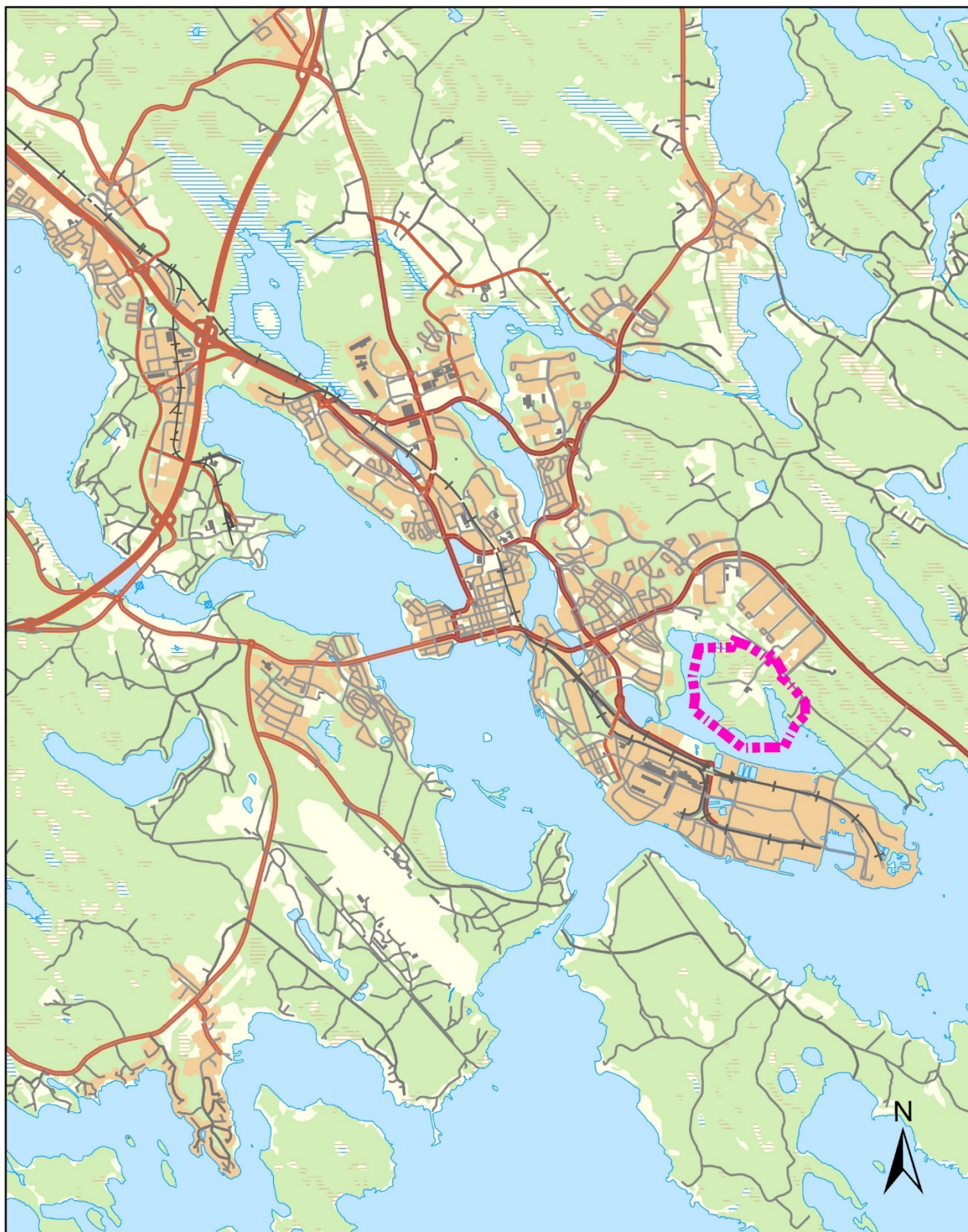
Spansk, Ö. 2013: *Lövskogsbiotoper på Hertsölandet med omnejd*. Luleå kommun.

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med kulturhistoriska lämningar
4. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

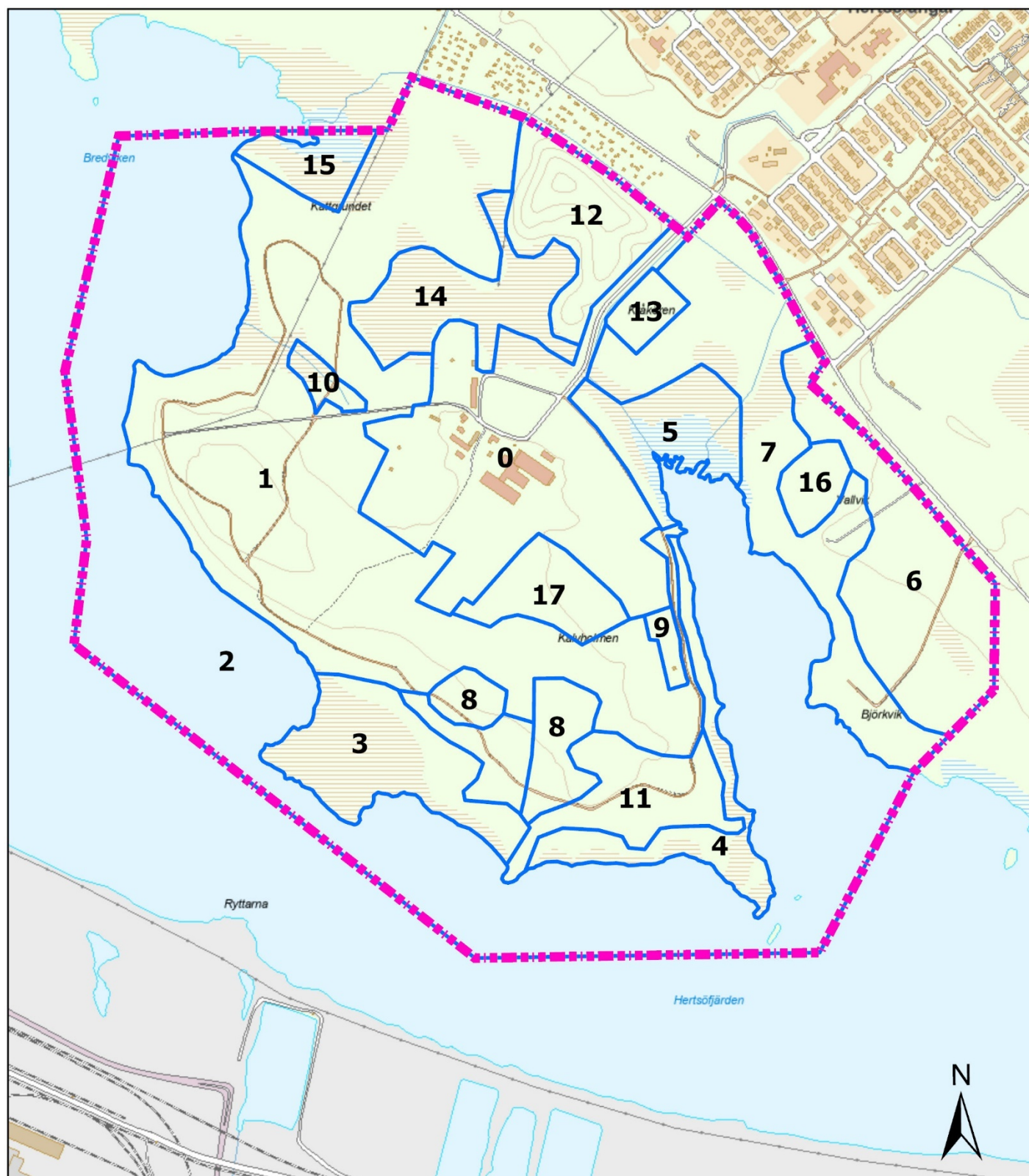

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

0 1,25 2,5 5 Kilometer

Bilaga 2

Skötselområden

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

 Skötselområden

0

0,5

1 Kilometer

Bilaga 3

Kulturlämningar

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

Kulturlämning

 F d gårdstomter

 Stenmur

0 0,5 1 Kilometer

Bilaga 4

Anläggningar och information

 Gräns för naturreservatet Kalvholmen

 Ridvägar

 Ridstigar

 Övrig stig

 Grillplats

 Möjlig plats för Informationstavla

0 0,5 1 Kilometer

§ 310

Inriktning för bildandet av naturreservatet Kalvholmen

Ärendenr 2024/1985-3.1.0.3

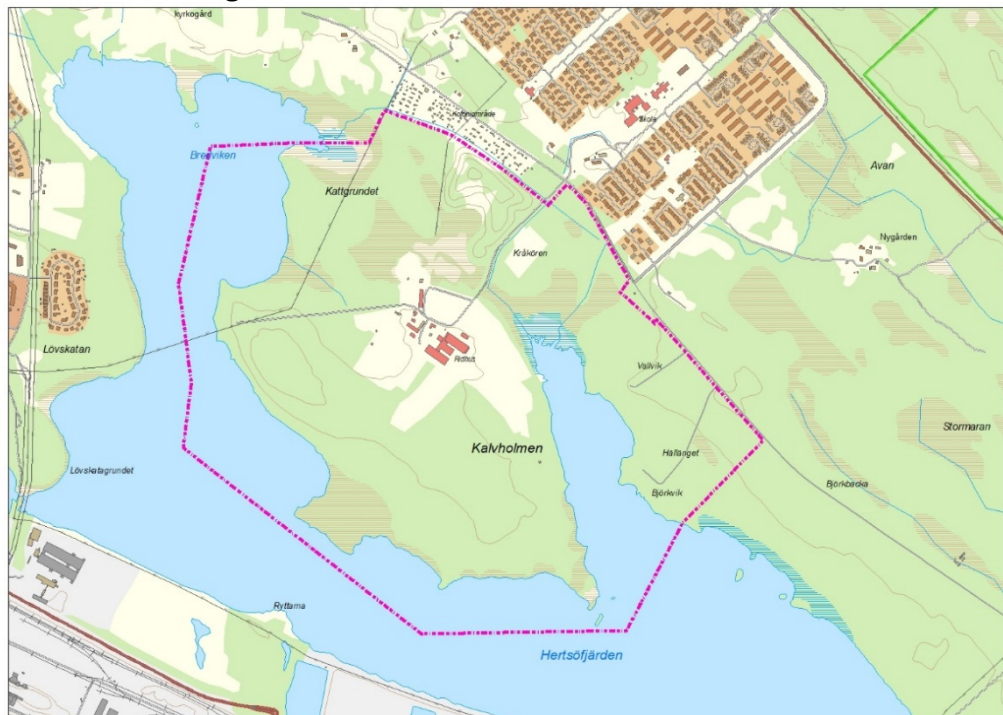
Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatet Kalvholmen ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagen inriktning och principer.
2. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Kalvholmen, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut.
3. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter.

Reservationer

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), och Kristoffer Sundström (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Föreslagen avgränsning av naturreservatet Kalvholmen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis där Kalvholmen ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under första kvartalet 2025.

Naturreservat kan bildas av kommunen eller av staten via länsstyrelser i syfte att bevara värdefulla natur, för att återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter och/eller för att tillgodose områden för friluftsliv. Beslut om att bilda naturreservat har samma juridiska verkan oavsett vilken instans som fattar beslutet. Kommuner avgör självständigt vilka områden och med vilket syfte man bildar reservaten. Ofta väljer kommuner att fokusera på tätortsnära områden med höga rekreativvärden, medan länsstyrelser i första hand skyddar större naturområden med renodlade naturvärden.

Varje reservat har ett unikt syfte som anger vad som ska skyddas och utvecklas. Det kan vara olika naturvärden eller rekreativvärden, eller en kombination av båda. Föreskrifter utformas för att nå syftet, vilket blir det regelverk som gäller för markägare/rättighetsinnehavare och för allmänheten.

Reservatsbildningen följer en lagstyrd process men som innehållsmässigt kan se lite olika ut beroende på förutsättningarna. En grundläggande premiss är överenskommelser med markägare/rättighetsinnehavare. I detta fall är kommunen enda markägare. Därefter tas underlagsmaterial med grundläggande inriktning för reservatet fram, inklusive en avgränsning av området. Under processens gång samråds med berörda parter.

Aktuellt ärende handlar om att i det skedet få ett inriktningsbeslut av kommunstyrelsen som ledning för tjänstepersonsorganisationen för det fortsatta arbetet. I kommunstyrelsens uppdrag var utgångspunkten att den kommunala beslutsprocessen skulle ske i två steg, där föreliggande ärende om inriktning för reservatet är steg ett.

Efter kommunstyrelsens godkännande av föreslagen inriktning vidtar den formella reservatsbildningsprocessen. Remitterande till sakägare, myndigheter och intresseorganisationer sker och därefter lämnas, efter eventuella korrigeringar, ärendet till kommunfullmäktige för slutligt beslut om reservatsbildning.

Förslaget

Kalvholmen är ett område med höga naturvärden knutna till en varierad skogsmiljö med bland annat mycket löv i de strandnära delarna. Området

präglas av en historia av tidigare småskaligt jordbruk med skogsbete och enstaka mindre tomtetableringar. Idag har naturen återtagit det mesta, vilket tillsammans med landhöjningen skapat dagens beskogade halvö med dess goda förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. En del av de gamla öppna odlingstegarna används idag till ridanläggning och hästhagar.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår en inriktning på reservatet där naturvärden ska samspela med rekreationsvärden. Naturen sköts för att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald, vilket kan innebära fri utveckling i vissa delar medan andra blir föremål för en mer aktiv skötsel. Rekreationsvärdena inom området är främst knutna till ridverksamheten, vilken ska vara prioriterad i syfte och förvaltning. Det innebär att annan allemansrättslig närvaro bör ske med hänsyn till hästarnas villkor.

Syftet med reservatet föreslås formuleras enligt följande:

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Syftet är även att de delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot naturligt tillstånd. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett tätortsnära naturområde. Häst- och ridverksamhetens förutsättningar ska särskilt beaktas. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Föreskrifterna för reservatet och skötselplanen är verktygen för att nå detta syfte. Utvecklat förslag till principer för reservatet, hur syftet ska nås samt utformning av föreskrifter beskrivs i bilaga till denna skrivelse. Föreskrifterna ligger i linje med gängse praxis för naturreservat i skogsområden, som bland annat innebär reglering av åtgärder som kan skada mark och vegetation. Områdets varierade karaktär vad gäller "orördhet" ger dock förutsättningar för en viss differentiering med olika målbild för delområden. Ridverksamhetens behov beaktas särskilt, med utrymme för utveckling av denna, innehållsligt och geografiskt. Framtagande av slutligt förslag till reservatsbildning sker i nära samråd med ridverksamhetens aktörer.

Förslaget till avgränsning av reservatet följer i stort angiven yta i översiktsplanen, men justeras för att harmoniera med fastighetsgränser och gällande detaljplan för området samt att den ekologiskt viktiga strandzonen med angränsande grundområde införlivas. Även en bit på "fastlandet" ingår för att få en naturlig avgränsning, där uppenbara natur- och rekreationsvärden inte be-

skärs på ett ologiskt sätt. Reservatet ansluter emot, men berör inte Hertsöfältets befintliga planområde eller delar som i pågående planprocess avsätts till annat än bevarandeändamål.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-11-18 § 105 föreslagit kommunstyrelsen besluta att naturreservatet Kalvholmen ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagen inriktning och principer. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Kalvholmen, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter. Vid ärendets hantering reserverade sig Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) mot beslutet.

Sammanträdet

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C) och Ylva Mjärdell (L) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Sana Suljanovics med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett internt med kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltning samt med kultur- och fritidsförvaltningen. Extern dialog har förts med Luleå ridklubb.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-03-11 § 84, KLF Hid: 2024.2332
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande inriktningen för bildandet av naturreservatet Kalvholmen, KLF Hid: 2024.9840
- Bilaga till skrivelse om inriktning för naturreservatet Kalvholmen – förslag till avgränsning, syfte, föreskrifter och principer, KLF Hid: 2024.9841
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-11-18 § 105, KLF Hid: 2024.10479

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

Förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget

Ärendenr 2025/1103-3.3.4.4

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Mjölkuddsberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Mjölkuddsberget*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) att i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Mjölkuddsberget ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02 § 311 om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i beskrivningar och skötselplan, vilket framgår i förslagets ärenderedogörelse, men inget som påverkar den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för reservatet.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02, § 311 Inriktning för bildandet av naturreservatet Mjölkuddsberget, KLF Hid: 2024.11707
- Beskrivning av naturreservatet Mjölkuddsberget i Luleå kommun

Örjan Spansk
Kommunekolog

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret
Infrastruktur- och serviceförvaltningen
Kultur- och fritidsförvaltningen
Lumire
Luleå Energi
Länsstyrelsen
Skogsstyrelsen
Trafikverket
Gällivare skogssameby
Naturskyddsföreningen i Luleå
Norrbottens ornitologiska förening
Friluftsförbundet i Luleå
Luleå jaktvårdsklubb
Teracom
Stadsberget i Luleå AB
Vattenfall Eldistribution AB

2025-06-12

Beskrivning av naturreservatet Mjölkuddsberget i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn: Naturreservatet Mjölkuddsberget

Kommun: Luleå kommun

Län: Norrbottens län

Area: 53 ha (varav land 48 ha)

Berörda fastigheter och ägare:

Sameby: Gällivare skogssameby

Förvaltare: Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.

2025-06-12

- Områdets kulturmiljövärden bevaras och tydliggörs.
- Området undantas från skogsbruk, exploatering och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.
- Lövskog och lövträd kan gynnas där det inte står i konflikt med bevarandet av äldre tallskog.
- Kulturpräglade naturmiljöer, såsom före detta odlingsmarker och trädgårdar, sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas. Särskild vikt läggs vid naturvärden knutna till äldre, döda och döende lövträd.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna rekreativevärden och värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda spår, leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen tillåtas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga natur- och rekreationsvärdena knutna till en omväxlande och lättillgänglig skogsmiljö. Här finns gammal gles tallskog och hållmarker, men även frisk barrblandskog och frodigare lövdominerade områden, bland annat i form av landhöjningsskogar i de strandnära delarna och igenväxande gamla odlingar, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa värden med elljusspår, ett nätverk av vältrampade stigar och en utsiktspunkt högst upp på berget där man kan blicka ut över landskapet runt Luleå.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnärsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

2025-06-12

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar och andra anläggningar.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
4. Ledningsgator får röjas och trädsäkras i enlighet med tillämpliga föreskrifter för respektive ledning.
5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för anläggande, drift, underhåll och tillsyn av järnväg med tillhörande anläggningar, arbetsvägar och ersättningsvägar inom området markerat på karta i bilaga 3.
6. Anläggningar för kommunens vattenförsörjning såsom nytt vattentorn, ledningar och tillhörande anordningar får uppföras. Anläggningarna ska uppföras med minsta möjliga ingrepp i de värden reservatet avser skydda och ska föregås av samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § miljöbalken, i det fall de inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken.
7. Instängsling av VA-anläggning av säkerhetsskäl får utföras, men ska begränsas till att omfatta det minsta möjliga område som behövs för det ändamålet.
8. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
9. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
10. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.

2025-06-12

2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv och kulturmiljövården gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, röjning av buskar och träd på mark med öppen ört- och gräsdominerad vegetation, underhåll av brynvegetation, slåtter, röjning och gallring längs vissa stigar för att skapa glesa och luckiga bestånd, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvårdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.
9. Framföra vattenskoter.

2025-06-12

10. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning

Området omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun.

Detaljplan

Området omfattas av detaljplaner med angiven användning "Park eller plantering", "Natur" samt ett mindre område för högspänningsledning.

Kulturhistoriska lämningar

I sydvästra hörnet av området, på platsen där det tidigare låg några gårdar vid angränsande odlingsmarker, finns idag kulturhistoriska lämningar. Det är tre husgrunder och en övrig terrassering.

Redogörelse för ärendet

Mjölkuddsberget har varit reserverat som grönområde sedan åtminstone 1967, när stadsplanen för området togs fram. Delar av berget hade fram till dess varit inhägnat och avlyst som militärt område. I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 rekommenderas att friluftslivets intressen skulle prioriteras.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Mjölkuddsberget var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

2025-06-12

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Mjölkuddsberget som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden för ekosystemtjänsterna biologisk mångfald och rekreation och hälsa.

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen att Mjölkuddsberget ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Trafikverket, Vattenfall Eldistribution AB, Teracom samt Stadsberget i Luleå AB.

Yttranden har inkommit från länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Vattenfall, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå jaktvårdsklubb samt Trafikverket. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen påtalar båda i sina yttrande att det finns kulturhistoriska lämningar, några husgrunder bland annat, som bör värnas så att de bevaras. *Beskrivningen i reservatsbeslut och skötselplan kompletteras med den uppgiften och i skötselplanen införs en skrivning om att visa vederbörlig hänsyn för att undvika skador på lämningarna.*

Vattenfall och Lumire meddelar att de har inget att erinra. Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

Trafikverket meddelar i sitt yttrande att de anser att hänsyn tagits till korridoren för Norrbottenabana som utgör riksintresse.

Stadsberget i Luleå AB har inkommit med ett yttrande där man uttrycker att man "inte delar förslaget att avsätta området som naturreservat", med motiv som vi tolkar som invändningar mot kommunens planering av markanvänd-

2025-06-12

ning i stort samt att platsen skulle vara lämplig att exploatera för en hotellbyggnad. Man framför även att reservatet kommer att beröra Stadsbergets markområde i form av servitut på toppen av berget, deras bergrumanläggning och fastigheter mot Björkskatafjärden. *Bildande av naturreservat av området finner stöd i befintliga plandokument, såväl gällande detaljplan som översiktsplan. Reservatsbildningen kommer inte att beröra bergrummet eller nämnda fastigheter. Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning i de rättigheter som följer av servitutet. Synpunkterna lämnas därför utan åtgärd.*

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation. Reservatet omfattar skogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till opåverkade miljöer. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområde har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

Skogsavverkning, dikning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Mjölkuddsbergets geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Tillgänglighet till bostadsnära natur kan ha särskilt stor betydelse för socioekonomiskt svagare grupper. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Inne i berget finns ett f d militärt bergrum som idag disponeras av en annan aktör. Bergrummet omfattas inte av reservatsbildningen.

De rester och spår som finns på bergets yta efter de militära anläggningarna ingår som kulturbärande kvaliteter i reservatet. På berget finns också stadens

dricksvattenreservoar med tillhörande ledningar vilka ingår i reservatsområdet. Reservatsföreskrifterna utformas så att de inte begränsar drift och utveckling av dessa anläggningar.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska inrättas som nytt naturreservat. I gällande detaljplaner för området är användningen "Park eller plantering" respektive "Natur". Kommunen bedömer att bildandet av reservatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 8-9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området berörs av en korridor för planerad järnväg som är riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Eftersom reservatsföreskrifterna, genom ett undantag, är utformade så att reservatet inte ska hindra en framtida järnväg i området bedömer kommunen att riksintresset inte påverkas. Området ligger också inom riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap § 2 och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar det riksintresset i negativ riktning. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area: ca 53 ha, varav land ca 48 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 47 ha, varav produktiv skog ca 34 ha
Kulturmark ca 1 ha
Vattenområde ca 5 ha

Mjölkuddsberget är något av en oas av grönska mitt i ett annars hårt exploaterat område, på tre sidor omgivet av industriområden och bostäder. På den fjärde sidan, mot nordost, ansluter Björkskatafjärdens vattenspegel.

Det ca 60 meter höga berget utgör en av de högre punkterna i det i övrigt flacka landskapet kring Luleå tätort. Det innebär att berget var en av de första

2025-06-12

kobbarna som stack upp ur havet när landet började resa sig efter det att inlandsisen dragit sig tillbaka från området. Vågornas verkan på den exponerade lilla ön medförde att det mesta av finmaterialet spolades bort från de högsta delarna. Detta skeende ger ännu idag grundförutsättningarna för vegetationens sammansättning och fördelning över berget.

Således kännetecknas de högsta delarna av karga förhållanden där endast ett fläckvis förekommande tunt jordtäckte ger utrymme för växtlighet att få fäste. Här växer en gles tallskog, huvudsakligen på torra markförhållanden. På bergets sluttningar där friska markförhållanden råder och där jordtäcket är mindre påverkat av svallning är skogen mer sluten och har större graninslag. Nedanför själva berget, på stranden mot Björkskatafjärden, finns en fuktig-våt strandlövskog. I kanten på bergets västra sida låg tidigare några gårdar med angränsande odlingsmarker. Dessa är idag bortrivna, och gårdstomter och odlingar är halvt igenvuxna med lövdominerade dungar och värdefulla brynmiljöer. Spåren av gårdarna syns i form av några husgrunder som utgör kulturhistoriska lämningar.

Berget har under stora delar av 1900-talet varit inhägnat och avlyst för militära ändamål och skogen har därför lämnats orörd. Det märks framför allt på inslaget av gamla tallar som finns spridda över området, med åldrar på åtminstone uppåt 200 år – eller högre än så bland de träd som växer högst upp på hållmarkerna. Tallarna har ofta vida kronor, vilket bekräftar bilden att skogen under en period varit glesare, framför allt på de övre delarna av berget.

Björkskatafjärdens vattennivå har höjts och stabiliserats i och med innerfjärdsprojektet på 1990-talet då fördämningar byggdes i vardera änden av fjärdsystemet. Det har givit ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon. Landhöjningens och vattenståndsfuktuationernas effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer har här därmed minskat.

Jordarterna i reservatet fördelar sig på ett typiskt sätt för en bergknalle under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp saknas i stort sett jordtäckte och där går berget i dagen, endast överlagrat av klapperstensfält på några ställen. Längre ner längs sluttningarna finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad och längst ner har de urspolade finsedimenten ansamlats. De sistnämnda finns inom reservat i lågområdet närmast stranden mot Björkskatafjärden och på andra sidan berget, vid de gamla odlingsmarkerna. Den underliggande berggrunden består av granodiorit med viss ådergnejsomvandling och kan studeras i de kalspolade hållarna på bergets topp.

Mycket av naturvärdena i området är knutna till den gamla tallskogen. Ett relativt stort inslag av död ved, framför allt av tall, förekommer, vilket är slående med tanke på det tätortsnära läget och skogens trots allt påverkade ka-

2025-06-12

raktär. Flera av de riktigt grova tallarna, men även träd av klenare dimensioner, har fallit ut.

Barrblandskogen som omger berget är relativt variationsrik avseende åldrar, täthet och trädslagsblandning. Små kärr och lövbestånd bidrar här till. De gamla odlingarna i områdets västra del, som idag har nått en ganska långt gången igenväxning, hyser höga värden knutna till löv i dungar, stråk och som solitärer. Långa bryn kring de kvarvarande öppna ängsmiljöerna ger förutsättningar för pollinatörer och andra organismer som gynnas av solbelysta strukturer. Mycket död ved har börjat produceras, bland annat av säl, hägg och björk. Här finns även kvarstående kulturväxter som röda vinbär, syren och lönn. Strandlövskogen mot Björkskatafjärden stärker också reservatets mångfald.

Bland arter som indikerar kontinuitet och höga naturvärden har hittats bland annat reliktbok, talticka, granticka och motaggsvamp. I lövskogen vid odlingarna finns ett fynd av koralltaggsvamp på en låga av lönn.

Mot bakgrund av det centrala läget och närheten till bebyggelsen i angränsande bostadsområden har området också stor betydelse för rekreation och upplevelsen av orörd natur. Den öppna tallskogen, hållmarkerna och de allmänt varierade äldre skogsmiljöerna är tilltalande för besökare som kan nyttja elljusspår, nätverket av vältrampade stigar och utsiktspunkten högst upp på berget.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 4.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Järnvägsområde, riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken
4. Hur man överklagar
5. Skötselplan

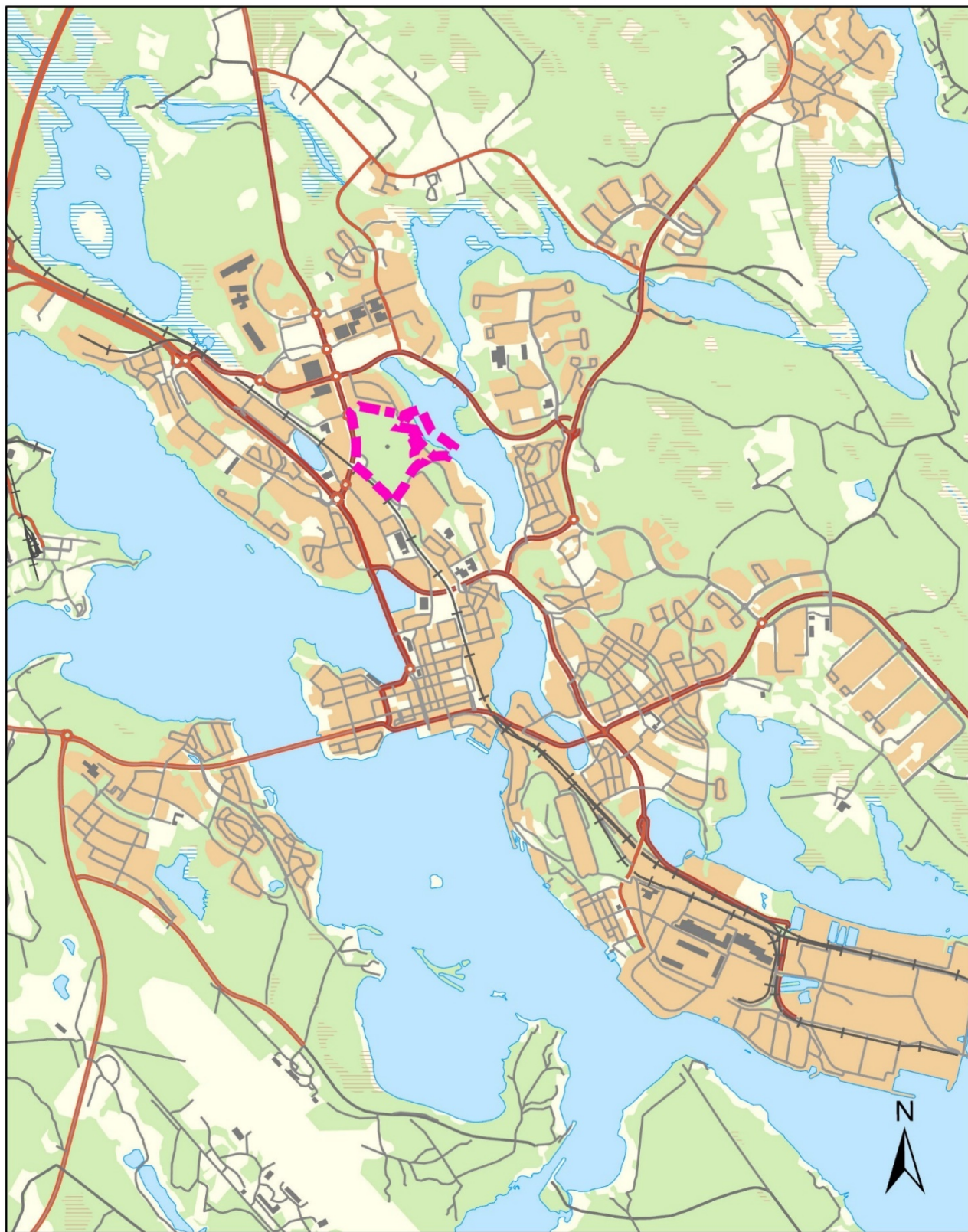
Bilaga 1

Naturresevatets avgränsning

Bilaga 2

Översiktskarta

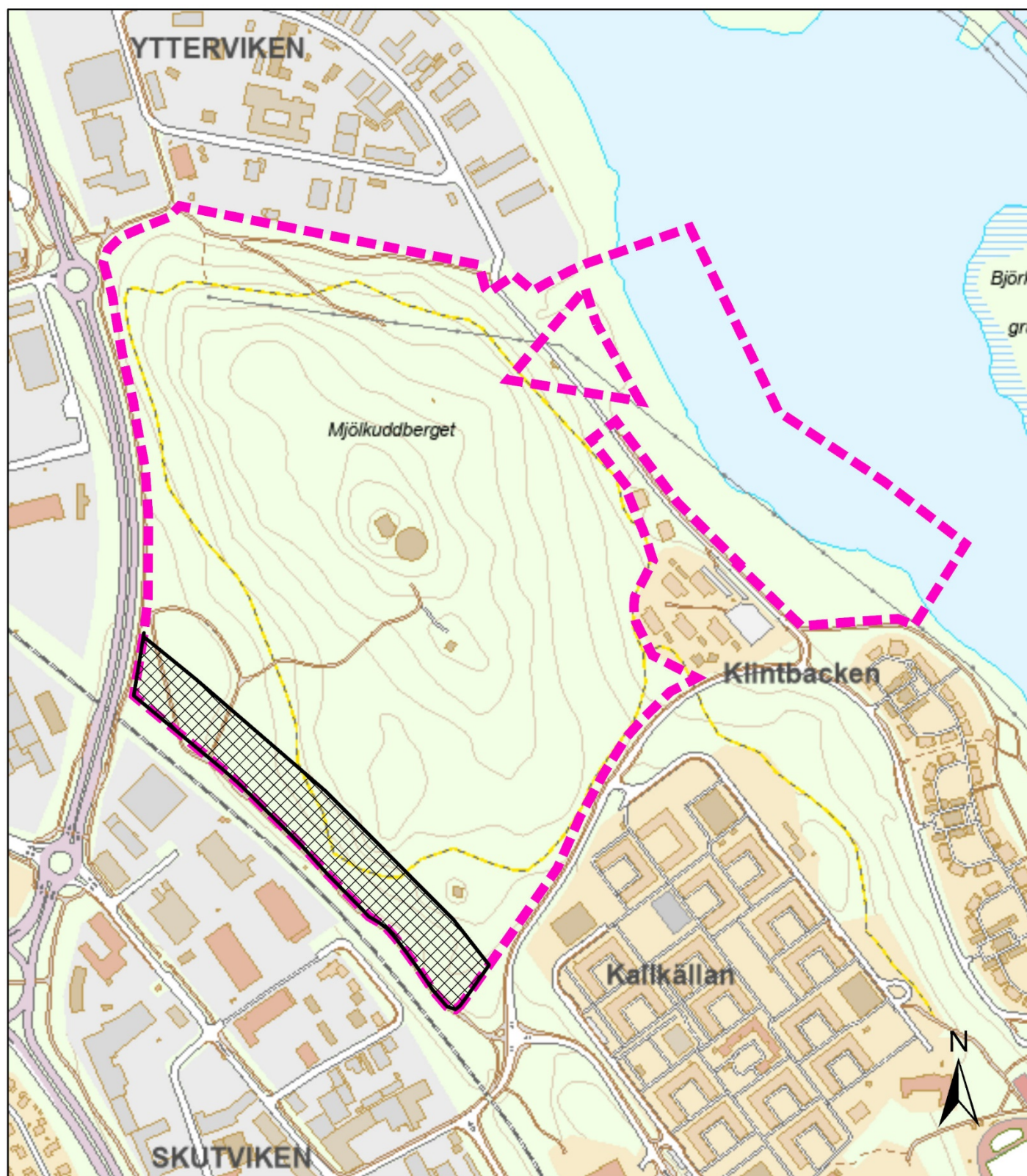

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 3

Järnvägsområde, riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget
 Järnvägsområde

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 4

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till **Luleå kommun**. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 5

Skötselplan för naturreservatet Mjolkuddsberget

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Mjolkuddsberget. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.
- Områdets kulturmiljövärden bevaras och tydliggörs.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

2025-06-12

- Lövskog och lövträd kan gynnas där det inte står i konflikt med bevarandet av äldre tallskog.
- Kulturpräglade naturmiljöer, såsom före detta odlingsmarker och trädgårdar, sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas. Särskild vikt läggs vid naturvärden knutna till äldre, döda och döende lövträd.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna rekreationsvärden och värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda spår, leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen tillåtas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Mjölkuddsberget
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	53 ha (varav land 48 ha)

2025-06-12

Berörda fastigheter och ägare:

Gällivare skogssameby

Sameby:

Luleå kommun

Förvaltare:

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper: Skogsmark ca 47 ha, varav produktiv skog ca 34 ha
Kulturmark ca 1 ha
Vattenområde ca 5 ha

Mjölkuddsberget är något av en oas av grönska mitt i ett annars hårt exploaterat område, på tre sidor omgivet av industriområden och bostäder. På den fjärde sidan, mot nordost, ansluter Björkskatafjärdens vattenspegel.

Det ca 60 meter höga berget utgör en av de högre punkterna i det i övrigt flacka landskapet kring Luleå tätort. Det innebär att berget var en av de första kobbarna som stack upp ur havet när landet började resa sig efter det att inlandsisen dragit sig tillbaka från området. Vågornas verkan på den exponerade lilla ön medförde att det mesta av finmaterialet spolades bort från de högsta delarna. Detta skeende ger ännu idag grundförutsättningarna för vegetationens sammansättning och fördelning över berget.

Således kännetecknas de högsta delarna av karga förhållanden där endast ett fläckvis förekommande tunt jordtäckte ger utrymme för växtlighet att få fäste. Här växer en gles tallskog, huvudsakligen på torra markförhållanden. På bergets sluttningar där friska markförhållanden råder och där jordtäcket är mindre påverkat av svallning är skogen mer sluten och har större graninslag. Nedanför själva berget, på stranden mot Björkskatafjärden, finns en fuktig-våt strandlövskog. I kanten på bergets västra sida låg tidigare några gårdar med angränsande odlingsmarker. Dessa är idag bortrivna, och gårdstomter och odlingar är halvt igenvuxna med lövdominerade dungar och värdefulla brynmiljöer. Spåren av gårdarna syns i form av några husgrunder som utgör kulturhistoriska lämningar.

Berget har under stora delar av 1900-talet varit inhägnat och avlyst för militära ändamål och skogen har därför lämnats orörd. Det märks framför allt på inslaget av gamla tallar som finns spridda över området, med åldrar på åtminstone uppåt 200 år – eller högre än så bland de träd som växer högst upp på hållmarkerna. Tallarna har ofta vida kronor, vilket bekräftar bilden att skogen under en period varit glesare, framför allt på de övre delarna av berget.

Björkskatafjärdens vattennivå har höjts och stabiliserats i och med innerfjärdsprojektet på 1990-talet då fördämningar byggdes i vardera änden av fjärdsystemet. Det har givit ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon. Landhöjningens och vattenståndsfuktuationernas effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer har här därmed minskat.

Jordarterna i reservatet fördelar sig på ett typiskt sätt för en bergknalle under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp saknas i stort sett jordtäckte och där går berget i dagen, endast överlagrat av klapperstensfält på några ställen. Längre ner längs sluttningarna finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad och längst ner har de urspolade finsedimenten ansamlats. De sistnämnda finns inom reservat i lågområdet närmast stranden mot Björkskatafjärden och på andra sidan berget, vid de gamla odlingsmarkerna. Den underliggande berggrunden består av granodiorit med viss ådergnejsomvandling och kan studeras i de kalspolade hållarna på bergets topp.

Mycket av naturvärdena i området är knutna till den gamla tallskogen. Ett relativt stort inslag av död ved, framför allt av tall, förekommer, vilket är slående med tanke på det tätortsnära läget och skogens trots allt påverkade karaktär. Flera av de riktigt grova tallarna, men även träd av klenare dimensioner, har fallit ut.

Barrblandskogen som omger berget är relativt variationsrik avseende åldrar, täthet och trädslagsblandning. Små kärr och lövbestånd bidrar här till. De gamla odlingarna i områdets västra del, som idag har nått en ganska långt gången igenväxning, hyser höga värden knutna till löv i dungar, stråk och som solitärer. Långa bryn kring de kvarvarande öppna ängsmiljöerna ger förutsättningar för pollinatörer och andra organismer som gynnas av solbelysta strukturer. Mycket död ved har börjat produceras, bland annat av sälg, hägg och björk. Här finns även kvarstående kulturväxter som röda vinbär, syren och lönn. Strandlövskogen mot Björkskatafjärden stärker också reservatets mångfald.

Bland arter som indikerar kontinuitet och höga naturvärden har hittats bland annat reliktbok, talticka, granticka och motaggsvamp. I lövskogen vid odlingarna finns ett fynd av koralltaggsvamp på en låga av lönn.

Mot bakgrund av det centrala läget och närheten till bebyggelsen i angränsande bostadsområden har området också stor betydelse för rekreation och upplevelsen av orörd natur. Den öppna tallskogen, hållmarkerna och de allmänt varierade äldre skogsmiljöerna är tilltalande för besökare som kan nyttja elljusspår, nätverket av vältrampade stigar och utsiktspunkten högst upp på berget.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de natur- och rekreationsvärden som är förknippade med gammal barrblandskog, fritt utvecklade strandsuccessioner och lövrika kulturmarker. Grovstammiga och vidkroniga gamla tallar ska specifikt prioriteras i skötseln.

Då områdets skogar har varierad struktur beroende på brukningshistorik och nyttjande är förutsättningarna att nå målet skiftande i olika delar. Skogen är i viss mån påverkad av tidigare användning av området för försvarsändamål, då framför allt toppen av berget var glesare beskogat. Dock har det av allt att döma funnits ett skogsskikt över hela området kontinuerligt sedan berget steg ur havet efter den senaste istiden. Inslaget av gamla tallar vittnar om att något storskaligt rationellt skogsbruk aldrig förekommit, även om ett extensivt uttag av träd säkert har skett under perioder. Om skogen helt lämnas till fri utveckling kan man förutse att naturliga processer kommer att innebära att skogen tättnar alltmer med ett större graninslag, framför allt i de lägre delarna av berget.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet i hög grad ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar; såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att gynna de rekreativa kvaliteterna kan dock vissa områden och stråk tillåtas vara mer tillrättalagda. Generellt ska äldre träd och andra naturvärdesträd gynnas av aktiva skötselåtgärder där de frihuggs för att vinna fördelar i konkurrensen om ljuset.

I området finns även kulturhistoriska lämningar där kulturmiljövärdet kan tillåtas vara styrande för skötseln.

Skötselåtgärder

Grundprincipen är att naturen inom reservatet ska lämnas för fri utveckling där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma ifråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för naturvärdet och bidra till uppfyllande av syftet för reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller bläckning. I vissa fall kan avverkning

vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. All avverkning ska utföras med skonsamma manuella metoder. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. I undantagsfall kan större uttag av träd bli aktuellt varvid uttransport kan komma ifråga. Detta ska i så fall ske med skonsamma metoder, med häst eller fyrhjuling, om de inte kan nås med skogsmaskin från befintliga vägar.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

5.2. Värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och naturupplevelser i orörd natur.

Skötselåtgärder

Skogen sköts huvudsakligen med sikte mot naturvårdsmålen ovan, vilket också ger förutsättningar för upplevelsevärden för människor. Elljusspår och stigar röjs vid behov. Träd som fallit över dessa stråk tas bort, men med hänsyn till naturvårdsmålen ska dessa läggas åt sidan där de lämnas kvar i skogen. Befintliga anläggningar, vägar och stigar underhålls vid behov.

5.3. Kulturmiljövärden

Skötselmål

Kulturhistoriska lämningar såsom rester av försvarsanläggningar och gamla husgrunder ska skötas så att de bevaras och synliggörs.

Skötselåtgärder

Bedömningar görs i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan de olika skötselmålen.

5.4. Anläggningar och information

Skötselmål

Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

De anläggningar som finns är huvudsakligen elljusspåret och ett par utsiktsplatser med grillplats.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder

Minst två informationstavlor sätts upp vid lämpliga entréer till reservatet. På tavlorna ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlor, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Indelningen av delområden hänvisar till kartan i bilaga 2.

1.

Beskrivning

Skötselområdet täcker huvuddelen av berget, med skog som ger naturreservatet dess typiska karaktär. Det är en äldre talldominerad barrblandskog i en gradient med friskare mark längre ner, där graninslaget är större och som på toppen övergår i hållmarkstallskog. Inom området finns ett stort inslag av gamla och i många fall knotiga och spärrgreniga tallar. Dessa har tidigare stått friare och därmed utvecklat sina vida kronor. På senare år har dock skogen tätat och många av tallarna påverkas av konkurrens från inväxande yngre träd. Ett visst inslag av död ved, främst stående tall är en viktig ekologisk komponent i skogen. Den genomsiktliga tallskogen med de iögonenfallande gamla träden är en viktig kvalitet som ger upplevelsevärden för besökare i området.

Mål

Fritt utvecklad talldominerad barrblandskog där strukturen ska vara sådan att äldre tallar hålls friväxande, särskilt ifrån gran. Skogen ska åldras i naturlig takt och andelen död ved ska kontinuerligt öka genom naturliga processer eller ringbarkning.

Skötsel

Huvudprincipen är att skogen ska utvecklas enligt naturlig dynamik, men där äldre träd aktivt ska gynnas och nya ska tillkomma. Gamla tallar friställs inledningsvis, antingen genom avverkning av de konkurrerande träden eller genom ringbarkning eller bläckning. Därefter röjs kontinuerligt vid behov de uppkomna ytorna runt tallarna. Urvalet av de tallar som ska vara föremål för

2025-06-12

denna skötsel görs utifrån en bedömning i fält där vidkroniga och gamla träd prioriteras. Tallarna mäts in för att säkerställa kontinuiteten i skötseln.

Död och döende ved, stående och liggande ska lämnas (undantag för riskträd vid elljusspår, utmärkt på kartan i bilaga 3. Dessa kan fällas omkull efter bedömning att de utgör omedelbar fara).

Längs vissa större stigar (markerade på kartan i bilaga 3) kan röjning ske vid behov. Även vid besöksplatser såsom vindskydd och utsiktsplatser kan röjning utföras vid behov. Dessa åtgärder får inte beröra äldre tall eller andra naturvärdesträd.

I nedre, mindre svallade delar av berget förekommer naturligt mer gran och även löv. Granarna kan finnas kvar om de ej konkurrerar med äldre tallar. Efter tio år görs en utvärdering om det är lämpligt att röja smågran i de delarna, om det anses gynnsamt för syftet med reservatet.

2.

Beskrivning

F.d. odlingsmark och tomtmark, idag en mosaikartad struktur med ridåer och dungar av lövträd med öppna ängsbiotoper emellan. Några gamla husgrunder och en terrassering är rester av den forna bebyggelsen och utgör kulturhistoriska lämningar.

Mål

Bevara och utveckla naturvärden knutna till "löväng" - ett halvöppet landskap med solexponerade solitära lövträd, dungar och bryn med öppen ängsmark däremellan. Täckningsgraden av träden ska vara 30-50 %, sett till hela ytan, i nivå med hur det såg ut vid tidpunkten för reservatets bildande. Ängsmarken ges förutsättningar att utveckla en större andel hävdgynnad flora (ängsyterna markerade på kartan i bilaga 2). Ängarna kan innehålla solitära lövträd. De kulturhistoriska lämningarna ska bevaras.

Skötsel

Lövträden lämnas för fri utveckling, tillåts dö och se "skräpiga" ut. Spontan föryngring medges, men viss röjning och gallring kan göras för att täckningsgraden av träd inte ska öka. All gran tas dock bort. Bryn mot skogen utvecklas där flerskiktning och trädslagsblandning gynnas, skapa "trappstegstruktur". All gran tas bort i brynvegetationen.

Gräsmarkerna sköts som äng, dvs årlig slåtter på eftersommaren, tidigast 15 augusti.

2025-06-12

De kulturhistoriska lämningarna röjs fram vid behov och ska i övrigt skyddas från skador.

3.

Beskrivning

Kraftledningsgata. Sköts av kraftbolag efter deras riktlinjer.

4.

Beskrivning

Strandskog/landhöjningssuccession – lövrik och fuktig med gradient upp mot torrare mark. Stranddynamiken begränsas av att vattennivån i fjärden är artificiellt reglerad.

Mål

Fritt utvecklad lövdominerad strandskog med naturlig zonering. Skötseln syftar till att bevara befintligt successionsstadium (som är tämligen statistiskt eftersom de naturliga effekterna av landhöjningen hejdats).

Skötsel

I huvudsak fri utveckling, men all smågran röjs i fuktigare delar vart 10:e år vid behov. I torrare partier kan urgallring av gran ske efter bedömning att det är gynnsamt för syftet med reservatet. Eventuellt kan enstaka siktgator skapas mot vattnet, efter utredning om lämplig placering.

5.

Vattenområde. Inga åtgärder.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-03-14

Luleå kommun. 1967: *Stadsplan för Yttervikens industriområde, östra delen*, A269.

Luleå kommun. 1979: *Stadsplan för Haparandavägen*, A382.

Luleå kommun. 1994: *Detaljplan för del av Bergviken*, PL141.

Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå*.

Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå*.

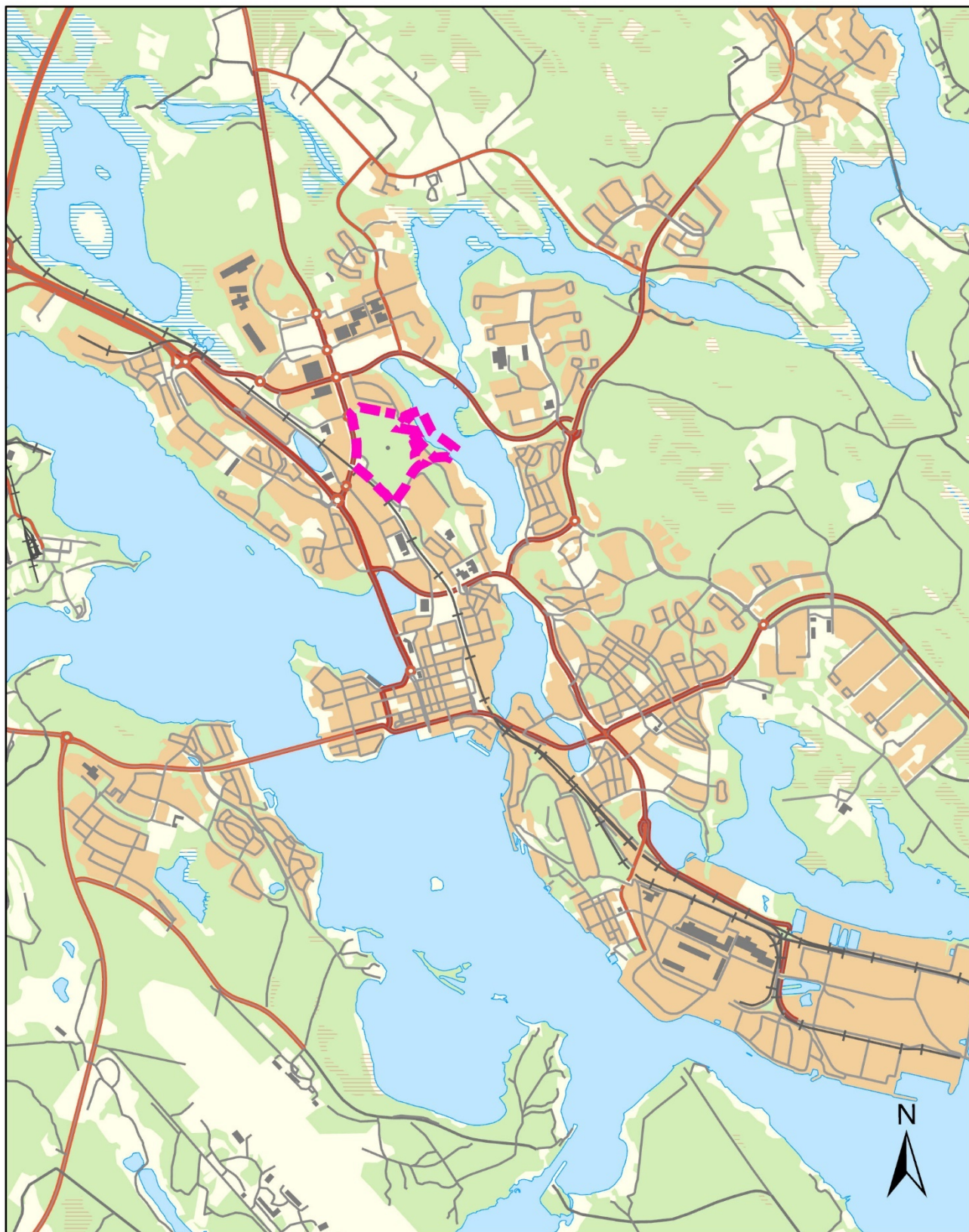
2025-06-12

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

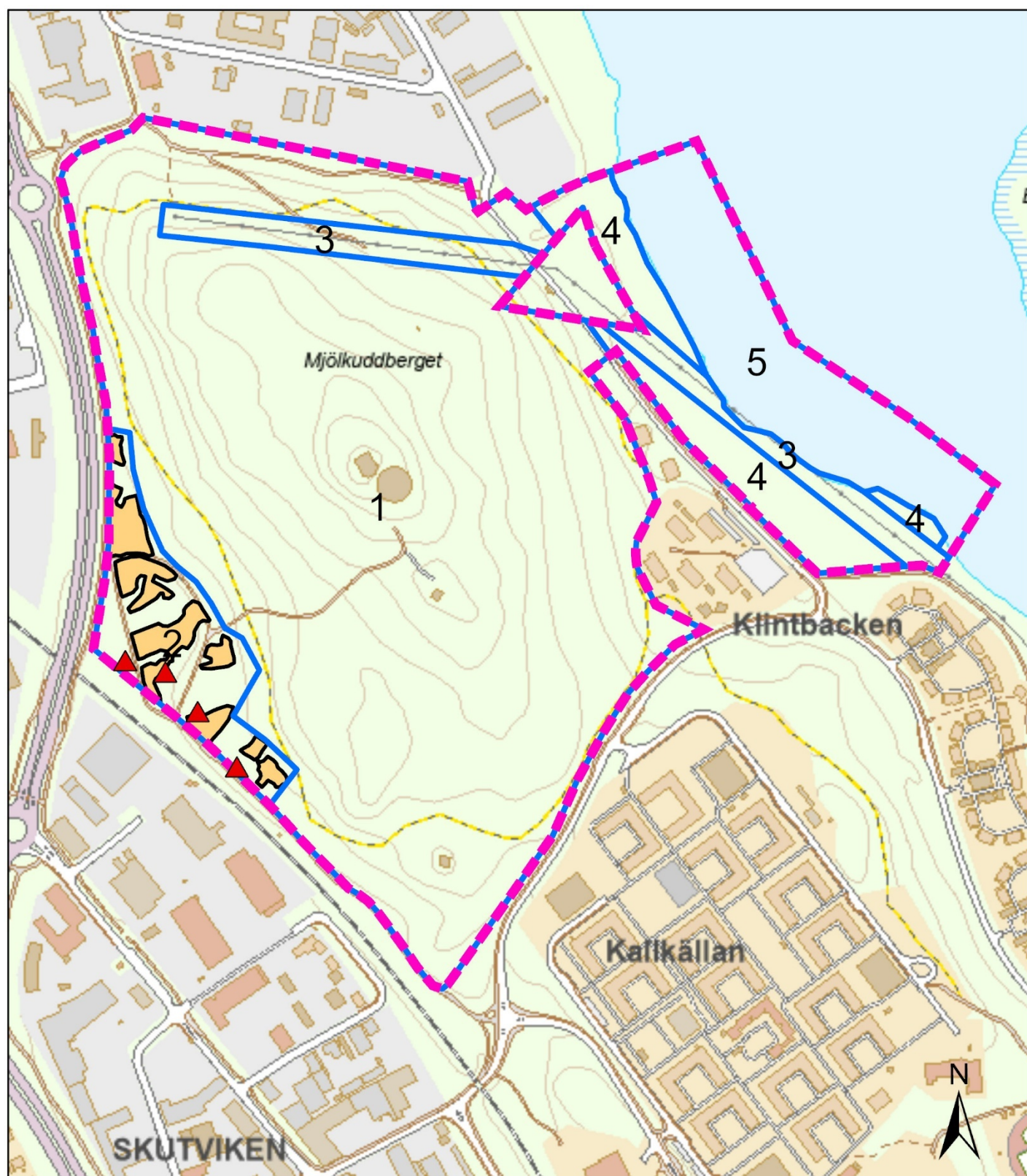

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 2

Skötselområden

Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

Skötselområden

Ängsytor

Kulturhistorisk lämning

0 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 3

Anläggningar och information

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

 Möjlig plats för Informationstavla

 Större stigar

 Utsiktsplats

0 0,25 0,5 Kilometer

§ 311

Inriktning för bildandet av naturreservatet Mjölkuddsberget

Ärendenr 2024/1986-3.1.0.3

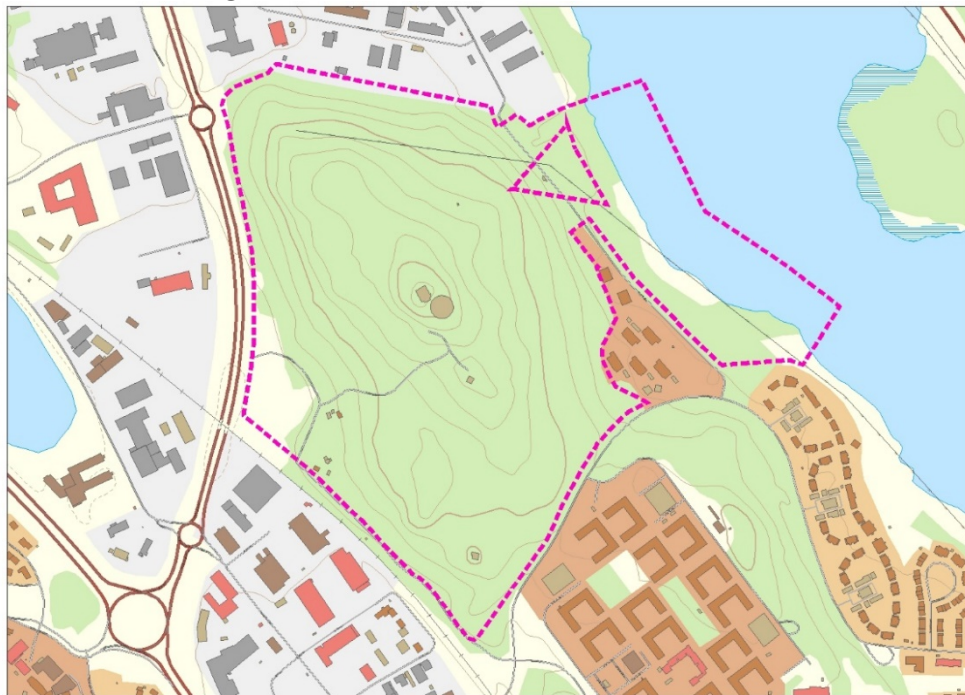
Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatet Mjölkuddsberget ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer.
2. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Mjölkuddsberget, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut.
3. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter.

Reservationer

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), och Kristoffer Sundström (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Föreslagen avgränsning av naturreservatet Mjölkuddsberget.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis där Mjölkuddsberget ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under första kvartalet 2025.

Naturreservat kan bildas av kommunen eller av staten via länsstyrelser i syfte att bevara värdefulla natur, för att återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter och/eller för att tillgodose områden för friluftsliv. Beslut om att bilda naturreservat har samma juridiska verkan oavsett vilken instans som fattar beslutet. Kommuner avgör självständigt vilka områden och med vilket syfte man bildar reservaten. Ofta väljer kommuner att fokusera på tätortsnära områden med höga rekreationsvärden, medan länsstyrelser i första hand skyddar större naturområden med renodlade naturvärden.

Varje reservat har ett unikt syfte som anger vad som ska skyddas och utvecklas. Det kan vara olika naturvärden eller rekreationsvärden, eller en kombination av båda. Föreskrifter utformas för att nå syftet, vilket blir det regelverk som gäller för markägare/rättighetsinnehavare och för allmänheten.

Reservatsbildningen följer en lagstyrd process men som innehållsmässigt kan se lite olika ut beroende på förutsättningarna. En grundläggande premiss är överenskommelser med markägare/rättighetsinnehavare. I detta fall är kommunen enda markägare. Därefter tas underlagsmaterial med grundläggande inriktning för reservatet fram, inklusive en avgränsning av området. Under processens gång samråds med berörda parter.

Aktuellt ärende handlar om att i det skedet få ett inriktningsbeslut av kommunstyrelsen som ledning för tjänstepersonsorganisationen för det fortsatta arbetet. I kommunstyrelsens uppdrag var utgångspunkten att den kommunala beslutsprocessen skulle ske i två steg, där föreliggande ärende om inriktning för reservatet är steg ett.

Efter kommunstyrelsens godkännande av föreslagen inriktning vidtar den formella reservatsbildningsprocessen. Remitterande till sakägare, myndigheter och intresseorganisationer sker och därefter lämnas, efter eventuella korrigeringar, ärendet till kommunfullmäktige för slutligt beslut om reservatsbildning.

Förslaget

Mjölkuddsberget är ett område med höga naturvärden knutna till en varierad skogsmiljö. Berget har under stora delar av 1900-talet varit inhägnat och avlyst för militära ändamål och skogen har därför lämnats orörd. Landskapet är tydligt präglad av landhöjningen med kalspolade hällar högst upp och med tjockare jordtäcke i de lägre delarna. Toppen upptas av en äldre tallskog där riktigt gamla trädindivider utgör de viktigaste värdeelementen. På bergets sluttningar är skogen mer välsluten och har större graninslag. Stranden mot Björkskatafjärden utgörs av en fuktig strandlövskog och några rester av äldre bosättningar och odlingsmarker upptas idag av lövdominerade dungar och brynmiljöer. Elljusspår och ett utvecklat nät av stigar ger goda förutsättningar för rekreation, där naturskyltning bidrar till upplevelsen.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår en inriktning på reservatet där naturvärden ska samspela med rekreationsvärden. Naturen sköts för att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald, vilket kan innebära fri utveckling i vissa delar medan andra blir föremål för en mer aktiv skötsel. Gamla tallar ska generellt gynnas i skötseln men även andra värden kan behöva stärkas. Rekreationsvärdena inom området gynnas av en tillgänglig skog där elljusspår och stigar ska kunna utvecklas.

Syftet med reservatet föreslås formuleras enligt följande:

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Föreskrifterna för reservatet och skötselplanen är verktygen för att nå detta syfte. Utvecklat förslag till principer för reservatet, hur syftet ska nås samt utformning av föreskrifter beskrivs i bilaga till denna skrivelse. Föreskrifterna ligger i linje med gängse praxis för naturreservat i skogsområden, som bland annat innebär reglering av åtgärder som kan skada mark och vegetation. Områdets karaktär ger dock förutsättningar för en viss differentiering med olika målbild för delområden.

Avgränsning följer i stort angiven yta i översiktsplanen och har anpassats för att korrelera med gällande detaljplaner samt beslutade och kända anspråk på området. Endast kommunal mark ingår. Befintlig infrastruktur i form av vägar, elledningar och VA-system begränsas inte. Framtida lokaliseringar av

nytt vattentorn och nya vattenledningar är inom reservatsgränsen, men föreskrifter utformas för att inte begränsa dessa. Korridoren för Norrbotniabanan anges som ett undantag i föreskrifterna och kan således förverkligas även om den berör reservatet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-11-18 § 106 föreslagit kommunstyrelsen besluta att naturreservatet Mjölkuddsberget ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Mjölkuddsberget, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter. Vid ärendets hantering reserverade sig Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) mot beslutet.

Sammanträdet

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C) och Ylva Mjärdell (L) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Sana Suljanovics med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen samt med Lumire.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-03-11 § 84, KLF Hid: 2024.2332
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande inriktningen för bildandet av naturreservatet Mjölkuddsberget, KLF Hid: 2024.9842
- Bilaga till skrivelse om inriktning för naturreservatet Mjölkuddsberget – förslag till avgränsning, syfte, föreskrifter och principer, KLF Hid: 2024.9843
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-11-18 § 106, KLF Hid: 2024.10480

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

Förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Storsand

Ärendenr 2025/1105-3.3.4.4

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Storsand med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Storsand*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Storsand ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02 § 313 om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare och arrendatorer.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02, § 313 Inriktning för bildandet av naturreservatet Storsand, KLF Hid: 2024.11709
- Beskrivning av naturreservatet Storsand i Luleå kommun, 2025-06-13.

Örjan Spansk
Kommunekolog

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret
Infrastruktur- och serviceförvaltningen
Lumire
Luleå Energi
Länsstyrelsen
Skogsstyrelsen
Gällivare skogssameby
Naturskyddsföreningen i Luleå
Norrbottnens ornitologiska förening
Friluftsförbundet i Luleå
Luleå jaktvårdsklubb
Arrendatorer av fritidshustomter, enligt särskild sändlista

2025-06-13

Beskrivning av naturreservatet Storsand i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Storsand
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	49 ha (varav land 41 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreations- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreations- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Tallskogen och andra förekommande skogstyper ska rymma strukturer och element som är gynnsamma för biologisk mångfald. Delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot högre värden.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till skog med höga naturvärden och en badvänlig strandmiljö i älven.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklas som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Bevara en typisk tallskog på sandhed med äldre träd och utrymme för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved och naturligt utvecklad åldersstruktur.

2025-06-13

- Bevara sandstrandens funktion som badplats och ge utrymme för älvens dynamik i grundområdet utanför, med pågående omlagring av sand och andra naturliga processer i vattenmiljön.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder ska dock släckas.
- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda stigar, grillplatser och informationstavlor.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom bad, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga rekreations- och naturvärdena knutna till en lättillgänglig skogsmiljö och sandstrand vid Luleälven. Här finns äldre sandtallskog i ett böljande landskap av strandvallar och sanddyner, men även fuktigare blandskogar med lövinslag, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har höga rekreativa värden med vältrampade stigar i en besöksvänlig pelarsal av tall och en tätortsnära välbesökt badstrand.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar, befintliga byggnader och andra anläggningar.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för efterlevnaden av villkor i gällande avtal om bostadsarrende.

2025-06-13

5. Ovanstående föreskrifter, A 1-9, gäller inte inom arrendetomter enligt karta i bilaga 3.
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa vattenkvaliteten i Gäddviks vattentäkt. Åtgärder som väsentligt påverkar naturvärden och/eller rekreativvärden ska anmälas för samråd med länsstyrelsen enligt 12:6 miljöbalken, i det fall de inte prövas enligt annat lagrum i miljöbalken.
7. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
8. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
9. Terrängskoter får köras vid väl snötäckt mark på markerade leder.
10. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röjning och gallring längs vissa stigar för att skapa glesa och luckiga bestånd, eller annan åtgärd för att gynna friluftsliv, skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvärdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

2025-06-13

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur under tiden 1 maj till 30 september.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.
9. Framföra vattenskoter.
10. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Terrängskoter får köras vid väl snötäckt mark på markerade leder.

2025-06-13

6. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning

Området omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun.

Områdesbestämmelser

Huvuddelen av området omfattas av områdesbestämmelser med angiven användning "Naturmark". En mindre del omfattas av detaljplan med användningen "Park eller plantering".

Vattenskyddsområde

Området ligger i ett vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter.

Skydd för landskapsbild

Området omfattas av förordnande enligt 19 § naturvårdslagen, vilket här består av ett förbud mot att avverka skog utan länsstyrelsens tillstånd.

Redogörelse för ärendet

I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 var rekommendationerna inriktade på skydd för vattentäkten. Områdets naturkaraktär med sandhed och strandvallar lyftes för dess naturhistoriska och pedagogiska värde. Upprättande av områdesbestämmelser rekommenderades, för att begränsa fritidshusbebyggelsen och reglera markanvändningen.

Områdesbestämmelser vann laga kraft 1994 med syfte att skydda vattentäkten långsiktigt och att bevara naturmarken. I motiveringen angavs att naturmarken är attraktiv och betydelsefull för anslutande bostadsområden, speciellt då dessa saknar andra större rekreationsområden. Badplatsen beskrevs som välbesökt och omtyckt, med besökare även från andra delar av kommunen.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Storsand var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Storsand som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden för ekosystemtjänsterna vattenrening, biologisk mångfald och rekreation och hälsa.

2025-06-13

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen att Storsand ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsförbundet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, berörda arrendatorer inom reservatets föreslagna avgränsning samt två rågrannar (privata fastighetsägare).

Yttranden har inkommit från länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå jaktvårdsklubb samt en av rågrannarna. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

Länsstyrelsen meddelar att de ser positivt på att kommunen inrättar naturreservatet och har inga synpunkter i övrigt. Skogsstyrelsen påtalar att det enligt Riksantikvarieämbetet finns en gammal avrättningsplats inom området, vilken kräver hänsyn vid eventuella åtgärder. *Avrättningsplatsen är känd och skyddas och sköts om enligt reservatsföreskrifter och skötselplan.*

Lumire meddelar att de har inget att erinra.

Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

En av rågrannarna har i ett yttrande uttalat sig positiv över att det blir ett naturreservat och framför i övrigt synpunkter och förslag på förbättringar i anläggningar, såsom fler soptunnor, grillplatser och toalett. *Tillkommande anläggningar för att underlätta vistelsen och minska slitage och nedskräpning är en möjlighet inom naturreservatet, men inget som beslutas om vid bildandet av reservatet. Synpunkterna föranleder ingen ändring.*

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur rekreations- som naturvårdssynpunkt. Reservatet omfattar skog med utrymme för växter och djur knutna till kontinuerligt beskogade miljöer i en naturtyp som på nationell nivå är starkt decimerad. Området är ett viktigt rekreationsområde i en del av tätorten som annars saknar större sammanhängande rekreationsområden med någon kvalitet, och därtill ett av kommunens finaste och mest välbesökta strandbad.

Skogsavverkning, dikning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Storsands geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Området omfattas av skyddsföreskrifter kopplade mot befintligt områdesskydd som vattenskyddsområde enligt 7 kap 21 § miljöbalken, där det berör såväl primär skyddszon som sekundär skyddszon A. Luleå kommun bedömer att naturreservatet är förenligt med skyddsföreskrifterna, vilket kommer att förstärka skyddet ytterligare genom reservatets föreskrifter.

Området omfattas också av landskapsbildskydd enligt den f d naturvårdslagens 19 §. Skyddet består här av ett förbud mot avverkning av skog utan länsstyrelsens tillstånd. Kommunen bedömer att naturreservatet stärker det skydd som det gamla 19 §-förordnandet syftar till och att inga motsättningar mellan de två geografiskt överlappande skyddsformerna föreligger. Kommunen föreslår att länsstyrelsen upphäver landskapsbildskyddet eftersom naturreservatet tillfullo täcker in syftet med skyddet.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekomen-

2025-06-13

dationen att området ska inrättas som nytt naturreservat. I gällande detaljplaner för området är användningen "Naturmark" respektive "Park eller plantering". En yta benämnd "område för kulturresevat" finns angiven i plankartan som omfattar platsen för traktens galgbacke, vilket således är en plats med kulturhistorisk betydelse. Benämningen "kulturresevat" innebär här inte att området är inrättat som ett sådant enligt 7 kap 9 § miljöbalken. Kommunen bedömer att bildandet av resevatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Naturresevatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av resevatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Luleå kommun bedömer därför att resevatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturresevatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose resevatets syfte.

Beskrivning av området

Area: ca 49 ha, varav land ca 41 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 38 ha, varav produktiv skog ca 38 ha
Sandmark ca 3 ha
Vattenområde ca 8 ha

Storsand är ett tätortsnära grönområde vars främsta rekreativa kvalitet är det populära badet. Områdets tallskog växer i ett landskap som är format av älven, där sanden och gamla strandvallar i skogen bygger upp det böljande landskapet. Skogens besöksvänliga karaktär av "pelarsal" ger höga upplevelsevärden, men förutsättningarna för utvecklande av naturvärden knutna till skogsbiotoper är också goda.

Jordlagren är i sin helhet uppbyggda av sand, isälvssediment tillhörande Luleälvsåsen, vilka genom landhöjningens effekter omformats till dagens flacka hedlandskap med strandvallar och sanddyner. Ett mindre område med fin-kornigare jordar finns i ett stråk i den sydligaste delen av området.

Skogen som huvudsakligen är av typen sandtallskog är överlag äldre och har av allt att döma god kontinuitet. Om än påverkad av gallring ges ändå ut-

2025-06-13

rymme för arter knutna till gamla trädindivider, såväl i solbelysta lägen som i slutna bestånd. Död ved förekommer i dagsläget sparsamt. Enstaka tallar med åldrar på 200 år eller mer förekommer, men beståndsåldern ligger överlag kring 100-årsstrecket.

Reservatsområdets läge i utkanten av det sammanhängande stråk av samma naturtyp som fortsätter söderut på Karlsvikshalvön och vidare bort över Kal-laxheden ger en ekologisk funktion och spridningsmöjligheter av typiska or-ganismsamhällen in i detta tätortsnära grönområde. Det ger förutsättningar att få uppleva många av de allmänt förekommande arterna som kan finna livsrum i dylika skogar. Bland fåglarna kan till exempel ses större hackspett, korp, grönsiska, trastar och olika mesar. I strandområdet och grundområdet i älven observeras rastande sjöfåglar och vadare. Skogsmarken ger också förut-sättningar för marksvampar som är beroende av trädkontinuitet samt vedle-vande organismer att sprida sig in i området.

Sandstranden och grundområdet utanför är påverkade av mänsklig aktivitet, där de utsätts för störningar främst sommartid. Den ekologiska funktionen och utrymmet för biologisk mångfald är därför begränsat. Här är istället reser-vatets rekreativa kvaliteter för människor ett överordnat motiv och det enskilt starkaste värdet som reservatet avser skydda. Kring de strandnära fossila sanddynerna kan anslående karaktärsträd i form av knotiga tallar bidra till upplevelsen.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Storsandkan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 4.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Arrendetomter
4. Hur man överklagar
5. Skötselplan

Bilaga 1

Naturreservatets avgränsning

 Gräns för naturreseptatet Storsand

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 2

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Storsand

0 1,25 2,5 5 Kilometer

Bilaga 3

Arrendetomter

- Gräns för naturreservatet Storsand
- Arrendetomter

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 4

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 5

Skötselplan för naturreservatet Storsand

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Storsand. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreations- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreations- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Tallskogen och andra förekommande skogstyper ska rymma strukturer och element som är gynnsamma för biologisk mångfald. Delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot högre värden.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till skog med höga naturvärden och en badvänlig strandmiljö i älven.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Bevara en typisk tallskog på sandhed med äldre träd och utrymme för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved och naturligt utvecklad åldersstruktur.
- Bevara sandstrandens funktion som badplats och ge utrymme för älvens dynamik i grundområdet utanför, med pågående omlagring av sand och andra naturliga processer i vattenmiljön.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.

2025-06-13

- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder ska dock släckas.
- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda stigar, grillplatser och informationstavlor.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom bad, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Storsand
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	49 ha (varav land 41 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper: Skogsmark ca 38 ha, varav produktiv skog ca 38 ha

2025-06-13

Sandmark ca 3 ha

Vattenområde ca 8 ha

Storsand är ett tätortsnära grönområde vars främsta rekreativa kvalitet är det populära badet. Områdets tallskog växer i ett landskap som är format av älven, där sanden och gamla strandvallar i skogen bygger upp det böljande landskapet. Skogens besöksvänliga karaktär av "pelarsal" ger höga upplevelsevärden, men förutsättningarna för utvecklande av naturvärden knutna till skogsbiotoper är också goda.

Jordlagren är i sin helhet uppbyggda av sand, isälvssediment tillhörande Luleälvsåsen, vilka genom landhöjningens effekter omformats till dagens flacka hedlandskap med strandvallar och sanddyner. Ett mindre område med fin-kornigare jordar finns i ett stråk i den sydligaste delen av området.

Skogen som huvudsakligen är av typen sandtallskog är överlag äldre och har av allt att döma god kontinuitet. Om än påverkad av gallring ges ändå utrymme för arter knutna till gamla trädindivider, såväl i solbelysta lägen som i slutna bestånd. Död ved förekommer i dagsläget sparsamt. Enstaka tallar med åldrar på 200 år eller mer förekommer, men beståndsåldern ligger överlag kring 100-årsstreck.

Reservatsområdets läge i utkanten av det sammanhängande stråk av samma naturtyp som fortsätter söderut på Karlsvikshalvön och vidare bort över Kalлахeden ger en ekologisk funktion och spridningsmöjligheter av typiska organismsamhällen in i detta tätortsnära grönområde. Det ger förutsättningar att få uppleva många av de allmänt förekommande arterna som kan finna livsrum i dylika skogar. Bland fåglarna kan till exempel ses större hackspett, korp, grönsiska, trastar och olika mesar. I strandområdet och grundområdet i älven observeras rastande sjöfåglar och vadare. Skogsmarken ger också förutsättningar för marksvampar som är beroende av trädkontinuitet samt vedlevande organismer att sprida sig in i området.

Sandstranden och grundområdet utanför är påverkade av mänsklig aktivitet, där de utsätts för störningar främst sommartid. Den ekologiska funktionen och utrymmet för biologisk mångfald är därför begränsat. Här är istället reservatets rekreativa kvaliteter för människor ett överordnat motiv och det enskilt starkaste värdet som reservatet avser skydda. Kring de strandnära fossila sanddynerna kan anslående karaktärsträd i form av knotiga tallar bidra till upplevelsen.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Rekreations- och naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de rekreations- och naturvärden som är förknippade med äldre tallskog och sandstrand. Anläggningar för rekreation och friluftsliv ska hålla godtagbar kvalitet för sina ändamål.

Då områdets skog har något varierad struktur och ålder är förutsättningarna att nå målet skiftande i olika delar. Skogen är påverkad av gallring och olika typer av skötselåtgärder och är idag relativt likriktad med få naturvärdeshöjande inslag. Åldern är genomgående "vuxen", i huvudsak upp emot och över 100 år. Enstaka individer med högre ålder finns, framför allt på sanddynerna som angränsar mot badstranden. Den genomsiktliga och enskiktade skogen ger samtidigt rekreativa kvaliteter åt området.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet ska skötas för att behålla och utveckla dess rekreativa värden. Den ska vara besöks- och promenadvänlig men ändå utvecklas mot att rymma mer strukturer av betydelse för biologisk mångfald. Samtidigt som den relativt glesa karaktären ska bibehållas ska den successivt åldras, få större variation avseende åldersspridning och ökat innehållet av död ved. Eftersom det är tallskog på torr sandig mark kan detta till stor del uppnås genom att skogen lämnas till fri utveckling. Tätande skog med konkurrerande granar är ett mindre troligt scenario, men ska bevakas – och vissa röjningsinsatser kan bli aktuella. Generellt kan äldre träd och andra naturvärdesträd gynnas av aktiva skötselåtgärder där de frihuggs för att vinna fördelar i konkurrensen om ljuset.

Sandstranden ska hållas öppen och välordnad.

Skötselåtgärder

Grundprincipen är att naturen inom reservatet ska lämnas för fri utveckling där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma ifråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för uppfyllande av syftet med reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning. I vissa fall kan avverkning vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. All avverkning ska utföras med skonsamma manuella metoder. De avverkade träden lämnas såsom blivande lågor i skogen.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

Rekreationsvärden gynnas genom att stigar och motionsspår röjs. Träd som fallit över stigar, vägar eller andra anläggningar lyfts åt sidan där de lämnas kvar i skogen. Befintliga anläggningar, vägar och stigar underhålls vid behov.

5.2. Kulturmiljövärden

Skötselmål

Den gamla avrättningsplatsen (galgbacken) ska skötas så att den bevaras och synliggörs. I den mån andra kulturhistoriska lämningar identifieras ska de skötas med samma mål.

Skötselåtgärder

Galgbacken sköts enligt beskrivningen i aktuellt delområde nedan. I övrigt görs bedömningar i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan olika skötselmål.

5.3. Anläggningar och information

Skötselmål

Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder

Minst en informationstavla sätts upp vid lämplig entré till reservatet. På tavlan ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlor, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Indelningen av delområden hänvisar till kartan i bilaga 2.

1.

Beskrivning

Skötselområdet täcker huvuddelen av området, med skog som ger naturreservatet dess typiska karaktär. Det är en äldre talldominerad skog på sandig lätt kuperad mark – huvudsakligen torr, men i friskare partier kan ett visst granin-

2025-06-13

slag förekomma. Mot stranden finns mindre lövbestånd. Åldern på skogen varierar men huvuddelen utgörs av ett äldre, relativt likåldrigt gallrat bestånd som har förutsättningar att hållas naturligt glest. Fläckvis kommer dock ett stort uppslag av självsådda småtallar i täta kluster. Skogen saknar i stort sett naturvärdeshöjande strukturer i form av död ved och riktigt gamla trädindivider. Den genomsiktliga äldre tallskogen är en viktig kvalitet som ger upplevelsevärden för besökare i området.

Mål

Talldominerad gammal skog med kontinuerligt stigande andel gamla träd och död ved, där åldersspridningen ökar på sikt. Fuktigare partier med strandlövskog ska utvecklas fritt.

Skötsel

Till stor del kan skogen lämnas till fri utveckling. Granar som riskerar att konkurrera med värdefulla äldre tallar tas bort. I befintliga luckor med spontan förnygring lämnas de uppväxande yngre tallarna till fri utveckling där självgallring förväntas ge glesare bestånd på sikt. I en zon närmast befintliga äldre tallar röjs dock småtall som riskerar att konkurrera med dessa. Partierna med strandlövskog lämnas till fri utveckling. Över hela området röjs smågran vart 10:e år vid behov.

2.

Beskrivning

Sandstrand med spridda tallar.

Mål

Öppen sandstrand som är tillgänglig och badvänlig.

Skötsel

Fri utveckling. Rövning eller borttagande av enstaka träd kan bli aktuellt om behov uppstår för att vidmakthålla funktionen.

3.

Beskrivning

Grund- och vattenområde i älven.

Mål

Fritt utvecklad dynamik i grundområdet, med pågående omlagring av sand och andra naturliga processer i vattenmiljön.

Skötsel

Fri utveckling.

2025-06-13

4.

Beskrivning

Gammal avrättningsplats med kulturhistoriskt värde bestående av en mindre gles tallbevuxen kulle med lämning efter den gamla stupstocken.

Mål

Gles gammal tallskog som synliggör den historiska miljön.

Skötsel

Röjning vart 10:e år vid behov.

5.

Beskrivning

Arrendetomter. Ingen föreskriven skötsel inom ramen för naturreservatets syften. Vilka åtgärder arrendatorerna får utföra samt sådant som dessa förpliktigas göra, regleras av respektive avtal om bostadsarrende.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-04-01

Luleå kommun. 1973: *Detaljplan för Ektjärn, A315*.

Luleå kommun. 1994: *Områdesbestämmelser för Storheden vattentäktsområdet - Storsand, PL126*.

Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå*.

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Storsand

0 1,25 2,5 5 Kilometer

Bilaga 2

Skötselområden

 Gräns för naturreservatet Storsand

 Skötselområden

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 3

Anläggningar och information

 Gräns för naturreservatet Storsand

 Stigar

 Möjlig plats för informationstavla

 Badplats

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

§ 313

Inriktning för bildandet av naturreservatet Storsand

Ärendenr 2024/1988-3.1.0.3

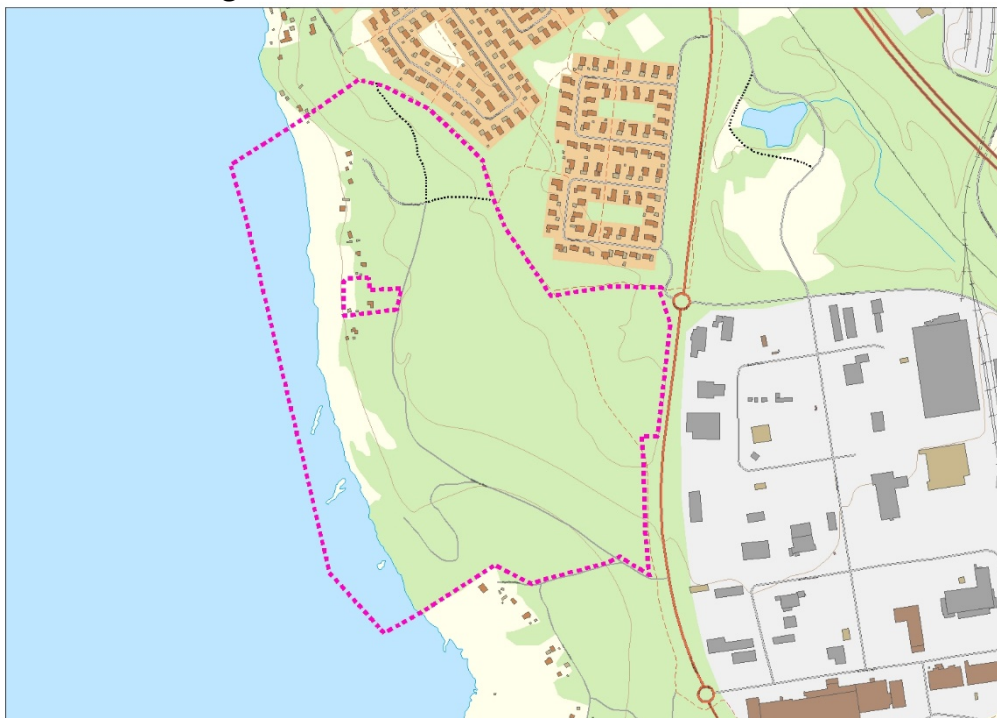
Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatet Storsand ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer.
2. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Storsand, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut.
3. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter.

Reservationer

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C), Ylva Mjärdell (L), och Kristoffer Sundström (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Föreslagen avgränsning av naturreservatet Storsand.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis där Storsand ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under första kvartalet 2025.

Naturreservat kan bildas av kommunen eller av staten via länsstyrelser i syfte att bevara värdefulla natur, för att återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter och/eller för att tillgodose områden för friluftsliv. Beslut om att bilda naturreservat har samma juridiska verkan oavsett vilken instans som fattar beslutet. Kommuner avgör självständigt vilka områden och med vilket syfte man bildar reservaten. Ofta väljer kommuner att fokusera på tätortsnära områden med höga rekreationsvärden, medan länsstyrelser i första hand skyddar större naturområden med renodlade naturvärden.

Varje reservat har ett unikt syfte som anger vad som ska skyddas och utvecklas. Det kan vara olika naturvärden eller rekreationsvärden, eller en kombination av båda. Föreskrifter utformas för att nå syftet, vilket blir det regelverk som gäller för markägare/rättighetsinnehavare och för allmänheten.

Reservatsbildningen följer en lagstyrd process men som innehållsmässigt kan se lite olika ut beroende på förutsättningarna. En grundläggande premiss är överenskommelser med markägare/rättighetsinnehavare. I detta fall är kommunen enda markägare. Därefter tas underlagsmaterial med grundläggande inriktning för reservatet fram, inklusive en avgränsning av området. Under processens gång samråds med berörda parter.

Aktuellt ärende handlar om att i det skedet få ett inriktningsbeslut av kommunstyrelsen som ledning för tjänstepersonsorganisationen för det fortsatta arbetet. I kommunstyrelsens uppdrag var utgångspunkten att den kommunala beslutsprocessen skulle ske i två steg, där föreliggande ärende om inriktning för reservatet är steg ett.

Efter kommunstyrelsens godkännande av föreslagen inriktning vidtar den formella reservatsbildningsprocessen. Remitterande till sakägare, myndigheter och intresseorganisationer sker och därefter lämnas, efter eventuella korrigeringar, ärendet till kommunfullmäktige för slutligt beslut om reservatsbildning.

Förslaget

Storsand är ett tätortsnära grönområde vars främsta kvalitet är det populära badet. Områdets tallskog växer i ett landskap som är format av älven, där

sanden och gamla strandvallar i skogen bygger upp det böljande landskapet. Skogens besöksvänliga karaktär av "pelarsal" ger höga upplevelsevärden, men förutsättningarna för utvecklande av naturvärden knutna till gamla tallar är också goda.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår en inriktning på reservatet där rekreativvärden knutna till bad och värden förknippade med äldre tallskog ska vara styrande. Naturen sköts för att stärka både förutsättningarna för rekreation och för att utveckla naturvärden.

Syftet med reservatet föreslås formuleras enligt följande:

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreativ- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreativ- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Tallskogen och andra förekommande skogstyper ska rymma strukturer och element som är gynnsamma för biologisk mångfald. Delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot högre värden.

Föreskrifterna för reservatet och skötselplanen är verktygen för att nå detta syfte. Utvecklat förslag till principer för reservatet, hur syftet ska nås samt utformning av föreskrifter beskrivs i bilaga till denna skrivelse. Föreskrifterna ligger i linje med gängse praxis för naturreservat i skogsområden, som bland annat innebär reglering av åtgärder som kan skada mark och vegetation. Områdets karaktär ger dock förutsättningar för en viss differentiering med olika målbild för delområden.

Avgränsningen följer i stort angiven yta i översiktsplanen och har anpassats för att korrelera med gällande detaljplaner. Endast kommunal mark ingår. Befintlig infrastruktur i form av vägar och leder begränsas inte. Områdesbestämmelserna för vattenskyddsområdet överlappar men påverkas inte av reservatsbildningen, liksom befintliga arrenden för fritidshus.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-11-18 § 108 föreslagit kommunstyrelsen besluta att naturreservatet Storsand ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Storsand, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter. Vid ärendets hantering reserverade sig Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) mot beslutet.

Sammanträdet

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C) och Ylva Mjärdell (L) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Sana Suljanovics med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen samt med Lumire.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-03-11 § 84, KLF Hid: 2024.2332
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande inriktningen för bildandet av naturreservatet Storsand, KLF Hid: 2024.9846
- Bilaga till skrivelse om inriktning för naturreservatet Storsand – förslag till avgränsning, syfte, föreskrifter och principer, KLF Hid: 2024.9847
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-11-18 § 108, KLF Hid: 2024.10482

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

Förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Grundet

Ärendenr 2025/1106-3.3.4.4

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Grundet med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Grundet*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 4 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Grundet ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02 § 314 om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare och arrendatorer.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02 § 314 Inriktning för bildandet av naturreservatet Grundet, KLF Hid: 2024.11710
- Beskrivning av naturreservatet Grundet i Luleå kommun.

Örjan Spansk
Kommunekolog

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret
Infrastruktur- och serviceförvaltningen
Kultur- och fritidsförvaltningen
Lumire
Luleå Energi
Länsstyrelsen
Skogsstyrelsen
Gällivare skogssameby
Naturskyddsföreningen i Luleå
Norrbottens ornitologiska förening
Friluftsförbundet i Luleå
Luleå jaktvårdsklubb
Sunderby scoutkår
Medeltidsföreningen Frostheim

Beskrivning av naturreservatet Grundet i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Grundet
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	21 ha (varav land 17 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreations- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreations- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose organiserade kulturella och friluftslivsinriktade aktiviteter med utgångspunkt i befintliga byggnader och anläggningar, vilka också ska ha möjlighet att utvecklas. Fysiska lämningar från områdets historiska användning ska värnas och synliggöras.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till skog med höga naturvärden och en badvänlig strandmiljö i älven.
- Bevara och utveckla en lövrik skogsmiljö uppkommen på gammal kulturmark, med förutsättningar för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved, stor trädslagsblandning och naturligt utvecklad åldersstruktur.
- Naturvärden knutna till strandskog med dess naturliga successioner bevaras och utvecklas.

2025-06-13

- Bevara sandstrandens funktion som badplats och ge utrymme för älvens dynamik i grundområdet utanför, med pågående omlagring av sand och andra naturliga processer i vattenmiljön.
- Området undantas från skogsbruk, exploatering och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder ska dock släckas.
- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt. I delarna närmast befintliga byggnader och anläggningar är dock friluftsliv och kulturella intressen styrande för skötseln.
- Kulturmiljöer sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda grillplatser och informationstavlor.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom scouting, bad, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga rekreations-, natur- och kulturmiljövärdena knutna till en tätortsnära skogsmiljö, sandstrand och bebyggelse som präglas av dess kulturhistoria. Här finns variationsrik skog med stort lövinslag, värdefulla strandmiljöer och öppna ytor för friluftslivsaktiviteter.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

2025-06-13

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Anlägga väg.
4. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
5. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
6. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

7. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
8. Anlägga ledning i luft, mark eller vatten.
9. Uppföra byggnad eller annan anläggning.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar, befintliga byggnader och andra anläggningar.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
4. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för hyresgästs verksamhet i enlighet med gällande hyresavtal.

5. Hyresgäst får tillfälligtvis eller permanent sätta upp skyltar för att informera om sin verksamhet. Skyltningen får inte verka avhållande för den allemansrättsliga tillgängligheten av området, utom kortvarigt och vid enstaka tillfällen om det är motiverat av säkerhetsskäl eller för att ta ut inträdesavgift vid arrangemang.
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
7. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
8. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, röjning och gallring längs stigar och vissa ytor för att skapa glesa och luckiga bestånd eller vidmakthålla öppna ytor för friluftslivets ändamål, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvårdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

2025-06-13

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i iordningställda eldstäder.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.
8. Framföra vattensskoter.
9. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).
6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för aktiviteter i hyresgästs arrangemang som inte påtagligt ger åverkan på värden som reservatet syftar till att skydda. Undantaget gäller för icke skadliga åtgärder som annars är förbjudna enligt föreskrifterna 1, 3, 4 och 5.

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning

2025-06-13

Området omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun.

Detaljplan

En mindre del av området omfattas av detaljplan med angiven användning "Natur".

Vattenskyddsområde

Området ligger i ett vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter.

Redogörelse för ärendet

I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 var rekommendationerna att det rörliga friluftslivets intressen skulle prioriteras och att endast bebyggelse för friluftslivet tillåtas, varvid hänsyn skulle tas till befintliga kulturhistoriska värden. Luleå kommun förvärvade fastigheten 1995 och hyr ut den till Sunderbyns Scoutkår som sedan 1992 bedrivit verksamhet på ön.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Grundet var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Grundet som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden för rekreation och hälsa.

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen att Grundet ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsförbundet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Sunderbyns scoutkår samt Medeltidsföreningen Frostheim.

Yttranden har inkommit från länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Norrbottens ornitologiska förening samt Luleå jaktvårdsklubb. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

2025-06-13

Skogsstyrelsen och Lumire meddelar att de inte har något att erinra.

Länsstyrelsen meddelar att de ser positivt på att kommunen inrättar naturreservatet och lämnar utöver det en kommentar gällande förslagets reservatsföreskrifter som handlar om tillstånd för att anlägga ledning och uppföra byggnad etc. *Länsstyrelsens påpekande om att det kan bli motstridigt att det räcker med tillstånd för att anlägga ledning etc när det samtidigt råder ett generellt förbud mot att skada eller förändra mark eller vegetation etc kan finna visst fog. Man menar att det ändå kan krävas en dispens eftersom man vid anläggande alltid kan förmodas orsaka någon mån av skada. Tillståndsvillkoret finns där för att möjliggöra för utvecklande av bebyggelsen för de friluftslivsinriktade föreningar som driver sin verksamhet i området. En sådan utveckling ligger i linje med syftet med reservatet och bör därför inte omfattas av ett direkt förbud. Det är oundvikligt att det uppstår viss påverkan på mark etc, men det får i så fall prövas i det enskilda fallet huruvida ett dispensförfarande utlöses. Föreskriften om att det är förbjudet att skada mark eller vegetation etc är en av de mest grundläggande för att upprätthålla naturreservatets syfte att skydda naturområdet och bör inte mildras.*

Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Norrbottnens ornitologiska förening framför en synpunkt att det bör tillföras ett förbud mot ej kopplad hund på samma sätt som i de övriga naturreservat som varit ute på remiss parallellt med detta. *Enligt miljöbalken 7 kap 25 § får inte föreskrifterna vara mer ingripande än nödvändigt för att syftet med reservatet ska nås. Det är alltså alltid en avvägning mellan vilka regler som verkligen behövs och de inskränkningar det får på enskildas rätt att vistas i och nyttja området. Naturreservatet Grundets syfte har stor tonvikt mot rekreation och friluftsliv och mot den bakgrunden landar avvägningen i att inte begränsa möjligheten att föra in icke kopplade husdjur i området, utöver vad som redan gäller i nationell lagstiftning. Hundägares ansvarar alltid att hålla sin hund under sådan uppsikt att den inte orsakar skador eller avsevärda olägenheter (bland annat mot vilda djur). I 16 § Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter framgår att hundar under tiden den 1 mars till 20 augusti ska hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. När det gäller de övriga naturreservaten har föreskrifter som innebär förbud mot att medföra ej kopplad hund införts för att få en samstämmighet med redan gällande föreskrifter som beslutats i annan ordning. Mjölkuddsberget och Storsand omfattas av Luleå kommuns allmänna ordningsföreskrifter gällande koppelvång. Porsöbergets angränsande mot Gammelstadsviken med dess förbud mot lösspringande hund motiverar att en motsvarande föreskrift införs där. I Kalvholmen är häst- och ridverksamheten en*

2025-06-13

tung del av syftet och där landar avvägningen i att införa ett förbud mot att medföra ej kopplad hund för att minska risken att lösspringande hundar ska störa eller skrämma hästar.

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur rekrea- tions- som naturvårdssynpunkt. Reservatet omfattar skog med utrymme för växter och djur knutna till lövsuccessioner och strandbiotoper i Luleälven. Området är ett viktigt rekrea- tions- och friluftsområde med goda förutsätt- ningar för och lång tradition av organiserad verksamhet.

Skogsavverkning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvär- dena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hän- synsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett natur- reservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Grundets geografiska läge ger goda för- utsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopoliti- kens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är vik- tiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Reser- vatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Området omfattas av skyddsföreskrifter kopplade mot befintligt områ- desskydd som vattenskyddsområde enligt 7 kap 21 § miljöbalken, där det be- rör sekundär skyddszon B. Luleå kommun bedömer att naturreservatet är för- enligt med skyddsföreskrifterna, vilket kommer att förstärka skyddet ytterli- gare genom reservatets föreskrifter.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kom- munens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekomen- dationen att området ska inrättas som nytt naturreservat. I gällande detalj- plan, som berör den del av reservatet som ligger på fastlandet, är använd- ningen "Natur" eller är angivet som "vattenområde". Kommunen bedömer att

bildandet av reservatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Naturreservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area: ca 21 ha, varav land ca 17 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 6 ha, varav produktiv skog ca 3 ha
Sandmark ca 1 ha
Strandäng ca 7 ha
Buskmark ca 1 ha
Gräsytor och övrig mark ca 2 ha
Vattenområde ca 4 ha

Grundet är en tätortsnära ö i älven, endast avskild av en smal kanal från fastlandet. Miljön präglas av dess kulturhistoria som sorteringsanläggning för timmer under flottningsepoken. Idag har stora delar av ön vuxit igen med en variationsrik lövskog. Flera byggnader från den historiska användningen finns kvar och nyttjas för föreningsverksamhet med natur-, kultur- och friluftsinriktning.

Dagens skog är till stora delar sent uppkommen på gamla bruksytorna och uppgrundningsmarker. Den är på den södra halvan av ön helt lövdominerad med begynnande produktion av strukturer som är gynnsamma för biologisk mångfald. Lövet i sig, men också äldre träd och nyskapandet av död ved ger snabbt stigande naturvärden. Den norra delen har delvis varit kontinuerligt beskogad och här hittas äldre tallar och andra träd i anslutning till kvarvarande kulturbyggnader och öppna gräsytor. Lämningar efter timmersorteringsverksamheten ses överallt i området i form av rester av anläggningar, byggnader och andra spår i terrängen från verksamheten som pågick fram till 1970-talet.

Den del av reservatet som ligger på fastlandet utgörs av en bred fuktig-våt strandäng. Även om älvens flöde är reglerat skapar de varierade vattennivåerna en dynamisk miljö som har betydelse för biologisk mångfald, bland annat med häckande och rastande våtmarksfåglar.

Reservatets grund- och strandområden är överhuvudtaget viktiga rastplatser för sträckande sjöfåglar, vår och höst. Här ses regelmässigt ett stort antal svanar, änder och andra sjöfåglar av flertalet arter. Bland häckande arter som noterats inom området kan nämnas storspov, sävsparv, drillsnäppa, ärtsångare, gulspurv och fiskmås. Flera arter av hackspettar finner föda i skogen.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Grundet kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 3.

Beslutets ikraftträdande

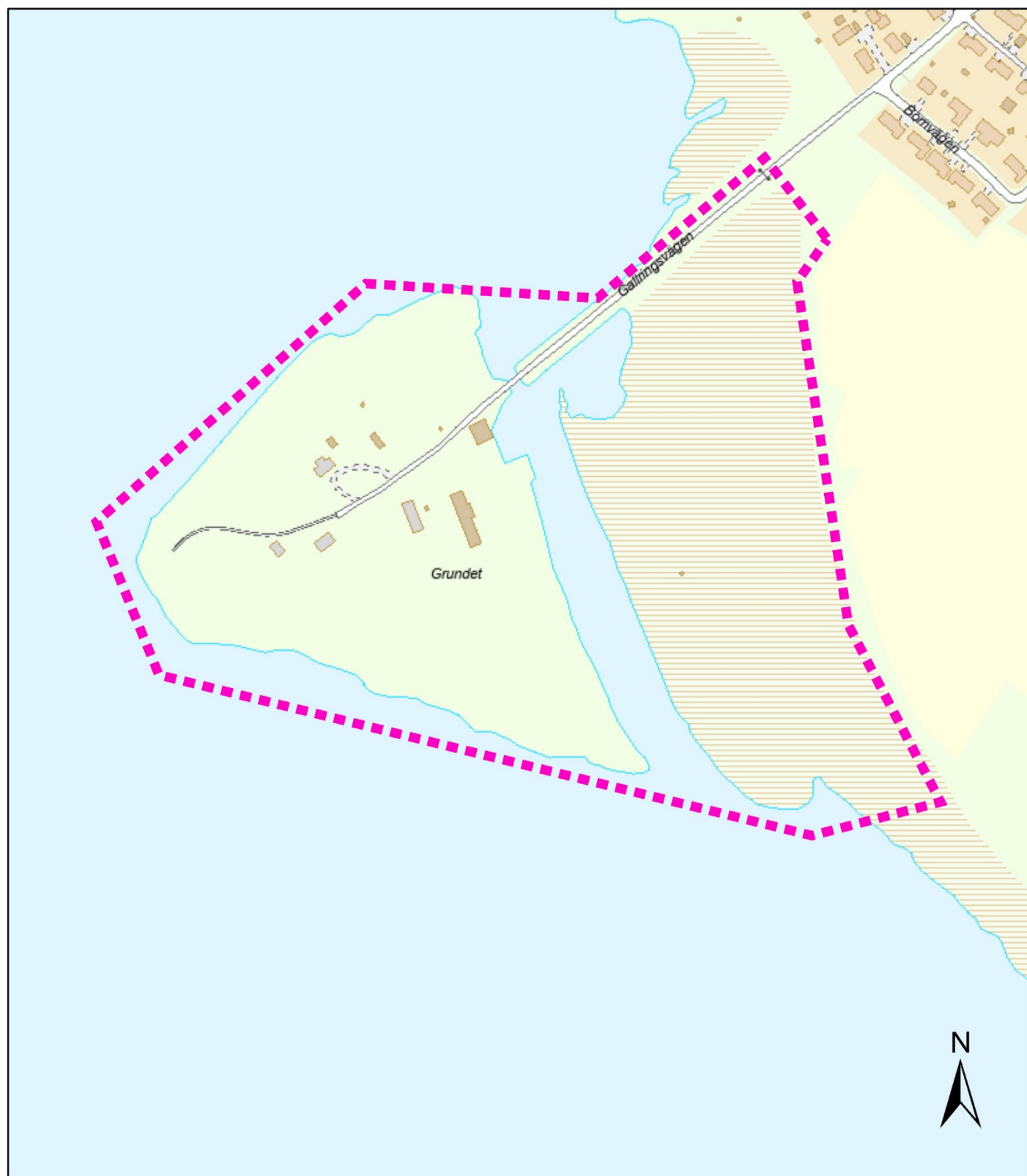
Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Hur man överklagar
4. Skötselplan

Bilaga 1

Naturreservatets avgränsning

Gräns för naturreservatet Grundet

0 50 100 200 Meter

Bilaga 2

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Grundet

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 3

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 4

Skötselplan för naturreservatet Grundet

Figur 1. Timmersortering vid Grundet 1962. Fotograf okänd, Luleå kommuns stadsarkiv.

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Grundet. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreations- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreations- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose organiserade kulturella och friluftslivsinriktade aktiviteter med utgångspunkt i befintliga byggnader och anläggningar, vilka också ska ha möjlighet att utvecklas. Fysiska lämningar från områdets historiska användning ska värnas och synliggöras.

Syftet ska nås genom att:

2025-06-13

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till skog med höga naturvärden och en badvänlig strandmiljö i älven.
- Bevara och utveckla en lövrik skogsmiljö uppkommen på gammal kulturmark, med förutsättningar för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved, stor trädslagsblandning och naturligt utvecklad åldersstruktur.
- Naturvärden knutna till strandskog med dess naturliga successioner bevaras och utvecklas.
- Bevara sandstrandens funktion som badplats och ge utrymme för älvens dynamik i grundområdet utanför, med pågående omlagring av sand och andra naturliga processer i vattenmiljön.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder ska dock släckas.
- Skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt. I delarna närmast befintliga byggnader och anläggningar är dock friluftsliv och kulturella intressen styrande för skötseln.
- Kulturmiljöer sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda grillplatser och informationstavlor.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom scouting, bad, vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

2025-06-13

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Grundet
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	21 ha (varav land 17 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper:	Skogsmark ca 6 ha, varav produktiv skog ca 3 ha
	Sandmark ca 1 ha
	Strandäng ca 7 ha
	Buskmark ca 1 ha
	Gräsytor och övrig mark ca 2 ha
	Vattenområde ca 4 ha

Grundet är en tätortsnära ö i älven, endast avskild av en smal kanal från fastlandet. Miljön präglas av dess kulturhistoria som sorteringsanläggning för timmer under flottningsepoken. Idag har stora delar av ön vuxit igen med en variationsrik lövskog. Flera byggnader från den historiska användningen finns kvar och nyttjas för föreningsverksamhet med natur-, kultur- och friluftsinriktning.

Dagens skog är till stora delar sent uppkommen på gamla bruksytorna och uppgrundningsmarker. Den är på den södra halvan av ön helt lövdominerad med begynnande produktion av strukturer som är gynnsamma för biologisk mångfald. Lövet i sig, men också äldre träd och nyskapandet av död ved ger snabbt stigande naturvärden. Den norra delen har delvis varit kontinuerligt beskogad och här hittas äldre tallar och andra träd i anslutning till kvarvarande kulturbyggnader och öppna gräsytor. Lämningar efter timmersorteringsverksamheten ses överallt i området i form av rester av anläggningar, byggnader och andra spår i terrängen från verksamheten som pågick fram till 1970-talet.

 Gräns för naturreservatet Grundet

Figur 2. Grundet 1956, med gränsen för naturreservatet inlagd.

Den del av reservatet som ligger på fastlandet utgörs av en bred fuktig-våt strandäng. Även om älvens flöde är reglerat skapar de varierade vattennivåerna en dynamisk miljö som har betydelse för biologisk mångfald, bland annat med häckande och rastande våtmarksfåglar.

Reservatets grund- och strandområden är överhuvudtaget viktiga rastplatser för sträckande sjöfåglar, vår och höst. Här ses regelmässigt ett stort antal svanar, änder och andra sjöfåglar av flertalet arter. Bland häckande arter som noterats inom området kan nämnas storspov, sävsparv, drillsnäppa, ärtsångare, gulspurv och fiskmås. Flera arter av hackspettar finner föda i skogen.

 Gräns för naturreservatet Grundet

Figur 3. Grundet 2022, med gränsen för naturreservatet inlagd.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Rekreations- och naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de rekreations- och naturvärden som karaktäriserar området. Hela området ska tjäna båda syftena, men tonvikten fördelar sig i huvudsak på två separata zoner (A och B).

Inom zon A nås målet genom att bevara och utveckla en lövrik skogsmiljö uppkommen på gammal kulturmark, med förutsättningar för strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald, såsom gamla trädindivider, död ved, stor trädslagsblandning och naturligt utvecklad åldersstruktur. Även andra

2025-06-13

förekommande naturtyper som strandsuccessioner och våtmarker ska ges förutsättningar att bevaras och utvecklas för sina värden.

I zon B, som främst nyttjas för kulturella och friluftslivsinriktade aktiviteter, är målet att vidmakthålla öppna bruksytor och en skog med glesare och luckig karaktär som är mer tillrättalagd för att tjäna de ändamålen. Sandstranden och den närmast angränsande ytan hålls öppen för att gynna badlivet. Anläggningar för rekreation ska hålla godtagbar kvalitet för sina ändamål.

Då områdets skogar har varierad struktur beroende på brukningshistorik och nyttjande är förutsättningarna att nå målen skiftande i olika delar. Tidigare har området till stora delar utgjorts av öppen mark som en följd av dess historia som verksamhetsområde för timmersortering. Efter att verksamheten upphört på 1970-talet har området vuxit igen, huvudsakligen med lövskog. Om skogen helt lämnas till fri utveckling kan man förutse att naturliga processer kommer att innebära att gran kommer att ta över allt mer, och lövskogsfasen därmed så småningom klinga av. Inom zon B har vegetationen hållits efter kontinuerligt och där finns idag fortfarande öppna ytor och en mer tillrättalagd skogsmiljö, anpassad efter behov kopplade till kulturella aktiviteter och friluftsliv.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatets zon A ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att förlänga och vidmakthålla lövträdens närvaro och de naturvärden som är förknippade med dem ska dock delområden med gynnsamma förutsättningar för detta vara föremål för riktade skötselinsatser. Även andra befintliga naturvärden främjas med skötselåtgärder – till exempel frihuggning av naturvärdesträd.

Rekreationsvärdena ska vidmakthållas och utvecklas genom att befintliga anläggningar, vägar och stigar underhålls vid behov.

Skötselåtgärder

Grundprincipen är att naturen inom reservatets zon A ska lämnas för fri utveckling, där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma ifråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för naturvärdet och bidra till uppfyllande av syftet för reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller bläckning. I vissa fall kan avverkning

2025-06-13

vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. Alla åtgärder ska utföras med skonsamma manuella metoder.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

Rekreationsvärden gynnas genom att stigar röjs. Träd som fallit över stigar eller andra anläggningar lyfts åt sidan, där de sedan lämnas kvar i skogen.

Zon B sköts främst för att främja kulturella och rekreativa värden enligt nedan beskrivna delområden

5.2. Kulturmiljövärden

Skötselmål

Befintliga byggnader ska hållas i gott skick. Spår och lämningar efter timmersorteringsepoken kan skötas så att de bevaras och synliggörs.

Skötselåtgärder

Byggnader vårdas. Vad gäller övriga kulturmiljöer görs bedömningar i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan olika skötselmål.

5.3. Anläggningar och information

Skötselmål

Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder

Minst en informationstavla sätts upp vid lämplig entré till reservatet. På tavlan ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlor, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Delområdena grupperas i två zoner med olika övergripande inriktning. Indelningen hänvisar till kartan i bilaga 2.

Zon A (Huvudsaklig inriktning: naturvård och biologisk mångfald)

1.

Beskrivning

Lövskog med huvudsakligen björk. Ännu relativt ung igenväxningssucces-
sion, men med begynnande produktion av naturvärdeshöjande strukturer i
form av självgallrande utfall av död ved. Frisk-fuktig mark med förutsätt-
ningar för örtrikt fältskikt. Stränderna och små kärr samt någon kvarvarande
glänta i skogen ger utrymme för variation i vegetationen. Genom delområdet
går en upptrampad stig.

Mål

Fritt utvecklad lövskog med ökande andel gamla träd, död ved och andra
strukturer av betydelse för biologisk mångfald.

Skötsel

Huvudsakligen fri utveckling. Efter tio år utvärderas skötseln och en bedöm-
ning görs om det skulle vara fördelaktigt att röja eventuellt uppkomna små-
granar för att vidmakthålla lövfasen. Ringbarkning av löv kan utföras i tätare
bestånd om det bedöms vara gynnsamt för naturvärdet.

Stigen röjs vid behov.

2.

Beskrivning

Grund- och vattenområde i älven.

Mål

Fritt utvecklad dynamik i grundområdet, med pågående omlagring av sand
och andra naturliga processer i vattenmiljön.

Skötsel

Fri utveckling.

3.

Beskrivning

Öppen strandäng som översvämmas vid högvatten.

Mål

2025-06-13

Fritt utvecklad våtmarksmiljö.

Skötsel

Fri utveckling.

4.

Beskrivning

Strandäng med övergång mot torrare strand med glest busk- och trädskikt av björk och Salix. Igenväxningssuccession på mark som antagligen brukats inom jordbruket genom slåtter och/eller bete.

Mål

Fritt utvecklad strandzon. De torrare, övre delarna utvecklas mot en lövdominerad strandskog, med succession ut mot vattnet.

Skötsel

Fri utveckling. Efter tio år utvärderas skötseln och görs ett nytt ställningstagande om vad som är mest gynnsamt i förhållande till reservatets syften.

5.

Beskrivning

Öppen strandäng med succession mot torrare strand, upp emot den angränsande åkern (utanför reservatet).

Mål

Fritt utvecklad strandzon, men där busk- och trädskikt som eventuellt etableras hålls efter för att gynna utsikt mot vattnet från närliggande bostadsbebyggelse.

Skötsel

Buskröjning vart 10:e år eller vid behov. Efter tio år utvärderas skötseln.

6.

Beskrivning

Strandlövskog.

Mål

Fritt utvecklad strandlövskog.

Skötsel

Fri utveckling.

Zon B (Huvudsaklig inriktning: rekreation, friluftsliv och kulturella aktiviteter)

2025-06-13

7.

Beskrivning

Relativt ung blandskog.

Mål

Luckig och halvöppen skog.

Skötsel

Merparten av de "vuxna" granarna tas bort. Återkommande röjning av smågran vart 10:e år, vid behov.

8.

Beskrivning

Ung och gles tall- och björkskog, till stor del i buskform. Högre upp växer en dunge med äldre tall.

Mål

Gles och luckig skog som tillåts åldras.

Skötsel

Återkommande röjning för att bibehålla den öppna karaktären, vart 10:e år eller vid behov.

9.

Beskrivning

Öppen gräsyta i anslutning till byggnader. Enstaka större träd.

Mål

Öppen bruksyta för kulturella och friluftsinriktade aktiviteter.

Skötsel

Gräset slås regelbundet under växtsäsongen i den grad som behövs för aktiviteternas behov. Sly röjs vid behov. Träd som riskerar att falla eller som kan utgöra olägenhet eller fara för byggnader och friluftsinriktade aktiviteter tas bort.

10.

Beskrivning

Björkdominerad luckig skog. Inslag av grova björkar och aspar. En del död ved börjar uppkomma genom självgallring.

Mål

2025-06-13

Luckig, halvöppen lövdominerad skog med ökande andel gamla träd och död ved.

Skötsel

Gran och sly röjs vart 10:e år för bibehållen luckighet. I övrigt lämnas skogen för fri utveckling. Döda och döende träd lämnas, men sådana som riskerar att falla över angränsande väg, byggnader, bruksyta (delområde 9) och strand kan tas bort efter bedömning.

11.

Beskrivning

Björkdominerad skog med graninslag.

Mål

Gles lövdominerad skog med ökande andel gamla träd.

Skötsel

Gran och sly röjs vart 10:e år för bibehållen öppenhet. I övrigt lämnas skogen för fri utveckling. Döda och döende träd lämnas, men sådana som riskerar att falla över angränsande byggnader och bruksyta (delområde 9) kan tas bort efter bedömning.

12.

Beskrivning

Anslutningsväg med spridda träd i kanterna.

Mål

Trädrader med allékaraktär

Skötsel

Träd som riskerar att falla över vägen tas bort. I övrigt lämnas vegetationen för fri utveckling. Efter tio år utvärderas skötseln och görs ett nytt ställningstagande om vad som är mest gynnsamt i förhållande till reservatets syften.

13.

Beskrivning

Öppen strandäng med några träd i den övre torrare delen.

Mål

Öppen strandäng med glest trädbestånd i den övre delen. Utsikt mot vattnet.

Skötsel

Återkommande röjning, vart 10:e år eller vid behov, för att bibehålla utsikten.

14.Beskrivning

Lövskog med stig och glänta som används som lägerplats. Skogen består huvudsakligen av björk i ännu relativt tidig igenväxningssuccession, men med begynnande produktion av naturvärdeshöjande strukturer i form av självgallrande utfall av död ved.

Mål

Fritt utvecklad lövskog med ökande andel gamla träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald. Bibehållen glänta.

Skötsel

Huvudsakligen fri utveckling av skogen. Träd som riskerar att falla över lägerplats och stig läggs omkull. Lägerplatsen och stigen röjs vid behov.

15.Beskrivning

Sandstrand med enstaka spridda träd.

Mål

Öppen sandstrand som är tillgänglig och badvänlig.

Skötsel

Fri utveckling. Borttagande av enstaka träd eller röjning kan bli aktuellt om behov uppstår för att vidmakthålla funktionen.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-04-04

Luleå kommun. 1989: *Detaljplan för del av Hammaren, PL030*.

Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå*.

2025-06-13

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

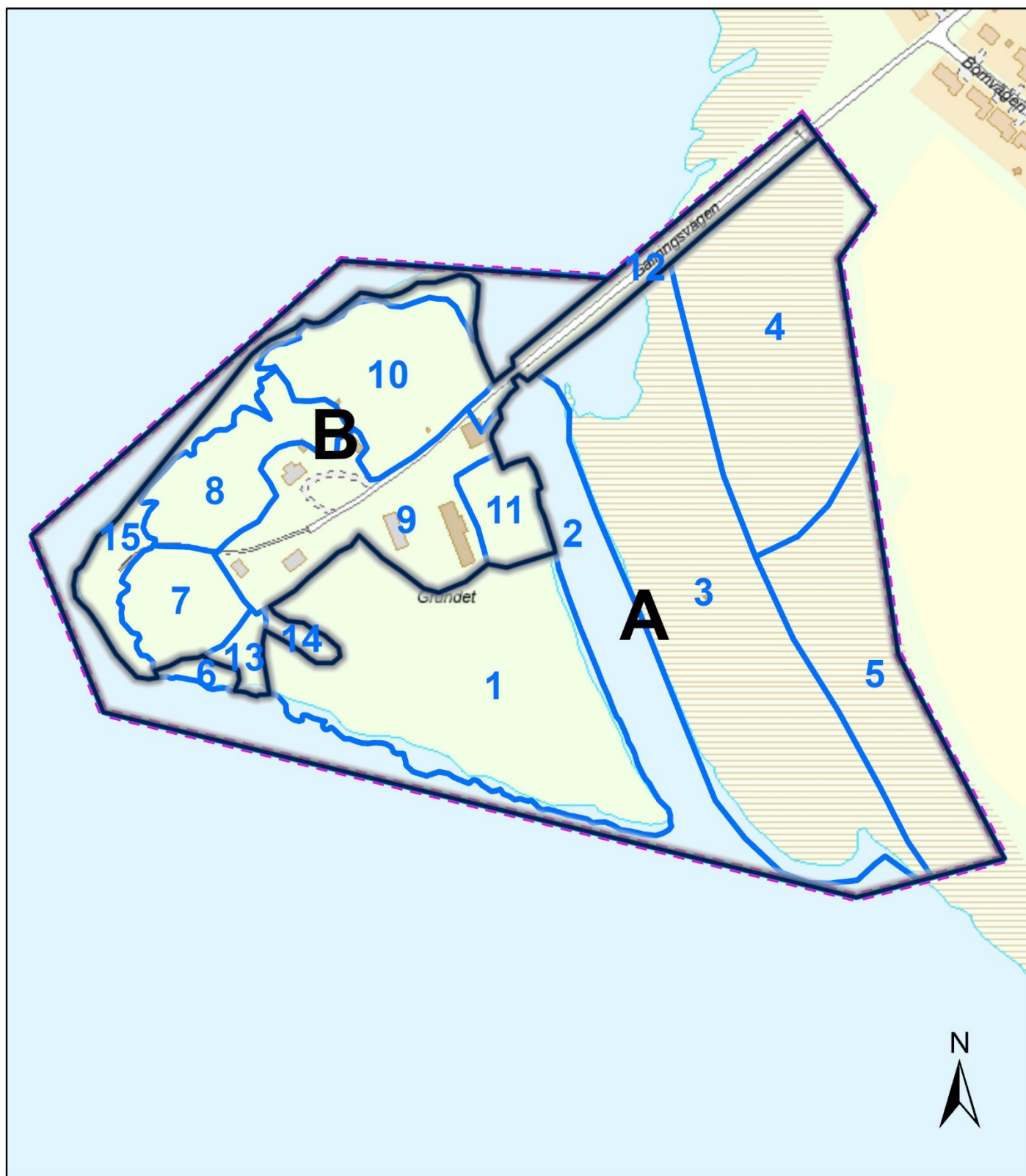

 Gräns för naturreservatet Grundet

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 2

Skötselområden

- Zonindelning (A och B)
- Skötselområden
- Gräns för naturreservatet Grundet

0 50 100 200 Meter

Bilaga 3

Anläggningar och information

--- Gräns för naturreservatet Grundet

★ Möjlig plats för informationstavla

☼ Badplats

--- Stigar

0 50 100 200 Meter

§ 314

Inriktning för bildandet av naturreservatet Grundet

Ärendenr 2024/1989-3.1.0.3

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att naturreservatet Grundet ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer.
2. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Grundet, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut.
3. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter.

Reservationer

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C), Ylva Mjårdell (L), och Kristoffer Sundström (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Föreslagen avgränsning av naturreservatet Grundet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis där Grundet ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under första kvartalet 2025.

Naturreservat kan bildas av kommunen eller av staten via länsstyrelser i syfte att bevara värdefulla natur, för att återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter och/eller för att tillgodose områden för friluftsliv. Beslut om att bilda naturreservat har samma juridiska verkan oavsett vilken instans som fattar beslutet. Kommuner avgör självständigt vilka områden och med vilket syfte man bildar reservaten. Ofta väljer kommuner att fokusera på tätortsnära områden med höga rekreativvärden, medan länsstyrelser i första hand skyddar större naturområden med renodlade naturvärden.

Varje reservat har ett unikt syfte som anger vad som ska skyddas och utvecklas. Det kan vara olika naturvärden eller rekreativvärden, eller en kombination av båda. Föreskrifter utformas för att nå syftet, vilket blir det regelverk som gäller för markägare/rättighetsinnehavare och för allmänheten.

Reservatsbildningen följer en lagstyrd process men som innehållsmässigt kan se lite olika ut beroende på förutsättningarna. En grundläggande premiss är överenskommelser med markägare/rättighetsinnehavare. I detta fall är kommunen enda markägare. Därefter tas underlagsmaterial med grundläggande inriktning för reservatet fram, inklusive en avgränsning av området. Under processens gång samråds med berörda parter.

Aktuellt ärende handlar om att i det skedet få ett inriktningsbeslut av kommunstyrelsen som ledning för tjänstepersonsorganisationen för det fortsatta arbetet. I kommunstyrelsens uppdrag var utgångspunkten att den kommunala beslutsprocessen skulle ske i två steg, där föreliggande ärende om inriktning för reservatet är steg ett.

Efter kommunstyrelsens godkännande av föreslagen inriktning vidtar den formella reservatsbildningsprocessen. Remitterande till sakägare, myndigheter och intresseorganisationer sker och därefter lämnas, efter eventuella korrigeringar, ärendet till kommunfullmäktige för slutligt beslut om reservatsbildning.

Förslaget

Grundet är en tätortsnära ö i älven, endast avskild av en smal kanal från fastlandet. Miljön präglas av dess kulturhistoria som sorteringsanläggning för

timmer under flottningsperioden. Idag har stora delar av ön vuxit igen med en variationsrik lövskog. Flera byggnader från den historiska användningen finns kvar och nyttjas för föreningsverksamhet med natur-, kultur- och friluftsinriktning.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår en inriktning på reservatet där rekreativvärden knutna till bad, annan rekreation och föreningsverksamhet samt värden förknippade med lövskog ska vara styrande. Naturen sköts för att stärka både förutsättningarna för rekreation och för att utveckla naturvärden.

Syftet med reservatet föreslås formuleras enligt följande:

Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära naturområde med höga rekreativ- och naturvärden. Badplats och skog ska förvaltas för dess kvaliteter som värdefullt rekreativ- och utflyktsområde, samtidigt som naturvärdena ges utrymme att utvecklas. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose organiserade kulturella och friluftslivsinriktade aktiviteter med utgångspunkt i befintliga byggnader och anläggningar, vilka också ska ha möjlighet att utvecklas. Fysiska lämningar från områdets historiska användning ska värnas och synliggöras.

Föreskrifterna för reservatet och skötselplanen är verktygen för att nå detta syfte. Utvecklat förslag till principer för reservatet, hur syftet ska nås samt utformning av föreskrifter beskrivs i bilaga till denna skrivelse. Föreskrifterna ligger i linje med gängse praxis för naturreservat i skogsområden, som bland annat innebär reglering av åtgärder som kan skada mark och vegetation. Områdets karaktär ger dock förutsättningar för en viss differentiering med olika målbild för delområden.

Avgränsningen följer i stort angiven yta i översiktsplanen och har anpassats för att korrelera med naturförhållanden. Endast kommunal mark ingår. Ett vattenområde i älven ingår för att fånga in strand- och grundområdets viktiga processer med förutsättningar för bland annat ett rikt fågelliv.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-11-18 § 109 föreslagit kommunstyrelsen besluta att naturreservatet Grundet ska utformas enligt av kommunstyrelseförvaltningen föreslagna inriktning och principer. Kommunstyrelseförvaltningen får i uppdrag att fullfölja den formella processen för reservatsbildning av Grundet, med syfte att ta fram ett slutligt förslag som ställs till kommunfullmäktige för beslut. Externt samråd ska ske med innehåll av föreslagen avgränsning, syfte och föreskrifter. Vid ärendets hantering reserverade sig Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) mot beslutet.

Sammanträdet

Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD), Arne Nykänen (C) och Ylva Mjördell (L) föreslår avslå samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag och Sana Suljanovics med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller samhällsbyggnadsutskottets förslag.

Dialog

Dialog har skett internt med kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och serviceförvaltningen samt med kultur- och fritidsförvaltningen. Extern dialog har förts med Sunderby scoutkår och medeltidsföreningen Frostheim.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-03-11 § 84, KLF Hid: 2024.2332
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande inriktningen för bildandet av naturreservatet Grundet, KLF Hid: 2024.9848
- Bilaga till skrivelse om inriktning för naturreservatet Grundet – förslag till avgränsning, syfte, föreskrifter och principer, KLF Hid: 2024.9849
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-11-18 § 109, KLF Hid: 2024.10483

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

Information om Remiss av Promemorian Kreditgarantier för lån till anordnande av nya bostäder i etablerings- och omställningskommuner

Ärendenr 2025/1296-2.1.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Samhällsbyggnadsutskottet beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsutskottet delges information om Remiss av Promemorian Kreditgarantier för lån till anordnande av nya bostäder i etablerings- och omställningskommuner.

Information om aktuella frågor och planläge 2025-08-25

Ärendenr 2025/1286-2.1.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Samhällsbyggnadsutskottet beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Samhällsbyggnadsutskottet delges information om aktuella frågor och planläge 2025-08-25.